

โครงการบูรณปฏิสังขรณ์

วัดพระธาตุ

กรมศิลปากร

กรมศิลปากร

โคลงภาพราชมเกียรติ

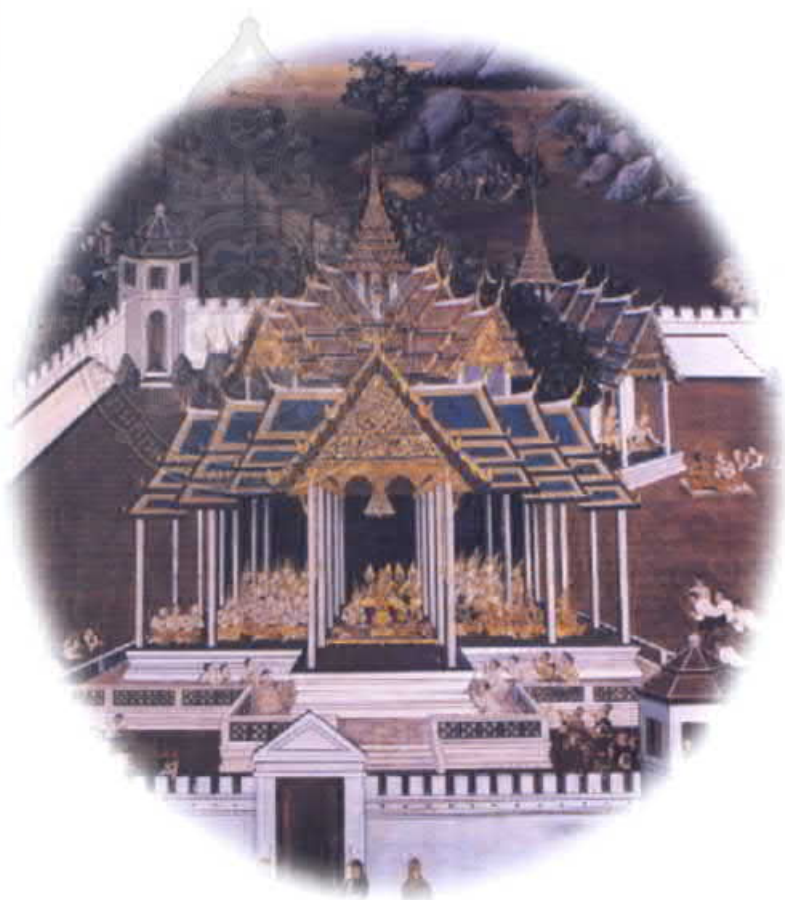
เล่ม ๑

หนังสือชุดความรู้ภาษาไทย อันดันทัน ๒๕

โคลงภาพรามเกียรติ์

เล่ม ๑

สถาบันภาษาไทย

กรมวิชาการ

กระทรวงศึกษาธิการ

หนังสือชุดความรู้ภาษาไทย ระดับที่ ๒๔

โคลงภาพราชมเกียรติ์ เล่ม ๑

สถาบันภาษาไทย กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ

© สงวนลิขสิทธิ์ กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ ๒๕๔๒

ISBN 974-268-8222

พิมพ์ที่โรงพิมพ์การศาสนา กรมการศาสนา

๓๑๔-๓๑๖ ปากซอยบ้านบาตร บำรุงเมือง ปทุมธานี กรุงเทพฯ ๑๐๑๐๐

นายปรกรณ์ ตันสกุล ผู้พิมพ์ผู้โฆษณา ๒๕๔๒

๔๔๕.๙๐๑

กระทรวงศึกษาธิการ, กรมวิชาการ, สถาบันภาษาไทย.

ก - ค

โคลงภาพราชมเกียรติ์ เล่ม ๑ / สมพร จารุณัฏและคนอื่นๆ.

บรรณาธิการ.-- กรุงเทพฯ : สถาบันภาษาไทย กรมวิชาการ

กระทรวงศึกษาธิการ, ๒๕๔๒.

๔๒๔ หน้า : ภาพประกอบ, ๒๖ ซม. (ชุดความรู้ภาษาไทย ; ระดับที่ ๒๔)

ISBN 974-268-8222

๑. วรรณคดีไทย. ๒. จิตรกรรมไทย. ๓. สมพร จารุณัฏ และคนอื่นๆ.

๔. ชื่อเรื่อง. ๕. ชื่อชุด.

คำนำ

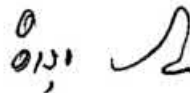
หนังสือชุดความรู้ภาษาไทย **โคลงภาพรามเกียรติ์** นี้ สถาบันภาษาไทย กรมวิชาการได้จัดทำขึ้น โดยนำ **ภาพรามเกียรติ์** ซึ่งเขียนไว้ที่ผนังพระระเบียง วัดพระศรีรัตนศาสดาราม ประจำห้องละ ๑ ภาพ เป็นจำนวนทั้งสิ้น ๑๗๔ ภาพ พร้อมทั้ง **โคลงรามเกียรติ์** ซึ่งเขียนอธิบายภาพแต่ละห้อง จำนวนรวมทั้งสิ้น ๔,๙๔๔ บท มาพิมพ์เข้าไว้ด้วยกัน โดยแบ่งจัดพิมพ์เป็นชุด **โคลงภาพรามเกียรติ์** รวม ๓ เล่ม เล่มที่ ๑ จับความตั้งแต่ห้องที่ ๑ ตอนพระชนกฤๅษีทำพิธีบวงสรวง ไถ่ได้นางสีดาแล้วลาเพศกลับ เข้าเมืองมิติลา จนจบห้องที่ ๕๔ ตอนกุมภกรรฐออกรบเสียที่ ทูลลาทศกรรฐไปตั้งพิธี ลับหอกโมกขศักดิ์เพื่อออกรบแก้ตัวใหม่ เป็นจำนวนโคลงทั้งสิ้น ๑,๖๒๔ บท เล่มที่ ๒ จับความตั้งแต่ห้องที่ ๕๕ ตอนกุมภกรรฐตั้งพิธีลับหอกโมกขศักดิ์ หนีภูมานกับองคต แปลงเป็นสุนัขเฝ้าและอีกาไปทำลายพิธี จนจบห้องที่ ๑๐๙ ตอนพระรามให้หนุมานกับ กุชั่นไปส่องข่าวในกรุงศรีอยุธยา เป็นจำนวนโคลงทั้งสิ้น ๑,๗๐๔ บทและเล่มที่ ๓ จับความ ตั้งแต่ห้องที่ ๑๒๐ ตอนพระพรต พระลัสตรุดเตรียมเข้ากองไฟ หนุมานและกุชั่น เข้าเฝ้าทูลเรื่องพระรามเสด็จกลับให้ทราบ จนจบห้องที่ ๑๗๔ ตอนพระพรต พระลัสตรุด พระมงกุฎ และพระลบ กลับจากโกยเกษ เข้าเฝ้าพระรามที่อยุธยา พระรามปูน บำเหน็จจนทั่วหน้า เป็นจำนวนโคลงทั้งสิ้น ๑,๗๙๒ บท นอกจากนั้นยังได้คัดโคลง ประจำภาพยักษ์และลิงตัวสำคัญๆ ในเรื่องรามเกียรติ์อีก ๕๙ บท นำมาจัดพิมพ์ไว้ใน เล่มที่ ๑ ด้วย

โคลงรามเกียรติ์ นี้ พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ ๕ ได้ ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้พระบรมวงศานุวงศ์ นักปราชญ์ราชบัณฑิต และ ข้าราชการที่สนใจในกวีนิพนธ์ แต่งโคลงอธิบายภาพรามเกียรติ์ ซึ่งเขียนไว้ที่ผนัง พระระเบียงวัดพระศรีรัตนศาสดาราม พระองค์เองก็ได้ทรงพระราชนิพนธ์ โคลงรามเกียรติ์เป็นจำนวน ๔ ห้อง รวมเป็นโคลง ๒๒๔ บท **โคลงรามเกียรติ์** ทั้งสิ้น นี้ได้ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้จารึกไว้ในแผ่นศิลาฝังติดไว้กับเสาพระระเบียง

วัดพระศรีรัตนศาสดาราม คู่กันไปกับ ภาพรามเกียรติ์ เพื่อถวายเป็นพุทธบูชาเนื่องใน การฉลองวัดพระศรีรัตนศาสดาราม พร้อมกับการสมโภชพระนครในโอกาสครบรอบ ๑๐๐ ปีแห่งการประดิษฐานกรุงรัตนโกสินทร์ ใน พ.ศ. ๒๔๒๕

กรมวิชาการได้จัดพิมพ์หนังสือ โคลงภาพรามเกียรติ์ เป็นสี่สีสวยงามยิ่ง และได้แจกให้แก่สถานศึกษา หน่วยงาน และห้องสมุดต่างๆ เพื่อให้นักเรียน นักศึกษา และบุคคลทั่วไปได้ศึกษา เพื่อจะได้ตระหนักถึงคุณค่า เกิดความภูมิใจ และ ร่วมใจกันรักษาสমัติทางวรรณกรรมและจิตรกรรมของชาติให้คงอยู่สืบไป ในการจัด พิมพ์กรมวิชาการได้ใช้ หนังสือโคลงรามเกียรติ์ ภาค ๑ และ ภาค ๒ ซึ่งเป็น หนังสือพิมพ์แจกในงานพระราชทานเพลิงศพท่านผู้หญิงน้อม ศรีธรรมาธิเบศ ในวันที่ ๙ มีนาคม พ.ศ. ๒๔๙๖ และในงานพระราชทานเพลิงพระศพพลเอกพระวรวงศ์เธอ กรมหมื่นอดิศรอุดมศักดิ์ ในวันที่ ๑๔ มิถุนายน พ.ศ. ๒๔๙๖ ตามลำดับ เป็นต้นฉบับ โดย ได้สอบเทียบกับโคลงที่จารึกอยู่ในแผ่นศิลารอบพระระเบียงพระอุโบสถวัดพระศรีรัตน- ศาสดารามประกอบกัน การเขียนสะกดคำต่างๆ จึงเป็นไปตามต้นฉบับ รวมทั้งชื่อ ตัวละครด้วย ซึ่งปัจจุบันนิยมเขียนแตกต่างไปจากเดิม

กรมวิชาการขอขอบคุณสำนักพระราชวังที่อำนวยความสะดวกในการถ่ายภาพ รามเกียรติ์ ในวัดพระศรีรัตนศาสดาราม ขอขอบคุณหอสมุดแห่งชาติ และ กองวรรณกรรมและประวัติศาสตร์ กรมศิลปากร ที่ให้ความอนุเคราะห์ในการ ตรวจสอบต้นฉบับ ขอขอบคุณนางสาวก่องแก้ว วีระประจักษ์ ซึ่งเขียนพระราชประวัติ พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว นายบรรเจ็ด อินทุจันทร์ยง และนางสาว สมพร จารุณฏ ซึ่งเขียนเกี่ยวกับความเป็นมาของโคลงภาพรามเกียรติ์ในโอกาสฉลอง กรุงรัตนโกสินทร์ ๑๐๐ ปี และขอขอบคุณผู้มีส่วนร่วมให้การจัดทำและจัดพิมพ์หนังสือ นี้สำเร็จลุล่วงไปด้วยดีไว้ ณ โอกาสนี้

(นายอำรุง จันทวานิช)

อธิบดีกรมวิชาการ

๒๔ สิงหาคม ๒๕๔๒

สารบัญ

คำนำ	(๕)
พระราชประวัติพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว	๑
โคลงภาพราชมเกียรติ์ฉลองกรุงรัตนโกสินทร์ ๑๐๐ ปี	๙
ตัวละครยักษ์	๑๒
ตัวละครลิง	๒๔
โคลงภาพราชมเกียรติ์	
ห้องที่ ๑	๔๗
พระชนกภูมิทำพิธีบวงสรวงไถ่ได้นางสีดา	
แล้วลาเพศกลับเข้าเมืองมิลิลา	
ห้องที่ ๒	๕๕
ท้าวชนกจักรวรรดิปรารภจะหาคู่ให้นางสีดา	
กับให้โหรหาฤกษ์	
ห้องที่ ๓	๖๓
ท้าวชนกจักรวรรดิให้ป่าวประกาศเชิญ	
หน่อแก้วตริยต่างเมืองมายกศร	
ห้องที่ ๔	๗๑
พระรามสบเนตรกับนางสีดา	
กับพิชัยกมทาบโมฬี	
ห้องที่ ๕	๗๙
ท้าวชนกจักรวรรดิส่งราชสาสน์ไปยังกรุงอยุธยา	
ห้องที่ ๖	๘๗
พระพรต พระสัตรุดทูลลาท้าวไทยเกษ	
เพื่อไปอยุธยา	

ห้องที่ ๗

๙๕

พระพรต พระสัตรุดถึงอยุธยา ตามเสด็จ
ท้าวทรรฐไปเมืองมิลลา

ห้องที่ ๘

๑๐๓

อุปภิเชกพระรามกับนางสีดาในเมืองมิลลา

ห้องที่ ๙

๑๑๑

ท้าวทรรฐและพระรามยกทัพกลับอยุธยา พบ
รามสูรขวางหน้า พระรามรบกับรามสูร รามสูร
เห็นเป็นพระนารายณ์ ขอดถวายศร พระรามฝาก
พระพิรุณรักษาไว้

ห้องที่ ๑๐

๑๑๙

กำเนิดทพธิในฝูงทพ ทเวดาช่วยรักษาจนทพ
เติบโตเท่าบิดา มาทำแล้วชีวิตทพผู้เป็นพ่อตาย

ห้องที่ ๑๑

๑๒๗

ทพธิกำเริบทำรบพระอิศวร พระอิศวรให้ไปทำพาลิ
ที่กรุงชิตขิน

ห้องที่ ๑๒

๑๓๕

ทพธิบุกเข้าถึงหน้าพระลาน ทำพาลิรบ

ห้องที่ ๑๓

๑๔๓

พาลิฆ่าทพธิตายแล้วขับไล่สุครีพออกจากเมือง
ไปอาศัยอยู่ที่อำมดงสิงขร

ห้องที่ ๑๔

๑๕๑

นางอุจจิค่อมทูลยุยงนางไทยเกษิ

ห้องที่ ๑๕

๑๕๙

ท้าวทรรฐให้ตั้งกระบวนแห่พระรามเลียบเมือง

ห้องที่ ๑๖

๑๖๗

พระรามเตรียมการบวชเป็นฤๅษี พระลักษณ
ยกบวชตาม พระพรตจะพินนางไทยเกษิมารดา
เหตุที่ทำให้พระบิดาสิ้นพระชนม์

ห้องที่ ๑๗

๑๗๕

ท้าวทธรฐสิ้นพระชนม์ ตั้งพระเมรุมาศท้าวทธรฐ
พระฤๅษีห้ามไม่ให้นางไถยเกษีและพระพรต
ขึ้นไปชมพระศพ

ห้องที่ ๑๘

๑๘๓

พระพรต พระสัตรุด กับสามชนนีตามพระราม

ห้องที่ ๑๙

๑๙๑

พระราม พระลักษมณ์ นางสีดา พบกับฤๅษีสุทัศน์

ห้องที่ ๒๐

๑๙๙

พระราม พระลักษมณ์ นางสีดาเข้าสวนพิราพ
และฆ่าพิราพตาย

ห้องที่ ๒๑

๒๐๗

ทศกรรฐประพาสาป่า ให้ชีวนางยงเขยรักษาเมือง
ชีวหาตระเวนรักษาเมืองจนง่วงนอน ทนไม่ไหว
แปลงฤทธิ์แลปลิ้นปิดเมืองไว้ ทศกรรฐกลับมาไม่
เห็นเมือง ขว้างจักรถูกดินชีวหาขาดตาย

ห้องที่ ๒๒

๒๑๕

นางสัณเฑาะว์ถูกพระลักษมณ์ทำโทษ มาทูลพระยาขร
พระยาขรยกยอเกรบพระราม ถูกพระรามฆ่าตาย

ห้องที่ ๒๓

๒๒๓

พระยาทูตกับพระยาตรีเศียรยกพลออกไปรบกับ
พระราม พระรามสังหารพระยาทูตและตรีเศียร

ห้องที่ ๒๔

๒๓๑

นางสัณเฑาะว์มาทูลทศกรรฐ ทศกรรฐหลงเชื่อ
ให้มารีศแปลงกายเป็นกวางทองไปลวง แล้วตนเอง
แปลงเป็นฤๅษีเข้าลักนางสีดา พระรามแปลงศรต้อง
มารีศตาย

ห้องที่ ๒๕

๒๓๙

พระราม พระลักษมณ์ตามหานางสีดา พบสดาญ
บอกข่าวว่าทศกรรฐลักไป ถวายแหวนแล้วสิ้นใจ
พระรามปลงศพให้แล้วติดตามพลัดเข้าไปในวงแหวน
ยักษ์กุมพล โปรดยักษ์กุมพลพันทรมาน จนถึง
หนุมาน ถวายตัว

ห้องที่ ๒๖

๒๔๗

หนุมานพาสุครีพมาถวายพระราม สุครีพกับพาลี
รบกัน จนพาลีรู้ว่าเป็นศรนา-rayณจึงยอมตาย

ห้องที่ ๒๗

๒๕๕

พระรามเฝ้าศพพระยาพาลี และเทวดานำ
เครื่องทรงมาถวายให้พระรามสัก

ห้องที่ ๒๘

๒๖๓

พระลักษมณ์มาเตือนพลเมืองชิตชิน และ
หนุมานลักท้าวมหาชมพูไปถวายพระรามที่
เขาคันธมาถน์

ห้องที่ ๒๙

๒๗๐

พระรามให้สามทหารไปสืบข่าวนางสีดา และสืบหา
ทางไปลงกา

ห้องที่ ๓๐

๒๗๙

องคตลอบหลังยักษ์ปักหลั่นให้พันสาป หนุมาน
ส่งนางนุชมาลีขึ้นสวรรค์

ห้องที่ ๓๑

๒๘๗

หนุมาน ชมพูพาน องคตพบพระขนิษฐาและ
นกสำภาที่

ห้องที่ ๓๒

๒๙๕

หนุมานฆ่าอสูรวิเศษเสียสมุท นายด่านทางน้ำ
เมืองลงกา

ห้องที่ ๓๓

๓๐๓

ทนต์มานเข้าพบพระฤๅษีนาถ ลองฤๅษีแพ้พระฤๅษี
และรบกับนางยาคาศไศลเลื้อเมืองลงกา นายด่าน
ทางอากาศ ม่านางยาคาศไศลตาย แล้วค้นหา
นางสีดา

ห้องที่ ๓๔

๓๑๑

ทศกรรฐ์เกี่ยวนางสีดา และนางสีดาผูกคอตี ทนต์มาน
พบช่วยแก้ แล้วถวายแหวน

ห้องที่ ๓๕

๓๑๙

ทนต์มานเข้าหักสวนขวัญ มาสหัสกุมารตาย

ห้องที่ ๓๖

๓๒๗

ทนต์มานถูกลงโทษต่างๆ แล้วเผาเมืองลงกา

ห้องที่ ๓๗

๓๓๕

ทศกรรฐ์พาพระญาติวงศ์หนีเพลิงไปอยู่เขาสัตนา

ห้องที่ ๓๘

๓๔๓

ทศกรรฐ์ให้เทวดาลงมาสร้างเมืองให้ใหม่

ห้องที่ ๓๙

๓๕๑

สามทหารกลับจากลงกามาเฝ้าพระราม
พระรามยกพลไปตั้งค่ายที่เขาคันธมาถา

ห้องที่ ๔๐

๓๕๙

ทศกรรฐ์ฝัน พิเภกทำนายว่าจะตายหมดทั้งโคตร
ให้ส่งสีดาคืน ทศกรรฐ์โกรธขับพิเภกออกจากเมือง

ห้องที่ ๔๑

๓๖๗

นิลนันทจับพิเภกได้พามาเฝ้าพระราม พิเภก
ถวายสัตย์สาบานขออยู่ด้วย

ห้องที่ ๔๒

๓๗๕

พระรามให้ทหารลองกำลังฤๅษีให้พิเภกดู เพื่อ
เปรียบเทียบกับฝ่ายลงกา

ห้องที่ ๔๓

๓๔๓

สะเกิดหินปลิวมาตกที่เมืองลงกา ทศกรรฐใช้ให้
สุกรसारไปดู หนุมานจับสุกรसारมาถวายพระราม
พระรามให้ลงโทษสุกรसार

ห้องที่ ๔๔

๓๔๐

ทศกรรฐให้นางเบญกายแปลงเป็นสีกาทำตายลอยน้ำไป
เพื่อทำอุบายตัดศึก นางเบญกายไปเฝ้าดูตัวนางสีกา
แล้วมาแปลงกายให้ทศกรรฐดู

ห้องที่ ๔๕

๓๔๙

พระรามลงสรงน้ำ พบเบญกายแปลงคิดว่าสีกา
พระรามโศก หนุมานขอพิสูจน์เอาศพเผาไฟ
เบญกายหนี หนุมานจับตัวมาถวาย เบญกาย
ถูกลงโทษจึงสารภาพ พิเภกทูลให้ฆ่า พระราม
ให้หนุมานพาไปส่ง

ห้องที่ ๔๖

๔๐๗

พระรามให้จองถนนข้ามไปลงกา หนุมานรบกับนิลพัท
เรื่องรับก้อนหิน พระรามทมนิลพัทไปอยู่เมืองขีดขิน

ห้องที่ ๔๗

๔๑๕

ทศกรรฐสั่งนางสุพรรณมัจฉาให้นำบริวารทำลายถนน

ห้องที่ ๔๘

๔๒๓

นางสุพรรณมัจฉาคลอดมัจฉาณูที่หาดทราย ไมยราพ
ไปพบพามาเลี้ยงเป็นบุตรบุญธรรม

ห้องที่ ๔๙

๔๓๓

พระรามยกพลข้ามสมุทร ให้ปโคณธรรพและ
หนุมานล่วงหน้าไปตรวจชัยภูมิ ทราบว่าทศกรรฐให้
ภานุราชหนุนพื้นดินไว้ พบแล้วฆ่าภานุราชตาย

ห้องที่ ๕๐

๔๓๙

พระรามให้กองคตสื่อสาร ทหารไม่เปิดประตูเมือง
กองคตจึงพังประตูเข้าไป

ห้องที่ ๕๐

๔๔๗

สุครีพรับอาสาไปหักฉัตรทศกรรฐ

ห้องที่ ๕๑

๔๔๘

ไมยราพมาเฝ้าทศกรรฐ กับตั้งพิธีหุงยาสะกด

ห้องที่ ๕๓

๔๖๓

หनुมานอาสาอมพลับพลาพระราม และไมยราพ
สะกดทัพ

ห้องที่ ๕๔

๔๗๐

หनुมานหักด่านต่าง ๆ ของไมยราพ นางพิราภวน
บอกที่ซึ่งพระราม

ห้องที่ ๕๕

๔๗๙

หनुมานพบที่ซึ่งพระราม และฆ่าไมยราพตาย

ห้องที่ ๕๖

๔๘๗

ทศกรรฐทราบวามิยราพตาย ให้กุมภกรรฐออกรบ

ห้องที่ ๕๗

๔๙๕

องค์ตลวงถามปริศนาจากกุมภกรรฐ จนถึง
สุครีพถอนต้นรังหลักทวิปุตรมารบกับกุมภกรรฐ

ห้องที่ ๕๘

๕๐๓

กุมภกรรฐออกรบเสียที ทูลลาทศกรรฐไปตั้ง
พิธีลั่นหอกโมกษศักดิ์เพื่อออกรบแก้ตัวใหม่

พระราชปรีชา ถ้วน

พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว

พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงเป็นพระมหากษัตริย์รัชกาลที่ ๕ แห่งกรุงรัตนโกสินทร์ เป็นพระราชโอรสองค์ที่ ๔ ของพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว กับสมเด็จพระเทพศิรินทราบรมราชินี ทรงพระราชสมภพเมื่อวันที่ ๒๐ กันยายน พ.ศ. ๒๓๙๖ เสด็จเถลิงถวัลยราชสมบัติเมื่อวันที่ ๑ ตุลาคม พ.ศ. ๒๔๑๑ โดยที่ทรงมีพระชนมายุเพียง ๑๕ พรรษาจึงได้มีการแต่งตั้งสมเด็จพระยาบรมมหาราชวัง (ช่วง บุนนาค) เป็นผู้สำเร็จราชการ ต่อมาเมื่อทรงเจริญพระชนมายุได้ ๒๐ พรรษา ก็ได้มีพระราชพิธีบรมราชาภิเษกอีกครั้งหนึ่ง นับเป็นครั้งที่ ๒ เมื่อวันที่ ๑๖ ตุลาคม พ.ศ. ๒๔๑๖ พระองค์ทรงอยู่ในราชสมบัติ ๔๒ ปี และเสด็จสวรรคตเมื่อวันที่ ๒๓ ตุลาคม พ.ศ. ๒๔๕๓

ในรัชสมัยของพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ประเทศไทยต้องเผชิญกับเหตุการณ์สำคัญๆ หลายประการ โดยเฉพาะความเปลี่ยนแปลงอันเนื่องมาจากอิทธิพลของประเทศตะวันตก ที่ได้แผ่ขยายเข้ามาครอบคลุมดินแดนแถบเอเชีย พระองค์ทรงตระหนักดีว่า การจะรักษาสถานภาพของประเทศไทยให้คงอิสระอยู่ได้ จำเป็นต้องพัฒนาประเทศให้ทันสมัยแบบตะวันตกในหลายๆ ด้าน ด้วยเหตุนี้จึงทรงนำความรู้และวิทยาการสมัยใหม่มาใช้ทันทีที่ทรงมีโอกาส ก่อให้เกิดความเปลี่ยนแปลงในบ้านเมืองหลายประการนับแต่ประเพณีในราชสำนัก เช่น โปรดเกล้าฯ ให้เลิกธรรมเนียมการหมอบคลาน เปลี่ยนเป็นนั่งและยืนตามโอกาส ขณะเข้าเฝ้าฯ ต่อหน้าพระที่นั่ง ทางด้านสังคมก็ทรงปรับปรุงใหม่ทั้งระบบ โดยโปรดเกล้าฯ ให้เลิกทาสด้วยวิธีละมุนละม่อม ไม่มีผลกระทบต่อความสงบของบ้านเมือง

ส่วนการปกครองบ้านเมืองนั้น โปรดเกล้าฯ ให้ตั้งสภาที่ปรึกษาราชการแผ่นดิน ขึ้น เรียกตามศัพท์ภาษาอังกฤษว่า *เคาน์ซิล ออฟ สเตต (Council of State)* ทรงเป็น ประธานสภาด้วยพระองค์เอง และทรงแต่งตั้ง สมาชิก ๑๒ คน ประกอบด้วยขุนนางสามัญ ที่มียศต่ำกว่าเสนาบดี ให้ทำหน้าที่ช่วยพระองค์ คิดหาวิธีทำนุบำรุงบ้านเมืองให้เจริญขึ้น และ ต่อมายังโปรดเกล้าฯ ให้ตั้งสภาที่ปรึกษาส่วน พระองค์อีก เรียกตามศัพท์ภาษาอังกฤษว่า *ปรีวี เคาน์ซิล (Privy Council)* ทำหน้าที่เป็นที่ ปรึกษาส่วนพระองค์ และช่วยปฏิบัติราชการ อื่นๆ ตามแต่จะทรงมอบพระราชภารกิจ

นอกจากนั้นยังทรงจัดให้มีการปฏิรูปการปกครองแผ่นดินโดยแบ่งงานบริหาร ราชการแผ่นดินให้กระทรวงต่างๆ รับผิดชอบ และกระจายอำนาจการปกครองออก เป็นมณฑลเทศาภิบาล ให้แต่ละมณฑลมีจังหวัดหรือเมืองอยู่ในปกครอง ๓-๔ จังหวัด ผู้บริหารมณฑลเรียกว่า สมุหเทศาภิบาล หรือข้าหลวงใหญ่ ทุกมณฑลตั้ง กองทัพมณฑลไว้ป้องกันเหตุร้าย มีแม่ทัพมณฑล ขึ้นตรงต่อเสนาบดีกลาโหม การปกครองบังคับบัญชาหัวเมืองก็ให้รวมมาขึ้นกับกระทรวงมหาดไทย โดยเลิก ระบบกินเมือง เปลี่ยนเป็นให้เจ้าเมืองรับพระราชทานเงินเดือน แทนการเก็บภาษี ยากรจากราษฎรไว้เป็นผลประโยชน์ส่วนตัว จะเห็นได้ว่าการรวมศูนย์อำนาจมาอยู่ ที่ส่วนกลางนับเป็นผลสำเร็จอันยิ่งใหญ่ แสดงถึงพระราชดำริอันกว้างขวางของ พระองค์ในการนำความเจริญสมัยใหม่มาให้แก่ประเทศ

ทางด้านเศรษฐกิจก็โปรดเกล้าฯ ให้จัดตั้งหอรัษฎากรพิพัฒน์ขึ้น เพื่อให้ เป็นที่เก็บรวบรวมภาษีอากรของแผ่นดินไว้แห่งเดียวกัน ซึ่งต่อมาได้ยกขึ้นเป็น กระทรวงพระคลังมหาสมบัติ การเก็บภาษีอากรแบบใหม่นั้น ทรงกระทำโดยแต่งตั้ง ข้าหลวงคลังไปประจำทุกมณฑลและจังหวัด เพื่อทำหน้าที่เก็บรวบรวมภาษีอากร จากราษฎรโดยตรง แล้วส่งรายได้ทั้งหมดมาไว้ ณ กระทรวงพระคลังมหาสมบัติ

รายได้เหล่านี้ส่วนหนึ่งทรงนำมาจ่ายเป็นเงินเดือนแก่ข้าราชการ และในปี พ.ศ. ๒๔๓๙ ก็โปรดเกล้าฯ ให้มีการทำงบประมาณแผ่นดินขึ้นเป็นครั้งแรก อันเป็นแบบฉบับการจัดทำงบประมาณแผ่นดินสืบมาทุกปี

ส่วนการศึกษานั้นทรงเห็นความสำคัญและสนพระราชหฤทัยเป็นอย่างยิ่ง เฉพาะพระองค์เองก็ทรงฝึกฝนเล่าเรียนจนทรงมีความรู้อย่างกว้างขวาง ทรงริเริ่มวางรากฐานการศึกษาแผนใหม่ขึ้น และทรงสนับสนุนให้ราษฎรมีโอกาสศึกษาวิชาการต่างๆ เห็นได้จากพระราชดำรัสตอบในการพระราชทานรางวัลนักเรียนซึ่งสอบไล่หนังสือเป็นครั้งแรก ณ โรงเรียนพระตำหนักสวนกุหลาบ เมื่อวันที่ ๒๗ มีนาคม พ.ศ. ๒๔๒๗ ความตอนหนึ่งว่า

...เจ้านายราชตระกูล ตั้งแต่ลูกฉันเป็นต้นไป ตลอดจนถึงราษฎรที่ต่ำที่สุด จะให้ได้มีโอกาสเล่าเรียนได้เสมอกัน ไม่ว่าเจ้าว่าขุนนางว่าไพร่ เพราะฉะนั้นจึงขอบอกได้ว่า การเล่าเรียนในบ้านเมืองเรา นี้ จะเป็นข้อสำคัญที่หนึ่ง ซึ่งฉันจะอุตส่าห์จัดขึ้นให้เจริญจงได้...

นอกจากจะทรงส่งเสริมการศึกษาในบ้านเมืองแล้ว ยังทรงจัดส่งนักเรียนที่มีความสามารถเฉลียวฉลาดไปศึกษาวิชาความรู้ในต่างประเทศ โดยทรงริเริ่มจัดตั้งทุนเล่าเรียนหลวงขึ้น สำหรับให้นักเรียนสอบแข่งขันชิงทุนไปศึกษาต่อต่างประเทศปีละ ๒ คน ในส่วนพระองค์เอง ทรงส่งพระราชโอรสที่มีพระชนมายุพอสมควรออกไปศึกษาวิชาการต่างๆ ณ ต่างประเทศด้วยพระราชทรัพย์ส่วนพระองค์ ทรงให้พระราชโอรสเลือกศึกษาวิชาการแผนใหม่ต่างๆ เป็นต้นว่า วิชากฎหมาย การทหาร การคลัง เพื่อจะได้นำวิชาความรู้กลับมาใช้ให้เกิดประโยชน์แก่ชาติบ้านเมือง ซึ่งปรากฏว่าพระราชโอรสแต่ละพระองค์ที่ทรงส่งออกไปนั้น ได้ทรงศึกษาหาความรู้ด้วยความอุตสาหะ และได้เสด็จกลับมาเป็นกำลังสำคัญในการพัฒนาประเทศ ทั้งนี้ก็ด้วยพระปรีชาญาณในการที่ทรงเอาพระทัยใส่สั่งสอนอบรมอยู่เสมอ เห็นได้จากพระบรมราโชวาทพระราชทานแก่พระราชโอรส ตอนหนึ่งว่า

...จงอุตสาหะเล่าเรียนด้วยความเพียรอย่างยิ่ง เพื่อจะได้มีโอกาสที่จะทำการให้เป็นคุณแก่บ้านเมืองของตัว และโลกที่ตัวได้เกิดมา... การเล่าเรียนของ

เจ้าในต่างประเทศนั้น บางทีมากเกินไปกว่าความต้องการ หรือไม่ตรงกับความต้องการในเมืองเรา... เราได้มาเรียนจะเป็นฝรั่ง เราเรียนเพื่อจะเป็นคนไทยที่มีความรู้เสมอด้วยฝรั่ง เมืองเราเวลานี้ต้องการคนที่มีความรู้...

พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวกับพระราชโอรส
ที่ทรงส่งไปศึกษาต่างประเทศ

มาเป็นแนวทางดำเนินงานสร้างความเจริญให้แก่ประเทศชาติ ดังจะเห็นได้จากกระแสพระราชดำริสที่มีต่อข้าราชการซึ่งตามเสด็จประพาสยุโรปเมื่อวันที่ ๑๒ พฤษภาคม พ.ศ. ๒๔๔๐ ในเรือพระที่นั่งก่อนถึงเมืองเวนิส ประเทศอิตาลี ตอนหนึ่งว่า

...เดี๋ยวนี้เราได้มาจากประเทศของเราไกลตั้ง ๖,๐๐๐ ไมล์ คือไม่ต่ำกว่า ๒๔๔,๐๐๐ เส้น มาถึงประเทศที่เขาได้เจริญแล้วด้วยวิชาการฝ่ายทะเล แลการรุ่งเรืองด้วยการเล่าเรียนแลการปกครอง กับทั้งป้องกันอันตรายในเขตแดนบ้านเมืองของเขา เพราะเขารักชาติแลรักบ้านเมืองที่เขาเกิดของเขา เราขอเตือนให้เจ้าทั้งหลายตรึงใจก่อนเวลาถึงฝั่งว่า ความเจริญรุ่งเรืองทั้งหลายนี้ ได้เกิดขึ้นเพราะความสังเกตแล้วคิดการประกอบ แลเล่าเรียนต่อๆ กันมา อาศัยความอุสาหะแลความเพียรเป็นที่ตั้งเท่านั้น... เจ้าทั้งหลายจงมีใจอุสาหะทำการในหน้าที่ของตน แลอุสาหะสังเกตจากการที่ได้เห็น แลการที่ได้ทำในครั้งนี้ด้วยความตั้งใจว่า เจ้าทั้งหลาย

ไม่เพียงแต่เท่านั้น ยังทรงเล็งเห็นว่า การได้ทอดพระเนตรสิ่งต่างๆ อันเป็นไปในประเทศที่เจริญแล้วด้วยพระองค์เอง ย่อมยังประโยชน์ให้มากมาย ด้วยเหตุนี้พระองค์จึงได้ทรงอุทิศเสด็จพระราชดำเนินเยือนประเทศต่างๆ ทั้งในทวีปยุโรปและเอเชีย เพื่อให้ได้มีโอกาสศึกษาความเจริญก้าวหน้าของประเทศเหล่านั้น จะได้นำ

เสด็จพระราชดำเนินเยือนประเทศเยอรมนี พ.ศ. ๒๔๔๐

ได้จากบ้านมาไกลปานนี้ไม่ได้มาเปล่า แต่จะเป็นผู้นำระเบียบการงานอันนี้กับ
 ทั้งความรู้ไปเป็นครูบอกเล่าพวกเราทั้งหลาย ให้ความรู้ดียิ่งขึ้น และช่วยกันยกชาติ
 ให้เราเจริญรุ่งเรืองด้วยวิชา แลด้วยอำนาจ เสมอกับประเทศทั้งปวงที่เราจะได้เห็น
 ไม่ต้องน้อยหน้าเขา...

ผลดีอันเกิดจากการเสด็จประพาสยุโรปที่จัดว่าสำคัญยิ่งคือการได้เจริญทาง
 พระราชไมตรีกับนานาประเทศในยุโรป และทำให้ประเทศไทยเริ่มเป็นที่รู้จักใน
 ประเทศซีกตะวันตก ซึ่งเท่ากับเป็นการรับรองสถานะภาพของประเทศไทยด้วย สิ่งนี้
 นับว่าเป็นปัจจัยสำคัญ ที่ช่วยส่งเสริมให้พระองค์ทรงรักษาเสถียรภาพของ
 ประเทศไว้ได้ เพราะช่วงเวลานั้นสถานการณ์บ้านเมืองอยู่ในภาวะคับขัน กระแส
 อิทธิพลของประเทศมหาอำนาจตะวันตกกำลังหลั่งไหลเข้ามาอย่างรุนแรงมาก ทั้งใน
 ด้านความเจริญก้าวหน้าทางวิทยาการ การเมือง และการทหาร หากไม่พัฒนา
 ประเทศให้คล้อยตามก็จำเป็นการยากที่จะรักษาเอกราชของประเทศให้ผ่านพ้น
 วิกฤตการณ์นั้นได้ และด้วยพระปรีชาสามารถจึงทรงเร่งปรับปรุงระบบบริหารราชการ
 ทุกส่วนให้ทันสมัยแบบตะวันตก พร้อมๆ กับยอมรับวัฒนธรรมแบบใหม่เข้ามา
 ผสมผสานกับวัฒนธรรมดั้งเดิม นอกจากนั้นยังทรงก่อตั้งกิจการสาธารณูปโภค

ทั้งหลายเพิ่มขึ้นมากมาย เป็นต้นว่า โปรดเกล้าฯ ให้ตั้งการไปรษณีย์ การรถไฟ โรงพยาบาล โรงเรียน ตัดถนน สร้างสะพาน และการฝึกหัดทหารแบบใหม่ สิ่งเหล่านี้ส่งผลให้ประเทศไทยเจริญก้าวหน้าอย่างรวดเร็ว พร้อมกับการเป็นที่ยอมรับของนานาชาติด้วย

พระราโชบายเพื่อการพัฒนาบ้านเมืองของพระองค์ไม่เพียงแต่จะอาศัยการทอดพระเนตรสภาพบ้านเมืองในต่างประเทศเป็นแนวทางเท่านั้น แม้ภายในประเทศพระองค์ก็โปรดเสด็จประพาสเยี่ยมเยียนพสกนิกรในท้องถิ่นต่างๆ อยู่เสมอ ตลอดรัชสมัยอันยาวนานของพระองค์ และการเสด็จแต่ละครั้งโปรดเสด็จอย่างสามัญชนเพื่อจะได้ทอดพระเนตรสภาพชีวิตความเป็นอยู่ของอาณาประชาราษฎร์ และการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ต่างๆ ด้วยพระองค์เอง การเสด็จประพาสแบบนี้เรียกว่า เสด็จประพาสต้น นับเป็นการเสด็จประพาสที่เป็นคุณประโยชน์ต่อพสกนิกรของพระองค์โดยตรง เพราะไม่เพียงแต่จะทรงมีพระราชดำรัสเพื่อรู้จักคุ้นเคยด้วยเท่านั้น ยังทรงเป็นธุระเอาพระทัยใส่ในความทุกข์ร้อนของราษฎรด้วย พระราชอัธยาศัยอันงดงามเปี่ยมด้วยพระมหากรุณาธิคุณ ประกอบกับทรงเป็นผู้มีปรีชาญาณในการผูกน้ำใจคนทุกระดับชั้น จึงทำให้ทรงเป็นที่รักของอาณาประชาราษฎร์ ซึ่งยืนยันได้จากพระราชสมัญญาที่ทรงได้รับจากพสกนิกรว่า พระปิยมหาราช

เสด็จประพาสต้น

ส่วนกิจการทางด้านพระพุทธศาสนา ทรงพระราชดำริว่า จะทรงทำนุบำรุงพระพุทธศาสนาให้เจริญรุ่งเรืองถาวร ทรงส่งเสริมให้มีการเล่าเรียนพระปริยัติธรรม โดยโปรดเกล้าฯ ให้ตั้งวิทยาลัยสำหรับศึกษาพระไตรปิฎก และวิชาชั้นสูงของสงฆ์ขึ้น ๒ แห่ง คือ สำหรับพระสงฆ์ฝ่ายธรรมยุติกนิกาย ตั้ง ณ วัดบวร

นิเวศวิหาร พระราชทาน
นามว่ามหาวิทยาลัย
เพื่อเฉลิมพระเกียรติสมเด็จพระ
พระบรมชนกนาถ พระบาท
สมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว
อีกแห่งหนึ่งสำหรับพระสงฆ์
ฝ่ายมหานิกาย ตั้ง ณ วัด
มหาธาตุยุวราชรังสฤษฎิ์
พระราชทานนามว่า มหาธาตุ
วิทยาลัย ต่อมาโปรดเกล้าฯ
ให้เปลี่ยนชื่อเป็นมหาจุฬาลง
กรณราชวิทยาลัย เมื่อ
วันที่ ๑๓ กันยายน พ.ศ.
๒๔๓๙

ในพระราชพิธีเปิดพระบรมราชานุสาวรีย์พระบรมรูปทรงม้า
วันที่ ๑๑ พฤษภาคม พ.ศ. ๒๔๕๐

ถึงแม้ว่าพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวจะมีพระราชภารกิจ
ด้านการปกครองและการพัฒนาประเทศมากมายเพียงใด พระองค์ก็ยังทรงปลื้ม
เวลามาทรงพระราชนิพนธ์หนังสือเรื่องต่างๆ ว่าเป็นจำนวนมาก แสดงให้เห็น
พระปรีชาสามารถเป็นเลิศทางวรรณศิลป์ เรื่องที่ทรงพระราชนิพนธ์มีทั้งความเรียงที่
มีคุณค่าทางประวัติศาสตร์และวรรณกรรมอันไพเราะ เป็นต้นว่า พระราชนิพนธ์
เรื่องไกลบ้าน พระราชพิธีสิบสองเดือน นิทราชาคริต เงาะป่า รวมทั้งโคลงสุภาษิต
อันเป็นบทสอนใจ เช่น โคลงสุภาษิตบางปะอิน โคลงสุภาษิตโสฬสไตรยางค์
โคลงสุภาษิตพิพิธธรรม เป็นต้น

นอกจากนั้นในโอกาสเฉลิมฉลองกรุงรัตนโกสินทร์ ๑๐๐ ปี ใน พ.ศ. ๒๔๒๕
ยังโปรดเกล้าฯ ให้พระบรมวงศานุวงศ์ นักปราชญ์ราชบัณฑิตทั้งหลาย แต่งโคลงเล่า
เรื่องราวมเกียรติ์ตามภาพจิตรกรรมฝาผนังรอบพระระเบียงพระอุโบสถวัดพระ
ศรีรัตนศาสดาราม ตั้งแต่ห้องที่ ๑ ถึงห้องที่ ๑๗๔ จารึกลงบนแผ่นศิลาติดไว้ที่เสา
พระระเบียงประจำแต่ละห้องภาพ พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวได้ทรง
พระราชนิพนธ์ร่วมด้วย ๔ ห้อง เป็นจำนวนโคลง ๒๒๔ บท ภาพและโคลงมเกียรติ์
รอบพระระเบียงวัดพระศรีรัตนศาสดารามนี้เป็นสมบัติของชาติที่มีคุณค่ายิ่ง

โคลงภาพรามเกียรติ์

ฉลองกรุงรัตนโกสินทร์ ๑๐๐ ปี

วัดพระศรีรัตนศาสดาราม หรือที่รู้จักกันทั่วไปว่าวัดพระแก้วนั้น พระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราช ได้โปรดเกล้าฯ ให้สร้างขึ้นในพระบรมมหาราชวังใน พ.ศ. ๒๓๒๕ โดยโปรดให้สร้างพร้อมกันไปกับพระบรมมหาราชวัง เพื่อใช้เป็นที่พักประทับฐานพระแก้วมรกต ซึ่งทรงนำมาจากเวียงจันทน์ใน พ.ศ. ๒๓๒๑ ในคราวเสด็จไปราชการสงครามที่เมืองลาว เมื่อครั้งทรงเป็นสมเด็จพระเจ้าพระยามหากษัตริย์ศึก ครั้น พ.ศ. ๒๓๒๗ พระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราชโปรดให้อัญเชิญพระแก้วมรกต จากวัดอรุณราชวราราม ฝั่งธนบุรี ลงเรือพระที่นั่งกิ่ง พร้อมด้วยเรือขบวนแห่ ข้ามฟากเข้าพระบรมมหาราชวัง อัญเชิญขึ้นประดิษฐานภายในพระอุโบสถพระอารามใหม่ พระราชทานนามว่า พระพุทธมหามณีรัตนปฏิมากร และเมื่อการสร้างพระอารามใหม่เสร็จบริบูรณ์ จึงพระราชทานนามว่า วัดพระศรีรัตนศาสดาราม จากนั้นในปี พ.ศ. ๒๓๒๘ ก็โปรดเกล้าฯ ให้ตั้งพระราชพิธีบรมราชาภิเษกเฉลิมพระราชมนเทียร และสมโภชพระอารามกับทั้งพระนคร พระราชทานนามพระนครใหม่ให้ตรงกับนามพระพุทธมหามณีรัตนปฏิมากรว่า กรุงเทพมหานคร อมรรัตนโกสินทร์ มหินทรายุธยาบรมราชธานี เพราะเป็นที่เก็บรักษาพระพุทธมหามณีรัตนปฏิมากรไว้

บริเวณพระอารามเมื่อแรกสร้าง พระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราชโปรดให้สร้างพระระเบียงล้อมรอบทั้งสี่ด้าน ในส่วนผนังพระระเบียงด้านในโปรดเกล้าฯ ให้ประชุมช่างเขียนภาพจิตรกรรมฝาผนังเรื่อง รามเกียรติ์ขึ้น ต่อมาในรัชกาลที่ ๓ ภาพฝาผนังรอบพระระเบียงชำรุดเสียหายมาก พระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัวจึงโปรดเกล้าฯ ให้รื้อและเขียนขึ้นใหม่ทั้งหมด ในรัชกาลที่ ๔ พระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงสร้างและปฏิสังขรณ์ภายในวัดพระศรีรัตนศาสดารามหลายอย่าง ทำให้ต้องขยายพระระเบียงออกไปทั้งด้านตะวันออก

และตะวันตก และโปรดให้เขียนภาพเรื่องรามเกียรติ์ ใหม่อีกครั้งหนึ่ง ซึ่งมาแล้วเสร็จในสมัยรัชกาลที่ ๕

ใน พ.ศ. ๒๔๒๓ พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ ๕ มีพระราชดำริที่จะฉลองกรุงรัตนโกสินทร์ในโอกาสครบรอบร้อยปี ใน พ.ศ. ๒๔๒๕ และสมโภชพระพุทธรูปมหามณีรัตนปฏิมากรในคราวเดียวกัน จึงโปรดให้ปฏิสังขรณ์วัดพระศรีรัตนศาสดารามใหม่ทั้งพระอาราม ประชุมช่างฝีมือเขียนภาพรามเกียรติ์ ขึ้นใหม่ โดยจัดทำเป็นห้องๆ รอบพระระเบียง เริ่มแต่ห้องที่ ๑ ตอนพระชนกฤณีทำพิธีบวงสรวง ไถ่ได้นางสีดา แล้วลาเพศกลับเข้าเมืองมิลลา ถึงห้องที่ ๑๗๔ ตอนพระพรต พระลัดรุต พระมงกุฎ และพระลบ กลับจากไถ่เกษ เข้าเฝ้าพระรามที่อยุธยา พระรามปูนบำเหน็จจนทั่วหน้า และเพื่อให้สมบูรณ์ในการเล่าเรื่องรามเกียรติ์ พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้พระสงฆ์ พระราชวงศานุวงศ์ และข้าทูลละอองธุลีพระบาทแต่งร้อยเรื่องขึ้นอธิบายภาพรามเกียรติ์แต่ละห้อง ห้องละ ๒๔ บท พระองค์เองได้ทรงพระราชนิพนธ์ร่วมด้วยเป็นจำนวน ๔ ห้อง เป็นโคลง ๒๒๔ บท ทรงตั้งพระราชหฤทัยจะให้ เป็นของ

บุชาถาวรในพระพุทธศาสนาไปสิ้นกาลนาน จึงมีพระบรมราชโองการให้จัดผู้ที่มีสติปัญญามั่นคงและเฉลียวฉลาดชำนาญในลักษณะกาพย์กลอนต่างๆ ตั้งให้เป็นผู้ตรวจสอบ ดัดแปลงแก้ไขโคลงห้องภาพรามเกียรติ์ให้ไพเราะถูกต้อง สมควรเป็นของสำคัญเครื่องหมายพระเกียรติยศสำหรับแผ่นดินสืบไปช้านาน อย่าให้เป็นที่นักปราชญ์ภายนอกเห็นได้^๑ โคลงรามเกียรติ์ทั้งสิ้น ๔,๙๔๔ บทนี้ โปรดเกล้าฯ ให้จารึกลงบนแผ่นศิลาอ่อน แผ่นละ ๗ บท ประดับติดไว้กับเสาพระระเบียงวัดพระศรีรัตนศาสดารามคู่กันไปกับภาพรามเกียรติ์

ภาพจิตรกรรมฝาผนังเล่าเรื่อง รามเกียรติ์ นี้ ได้มีการซ่อมแซมตกแต่งบูรณะขึ้นใหม่อีก ๒ ครั้ง คือในโอกาสสมโภชกรุงรัตนโกสินทร์ ๑๕๐ ปี พ.ศ. ๒๔๗๕ ในรัชกาลพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว และในโอกาสสมโภชกรุงรัตนโกสินทร์ ๒๐๐ ปี พ.ศ. ๒๕๒๕ ในรัชกาลปัจจุบัน ภาพจิตรกรรมรอบพระระเบียงพระอุโบสถวัดพระศรีรัตนศาสดารามนี้ เป็นมรดกงานจิตรกรรมที่งดงาม มีคุณค่า เป็นความภูมิใจของคนไทยมาตราบนานเท่านาน

๑ คัดจาก ประกาศพระบรมราชโองการ เรื่องตั้งผู้ตรวจแก้โคลงรามเกียรติ์ ใน สมโภชพระนครครบร้อยปี. สมเด็จพระนางเจ้ารำไพพรรณี พระบรมราชินีในรัชกาลที่ ๗ โปรดให้พิมพ์ในงานพระราชทานเพลิงศพท้าววรณานันท์ (ม.ร.ว. แป้ม มาลากุล) ณ พระเมรุวัดเทพศิรินทราวาส วันที่ ๑๒ พฤษภาคม ๒๕๐๓, พระนคร : โรงพิมพ์รุ่งเรืองรัตน์, ๒๕๐๒.

தலைக்கர்த்த

กากระนาสูรี

๑ แดงนามนางราพร้าย
กากระนาสูรี
สันฐานโอบอุอสูรี
ภักตรเพศยักขินี

ฤทธิ
ม่วงคล้า
ดุงปาก กาแฮ
จิตรหัวอีกเหิม ฯ

หลวงฤทธิพลไชย

กุมภกรรฐ

๑ รูปราพตนนี้ชื่อ
กุมภกรรฐอนุชทศ
เปนอุปราชาเรืองยศ
ทรงหอกโมกษศักดิ์ท้าว

ปรากฏ นามเอย
ภักตรท้าว
ผิวพิศ เขียวแฮ
มทิศเทียมหาญณรงค์ ฯ

ขุนพิสนทสังขกิจ

จักรวรรดิ

๑ จัดภัตตรสองชั้นชื่อ
ทรงมกุฎทางไกรรัตน์
อาวุธครบแปดหัตถ์
ชาวผ่องครองนครด้าว

จักรวรรดิ
ฤทธิล้ำ
สหายทศ กรรฐเอย
เขตรแคว้นมลิวัน ฯ

พระยาราชวราณกุล

ชีวิทา

๑ แสดงรูปร่างนี้ชื่อ
ผัวนาฏสามนักชา
ผิวภักตรเทียบเทียมทา
สรวมมกุฎวูปน้ำเต้า

ชีวิทา
คู่เคส้า
หงษาด แลแฮ
ฤทธิล้นแผ่พโยม ฯ

ขุนโสภาทวารกิจ

ตรีเศียร

๑๑ ตรีเศียรสามภักตรแผ้ว
ครองภพมัชวารี
ทกทัตตมภูฏรี
เรียงร่วมมารดาท้าว

เสวตรสี กายเฮย
ฤทธิห้าว
ยอดอย่าง อสูรแฮ
แทตยไท้ทศเศียร ฯ

กรรมพม้นยติศรฤตมเดช

ทศกรรฐ

๑๒ ทศกรรฐสิบภักตรชั้น
ทรงมัญไชยเชียวสี
กรียสิบพรศุสี
ถอดจิตรจากตนได้

เศียรตรี
อาตมไท้
ประสาตฤทธิ ยิงนา
ปิ่นด้าวลงกา ฯ

พระองค์เจ้าเกษมสันต์โสภาคย์

ทศศิริวัตร

๑ บุตรกรีกเกิดกับเจ้า
นามทศศิริทรทรง
หงดินพ่องพิวมง
นาสิกเปนนวงคล้าย

จอมลง กาเอย
ฤทธิร้าย
ภูฏากบ ไฟแฮ
เงื่อนเค้าชนนี ฯ

พระองค์เจ้าสวสดีประวดี

ทศศิริวัตร

๑ โอโรสคชกับท้าว
นามทศศิริวัน
มงภูฏากบไฟพรรณ
วงงอกออกเช่นช้าง

ทศกรรฐ์
ออกอ้าง
เขี้ยวสด
ส่อเชื้อหัตถี ฯ

พระองค์เจ้าสวสดีประวดี

เบญจกาย

๑ เบญจกายกายฟ่องแผ้ว
บุตรพิเภกกามพราว
อาษาตตศึกคราว
งามเจียนสีดาปัม

พิวขาว
เพริศพริ้ม
แปลงรูป นันนา
เทพปั้นเปนโฉน ฯ

นายเร็กหมื่นพากย์ไวยหาร

ผีเสื้อ (สีมิจ)

๑ อสุรีผีเสื้อสมุทร
พิวตุงหงษดินทา
รักษาด่านชานมหา
แขวงเกาะลงกาเชื้อ

มทิมา
ทาบเนื้อ
สมุทรใหญ่
ชาติแท้ทมิฬมาร ฯ

หมื่นพากย์ไวยหาร

พิเภก

๑ พิก่อน้องเทตย์ท้าว
คือแวนเวศสุญาณสรว
เพทางค์สาตวรรษัน
ทรงมกุฏน้ำเต้าอย่าง

ทศกรรฐ
สืบสร้าง
ยลยวด ยิ่งเฮย
อาตม์พินชจิพรรณ ฯ

นายทศกูเรเตอร์

พริบ (พริบ)

๑ พริบพิโรธร้าย
แรงราพคองคชสาร
สีม่วงแก่กายมาร
สวนปลุกพาทองไว้

เริงทาญ
สืบได้
วงทัก ชินนานอ
สถิตยแคว้นอรรคกรณ ฯ

พระยาศรีสุนทรโวหาร

มังกรกัณฐ์ (มังกรกรรฐ)

๑ มังกรกัณฐ์บุตรท้าว
มณฑุณาคพัคร์เขียวยง
ทรพิอุบัตติตรง
ครองเขตต์โรมคัลฐ์

ขรพงศ์ แพนนา
ยั้งผู้
คิเวศाप สรรแฮ
เขียวใช้เชิงศร ฯ

พระองค์เจ้าติศวรกุมาร
จากสมณวิธานรามเกียรติ์

มารวิ

๑ มารันกาณจนเนื้อ
มณฑุทางไก่ทรง
โลพคนครคง
บุตรรรประไพนางท้าว

นามตรง
ฤทธิท้าว
เขตรครอบ ครองแฮ
บิตุนันลัดเตียน ฯ

พระองค์เจ้าเกษมศรีศุภโยค

มาริศ (ม้าริด)

๑๐ ม้าริดบุตรยุพแก้ว
ชาวผ่องผิวกายา
มีมงกุฎโลภา
ซีฟลับคราวเมื่อลี

กากะนา สุรดา
อย่างนี้
สามกลีบ ช้อนแฉ
ลาศเต้าเปนกวาง ฯ

พระองค์เจ้าเกษมศรีศุภโยค

ไมยราพ

๑๑ รูปไมยราพเจ้า
สีม่วงอ่อนนอสุรา
เปนโอรสมหา
ทรงมงกุฎกะทนกแพรว

กรุงบา ตาลแฉ
ฤทธิ์แก้ว
ยมยักษิ นันนอ
เผ่าห้องพรหมินทร์ ฯ

หลวงอินทรอาวุธ
จากสมณานุภานรามเกียรติ์

อาสุรภัทช์ (อาสุรภัทตร์)

๑ อสุรวาญญภัทตร์เจ้า
ยักษชนกนกกอินทรีย์
ท่อนล่างเล่ห์พิภพ
มงกุฎกาบน้ำเต้า

ธานี วิเชียรเออย
แม่ณเกล้า
กายภัทตร์ เขียวแ
ครีบแมนชนสุบรรณ ๖

สมเด็จพระนารายณ์มหาราช

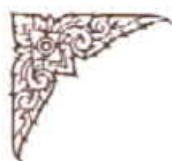
อิรุณเจ้าบัง (อิรุณเจ้าบัง)

๑ เกราสพญาทูษณ์
นามอิรุณเจ้าบัง
ครองชนบทมฤต
กุมทอกทายตัวห้าว

เวทฉมัง
แก่นท้าว
ทางไก่อ ฉลายแ
มุขแมนหมึกมอ ๖

หลวงบรรหารอัครค
จากสมณวิธานรามเกียรติ์

อู่รอตเทก

(แผ่นศิลาจารึกโคลงกะเพาะหายไป)

สร้อยเศวต (สร้อยสร้อยเศวต)

© กุมภภัณฑ์พันภักตรเกล้า เบญจะ ปดลฤ
นามสหัสเศวต เสวตรแผ้ว
สองพันหัตถ์พรหมประ สาศยรี แกสนแย
คทาเพชรสุรเศวตเกล้า ปกเกล้าปางตาล ฯ

พระองค์เจ้าเกษมสันต์โสภาคย์

เจ้ามัญชา (เจ้ามัญชา)

๑๑ เจ้ามัญชาชื่ออย่าง
นาฏชนิษฐทศกรรฐ
ฉวีกายสกลวรรณ
เป็นเอกชาเยศรได้

อสุรพันธุ์
แก่นไ้
เขียวสด สอาดนอ
อยู่ด้วยชีวาหา ฯ

ขุนมหาสิทธิโวหาร

สุพรรณมัจฉา

๑๑ เกลิงรูปนาเรศนี้
ผิวเทียบทองทาผัด
ธิดาทศเศียรกระษัตริย์
ที่ลักคาบศิลาตัน

สุพรรณมัจ ฉาเหย
ผ่องพัน
มาตุเรศ ปลาแ
สมุทรครั้งถมนน ฯ

ขุนพิสนทสังฆกิจ

สุริยาภพ

๑ สุริยาภพบุตรท้าว
กุมทอกนามเมฆพัท
ทรงเครื่องขัดตียจรัส
กายเฉกสีชาดเขียว

จักรวรรดิ
กาจเกรี้ยว
ชฎามนุษย์ งามนา
งอกจุมงอนลง ฯ

พระยาศรีสิงหเทพ

แสงอาทิตย์

๑ ราพแสงอาทิตย์เชื้อ
มงกุฎกระหนกทรง
ฉวีวรรณลักษณะองค์
บุตรพระยาขรเจ้า

พรหมพงษ์
ฤทธิเร้า
อสุรเฉกชาติแฮ
เขตรแคว้นโรมคัล ฯ

หลวงอินทรยาวุธ

อัศักรรณเมาราสูริ (อัศักรรุมาราสูริ)

๑ ปินดูราธิราชเชื้อ
นามอัศักรรณมารา
สองปดลเจดภักตรา
กายม่วงแก่มิตรไท้

พรหมา
บอกไว้
มงกุฏ มนุษย์แฮ
แทดยท้าวทศกรรฐ ๖
กรรมหมื่นยติศรยุตมเดช

อัศัธิดา

๑ แปะหัดถ์สีเสวตรนี้
ภักตรสีทรวงขรรค์ศรา
มงกุฏไชยสียอดปรา
ครองเขตรวัฒน์กรดาว

อัศธา ดาเฮย
วุธห้าว
กฏเช่น พรหมแอ
หน่อไต้สศเตียน ๖

นายกูเรเตอร์ทัต

อากาศประไลย (อากาศไฉไล)

๑๐ ขุนด่านอากาศด้าว
แปดหัตถ์สี่ภักตรบง
กายเสนฟองคิคง
อากาศประไลยอ้าง

แต่นลง กาเฮย
รอนข้าง
ควรรัน คร้ามฤ
เหตุหัวหาญเหิม ฯ

พระองค์เจ้าโสณบัณฑิต

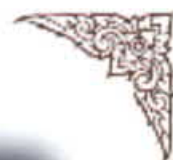
อินทเรชิต

๑๑ อินทเรชิตเดิมชื่ออ้าง
เทพยประสาศศรศักดิ์
ทรงมฤณมุนย์ลักษณะ
เขี้ยววงอกลงบุตรไท้

รณภักตร์
สิทธิ์ไท้
สีเทห์ เขียวนอ
แทดย้าวทศกรรฐ์ ฯ

พระยาศรีสิงหเทพ

กุมิทัน (กุมมิทัน)

๑ รังภาพรูปบอกแจ้ง
ขุนกบิ์กมิทัน
ฉวีศรีสุวรรณสัน
พระเกษแบ่งภาคร้าง

เพศพรรณ
ชื่ออ้าง
ส่อเหตุ เดิมพ่อ
โลกย์โพ้นเปนสวา ฯ

พระเทพกระวี

เกยุร

๑ เกยุรนามเอียงนี้
ศิ่ม่วงแก่มัวมณ
วิรุณหกเวหน
ชูช่วยรามาศห้า

ในสกันธ์ นั้นฤา
เผือดคล้า
หากแบ่ง ภาคแธ
หันเลี่ยนศึกอสูร ฯ

กรรมหมื่นอดิครอุดมเดช

เกษรทมาลา

๑ ไพศพนันภาศยตั้ง
สีเลื่อมเหลืองเทียบทา
เกษรทมาลา
ทูกราพรอฤทธิ์แล้ว

ตัวสวา หนึ่งเยย
มาศแพรว
ภุเดช
กลอกเกล้ากลัวมือ ฯ
พระองค์เจ้าดิศวรุมาร

โคมุต (โคมุต)

๑ สมญาโคมุตผู้
สีประทุมโรยบาน
คือองค์พระหิมพานต์
ทวัชรบรรพฉลองได้

พิศดาร
เปรียบได้
บันภาคย์ มาแ
บาทเบื้องอวดาล ฯ

พระองค์เจ้าเกษมศรีศุภโยค

ชมพู่พวง

๐ ชุนพานรชื้อชี
โคลเหงือฮิศวรณ
หงษ์ชาติสกันรต์
สวम्मกุไชยเจ็ดฟ้า

ชมพู่ พานเฮย
ชูปเกล้า
แดงเทอด ชรรค์แฮ
บุตรเลี้ยงพาลี ฯ

พระยาราชวรานุกูล

ชมพู่พวง (ชมพู่พวง)

๐ ชามพู่พวงเทห์แมน
ทรงมกุไชยเดชปรา
ไตรเพทเชียวชาญา
เมื่ออุบัติแต่ปล้อง

ชาดทา ทาบดา
กฏก้อง
ยุ่นับ กัลปเอย
ไผ่ไม้่นกธรรม ฯ

ชุนภักดีอาษา

ไชยามพवार (ไชยามพวาร)

๑ คนธนาทัพไท
นามว่าไชยามพวาร
สีเทาพระอิสาน
จตุจากสวรรค์

อวตาล
ภาพนี้
เทวบุตร
แบ่งเพียงภาคย์ผัน ฯ

พระเทพกระวี

ทำอุมาพรหม

๑ ชมพูพานเรศร้าว
ศรีชาบทรงสุรศักดิ์
สวมชฎาจุองค์มัม
กา
ครองภพชมภู

จุฬจักร
ใหญ่ล้ำ
พานทเปรียบ เสมอ
กิ่งหล้าฤาหาญ ฯ

ขุนภักดีอาษา

นิลขันธ

๑๑ พานรัตนินี่
กายเลื่อมสีหงดิน
คือพระพิเนศผิน
เปรียบดุจขุนพลแก้ว

นามนิล ขันธพ้อย
เดชเกล้า
ผันภาค มานา
เกิดเกื้อบุญราม ฯ

ขุนวิสูตรเสนี

นิลเรณู

๑๒ นิลนันทพานเรณู
สืบทมมกฏทรง
สีกายกำดั่งหงษ์
บุตรพระเพลิงเกิดพ้อง

ในพงศ
เดชก้อง
สืบทา
เพื่อล้างพลมาร ฯ

หมื่นพากย์ไวยหาร

นิลปาริวัน

๑ นิลปาริวันอยู่ด้าว
พวกสิบแปดมงกุฎ
คือองค์พระราหู
สีเลห์ล้าฤทธิไล้

ชมพู นครเขย
ชื่อไว้
มาจุ ดินา
เลิศล้ำฤทธิรัง ฯ

พระยาศรีสิงหเทพ

นิลปาลิวัน

๑ พระศุกรอุบัติขึ้น
เหลืองเลื่อมวรรณโลมา
มีนามแน้นิลปา
แรงฤทธิเดชเก่งพร้อม

เปนสวา
คมีนย้อม
สันและ พ่อเฮย
แพร่ทั้งชมพู ฯ

ขุนวิสูตรเสนี

นิลพัท

๑ ขุนพานเรศน์
คือบุตรพระกาลซัด
น้ารักเทียบสีจัต
เป็นเผ่าชมพูเกื้อ

นิลพัท นามเนอ
ลืบเชื้อ
ลืบแปด มกุฎแฮ
เกิดด้วยเดชราม ฯ

ขุนศรีราชาอักษร

นิลราช

๑ พานนิลราชกร้าว
สีเช่นชลไหลใส
คือพระสมุทโคล
เป็นทหารทริเกล้าว

ฤทธิไกร
สดแพรว
คลาสแบ่ง ภาคฤ
ศึกกล้าวาวี ฯ

พระองค์เจ้าเกษมศรีสุโยค

นิลเอกรา

๑ นิลเอกราตนนี้พระ
เป็นพวกสิบแปดมง
เนื่องขัตติยวงษ
สิดุจตามพะแผ้ว

พินายลง อุบัตินา
กฎแกลัว
นครเขตร ชมพูเฮย
ผ่องแมนสุริยัน ฯ

พระยาศรีสิงหเทพ

พาลี

๑ พาลิพานเรศรเจ้า
เอารสองค้อมรินทร์
ทรงชฎาลออิน
ไครบสบแรงล้ำ

ชิตชิน นครเฮย
ฤทธิกล้า
ทริยัสด เขียวแ
กึ่งเปลี้ยเสียสูญ ฯ

กรมหมื่นเทวะวงษาโรประการ

มัจฉา

๑๑ หลานลมหลานราพนทั้ง หลานปลา
หลานมนุศยบุตรมัจฉา นเรศรพ้อง
ยลทางอย่างมัจฉา กายเสวตร สวาแฮ
นามมัจฉาหนูป้อง กิ่งกล้วยาตาล ฯ
กรมหมื่นพิชิตปรีชากร

มายุร

๑๒ วิรุณปักษมะรุเจ้า จุติลง
เปนกระบี่มาบุรยง ยาจอ้าง
ศรีม่วงอ่อนกัทรมง กุญสืบ แปะตนา
รยงบาทนรายนีลาง เคิกสิ้นทมิฬสุร ฯ

หลวงอินทรวุฑ

มาลุนทเกษร

๑ ทวยหาญพระกฤษณผู้
คือพฤษภติจร
มาลุนทเกษร
ศีเมฆเรืองฤทธิกล้า

ชาณสมร
จากฟ้า
นามกระบี่
กลั่นแก้วการณรงค์ ฯ

พระองค์เจ้าโสมนัสทิติย์

วิมลฉาวเร

๑ พานเรศรูปนี้
ว่าวิมลฉาวเร
สีดาแบ่งภาคจร
เนาบุเรศเขตกรว้าง

นามกร
เนื่องอ้าง
จากพระ เสาร์แสด
ซี่ยพ้องซัดซัน ฯ

ขุนมหาสิทธิไวยหาร

วิสันตราวี

๑ ขุนพานเวศรูปนี้
คือวิสันตราวี
อังคารเทพยूसี
กายกำเล่ห์สืลัน

นามมี
บอกลัน
ลาตแบ่ง มาดา
จี้ล่วนแลงาม ฯ

กรรมหมื่นยติศรยุตมเดช

ไวบุตร

๑ ไวบุตรกระบี่นี้
พรุณเทพยอวยพรพรหาร
จติช่วยพิศณูราญ
สีเจกเมฆมัวฟ้า

เพรงขาน นามเอย
ท้าวหล้า
รอนราพ
มิดคลุ้มดุ่มฝน ฯ

ขุนพิสนทสังฆกิจ

สัตตพัส

๑ จันทรจตุเป็นเพศพื้น
สีเสวดตำแท่งยา
นามสัตตพลีตรา
ลืบแปดมงกุฎไว้

พงค์สวา
ลักษณ์ไต้
ชอบผิด ทหารแธ
ชื่อชู้เจดิม ๖

หลวงอินทรวุฒ
จากสมณากิธานรามเกียรติ์

สุตวิฬ

๑ สุตวิฬเอารสไต้
สรวมชฎาอาภรณ์
อุปราชชิตชินนคร
ลีสกนธ์กลย้อม

ทินกร
เพริศพร้อม
เอกมัตย์ งามแธ
ชาดกลั้วสกลกาย ๖

กรมหมื่นเทวะวงษาโรประการ

สุริยาภรณ์ (สุริยาภ)

๑ สี่เหลื่องวานเรศร้าย
สุรกายจันนามแสดง
มหาไชยเอกองค์แปลง
มาช่วยวาสุเทพท้าว

เร้งแรง
เดชท้าว
เปลี่ยนภาคย์
ลุ่มล้งเหล่ายสูร ฯ

พระองค์เจ้าดิศวรกุมาร

สุริเสรี

๑ วานรเดี๋ยวเพชรนี้
คือพระพุทสุตตุ
อาจปราบอสูรลุ
สีแดงสุดเก่งกล้า

นามสุ รเสนแ
เดชล้ำ
ภฤทธิ เรวเฮย
เกือบแน่นหนุมาน ฯ

ขุนวิสูตรเสนี
จากสมณากิธานรามเกียรติ์

ทศมาส

๑ กระบี่นทรบุตรมารุตนี้
พิวเพือกตรีเทพอุ
แสดงเดชสี่กักรด
โลมเพชรอิกเขี้ยวแก้ว

นามทณู มานเนอ
กฤษฐเกล้า
แปดหัตถ์ หาญแ
กับทั้งภูณทล ฯ

หลวงบรรหารอัครคฤ

๑๑๑๑

๑ นามขุนกระบี่นี้
กากาจราชเอารส
สีเขี้ยวดุจมรกต
เกลี้ยงยศอุปราชคำ

องคต เสนอนอ
ฤทธิล้ำ
มฤฎกสืบ สามแ
เขตรดาวชิตชิน ฯ

ขุนวิจิตรวรรณสาคร

๑๙ วิฬัด

๑ วาญบุตรปิยน้า
กายเกษเพรเบญกาย
สมเยศอสุรผัดผาย
อุปราชโอยกาถิ่น

กบ้นหมาย เหมือนนอ
มาตุ้น
เกียรดีเกริก ไกรแษ
ศึกกั้งลงกา ฯ

กรมหมื่นพิชิตปรีชากร

บโคนทับ (บโคนธรรพ)

๑ แสดงโดยรูปภาพนี้
เมื่อประชุมพลนับ
หงเสนเทียบลิกกับ
มงกุฎกลน้ำเต้า

บโคนทับ
หนึ่งเข้า
เวียนหัก มิณาแษ
อยู่ด้วยจักรา ฯ

ขุนท่ongsื่อคนเก่า

เจ็ดอายุ

๑๐ พระยาสดายุเส้น
บันลุตสายเมฆมี
เดชติลภฤทธิ
เนาพิมานเขาแพรว

ชนสี เขียวนอ
เรียวแก้ว
ทวิชเลื่อง ภาแฮ
เพรียกอ้างอัศกรรณ ฯ

พระยาราชนิมิตการ

สีภาพ

(แผ่นศิลาจารึกโคลงกะเทาะหายไป)

โคลงภาพรามเกียรติ์

ตอนที่ ๑

พระชนิกฤทัยทำพิธีบวงสรวงไถ่นางสีดา
แล้วเสด็จกลับเข้าเมืองมิถิลา

ผู้แต่ง พระยาศรีสุนทรโวหาร

๑ ปางราชดาบศให้

เนาภูพานาราม
แต่ฝั่งบุตรงาม
กลับนิยมศีลสร้าง

๒ จิตรมุงหมายได้ลุ

เพียรพยายามทวี
นับจนนานเนิ่นนานลี
ยังบ่ยลย่างเข้า

๓ หน่ายจิตรคิดทดท้อ

ใจป่วนทวนวนเวียน
ทำเพียรบ่สมเพียร
จักบวชชกไ้อ์เอ

๔ จักคืนกลับเข้าสู่

สมบัติสมบุรณ์มี
บำรุงประชาชี
จักกลับเดินทางอ้อม

ชนกนาม

ปากกว้าง

จำเจียน ไวเฮย

พรตพร้อมพรหมจรรย ๑

โลกีย์ ฌานเฮย

คำเข้า

ลาศลวง หลายนา

เขตรท้องฌานชม ๑

ทางเวียน

วากเว

เพียรเปล่า แล้วพอ

อยู่ด้วยอันใด ๑

บุรี

มากพร้อม

ฉั่นเช่น ก่อนแฮ

ออกสร้างทางทาน ๑

๑ หวนคิดถึงลูกน้อย
ตรัสเรียกนายโสมลิน
ยังร่วมนิโครธผิน
ชุดลูกกุจกเข้า

๑ นายโสมรับสั่งแล้ว
จับจอบจวกดินฟัน
บ่ประสบสิ่งสำคัญ
ทิ้งจอบนั่งร้องไห้

๑ องค์พระชนกได้
ตกตลิ่งลาญจิตระ
ออกหวนฟางชีวิต
เกิดสติกลับกลั่น

๑ ลูกกุศวรรค์เจ้า
บุญหนักศักดิ์ใหญ่ชัด
จักถึงชีพิตักษัย
จำจักเกณฑ์ไถให้

๑ โสมเอยเองรีบเข้า
บอกแต่ขุนเสนาินทร์
ให้จัดทศโยธิน
พลศรณมิงม้า

๑ ให้เตรียมไถแอกทั้ง
เรวเร่งรีบออกมา
ไถคันพระธิดา
ไปอย่าเนิ่นนานลี้

๑ นายโสมรับสั่งแล้ว
ถันถันบ่แรมรอน
ถันถึงพระนคร
พบพวกขุนนางว่า

ในดิน
ลาคเต้า
ภักตรสัง โสมเอย
เขตรแคว้นนครคิน ฯ

ขมิขมัน
จัดไว้
ผอบบุตร ท่านนา
เหตุแจ้งจอมธรรม ฯ

สดับกิจ
อัดอั้น
จักวอด วายแ
โสกลแล้วสังโสม ฯ

จักรพรรดิ
เชื่อได้
เหินหลาก หนักนา
พอกพื้นดินหา ฯ

บุรินทร์
อย่าช้า
ทุกหมวด มาเ
ครบถ้วนจัดรงค์ ฯ

โคกฯ ขรเ
ที่นี่
ดวงจิตร์ ภูนา
หลบเข้ามาเร็ว ฯ

ลาจร
พักช้า
ประเวศสู่ วังเ
วุ่นสั้ทักถาม ฯ

๑ โสมเรียนแต่ท่านผู้
ตามสั่งพระมุนี
ตรับัดบาทหมายมี
จัดพลพลล้วน

๒ เกณฑ์กรมเกษตรทั้ง
ไถแอกโคกาษา
ยกพวกพลากร
จึงสั่งนายโสมด้อม

๓ ลุเขตรอวาศเว้ง
ให้กระบวนรู้พล
ภายนอกบิรมณฑล
พาพวกขุนนางทั้ง

๔ พระเผยพจนาดถ์แจ้ง
เล่าเหล่าเสนาฟัง
เสดจนำณที่ฟัง
ชี้เขตรสำคัญแล้ว

๕ นายกน้อมเกล้ารับ
ดวนดวนมาสั่งงาน
นังคัลกิจบรรหาร
ไถประดังดาล้อม

๖ ไถเดี่ยวไถคู่พร้อม
ต่างมุ่งต่างหมายใจ
แปรตะทัดทุโนไว
ไถทั่วจังหวัดัน

๗ หลายรอยหลายรอบรื้อ
หลายคาบหลายคราหา
แสงแดดแผดกายา
นบบาทนักสิทธิ์พร้อม

อธิบดี
ถ่องถ้วน
เกณฑ์ทุก กรมแฮ
ฮักหัวหาญณรงค์ ฯ

กรมจร
เสร็จพร้อม
จากนัก เรศฤ
ดุ่มหน้านำพล ฯ

วันสนท
พักยัง
เขตรวัด นันนา
หมดเฝ้าพระมุนี ฯ

ความหลัง
จวบแคล้ว
ผอบอัค เรศแฮ
สั่งให้ไกรดม ฯ

โองการ
เสร็จพร้อม
เทียมแอก ไถเฮย
เขตรดาวแดนไทร ฯ

รดมไถ
เสาะค้น
เวียนรอบ
นิโครธครีมีสาขา ฯ

พลสุธา
ท่อนพ้อง
อยู่ดพัก เหนื่อยเอย
พจนแจ้งแถลงการ ฯ

๑๑ พระสดับตาลโศกเศร้า
 สุดที่สังเกตใจ
 ชรอยหมู่เทพยไท
 จำจะบวงสรวงสร้าง

๑๒ ตริเสรจทรงเสียงด้วย
 แม้นมาตบุตริฎ
 ควรเป็นอัคนาริ
 เพดจทุกซึ้งดั่งคำ

๑๓ ขอจงอุคฺกเชื้อ
 ไถจรตจรงพา
 อิกอำนาจเทวา
 เสรจเสียงสัทยาแล้ว

๑๔ โคน้ำจ่านเกาะพ้อง
 ดอกประทุมท้อผอบ
 บานกลีบกลั่นตรลบ
 พระจิ้งเผยผอบอุ้ม

ชลไนย นองเอย
 จักแจ้ง
 จำเือน วัณนา
 สัตย์อย่างอภิชฺชาน ฯ

บาระมี
 เกียรติล้า
 จัก...รติ ราชนา
 โลกให้ศุขเกษม ฯ

อาชา ไนยเฮย
 พบแก้ว
 รักรช่วย นำเนอ
 จังจ้องจรดไถ ฯ

พานประสพ
 กลัดกลุ้ม
 เลว่งรืน รศนา
 บุตรแล้วรับขวัญ ฯ

๑ มนตรีทุกลำซ้อง
โถมพระธิดาเจริญ
พร้อมเบญจะลักษณะเพลิน
อิงเอิกยวพรพร้อง

๒ พระเสตจนาสุกน้อย
คินสู่อาศรมพลัน
พอไร่คะโนยสัน
จึงละสมบัติสร้าง

๓ กุศลตลณะได้
เป็นบุตรสุดสมคิด
พอจักเตกนามสฤติ
จงชื่อสิดาแก้ว

๔ นางประนตบทรเศไให้
พระเดชพระคุณปอง
สุกรักจักขอรอง
คงชีพอาสัญเข้า

สรรเลณ
จิตรช้อง
เนตรโลก เณลิ้มแฮ
สนั่นน้อมถวายกร ฯ

นวลจันทร์
กล่าวอ้าง
ตติราช วงษเฮย
พรตสู่พยายาม ฯ

ดวงจิตร
พ้อยแล้ว
พรสวัสดี แม่นา
เกิดเกื้อบุญธรรม ฯ

ทูลสนอง
ปกเกล้า
บัวบาท พระนา
ซ้ายช้องมฤตยู ฯ

๑ มนตรีทั้งสี่ข้า

ได้ช่องทูลอัญเชิญ
สรวมเสดจราชดำเนิน
ครองพิภพผ่านดาว

๑ ทรงรับอาญาแล้ว

ขึ้นสั่งเทียบโยธา
ทรงรถร่วมธิดา
ถันถันถึงถิ่นเช่า

สรวลเสริญ

ราชทั้ว

คันทัน เรตนา

ดุงตั้งเดิมครอง ฯ

พลันลา พรตเฮย

ยาตรเต้า

ดวงจิตร ทานนา

เขตรท่ายธานิน ฯ

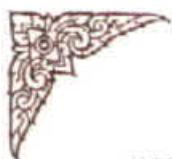

โคลงภาพรามเกียรติ์

ห้องที่ ๒

ทำอนเณลักรวรรดิปรารภจะหาคู่ให้นางสีดา
กับให้โหรหาฤกษ์

ผู้แต่ง พระยาศรีสุนทรโวหาร

๑ ฝ่ายชาวนครเขษรทั้ง

ทราบเหตุแห่งราชา

ได้ราชธิดาลา

โยงชกชวณลูกเต้า

๑ ชุมชนกล่นเกลื่อนห้อง

คับคั่งคือทนานดวง

พิศเพ่งธิดาดวง

ชมว่าเทพยสรแสง

๑ พระเสด็จทรงรถเข้า

รถประทับกับเกยไชย

เสด็จนำธิดาโคล

อเนกอนงค์เสนอน้ำ

๑ เอกองค์อรรครเรศรให้

นามรัตนมณี

พระสนมนาฏนารี

เรียงรอบหมอบเพี้ยมเฝ้า

บุรุษนา รินา

ผ่านเฝ้า

พรตกลับ กรุงเฮย

เหมื่อยเมื่อเหลือหลาม ฯ

ทางหลวง

เบียดแบ่ง

จิตรราช

จากฟ้ามาเมือง ฯ

วังใน

บ้ข้า

ปรางมาศ

แน่นทั้งวังหลวง ฯ

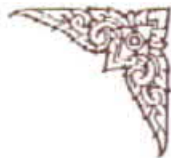
เทพี

หนุ่มหน้า

นับหมื่น

บาทเบี่ยงจักรพงษ์ ฯ

๑๑ ต่างพิศต่างเพ่งสร้อย

โฉมเจ็ดเจกเมฆมา
เจกจักรประภา
บงป้อมคิดค้น

๑๒ พระชนกบรมนารถไท้

ตรัสแต่ยรรยาศุพิน
ได้บุตรสุดสมถวิล
เป็นสิทธิ์มอบแต่เจ้า

๑๓ มหิษีรับสั่งถ้อย

สมจิตราข้าคิดปอง
สุลาภบุตรครอง
พลางประโลมลูกแล้ว

๑๔ องค์เยาวเรศสร้อย

กราบแทบพระบาท
ลูกไร้บิดรมา
ขอพระเดชสงไยอง

ลิดา

แม่นแม่น

ประไพพ้อง ภักตร์แย
เคียดเค้นคนบัง ฯ

อิบดินทร์

นาฏเฝ้า

ฝากแม่ แล้วแม่
จูงเลี้ยงผดุงขวัญ ฯ

ทูลสนอง

เน้นแล้ว

สมเสน่ห ข้านา
กอดขึ้นประทับเพล ฯ

ลิดา

พริ้วพริ้ว

ตุรญาต วนษ์เฮย
ปกเกล้าเข้าเวย ฯ

๑ เทพีโลมลูบแล้ว

พาสถิตยปรางค์สุวรรณ
สมบัติแบ่งปันปัน
เวนสตรีนักร้อย

๒ สององค์ทรงทนต์ร้อย

เสมอบุตรครุฑโกทร
ลีดาเทพย์อัษร
ลีบทกพระชนมได้

๓ สมเด็จพระนารายณ์เจ้า

ทรงตรีเตรียมปรารภ
พิธียกศิลป์ครบ
เสียงสัทยเสียงบุญทั้ง

๔ ท้าวใดเคยคู่สร้าง

ยกรนูโมฬี
จักสมภิกเศกศรี
ใช้คู่แม่นัดคั่น

๕ ตรีเสจรลึงให้

โทรตรวจมหุรวีวา
ทูลถวายฤทธราชา
พระจักได้เขยแก้ว

๖ โองการตรัสสั่งชั้น

ทุกหมู่ทุกกรมมี
จงจัดราชพิธี
การจวบจวนแล้วเจ้า

๗ จงตั้งมณฑปแพรว

ราชวัตรฉัตรเรียงราย
แท่นเฉลิมฉลุฉาย
พานมาศจำหลักพร้อม

รับขวัญ

รัตนพร้อย
ครบสิ่ง
รับใช้บำรุงโฉม ฯ

ศรีสมร

ท่านไท้
เกษมสุข
จวบพ้องพรรษกาล ฯ

จอมภพ

เริ่มตั้ง
ตามสาตร ไสยเฮย
เสียงท้าวทุกคนคร ฯ

บุตรี ภูนา

เชิดซ่อน
สายสวาดี ภูแอ
อย่าเขยื่อนสะเทือนไหว ฯ

ไทรหา ฤทธนา

ระแล้ว
กำหนด วันแสด
ก่อเกื้อบาระมี ฯ

เสนี สีเฮย

มากเฝ้า
ทวยเทิด ธนุนา
จัดให้ทันการ ฯ

พรายฉาย

รอบล้อม
สถิตย์ท่าม กลางแสด
เพื่อไว้วางศร ฯ

๑๑ จงเพียดยงดาบศถ้วน

ท้าวพนัสแดนตง
เชิญมาประชุมวง
สวดเศกพระมนตช้อง

๑๒ ส่งสาสนสู่กระษัตริย์สิน

ร้อยเอ็ดท้าวมนทล
เชิญมาประชุมหน
ยกธนูทุกท้าว

๑๓ เสนีทั้งสี่ผู้

รับพระราชโองการ
หมายสั่งกะเกณฑ์งาน
ตรวจเร่งรัดทุกคำเข้า

๑๔ แต่งทูตทูตข่าวแจ้ง

ทุกถิ่นการารัฐ
ต่างองค์ต่างทราบอัถถ
กระหิ้มจะยกครลู้

ทุกองค์

ถิ่นท้อง

แวดนัง

สิทธิด้วยเวทางค์ ฯ

ลากล เกษตรเฮย

ถิ่นด้าว

นักเรศ เราแฮ

เสียงด้วยบุญเพรง ฯ

แปนประฮาน

ไล่เกล้า

ทุกหมู่ กรมเฮย

ล่าช้าเกาะครอง ฯ

จอมกระษัตริย์

รั้วรู้

เอิบอ้อม ใจนา

เสียงได้สุตาสวรรค์ ฯ

๑๐ ธรรมการเกณฑ์ให้ออก

เผด็จคณะนักธรรม
ฎีกากะคินวัน
ตามฤกษ์ธิดาขาว

๑๑ มณฑปจัตุรัสตั้ง

ผ้าดาษาขาวคือโสม
แลเลิศเล่ห์บรรโลม
ลุ่มขนิษฐาขาว

๑๒ เพดานดัดเรียบร้อย

ดาวมาศดาษาอำไพ
รายวนกุ่มาไลย
ปูลาดดาษาพื้นแล้ว

๑๓ โดยรอบมณฑปกัน

วางเรียบระเบียบฉัตร
หน่ออ้อยอีกหน่อกัท
กุ่มกัททุกท่วงชั้น

๑๔ ท่ามกลางมณฑปตั้ง

อีกแท่นกาญจนถก
ตั้งพานอุไรยล
รองธนูศิลป์แพรว

๑๕ ผูกาวลาดอาสนพื้น

ชั้นทีกพานเกสร
น้ำชาอีกน้ำอัฐ
สำหรับดาษคทั้ง

๑๖ หมายถึงเสด็จทั้ง

เตรียมเครื่องโภชาหาร
กรมธรรมการงาน
กรมทนายเลือกตอน

อารัญ
ทุกดาว
กำหนด แน่แฮ
โปรดเอื้อนโองการ ฯ

ตากโพยม
ส่องหล้า
ตาโลก เฉลิมแอ
ลดชั้นถันนาย ฯ

ริมรใบ
พ้องแผ้ว
เลื่องกลิ่น ตรลบนา
ลาดล้วนพรมลาย ฯ

ราชวัตร
เจดชั้น
ทลีสด เสียดนา
เขตรชั้นฉัตรไชย ฯ

เตียงมณ ทลเฮย
ก้องแก้ว
งามสง่า นักพ้อ
พรั่งพร้อมสการ ฯ

โชมพัตร
เสด็จตั้ง
บานครบ ครันนา
ใหญ่่น้อยนักธรรม ฯ

ดาวหวาน
ซ่อมซ้อน
เผด็จสวด ฉันนา
รับตั้งโต๊ะเรียง ฯ

๑๑ กรมพราหมณ์พฤตนิบาตทั้ง
สมทบกรมโทรมา
ประจำจัดบูชา
วิเศษสังกระยาลั่น

๑๒ เตรียมเสرجเสนีศรีทั้ง
บัวบาทนเรนทร์สุรย์
ทรงโสมนัสพูน
เบิกพระกระมลแผ้ว

หุรดา จารีย์เอย
ทั่วถ้วน
เทวฤกษ์
เครื่องเส้นสังเว ๖
สีทูล
ทราบแล้ว
ปราโมทย์
ผ่องด้วยสมถวิล ๖

โคลงภาพรามเกียรติ์

ห้องที่ ๓

ทำวณกิจกรรณให้ป่าประกาศเสียงนกษัตริย์
ต่างเมืองมายกศร

ผู้แต่ง พระยาศรีสุรเทพโอราร

๑๑ เจ้าคณะนักลัทธิผู้
ทราบเหตุแต่ธรรมการ
จึ่งยกเที่ยวบอกชวน
รู้ข่าวต่างวุ่นว้าว

๑๒ คากรงครองแล้วจับ
แบกกลดยามเกลี้ยง
ธารกรจรดหยัด
ต่างชักพวกโยงพ้อง

๑๓ ถึงพร้อมนั่งล้อมแท่น
สวดเวทสาธยายมนต์
ตามคณะบ่ปะปน
ถือพัดขนนกป้อง

๑๔ ปางกระษัตริย์เกษตรแคว้น
โดยรอบขอบมณฑล
ต่างทราบกิจนุสนธิ์
ว่าบัดนี้ชนกท้าว

สมภาร
บ่ช้า
คณะนัก พรตนา
ทั่วทั้งขมิ้นดง ฯ

ดาลีปิต
สอดคด็อง
เหยาะเหยา
มุ่งหน้ามาเมือง ฯ

มณฑล
มีก้อง
เปนเหล่า กันนา
ปิดหน้าสำรวมกาย ฯ

สากล นครเขย
ทั่วเหล่า
โดยราช ลาสนา
อิราชให้มีถิลา ฯ

๑๐ ไปทรงผนวชแล้ว
ได้นุตริในประทุม
ลาพรตกลับบุรี
จักเสกบุตรขึ้น

๑๑ ให้กระษัตริย์ไปเสวยอย่าง
ยกอนุโมพิ
ใครยกอนุตริ
จักภิเศกนางแก้ว

๑๒ นานาอเนกร้อย
ต่างยกพหลรัตน์
ดลแดนเขตรจังหวัด
ตั้งพลับพลาแยกย้าย

๑๓ แอ้อัดขนำตรี
ตั้งทัพกระท่อมราย
คังคับคณานาย
ละค่ายละกองพร้อม

หลายปี
ท่านนั้น
ครองราชย์ ใหม่เฮย
สั่งให้ส่งสาสน ๖

บารมี
เลิศแล้ว
สวัสดีเชิด ได้นำ
กับผู้พยุงคลี ๖

เอตกระษัตริย์
รีบพ่าย
เมืองมิ ถิลาแกล
รอบด้านแดนกรุง ๖

พลหลาย หมิ่นแธ
รอบล้อม
อีกไพร่ พลนา
พรั่งล้วนจัดรงค์ ๖

๑๑ คฤ์ณคฤ์ณกฤ์ณกฤ์ณ

เซงเซ่เสียงแจจัน
ม้ารคxonนั้
เสียงคิตเสียงขั้บร้ง

๑๒ วาตรีตรวจค้ายขั้บ

จองทงองก้องกั๊ววัน
ขั้บยามยั้ระตมตาล
เสียงประคั้มเตรคฤ์ณ

๑๓ เสนานายโพ้พร้อม

บั้งกั๊วเร้จคนอง
บางพวกนั้งเซาตรอง
บางเหล้าจขั้มขั้น

๑๔ แม้นโณนพระผ่านเพ้า

จขยกรณุคิลปี
ลุลากเลศนารินทร์
เศกขั้บเพ้ียงขอให้

พลขันธุ์

โจทยั้พร้ง
อนกนั้บ สนามนา
สนั้บด้วยตุริยางค์ ๑

กตตขาน

เพรียกพั้
ดั่งครัน ครวนแ
คฤ์ณด้าวแดนเว้ียง ๑

ทุกกอง

สนุกคฤ์ณ
ตฤ์ณเซต รคามเฮย
ขั้บเจ้านายตน ๑

ธรรณินทร์ เรามา

สววกได้
รื้บผู้ นครเฮย
ผ่านเกล้าสมถวิล ๑

๑ ปางปวงกระษัตริย์รัง

คยยฤทธเขตรสำคัญ
นับเร่งราชตรีผืน
ยัมกระหิ์มจิตรจ้อง

๒ ฝ่ายพระวสิษฐทั้ง

ทรวานเหตุพิทักษ์กิจ
เรียกรวมลักษณะสองศิษย์
บอกข่าวราวเรื่องให้

๓ เดิมราชชนกไร่

หื้อทฤไทยรันทศ
ละสมบัติทรงพรต
ได้บุตรีประตุงแก้ว

๔ หวนคิดละผนวชเข้า

เลี้ยงถนอมอรธิดา
จนเจริญพระชนมา
เธอคิดฝักปลุกให้

แรมวัน

ท่านพร้อม
ทุกคำ คินนา
แข่งสู้ยกศิลป์ ฯ

สวามิตร

ราชให้
มาสู่ ท่านนา
ลักษณะทั้งรามพึง ฯ

เยาวส

หน่ายแล้ว
เนาพนัด พนมนา
เกิดห้องประทุมมาน ฯ

ครองภา ราเฮย

ท่านไท้
ยุสม์สิบ ทกแฮ
สิบเชื้อสุริยวงษ์ ฯ

๑๑ จิ้งเริ่มดำริห์ตั้ง

ยกรณูโมฬี
 บ่าวกระษัตริย์ทุกธานี
 ท้าวจกเลือกเขยแก้ว

๑๒ อันธนูเล่มนี้เลิศ

มีศักดิ์ดาเดชไชย
 เปนของพระจอมไกร
 พิฆาฏตรีบุร่าแล้ว

๑๓ องค์ใดยกเชิดได้

ท้าวจะอภิเศกสาย
 ทั้งเกียรติจักขจาย
 ยกบได้จักน้อย

๑๔ สองเจ้าเผ่าราชเชื้อ

ทรงเดชดุจสุริยฉัน
 เขาจะแข่งฤทธิ์กัน
 ไปกับไอยกาถ้ำ

๑๕ ชวนหลานแล้วพลัดผ้า

หนังพยัคฆสไบครอง
 พาหน่อกระษัตริย์สอง
 เดินยะเหยาเยเหยาเข้า

๑๖ พलगชมพรรณมิ่งไม้

จำบมทาหง
 จำปีบับประยง
 ตาตุ่มมตาตแด้ว

๑๗ โยมโดยดอกแยมช่อ

สายหยุดอุทัยไซ
 ปริกปรุประดูใน
 พวงพยอมย้อยรย้า

พิธี

เลิศแล้ว
 มาพรั่ง พร้อมแฮ
 เสี่ยงด้วยบารมี ฯ
 เลอไตร โลกเฮย
 เชี่ยวแก้ว
 ลาศปราบ อสุรนา
 เลิกไว้มิถิลา ฯ

โดยหมาย
 สวาติสร้อย
 ขจรจบ โลกนา
 เนตรหน้าสากล ฯ

เทวัญ
 เฉิดฟ้า
 ชิงมิ่ง สมรเฮย
 ช้องได้ไชยชิง ฯ

คากรอง
 ห่อเกล้า
 เสดจจาก กุฎินา
 ถิ่นทองทางพนม ฯ

ในดง
 เกิดแก้ว
 ยวนกลั่น ขจรนา
 หมายต้องตาเลื้อ ฯ

ชูไสว
 กลิ่นกล้า
 ดงต้น ดาษแฮ
 ยั่วเย้าภิรมย์ชม ฯ

๑๑ เดินทางหว่างโชดชั้น
 เจื่อมแง่งอนงอน
 ยลยอดจดอำพร
 โกรกกรอกชอกเหวล้า

๑๒ ชมสัตว์จับบาตเดิน
 หมีเม่นพยัคฆยง
 คำโองอึกกระจง
 จามรีชนช้อง

๑๓ บัทยลพยัคฆ์ร้าย
 โผเผ่นปะทะหมี
 หมีโถมรับทันที
 แข่งต่อแข่งงัดง้าง

๑๔ งูเหลือมเลื้อยไล่เนื้อ
 ทางตวัดรัดกวางดง
 ดิกดิกบ่ทันปลง
 งูชยอกกลืนลิ้น

๑๕ ชมพลางทางรีบเท้า
 การด่วนบชวนเพลิน
 ดุ่มดัดลัดทางเถิน
 ลูทวารเวียงล้า

สิงขร
 ชโงกง้า
 พยับหมอก มัวแฮ
 ถิ่นท้องธารไหล ฯ

ตามพง
 ย่องจ้อง
 โจนว้าง หนีนา
 หยุดเปลื้องปลดชน ฯ

ราวี
 มุ่งมล้าง
 ทยานตบ เสือแฮ
 ปลุกปล้ำพ้งาหงาย ฯ

เวียนวง
 แด่วด้น
 ชีพสนิท เลยนา
 อิ่มเฝ้ารทวยกาย ฯ

ดำเนิน
 เพลิดช้า
 ทิวพฤษ ไพรพ้อ
 เลื้อยซำบทจร ฯ

โคลงภาพรามเกียรติ์
ตอนที่ ๔

พระรามลี้ภัยกับนางสีดา กับพิชัยกุมภทาธนูโมฬี

ผู้แต่ง ทดลองอุทตพลไชย

๑ พระวสิษฐสวามิตรเอื้อง

นำพระลักษณรามมา
เข้าในมณฑิลา
แถววิถิใหญ่น้อย

๑ ปราการประกอบแก้ว

หอรบนางจรัลราย
เชิงเทินเกลี้ยกรวดทราย
ประจุประจำป้อม

๑ สนุกสนานปานเปรียบดาว

ราบรื่นหนทางจรัล
เรือนราษฎรอ่อนนงค์
แลกลาดติกแก่งไกล

๑ แถวพลุดูพิลึกกลัวน

วายุแกว่งไกวสบัด
รายเรียงเรียบราชวัตร
เพลินเนตรหลงแลช้า

ยาดรา
ค้อยคล้าย
ลานเนตร เลงแ
ปราบพินภูมิเสมอ ๑

พลิกลาย
รอบล้อม
สีมาศ อเนกนา
ทั่วทั้งวังวง ๑

แดนสวรรค์
ร่มไม้
นับหมื่น แสนนา
เคลื่อนช้างทางจร ๑

ธงฉัตร
โบกฟ้า
ตรลอดลิ่ว
ขึ้นขึ้นชวนชม ๑

๑๑ เวียดทางสองข้างรวด

สาวหนุ่มพุดมพราหมณา

ชายแพรม่วงพิตรรา

อึดตลัดฝ้ายก้าน

๑๒ บ้างขายเครื่องแก้วเลี่ยม

โคมกั้งตะเกียงราย

กระจกกระจางฉาย

โตะถาดทองขาวทั้ง

๑๓ บางแห่งแต่งร้านเรียบ

ขายเครื่องสุคนธา

หอมตรลบอบนาสา

เพลินพิศพลางไต่เต้า

๑๔ เลยเข้าทวารศฐาน

พิศเพ่งเลงราชถาน

แสนสนุกนัศุขสำราญ

ดูสง่างามครึกครื้น

รัถยา

นั่งร้าน

โหมดตาด

แย่งเกี่ยวกรวยทอง ฯ

ลวดลาย

เรียบตั้ง

ฉากรูป ภาพนา

ซ่อมซ้อนจานชาม ฯ

เจริญตา

รศเร้า

สองกษัตริย์ ท่านแล

ติดต่อยตามครู ฯ

ปรากฏ ในแ

ทั่วพื้น

นัคเรศ ท่านนา

ทั่วทั้งราชถาน ฯ

๑ หอคอยลอยลิ่วท้อง

สูงแข่งเกวาคาร
ทิมแถวที่เทพยสถาน
ถึงถัดโรงทานหัว

๒ โรงกริโรงรณำ

สนามคชประลองรบ
พิศเพียงอมรภาพ
แลโล่งตรลอยตรัน

๓ โรงทหารฝึกหัดซ่อม

คลังเครื่องลาดราวุธ
โรงบินคาบถมอชุด
ติกใสดินดำทั้ง

๔ โยโถงโรงพักร่อน

ปูแผ่นศิลาลาน
ศาลาลูกขุนศาล
โรงหล่อต่อคลังแก้ว

๕ ทิมดาบองครักษ์ทั้ง

หอพระสาตราคม
โรงพักจัดสุตมภ์
ทิมดาบกรมวังห้อง

๖ เรือนหลวงประเลห์แมน

ปราสาทรัตนากาญจน์
มุขลดสีเหลี่ยมบาน
ลอยลิ่วแลเลิศหัว

๗ พระปรีศอัมโยกแก้ว

เรื่องรัตนมณฑิรา
โรงคลังราชสวกา
มุขเด่นเด่นนาคสดุ้ง

คัคนานต์

คู่ด้าว
สิงสถิตย์ เสถียรนา
อุทิศตั้งตามถนน ฯ

มีครบ ครันแะ
เรียบพื้น
ภูมิภาคย์
ครีกล้ำนามหลวง ฯ

สรรพยุทธ์
แต่งตั้ง
ชนวนนก ลับแะ
มาดกอนดินประสิ่ว ฯ

ระโหถาน
ลาดแผ้ว
สุรัส วติแะ
แกสไกลักลึงทอง ฯ

แปดกรม อยู่่นา
ปิดป้อง
ดุสอาด เนตรนอ
เครื่องทั้งทิมสงฆ์ ฯ

วิมาน แมนเอย
กำฟ้า
บังยวด อยู่ไรแะ
ยอດเพื่อยฟูไพบม ฯ

กาญจนา
อรามรุ่ง
คารเพริศ เพรวานอ
ประดับแก้วกนกแกม ฯ

๑๑ ตักสมณตำหนักตั้ง

บงเบิกบานพระแสง
รวบรวดวิสูตรแพร
ตาข่ายแขวนชิงคล้อง

๑๒ จักรกฤษณพิศภาคพื้น

ชายเนตรวงแกลลน
ห้วงจิตระคิดจักยล
เพรงบุพเพดลให้

๑๓ ปางองค์เยาวเรศล้ำ

สถิตยแทบปราสาทสี
คลไฉนาภุทษดี
โนยเนตรนางเลงต้อง

๑๔ กุศลสองก่อนสร้าง

เสียวจิตระพิศวาตริง
ต่างองค์ต่างหลงตึง
พระเหลือบเยาวลักษณ์ค้อน

ตรลอดแล

ทุกห้อง

ผูกฟู่ กลิ่นเอย

เครื่องห้อยตรลบหอม ฯ

ไพชยนต์

เบิกไ้

เยาวลัก ษมีนา

ประสบสร้อยศรีสมร ฯ

ลักษมี

ทาศน์ห้อง

โดยช่อง แกลแล

เนตรไ้ผทมสินธุ์ ฯ

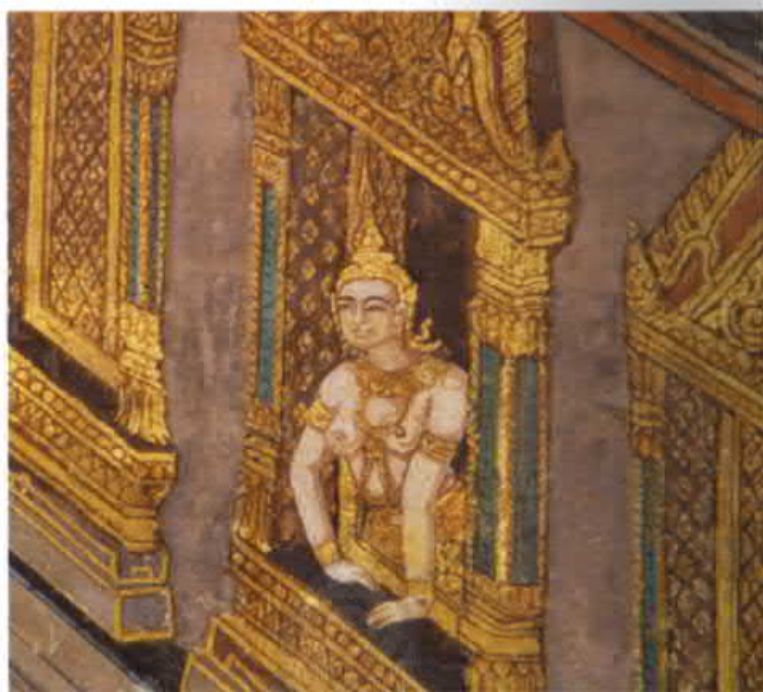
ทันถึง

รักร้อน

ลานเสนห์ กันนา

ตอบไ้ในที่ ฯ

๑๑ จักรรัตนประวัตรว่า
 เยาวลักษณ์ลานทรวงกระศัลย
 เคยรองบทเรศธรร
 ความรักภูมิจิตรให้

๑๒ ยวตารดาลเสน่ห์ด้วย
 แสนรักอรรคเรศสุด
 จะยาตรไปยาตรอยุด
 บงนาฏบอมน้ำ

๑๓ พระลักษณเทนทริเพี้ยน
 กระษัตริย์ยอกรสกิด
 ตั้งฤาพระทรงฤทธิ
 เชิญเสด็จยุยาตรคล้อย

๑๔ ฟังองค์พระอนุชโธ
 ฝันจิตรจรตามผล
 แลชวากลับมาตุ
 ถอนทอดทฤไทยย้าย

สวาติครัน
 เสน่ห์ให้
 มิกราช มานา
 เราร้อนรัญจวล ฯ

นวลอนุช
 สวาติล้า
 ยืนเพ่ง เพลินนา
 จิตรปลื้มลิ้มองค์ ฯ

จริตผิต
 กล่าวก้อย
 รอยอยู่ โฉนนา
 คลาไทนักรกรรม ฯ

อดลู่ ใจนา
 เหลือบซ้าย
 ดวงสวาติ พี่เอย
 ย่างเยื้องยลสมร ฯ

๑๑ ดูไต่ไปปริ่มเปรียบ
แสนสุดอาลัยสมร
เงยภักตร์เพ่งบัญชา
แลตรลอดจณลี

๑๒ ลักษมีศรีสวัสดิ์แก้ว
พิศเพ่งพระจักรา
นางแสนสุดเสน่หา
แลส่งลับเนตรแล้ว

๑๓ พระวสิษฐวามิตรเต้า
กอบกิจสำรวมสภณ
พระลักษณรีบริจรถล
หริรักษริงจิตรว่า

๑๔ เหลียวหลังแลลับแล้ว
ตามพระดาบศลี
ถึงโรงราชพิธิ
พระวสิษฐนำสองเข้า

๑๕ สถิตย์เหนือราชอาศน์พิน
ชายเนตรชำเลื่องดู
จักรกฤษณ์พิศเพ่งธนู
คงจักสมคิดครั้ง

บังอร พี่เอย
แม่นี้
ทุกช่อง แกลนา
ลับแล้วเลยจร ฯ

กัลยา ณีแฮ
คลาศแคล้ว
หริรักษ ท่านเอย
หับห้องโทยหวน ฯ

ตามถนน
แซมช้า
โดยด่วน มานา
วุ่นด้วยดวงสมร ฯ

จรัส
ลาศเต้า
ทองเพริศ พรายนา
สู่พื้นภูมสถาน ฯ

พรมปู
เครื่องตั้ง
นิกกรยัม ใจนา
คาบนี้ตรนักรเห็น ฯ

โคลงภาพรามเกียรติ์

ตอนที่ ๕

ทำอุบาสกจักรวรรดิสังฆราชโสนิไผ่ยังกรุงอยุธยา

ผู้แต่ง หลวงภูมิจิตไชย

๑ ปางองค์อมเรศรเจ้า

ทราบกิจกระแหนใน
จะอภิเศกอรทราวมไวย
ปาวราชร้อยเอ็ดด้าว

๒ เสี่ยงศิลป์โมพิศตั้ง

กระษัตริย์องค์ไฉมี
ยกศิลป์สิทธิโมพิ
จะเศกเป็นเขยแก้ว

๓ คาบนี้พระกฤษณล้า

พระจะยกศิลป์ไชย
จำเราจักลงไป
คอยดับวิวาทว่า

๔ ส่องเหตุเห่นเสรจท้าว

ออกจากรัตนพิมาน
นำฝูงเทพย์บริวาร
ถึงนิเวศवासพเข้า

๕ ปางนรินทร์ชนกเจ้า

ทรงพระโสมนัสปรา
ครันหมู่เทพย์สิทธิ
จึงเสด็จบทธรรเข้า

๖ เสรจสรทรวงเครื่องแล้ว

สรรพสำสุรเสนี
ถึงโรงราชพิธี
อภิวาทเทเวศร์พร้อม

๗ จึงพระภูวนารถไท้

ร้อยเอ็ดกระษัตริย์มา
แต่งองค์ประดับอา
สถิตยที่ประชุมล้อม

จอมไตร ตรึงษ์เฮย

ชนกท้าว

วรลัก ษมีแอ

ดินหน้ามาประชุม ฯ

พิธิ การแอ

เดชแก้ว

ชูเชิด ได้นา

ก่อเกื้อวิวิาทการ ฯ

เลิศไกร

เชิดฟ้า

เปนที่ พ้านักนี้นา

วุ่นให้เหือดหาย ฯ

มัทพาน

มาศเต้า

แหวกเมฆ มาแอ

สู่พื้นโรงทอง ฯ

จอมนรา กรแอ

รพก์เรา

สถิตยที่ ประชุมนอ

สู่ห้องสรงสนาน ฯ

จรัส

แห่ห้อม

ประทับแท่น ทองแอ

ทั่วทั้งฤทธิ ฯ

ทัศน

มัวพร้อม

ภรณ์เพริศ เพราแอ

รอบเฝ้าฟังกระแส ฯ

๑๐ พระยลราเมศร์ทั้ง

งามยิ่งกระษัตรา
จึงถามพระสิทธิ
เป็นหน่อกระษัตริย์ท้าว

๑๑ พระวลีจึ่งตอบถ้อย

ศิษย์รูปชื่อลักษณราม
เป็นหน่อทอรจนาม
ผ่านอยุธยาเขตป้อง

๑๒ ยินข่าวพบพิตรตั้ง

ทรงเลี้ยงศรโมหิ
จึงพาศิษย์สองลี
เพราะไคร่อยากยลบ้าง

๑๓ ทรงสดับดาบศอ้าง

ประจักษ์สุริวงษ์นาม
นิกรักพระลักษณราม
ถวิลวาทภัยทัณฑ์

๑๔ ตรองจิตรคิดยักเยื้อง

กระษัตริย์มามากหลาย
ตรีพลางตรัสถามนรายนี
เสวยสวัสดิ์พิพัฒน์พัน

๑๕ จักรกฤษณอันขลิบแล้ว

บิตุเรศดำรงศัสนา
นฤทุกข์สุขสำราญ
ทุกทั่วทวยราษฎร์ได้

๑๖ ฟังหริทูลเสร็จแล้ว

ตั้งสัตย์ทรงเลี้ยงธนู
ใครควรธิดาฤ
เสร็จเสียงสั่งมาภูม็อง

อนุชา

ทุกด้าว

ศิษย์ท่าน สองฤ
เขตรแคว้นแดนไฉน ฯ

แถลงความ

พี่น้อง

บิตุเรศ สองนา
ไพร่ฟ้าประชาเกษม ฯ

พิธี การแะ

เลิศอ้าง

ลาศสู่ สถานนา
แต่โพ้นท่อนเหน ฯ

ออกความ ชัดแะ

นิเวศด้าว

ริงจิตร พระนา
ใครได้เป็นเชย ฯ

ขยับขยาย ยากนา

แหล่งล้น

ทรรฐ์ สุขฤ
เศิกเลี้ยงนบิยไพฉน ฯ

ทูลสาร

ท่านไท้

นักเรศ เรื่องแะ
สุขพร้อมไพบูลย์ ฯ

พระภู ธรแะ

นิกรพร้อม

จงยก ชื่นนา
หึ่งให้ไชยเฉลิม ฯ

๑ ร้อยเอ็ดกระษัตริย์ได้

ต่างตัวนดำนินเคียง
ยัดเยียดเบียดเสียดเคียง
อุตลุดฉุดคร่าทำ

๒ อมเรศร์เห่นกระษัตริย์ถึง

โบทัดดัดรัสห้ามพลัน
คิลป์พระศิวจอมจรร
ควรรผู้ก่อสร้าง

๓ บุญนิตฤทธิน้อยอย่า

ต่อคู่พระยุพยง
เรามาจักเป็นองค์
กำหนดผลัดกันให้

๔ ทุกกระษัตริย์โดยสั่งทำว

ผลัดเปลี่ยนกันเข้าไป
ยกคิลป์แต่จะไหว
สุดฤทธิ์สิ้นแรงล้า

ลดับเสียง ช้องแฮ
แข่งหน้า
กันวุ่น วายนอ
ยุทธอ้างอวดหาญ ฯ

เถียงกัน วุ่นแฮ
กล่าวอ้าง
โจงเล่ม นีนอ
สิ่งพร้อมอภิหาร ฯ

นึกประสงค์ เลยนา
ยกได้
ประธานแก่ ท่านเอย
ยกครั้งคราวละองค์ ฯ

สหัสโนย
ท้าวหน้า
ลักนิต เปล่าแฮ
ล้าแล้วถอยหลัง ฯ

๑๐ ชนกลราชร้อยเอ็ด
ไปเคลื่อนสมเหมือนถวิล
จึงจอมจักรวติผิน
สั่งพระลักษณรามให้

๑๑ ทรงสั่งรับสั่งแล้ว
พระลักษณถวายอัญชลิต
กราบจรจับศรลหิต
จึงกลับสู่ที่เฝ้า

๑๒ กฤษณูรักษ์รู้
จึงแสดงดำเนินทงษ์
ยื่นหัตถยกศิลป์ทรง
จะหนักแต่สักน้อย

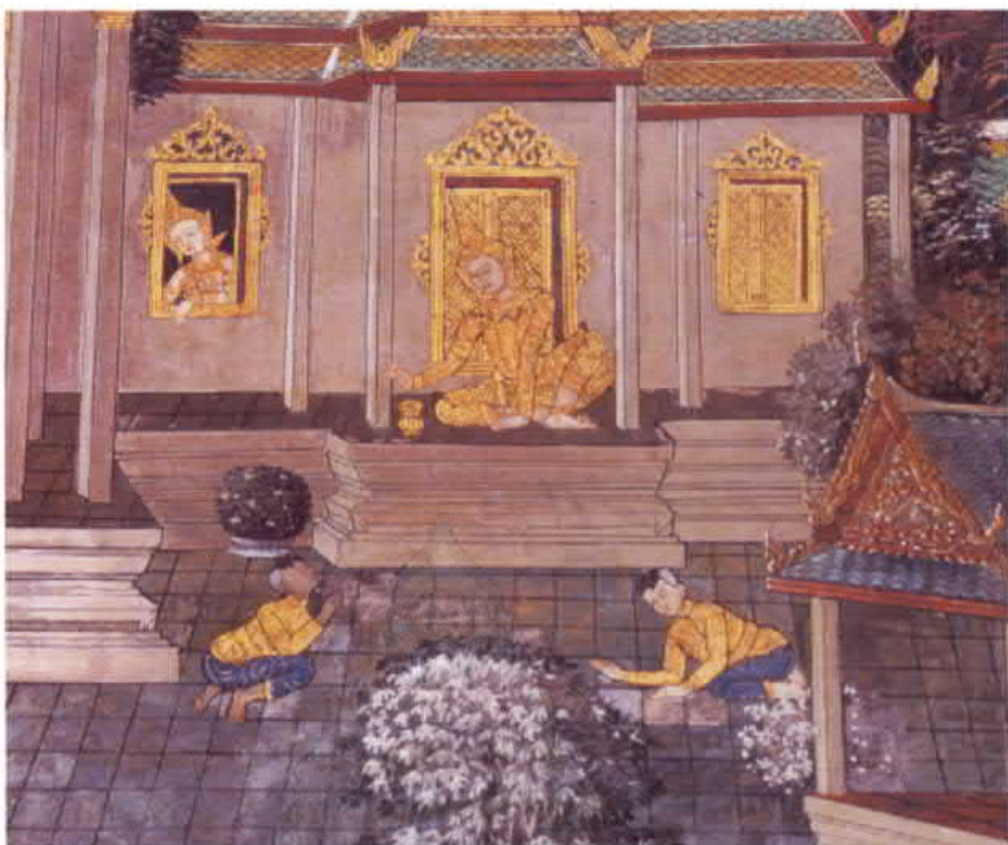
๑๓ เสร็จแสดงวระเดชนาว
ไหวหวั่นทัวปถพิน
โพยมพยับอับเมฆิน
วายุพัดปัดปาวหล้า

ยกศิลป์
จิตรไว้
ภักตร์พจน พลันแ
เร่งเข้ายกศร ฯ

อวยกนิฐ ก่อนแ
เสร็จเต้า
ขเยื่อนขยิม ใจนา
ท่านให้พอมสินธุ์ ฯ

ท้องค้ อนุชแ
แซมช้อย
ชูเชิด ไวนา
หนึ่งนั้นฤมี ฯ

สายศิลป์ ประลองแ
แผ่นฟ้า
ครรชิต ชวงนา
โลกแจ้งแสงสุริย์ ฯ

๑ ปางองค์เทวราชไท่

ราเมศร์ยกลีปปรา
จิงเปาพิไชยมหา
โหรลั่นฆ้องประโคมแล้ว

๒ ร้อยเอ็ดกระษัตริย์ได้

หริรักษยภครศรี
อภัยคยานฤทธิ
ลาบาทเทวราชท้าว

๓ วัชรินทร์เทพย์ทั้ง

นักสิทธิวิยาธร
ประชุมที่เยกพร
ลาชนกคินสู่หล้า

ทัศน

กฎแกลัว

สังขเสนาะ เสียงแ
อ่านอ้างอวยพร ฯ

ทฤษดี

เพ็ญย่นาว

ถวิลสวาทิ วุ่นแ
ชนกแล้วคินนคร ฯ

อมร มากนา

ท้าวหน้า

ศุภกิจ แล้วแ
แหล่งด้าวแดนตน ฯ

๑๑ จักรวัติตรัสด้วยพระ

จะเศกสองเยาวยศ
ข้าจักส่งสารจรด
มากอปวิวาทให้

๑๒ บัดสั่งอาลักษณ์ผู้

จากฤกษ์ไฉนแผ่นกาญจน์
แต่งทูตมุ่งมาสถาน
ตรงสู่ลูกขุนแล้ว

๑๓ ส่งสารเสนีศรีน้อม

ทราบเสร็จให้หาพรต
ขุนและรับสั่งบท
ถึงถิ่นไทยเกษเข้า

ดาบศ สองเฮย

ยิ่งให้

จอมยุทธ์ ทานแฮ
พริกพร้อมพงษ์ประยูร ฯ

ผจงสาร เสรจนา

กลองแก้ว

อยู่ทนต์ ถิ่นแฮ
เล่าแจ้งแถลงไข ฯ

ทูลทนต์ รจนา

สัตรุดเฝ้า

จรจาก อยู่ทนต์แฮ
สู่ไท้ทูลแถลง ฯ

โคลงภาพรามเกียรติ์

ตอนที่ ๕

พระพรต พระสัตว์รุดทูลลาทำอภัยเกษ
เพื่อไปอยู่ธยา

ผู้แต่ง พระยาสุรเทษเรือกษ

◎ พระพรตสัตรุดสดับแจ้ง

ในศุภลักษณ์สาสน
โสมนัสสุดจักปาน
เสมอรศอำมฤตยไฉ

◎ สองเสด็จโดยด่วนเฝ้า

นบบาททูลจอมนรา
หลานรักจักขอลา
ไปอยู่ทวยาด้าว

◎ ด้วยองค์มิ่งกุญเจ้า

จะอภิเศกพระทรงครุฑ
กับพระลักษมีสุด
ในมิลินครให้

◎ ปางปิ่นไทยเกษแก้ว

เปรมกมลศุขพิพัฒ
สดับสองวราชนัด
จึงพระดำรงสถ้อย

◎ หลานรักจงรีบร้อน

ไปอยู่ทวยโดยวัน
กอบการวิวาหสร
ตามพระราชสาสนให้

◎ สองจงทูลบาทไท้

อีกพระกฤษณปรากฏ
จงเจริญพระชนมยศ
เปนนินจรรโลงแผ้ว

◎ พระทรงอนุญาตแล้ว

สองจากไอยกาจร
จะยาตรพยุหรอน
ไตรตรวจพลช้างม้า

พจมาน
ชนกไท้
ไต่เปรียบ
ลูปให้เย็นกมล ฯ

ไอยกา
อิราชท้าว
บัวบาท พระเอย
ดุจได้สดับสาสน ฯ

จอมอยุท ธิยาเอย
แก่นไท้
โสมนัส ยิ่งนา
แต่งตั้งสุขุมพร ฯ

กรุงกระษัตริย์
ใช้น้อย
ดากล่าว ทูลแฮ
สวัสดีให้ไชยเฉลิม ฯ

เรวพลัน
เริ่มไว้
ศุภฤกษ์ สองนา
ท่านท้าวบิดรงค์ ฯ

ทอรรฐ
เกียรติแก่แล้ว
สวัสดียิ่ง ยืนนาน
ผ่องฟ้ามหาสถาน ฯ

ตรัสสอน
จิตรว่า
แรมเดือน
แวดล้อมวงรวัง ฯ

๑๐ อย่าหมิ่นประมาทด้วย
 ไภยเภทสังหัสต์วิภกลาง
 ปิศาจภูตบรรจ
 จะยกจะยาตรย้าย

๑๑ จงผันจงผ่อนให้
 แรมอยู่ดรอแรงคน
 หายเหน้อยจึงจรวดล
 พลนคำขรอำฟ้า

๑๒ จงจำกำหนดข้อ
 เสรจประสาทอวยพร
 จงสวัสดิสการ
 สรรพทุกข์ชุกเชิญไช้

๑๓ พระพรตสัตรุน้อม
 รับสั่งรับคำสอน
 ตั้งได้อมฤตยพร
 ลาบาทไอยกาเจ้า

เดินทาง
 ป่าร้าง
 ความหลอก หลอนแธ
 อยู่ดั่งระวังองค์ ฯ

พักพล
 ล่าล่า
 พยุหยาตร ไปนา
 อย่าได้บจจร ฯ

คำสอน
 เพิ่มให้
 เจริญสุข ทลานเอย
 อย่าข้องรคายเคื่อง ฯ

ประนมกร
 ใส่เกล้า
 ภูลเพิ่ม
 แผ่นพื้นภูวตล ฯ

๑๐ แสดงกลับปราสาทแก้ว

ทรงประทับมุขลด
พระเพยมธุรพจน
อำมาตย์ผู้ใหญ่ผู้น้อย

๑๑ เสนีทั้งสี่น้อม

รับสั่งน้องนารายณ์
สู่ศาลลูกขุนหมาย
เกณฑ์หมู่จตุรงค์ดือน

๑๒ พลคชจัดคชเชื้อ

เสยสายซิมซั่มมัน
ผูกเครื่องคร่ำสุวรรณ
ขุนคชขับขยายย้าย

๑๓ พลม้าผูกม้าชาติ

เริงร่ารณรงค์รับ
เครื่องผูกประดับครบ
ขุนขับจับทวนจ้อง

๑๔ พลรถจัดรถร่า

เทียมเทียมสินธพอง
สารถิท่าทียิง
กรกงเกาทัณฑ์นำ

๑๕ พลรบเริงร่าร้าย

กวัดแกว่งดาวท่าที่
เชนทองโล่กฤษตรี
แสสะพริบเพียบพล้า

๑๖ จัดขบวนพยุหรีว

ขุนรถจัดรถทรง
บุศบกสุวรรณอลง
เทียมแสะเทียมเกยน้อม

มรกฎ

เพื่องห้อย

ประภาส สัณเฑียร
เร่งให้เตรียมพล ฯ

ปรนตถวาย กรณา
รีบร้อน

ทุกหมวด กองแ
จัดเข้าตามขบวน ฯ

ฉัททันต์

นำท้าย

ฉลุฉลัก ลายแ
ย่างเยื้องยืนทยาน ฯ

สินธพ

ร่านรื่อง

ดาวมาศ มณีน
จิตรท้าวฮึกหาญ ฯ

รณรงค์

อาจท้าว

ยลสง่า งามเอย
เหนียวจ้องจักแผลง ฯ

ฤทธิ

เทิดท่า

ธนูนำ ไฉนเอย

สลบล้วนขบวนพล ฯ

รายธง

เสรจพร้อม

กฎรัตน์ เรืองแ
นารถให้ทูลแกลง ฯ

๑๑ สององค์ทรงสดับแล้ว
ยังที่สงฆาราม
เสวยประสูคนธา
สยงขัตติยราชไท่

๑๒ ทรงลนั้บเพลาดาดพื้น
ภูมิทดลององค์สุวรรณ
ตามทิศทั้บทรงสรรพ
สรวมประวิชประดับสร้อย

๑๓ ครั้นเสวยสองอย่างเยื้อง
ทรงรถเรื่อ้จรัตน
เครื่องสูงพัดโบกจา
บั้งแทรกคันชิงกลิ้ง

๑๔ ได้ฤกษ์ไทรลัน้ฆ้อง
เสียงประโคมพลโคล
เคลื่อนรถคชเกริกไทย
ออกจากไทยเกษเข้า

ลีลา
ลูปไล้
ขจรกลิ้ง ฟุ้งแย
เลตจเข้าประดับองค์ ฯ

พรายพรรณ
พรางพร้อย
สอตมาศ กรเอย
อีกสยงมงกุฎทรง ฯ

ยาดรา
กนกพริ้ง
มรมาศ
กลดกั้งบั้งสุริย์ ฯ

ชานไชย
คลาศเต้า
เหิมร่าน รนนา
เขตรแคว้นแดนดง ฯ

๑๐ เดินทางพลางพิศพื้น
 สพรุ่มพฤษสพรั่งผลัด
 ตูมบานตรการกลัด
 ชูเชิดผลพวงย้อย

๑๑ ยลนางนวลแนบไม้
 บูงเหยียบยอดยางหาง
 ดับแดจับคบบาง
 เทงทูตเกาะกิ่งสทอน

๑๒ พิศพรครจตุบาทครั้น
 ร่มังรมาตชมตสมัน
 คณยงย่องยืนยัน
 ควายเถื่อนโคกทิงกลุ่ม

๑๓ สองกระบัตริย์เพลินพิศพื้น
 คลาเคลื่อนพลเดินคง
 ชายแสงพระสุริยง
 ถึงถิ่นนครเข้า

ภูมิพนาศ
 ช่อช้อย
 กลีบกลั่น ลเวงแอ
 ยืนระย้าสุกหอม ฯ

ชานาง
 ฝ่ายพื่อน
 ตخابจับ ตขบนา
 กุ่มลั่นกทงหลาม ฯ

อาร์ญ
 เม่นลุ่ม
 พยัคชยอบ ชัยบแอ
 เคลื่อนกล้ากลางดง ฯ

ไพระหง
 ต่วนเต้า
 ยাত্রรด บ่ายนา
 เขตรดาวอยยุทธยา ฯ

๑๐ พระดำรัสให้อยุดยั้ง

พอพักพวกพลกาย
ทุกกองทุกแถวนาย
เสียงศึกก็ก้องว่า

๑๑ รวมพลพร้อมพร้อมเสร็จ

ทูลแต่สองกระษัตริย์
รวมพลพวกโยธี
เชิญเสด็จยาตราเฝ้า

ยังกาย นอกนา
เลื่อนล้อ

หมวดตรวจ ตราเฮย
วุ่นแล้เสียงขาน ฯ

เสนี

ผ่านเกล้า

พักเหนื่อย แล้วนา

บาทเบื่องบิตรงค์ ฯ

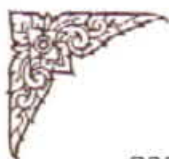

โคลงภาพรามเกียรติ์ ตอนที่ ๗

พระพรต พระสัตรีตัญญูอยู่ชยา ตามเสด็จ
ทำเกษตรไปเมืองมฤตา

ผู้แต่ง พระยาสุริยภานุรักษ์

๑ พระพรตสัตตพรตพร้อม
จากที่พักเสด็จลี
ถวายประนตฟังคดี
แห่งพระบิดุเรศเจ้า

๒ ปางพงษ์จักรพรรดิเจ้า
แทนพระโอรสพลัน
ตรัสสั่งสุมนตัน
ไตรตรวจจงเรียบร้อย

๓ สุมนตันรับใส่เกล้า
หมายบอกนอกในเกณฑ์
รณัตนยศวคเชนทร์
ทุกหมู่พลกลั่นเกล้า

๔ พลพระพรตเทียบต้อง
นำนำจัดตรงศีลบรรพ
พลพระสัตตพรตนับ
จัดเทียบเรียบรื้อร้าง

เสนี
ลาศเฝ้า
บรมนารถ
อยู่ทอดตัวภูวดล ฯ
จอมธรรม
ประภาษถ้อย
เตรียมพยุห ยাত্রเฮย
รุ่งแล้วจักรจร ฯ
กลับเวร
ทั่วหน้า
ชาญศึก
สพรั่งพร้อมลาตรรพ ฯ
ตรงทัพ
เสร็จตั้ง
อนันต์แน่น เมืองแะ
พยุหป้องกันโกรย ฯ

๑ ทักษะษัตริย์จัดพร้อม

ล้วนแต่โยธาทอง
ถือกระบี่เครื่องสาตรา
พร้อมหมู่ทวยหาญแล้ว

๒ พลคชขุนคชขึ้น

พลอัศวกุมทวนยอ
พลรบจัดพลพอ
พลรถขุนรถเขม้น

๓ รถทรงบุศบกชั้น

งอนแองงามดุมกง
เทียมเสวตรอัศวพงษ์
รถประเทียบเทียมสะแฉ่ว

๔ จัดเสด็จทุกสิ่งตั้ง

ทัพหน้าพลเทียบกลาด
ทัพหลวงทัพหลังดาด
กองแซกกองล้อมล้อม

๕ ปางบรมราชไท

สู่แท่นอลงกฎ
สามอรรคเรศประนต
นางพนักงานพัดแฉ่ว

๖ พระจอมอุทยธิดาว

ดำรงกิจการวิวิธ
ชวนราชบุตรจรดล
โดยเสด็จจรทั้งห้า

๗ ไชยพุมอุทกพิง

สงโรสดพระสภณ
เสด็จทรงเครื่องพระสุคนธ์
หกกระษัตริย์สนานแล้ว

จัดรงค์

อาจแกแล้ว
ยุทธยัง
เลื่อนรื้อรายพล ฯ

คุมขอ

พยศเดิน
ครบเครื่อง สาตราเฮย
มุ่งนำวเกาทัณฑ์ ฯ

เจียรทอง

มาศแก้ว
พลาหก หาญแฮ
ผ่องพินผ่านดำ ฯ

พยุหบาต ตราเฮย

เกลื่อนกลุ้ม
ดูตื่น ดินนอ
พรั่งพร้อมพนักงาน ฯ

ทอรรฐ

ก้องแก้ว
นฤเบศร์
ผ่องน้ำพระไทยเกษม ฯ

สถิตยบน อาสนเฮย

สว่างฟ้า
กับนาฏ สามแฮ
สู่ห้องสรองสนาน ฯ

ผอยฝน

ผ่องแผ้ว
รศริน รวยแฮ
เสด็จเข้าประดับองค์ ฯ

๑๐ บิดุรงค์ทรงเครื่องต้น

เอารสทรงเครื่องสุวรรณ
สามนาฏเครื่องทรงสรร
เรื่องอุไทยอร่ามจำ

๑๑ บิดุเรศยุรยาตรเยื้อง

ทรงพระแสงขรรค์จร
พระเอารสทรงสร
งามดั่งแสงโสมแผ้ว

๑๒ หกกระษัตริย์แสดงขึ้น

เทียมและสิกมูทง
รถประเทียบเครื่องสูงธง
ขุนขับจับแสร์ซ้ำ

๑๓ เครื่องสูงครบสิ่งพร้อม

โบกแทรกบังสุริยา
ชุมสายฉัตรจนา
ทพนำธงนำริ้ว

เสร็จพลัน

พรั่งฟ้า

เสาวภาคย์ ผ่องนา

แจ่มแก้วแพรวพราย ฯ

กรายกร

ฤทธิแก้ว

สอดขัด องค์นา

ผ่องฟ้าราษี ฯ

รถทรง

ยั้งล้ำ

ทิวสลับ สีนา

ทวดเร้าอัศดร ฯ

พรายดา

หัตถพลี

อนกรุ่ง เรืองแย

เรียบล้วนชบวนพล ฯ

๑ จวบฤกษ์ขมาฆ้องถ้วน
พิณพาทย์ประโคมครวญ
สังฆแต่รแล้เสียงหวาน
ถึงเขตรป่าทิวาซ้อง

๑ พิศพรรณสุโนกครั้น
เขาขาบคับแคคง
แก้วเกาะกุ่มกลางลง
จ้วจับไทรกะเตนเดิน

๑ ชมนกชมพนศพื้น
เดินดัดลัดอรัญวา
ลูเชตรมิถิลา
ตรัสสั่งอำมาตย์ให้

๑ เสนารับสั่งแล้ว
ปลูกพลับพลาพักพลัน
กราบทูลพระทรงธรรม
ออกหมู่เสนาน้อม

๑ ตรัสสั่งอำมาตย์ให้
เสวกรับพจนนุร
ตระบัดสูนเรนทรสุริย์
ทูลกิจอุยทธเจ้า

๑ เปรมปรีปราโมชได้
ตรัสแกลัษณอวตาร
พระบิตุเรศราชมาร
จงพ่อไปเฝ้าพร้อม

๑ โองการสั่งทั้งสี่
จัดจัดตรงคโยธา
โดยลักษณพระจักรา
ขุนรับค่านับน้อม

เดินขบวน
ครันก้อง
มหรทีก สเทือนเอย
แล้พื้นพนมวัน ฯ

ครีมตง
คู่เร้น
เลียบเขตร ป่าแะ
ไต้เข้าเตือนรัง ฯ

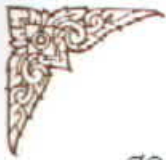
รฎยา เรียบนอ
ชวากไม้
พลันหยุด พลเฮย
ปลูกตั้งพลับพลา ฯ

ผายผัน
เสร็จพร้อม
ทราบเสด็จ ประทับแะ
เนื่องเฝ้าฟังการ ฯ

จำทูล ชำวนา
ยาตรเฝ้า
ชนกนารถ ทำนนา
จวบแจ้งจิตรเกษม ฯ

สดับสาร
พิน้อง
ดรพ่อ มานา
พรำเชื้อทูลเชิญ ฯ

เสนา
แห่ห้อม
เรวเร่ง พลเฮย
บาทแล้วลาจร ฯ

๑ จัดพลสรวมเลื้อยต่าง

สองหมื่นถือบุษบรร
ขุนแสะโปกขลิบสุวรรณ
เชิญพุ่มมยุรช้อย

๒ มหาตเลกเชิญเครื่องล้วน

ขุนตรวจพลโยธา
ขุนรทเลือนพระมหา
คอยพระจักรกฤษณไต้

๓ พระรามพระลักษณน้อย

ลาพระชนกนารัจร
ทรงรตรัตนประภักษร
คลายเคลื่อนพลไ้เรา

๔ เสียงสท้านสเทือนทั่ว

ค้ำบทแซ่ตตรสังขพิณ
สารถี่เร่งรดลัน
ตามรวดรดิยากร้อง

สีกัน

เรียบร้อย
สรวมสอต เลื่อนนา
เชิดห้าพันสรวร ฯ

กาณูจนา

เทียบไว้
ราชรถ เตรียมเอย
อีกทั้งอนุชา ฯ

ประนมกร

จากเฝ้า
สุดสง่า งามเอย
เร่งเร็วไวโคล ฯ

ธรรณิน

พาทยช้อง
ธพชัย ขบวนแฮ
สนั่นพื้นภูมสถาน ฯ

เพราะอา ภาณ์เอย
ต้องแก้ว
ยูรยาตร
พ้องพื้นสุวรรณวาม ฯ

รัฐบาล
 ยাত্রเยื้อง
 มาตุราช สามนา
 บาทไทรินดินทร์ ฯ

โคลงภาพรามเกียรติ์

ตอนที่ ๘

อุปภิเษกพระรามกับนางสีดาในเมืองมถิลา

ผู้แต่ง พระยาสุรเทพเรือกษ

๑ ปางจอมอุทยุทธเยศได้
 หารักษาหลักษณฺ์ประนต
 พระสังจัตฺรคฺร์ถ
 อำมาตยนบจากเฝ้า

๒ ทธรรุสามนาฏทัง
 ทรงเครื่องสุวรรณรัตน
 เกลิงรถเคลื่อนพลขนัด
 ชาวมิถิลานอม

๓ จอมพงษจักรพรรดิไท้
 เมืองมิถิลาพา
 กำแพงเชื่อนทวารรา
 หอรบนางจรัลครัน

๔ ปราสาทวิลาศล้วน
 มุขสีสุบรรณจับ
 ภักตรพรหมพ้องรยับ
 ยอดรัตนจาร์ครึง

๕ ท้องสนามแลลิวล้วน
 สำรับคชประลอง
 เพลินทัศนั้บตรถทอง
 เทียบประทับเกยแล้ว

๖ ท้าวชนกอรคเรศเชื้อ
 เสดจสุปรางค์มรกฏ
 ทรงสดับมธุรพจน์
 ปวงราชประยูรข้า

๗ ทธรรุชนกท้าว
 สองพระนครสวัสติ
 เป็นศรีสุวรรณปัก
 ตรัสเสรจต่างเสดจเข้า

สดับพจน์
 นอบเกล้า
 พยุหบาตร
 เทียบพร้อมขบวนพล ฯ

กระษัตริย์ สีเอย
 เพรศพร้อม
 ขนานเรียบ จรแฮ
 นบเกล้าเกริกพร ฯ

ทัศนาศ
 ลาดพื้น
 รายฉัตร ธงแฮ
 ครีกป้อมปืนราย ฯ

ววับ วามเอย
 นาคสดุ้ง
 เรืองโรจ กาญจนา
 เรือฟ้าเพดโพยม ฯ

ทรายรอง เรียบนา
 เดชแกลัว
 ถึงกทัง
 เล่ให้ไค้ไลยหงษ ฯ

เชิญทธ รฐเอย
 เจ็ดหล้า
 ปัทมที่ แทนเอย
 บาทพร้อมอัญชลี ฯ

ทรงตรัส
 สว่างเศร้า
 พืแผ่นดิน เดียวนา
 ลู้ห้องทองปทม ฯ

๑๐ เรื่องอรุณอร่ามพื้น

กุกกุกโกกิลกา
ท้าวชนกจากนิทรคลา
ทรงเครื่องออกข้าเฝ้า

๑๑ เพยโษจุประภาษพร้อม

ดุก่อนขุนโหรชาญ
ดูจะแต่งวิวาหการ
หาฤกษ์ศุภสวัสดิ์ให้

๑๒ ขุนโหรรับสั่งไท้

คุณคิดตามพยากร
เทวาประชุมจร
รุ่งสิบหกชั้นแผ้ว

๑๓ ทรงสดับโหรให้ฤกษ์

ตรัสสั่งสุรเสนี
เรวเร่งจัดปรางค์ศรี
อำมาตยรับสั่งคล้อย

๑๔ แต่งปรางค์พรมลาดพื้น

สุจหนี่ลับแลทอง
สุวรรณรัตน์จัดกอง
เสวตรฉัตรเจดชั้น

๑๕ เบญจครรโกทกทั้ง

เทียนปทีปสังขกรด
ธรรมการียบประนต
แถลงกิจวิวาหให้

๑๖ ธรรมการค่านับแล้ว

สุสุธามันตัน
สวามิตรวลีรูนันต์
เผดียงเสรจดาบศแล้ว

นภา

รเวกเร้า
สรงเสรจ แล้วเอย
พรั่งพร้อมพนักงาน ฯ

พจนีมาน
โชคใช้
อภิเศก สองแสบ
ปลอดร้ายราศี ฯ

ภูธร
ตรวจแล้ว
จันทร์จัก ดรีเอย
ฤกษ์นั้นพลันถวาย ฯ

จันทร์ตรี
ไหญ่น้อย
โสภิต ผ่องแสบ
จัดพร้อมเกณฑการ ฯ

ปูรอง
ฉากกัน
เปนแท่น สรงนา
แว่นแก้วบายศรี ฯ

สุธารศ
เสรจใช้
อาราธ ขฎิลแสบ
กอบด้วยมงคล ฯ

จรจรัล
พรตเกล้า
คณะนัก สิทธิแสบ
ลูขึ้นปรางค์สถาน ฯ

๑ เทวีนท์ทราบชนกไท้

จัดเครื่องทรงเรวคลา
พร้อมเทพสุมิลลา
ทรรุชนกท้าว

๒ พระจอมเมรุมาศทั้ง

น้ำจักรีสีดา
สรลงชลสุคนธา
ดุจสุริยันจันทราย้อย

๓ จวบฤกษ์เทวราชเจ้า

นำพระกฤษณรุรักษ
สุจิตรานาฏนำลัก
สองร่วมเสวตรฉัตรแก้ว

๔ ทวยเทพยไพรยทิพยทั้ง

ได้ฤกษ์โหรจตุเทียน
โกมัยสงแวงเวียน
ระบายนโภกภูมาต้อง

ทำวิวา ทอเย
เคลื่อนด้าว
ทรงประทับ แทนนอ
นบน้อยมอภิวันท ฯ

นางสุชา ดาเอย
ด่วนคล้อย
เสรจประดับ เครื่องนอ
ทักทล้าเฉลิมศรี ฯ

จอมมัม วานนา
รีบแคล้ว
ขมิสู แทนเอย
เกี่ยวด้วยการเฉลิม ฯ

บุษบีเตียร ดาษแ
ล้นข้อง
เสรจดับ เพลิงนา
กระษัตริย์แล้วเจิมจันท์ ฯ

๑ เทวดาบทพร้อม
รินอุทกสังขรดสรง
อวยพรพิพัฒนามง
ต่างรับลาท้าวแคล้ว

๒ สรรพเสด็จทุกกิจเกื้อ
สองกระษัตริย์เปรมปรา
นำองค์พระจักรา
เสด็จสู่ปราสาทแก้ว

๓ ทรรฐูริบเสด็จสู่ท้าว
เสด็จซึ่งการพิพัฒน์
ขอลาพระจักรวรรดิ
จรนิวัตน์นิเวศป้อม

๔ ท้าวชนกจนจิตรต้อง
ออกโอษฐ์มธุรทรง
ให้หาลักษมีองค์
เข้าแก้รับสังคัลย

พฤตมิพงษ์ พราหมณา
โสดแผ้ว
คลเสจร กิจเอย
เคลื่อนคล้อยยังสถาน ฯ

การวิวาห์
โมชแล้ว
วรลัก ษมีเอย
มอบให้สมัคสมาน ฯ

จักรวรรดิ
ศุภพ้อง
กับพระลัก ษมีนา
ปกด้าวผดุงเกษม ฯ

ตามประสงค์
เสจรถ้อย
วิศณุ มาแ
แทบไท้ทูลเชิญ ฯ

๑๑ สองเสด็จลีลาศเฝ้า
 ปลอดบราชธิดาสมร
 พระเพยพจนสน
 ปฏิบัติราเมศเจ้า

๑๒ สีดาลาลดพริ้ง
 จักรวรรดิรัตนมณีนัน
 ตรัสพลอบประโลมขวัญ
 นางค้อยคลายววยสยััน

๑๓ ท้าวชนกจักรวรรดิว่า
 ตรัสฝากองค์บังอร
 ทรรฐราชภูธร
 จึ่งสั่งเสวกาให้

๑๔ เสวกรับสั่งเจ้า
 มาจัดพลยังยุติม
 สารและรถทรงบุษ
 อีกพวกพลท่นท้าว

ภูธร ชนกนา
 เลื่อมเค็ร่า
 ศุภกิจ กระษัตริย์แฮ
 อย่าให้กระมลหมอง ฯ

ร่ำพรรณ ต่างนา
 จิตรต้น
 เนตรอย่า โศกแม่
 อ่อนเอ็นทูลลา ฯ

อาวร ยิ่งเอย
 แต่ให้
 เสดจกลับ ปรางค์แฮ
 แต่งตั้งเตรียมพล ฯ

จอมอยุท ธยาเอย
 เอ็กดาว
 บกเพริศ เพรانا
 ชนกให้ประทานนาง ฯ

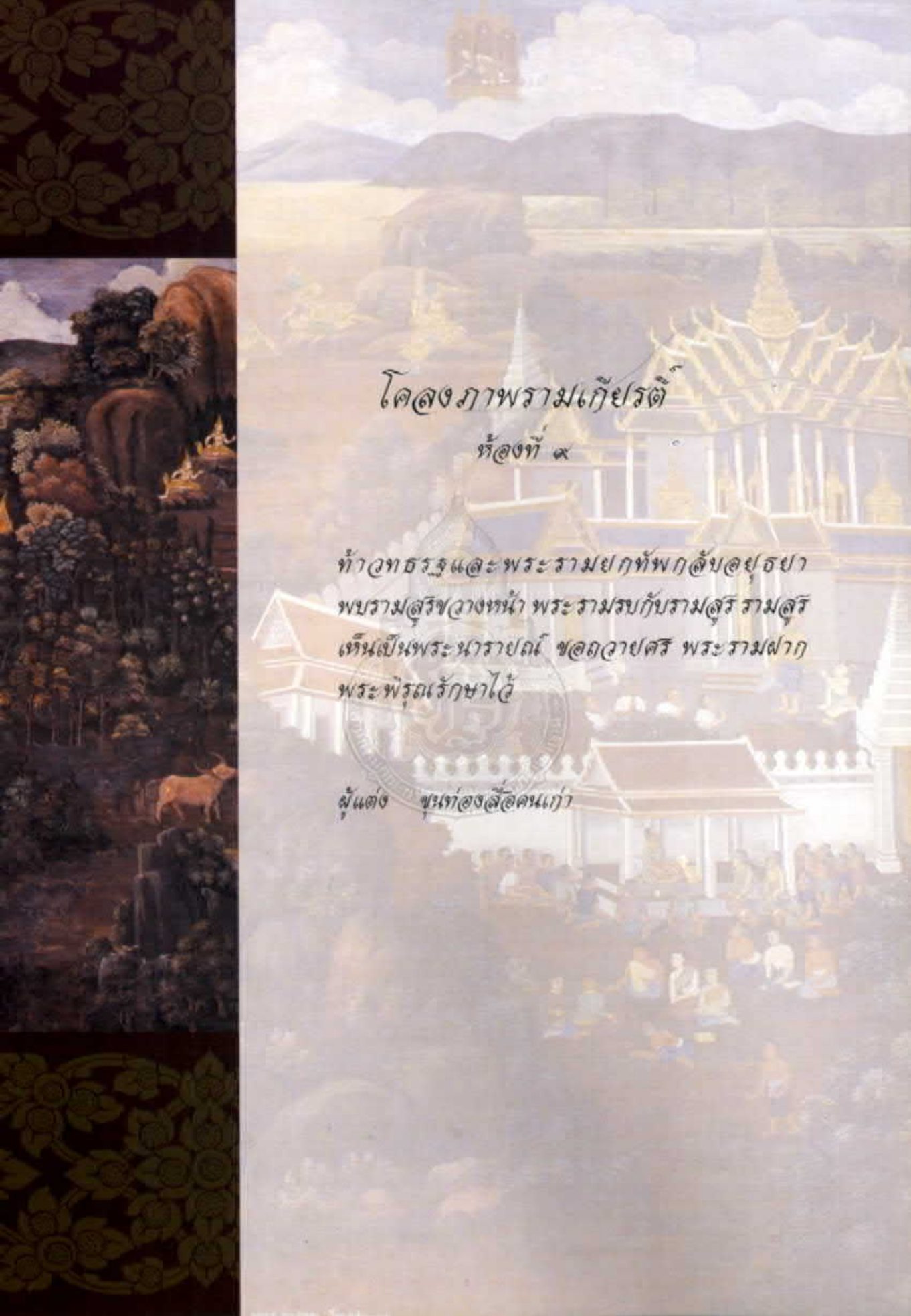
๑๑ ทหารจากนิทรเอื้อง
ชวนแปดกระษัตริย์สรอง
สอดสรวมเครื่องทักขยทรวง
ต่างยาตรขึ้นรดแก้ว

๑๒ แลสลอนงอนรกริ้ว
ทูกรดเทียมดรงค์
บังสุริยเครื่องสูงรทง
ค้ำบทแซ่แตวสังขม้อง

ยรรยง ยาตร์แอ
เสร็จแล้ว
ประดับ พร้อมนา
ตรัสให้โคลพหล ฯ
ทิวธง ไสวแสด
ร่านร้อง
แทนแท้ จรเอย
สนั่นก้องไพโรพนม ฯ

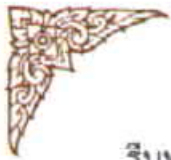

โคลงภาพรามเกียรติ์

ห้องที่ ๔

ทำอุทธรณ์และพระรามยกทัพกลับอยุธยา
พบรามสูริขวางหน้า พระรามรบกับรามสูริ รามสูริ
เห็นเป็นพระนารายณ์ ขอลดอาลัยศรี พระรามฝาก
พระพิรุณรักษาไว้

ผู้แต่ง ชูเรื่อสือคนแก้ว

๑๑ เอกองค์ทรรฐเจ้า

ริบพยุหพหล

ผงคลีกรลบบน

เสียงรุดเสียงคชพัน

๑๒ นกกระเตนรังเติบโต

ตาลเหตุดลลภุณี

ผินถาถาปโถมติ

บินผาดผันผวยย้อน

๑๓ พระเห็นพิทศเร้า

ทลากกระเตนตอง

เสียวทรวงพระสุดสง

ตรัสเรียกโหรมาแล้ว

๑๔ โหรรับสั่งน้อม

สอบพิไชยสงคราม

ทูลเหตุพิทศลาม

แต่พระเกียรติจักป้อง

จอมพล

โทครัน

บตเมฆ มัวแอ

ภพดาวดินไหว ฯ

ปลดพี

เร้าร้อน

ธงรุด ไชยแอ

ผ่านซ้ายครโลยขวา ฯ

พรางทรง ตรียอย

ถาปแคล้ว

ไสยเหตุ โฉนนอ

เล่าแจ้งประจักษ์ถาม ฯ

นับยาม

เคราะห์ต้อง

लगलลล मलल

ปัดเสี้ยนเค็กโกษย ฯ

๑๑ ทรรฐทราบถึถ้อย

ทรงพระสรวลชวนสาย
พลาบสั่งพยุทผาย
เสียดทศโยธีย์ม

๑๒ รามสูรอรสูรร้าย

ถวิลจักประพาสดง
ทรงเครื่องทพิยเสรจทรง
เทาะริบลุป่าเข้า

๑๓ ชมสัสดวจตุบาทห้วย

ยีนสนั่นพลคลา
มารจรจวบพลา
จอมทัพนามไคพื้น

๑๔ ฝ่ายทหารกองนำได้

ยลยักษยีนกำยำ
ทักถ้ำกล้าวตยบสำ
ไปยกคิลปภิเศกเบื่อง

๑๕ พระยายักษพิโรธแค้น

อุเหม่มึงบขาม
เราคือพระกาลตาม
กระตึบบาทมามถมล้าง

๑๖ ถึงรณเห็นราชทั้ง

ขุนราฟพิศุพยง
เหวยมนุษย์โยทง
พานาฎผาดผ่านหน้า

๑๗ ทรงสังข์ฟิงราฟก่อ

ตรัสว่ามารย่ำทผาย
เราคือพระนารายณ์
มาปราบอสูรเสี้ยนหล้า

ทำนวย
สวาดิย์ม

ผันริบ จรแฮ
ป่าปี่ปันฉลาย ฯ

เวียงทง
ดืบเคร้า

ชวานเพชร ครแฮ
เขตรแคว้นมิถิลา ฯ

เหวผา
ครันครัน

กรราฟ ถามเฮย
มนุษย์น้อยนครไทน์ ฯ

สดับคำ ถามแฮ
ขยับเอื้อง
แดงราช รามเฮย
บาทได้พระนางคลา ฯ

ขบกรวม
แข่งอ้าง
ดัดชีพ แลนา
ไสรันพลตลุย ฯ

สององค์
ยยาตฟ้า
นามเช่น เราฮา
จักล้างชิงสมร ฯ

เกินกาย
มุงท้า
องค์อวะ ดารแฮ
ชาติร้ายแรงคณอง ฯ

◎ รามสูรลดับเกรี้ยว
เทพระชุนเรายัง
แก่งขวานเพชรผาดผั่ง
เป็นอัสนีปลาบเปรี้ยง

◎ สีนางกระษัตริย์ว่า
สนมนาฏยีกพลเพียง
ทรรฐประคองเคียง
ว่าลูกเรามาด้วย

◎ จักรกฤษณกล้าวพลอยห้าม
นุชอย่าเกรงไพร
เรียมจักประหารชี
พลางลั่นพาลจันท์แผ้ว

◎ ขุนราพยลสาตรแก้
พิโรธเพียงเพลิงกาล
จับศรพาดสายทยาน
ศรว่องเวียนรณเฑิม

เกริกกัง ทรรเฮย
จับเขวี้ยง
แผลงเดช มิดแธ
เปรี๊ญครั้นคำรน ฯ

หวัดเสียง
ฟ่างม้วย
พลอยนาฏ สามเฮย
เดชล้ำฤทธิมาร ฯ

ลักษมี
ราพแกลัว
วาแทดยี เองแม่
ผ่องแจ้งยสุร ฯ

เดชमार
จ่อจิม
แผลงตอบ ไปเฮย
บิตไว้ในวง ฯ

๑๐ พระเหินคิลป้อสุรร้าย
ทรงจับอัคนีवाद
แผลงเป็นจักรเพชรณากา
โดยฤทธิมหิททิห้าว

๑๑ ขุนราพพิโรธเขวียง
ไล่จักรพระอวตาร
ราเมศรพระเหินหาญ
พลายवादพระแผลงมล้าง

๑๒ อสูรเสียวรุกวัย
ดวงเนตรตุงเพลิงกรต
แผดสิงหนาทแทบทศ
ทลึงจับองนรณเลี้ยว

๑๓ นารายณ์ลงรบด้วย
ตนค้อนตนต่างหาญ
ต่างรุกต่างรบราญ
ยักฆพลาตทรงศรนำ

รอบราช รบเอย
หน่วงนำว
กำจัด ศรแ
หักได้ตั้งประสงค์ ฯ

ชวานราญ รบเอย
ต่อคว้าง
อีกเขี้ยว ขาญแ
แหลกลั่นฤทธิ์ชวาน ฯ

แรงพยศ
กราดเกรี้ยว
ทิศลุ่ม แหลลกลา
ลากจางกลางแปลง ฯ

ขุนมาร
ต่อห้าว
เรื่องเดช
หวดต้องมารกระเด็น ฯ

๑๑ ราพรำกำสรตลท้าน
เหลือบเนตรจวบสีกร
ทรงสังขจักรคธาศร
ทราบว่านารายณ์แล้ว

๑๒ พระเพยพจนารณแจ้ง
เราจักปราบแต่พาล
ซึ่งท่านฮักหักหาญ
จงพิทักษ์โลกหล้า

๑๓ กุมภันทรรับสัจแล้ว
คิวประสิทธิศรตรี
ไอยกาดับชีวี
ข้าบาทถวายศิลป์ไว้

๑๔ พระรับศรราพน้อม
เทาะรีบลับอำพร
พระโยนพระแสงศร
เกียรติเกริกเทพบนนิ้ว

ฤทธิรอน
ก่องแก้ว
สุรศักดิ์ ดาแฮ
ราพง้อขอปราณ ฯ

ขุนมาร
เผ่ากล้า
เหนโทษ ตนแฮ
อยู่ด้วยสัตยธรรม ฯ

อัญชลี ทูลเอย
เมฆไต้
ตกอยู่ ชั่วนา
แทบไต้บทมลาย ฯ

นบจร
เรื้อยรื้อ
ฝากพิ รุณแฮ
สนั่นอ้ออวยไชย ฯ

๑๑๑) แปรกระษัตริย์อีกทั้ง

อำมาตย์แลพลชั้น
ชมเกียรติจักรกฤษณมหันต์
ทรรฐสังพลคล้อย

๑๑๒) ถึงนัยกระษัตริย์เก่า

เสด็จสู่ปราสาทสุริยาณูจน์
ทรรฐพระราชทาน
แต่สุณิสาลแล้ว

๑๑๓) พระดำรัสสั่งให้

พระพรตพระสัตรุด
สยงรับสั่งแสนสุด
ลาเจ็ดกระษัตริย์ทั่ว

๑๑๔) พลงสั่งให้เคลื่อนคล้อย

ม้ารถคชพลคลา
จากกรุงอยุธยา
สำสัตว์ตื่นแตกผ่าน

๑๑๕) แรมรอนพยุหครั้น

ถับถันถึงกรุงไทย
รถเรียบเทียบเกยไชย
จากรถกลดกางกั

กำนัน นางเอย
กล่าวด้วย
เพนประจักษ์ เนตรนา
เคลื่อนเข้าอยุธยา ฯ

เบ็กบาน กมลเอย
กองแก้ว
สมบัติ พร้อมเอย
อิราชเจ้าจิตรเชชม ฯ

ราชบุตร
กลับด้าว
โลมมนต์
เสด็จขึ้นรถทรง ฯ

คล้ายปลา กรเอย
โห่สท้าน
สุพนธ์ พนมแอ
แผ่นเต้าเตลิดหนี ฯ

ครรโลย
เกษยัง
ชวนอนุ ชาเอย
เสด็จขึ้นสถิตย์สถาน ฯ

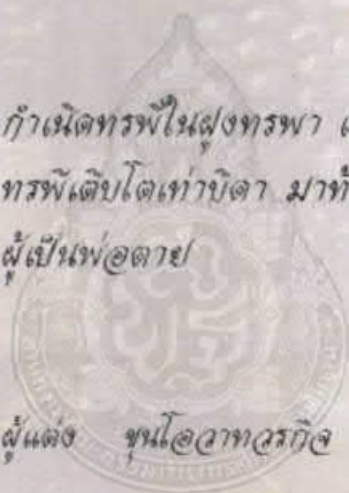

โคลงภาพรามเกียรติ์

ตอนที่ ๑๐

กำเฒ่าทรรพในฝูงทรรพ เทวดาช่วยรักษา
ทรรพเติบโตเท่าบิดา มาทำแล้วยุทธทรรพ
ผู้เป็นพ่อตาย

ผู้แต่ง ชุนโสภาทรรพกิจ

๑๑ หวงเมี่ยม่าบุตรม้วย

ไปคิดเกรงอบาย
เราเป็นบุตรสืบสาย
เจบจิตรจักหมายมล้าง

๑๒ ทรพาพิโรธร้อง

มีงบุตรบควรบัง
มีงรบจักมรณัง
เพราะประมาทคูผู้

๑๓ ทรพีแผดพจนได้

ตัวท่านผิดทางกรรม
ปวงเทพไปอุปถัมภ์
ถึงเคราะห์หัดคราวจักไชน

๑๔ ทรพายินยั้งแค้น

โผนแผ่นทลวงถลัน
ทรพีย่อยตัวยัน
ตัวต่อตัวต่างกล้า

มากหลาย
บาบบ้าง
โลहित ท่านนา
ชีพให้ดับสูญ ฯ

เสียงดัง
ยาจลู้
พินาศ เองนา
พ่อได้มีคุณ ฯ

ตอบคำ
ก่อนโพ้น
พิทักษ์ เถอนา
ชีพม้วยอาลัย ฯ

หุนหัน
ชวิดคว้า
ยืนรับ รบพ่อ
ต่อได้กลางแปลง ฯ

๑๑ ภาษาสองเสี้ยวสู้

หาญต่อหาญเชิงชน
ต่างคล่องต่างแคล้วคล
เสียงตุจลุมพยุอุ

๑๒ ทรพาเสียท่าทั้ง

ถอยเลียงเอียงอินทรีย์
กระบือบุตรรุกราวี
คยิกเสียวขยี้ซ้ำ

๑๓ เสวงศิกนิกขยัมยัม

บานเบิกกระมลผา
ลำพองแผ่นไผ่นมา
ดลพวกบรืวารแล้ว

๑๔ ตรลบจบกลืนเกล้า

โดยเสพยสัตนิยม
ร้ายเร่วร่วมรักกลม
แควไขวไล้หวัดควา

๑๕ บันเทิงเริงรำรำ

จรจากพวกบรืวาร
ลำพองคนองหาญ
โทนเทียวทุกแดนด้าว

๑๖ ลุเซตรกินทันทไ้

แกล้งเสียวหักพฤษา
โดยจิตรลฤษยา
กำเริบฤทธิคำรนร้อง

๑๗ เทว ๗ เทพทั่วทั้ง

เรืองเดชศักดิ์อัน
อย่าหลบอย่าหลีกผัน
จงเร่งเรวอย่าช้า

อลวน

เขี้ยวรู้

เสมอจักร ทุมมนา

ทั่วทั้งอาร์ญ ๖

เสยที

พลาดขว้า

ไวว่อง

ชีพลันดับสูญ ๖

ปรีดา

ศุกแผ้ว

ยังหมู่ มหิงษ์เขย

ลดเลี้ยวเลียโลม ๖

คสังขม

ราคกล้า

สังวาศ

พุ่มไม้ไพรพง ๖

สำราญ

แผ่นกำว

เทิมอีก ใจเฮย

อวดอ้างฤทธิไกร ๖

เทวา

สนั่นก้อง

อยายกยำ ยีเฮย

เรียกไท้เทวัญ ๖

ไพรลันท์

อาจกล้า

กัศตรช่อน เสยเฮย

ต๋อสูตูลอง ๖

๑๑ ปางองค์เทเวศรเจ้า
สดับพจนทรพิพาล
มันมหิงษดิรฉาน
เราไปควรรบร่า

๑๒ จักเสื่อมเสียเดชด้วย
ถึงมาตรรบเราคง
เกรงเทพยทั่วแดนดง
จางดจำเจียดให้

๑๓ คริแล้วตรัสตอบถ้อย
เราไปอาจารย์
สิงขรเทวบุตรมี
ผิไคร้รบใครรู้

๑๔ ฟังพจนเทเวศรเอื้อ
ยอมยอบขยาตฤทธิ
ปรีเปรมกระมลคิด
จรจากพนสัณห์แสง

หิมวานต์
พูดทำ
ชาติต่ำ หนักนอ
กับด้วยกาสร ฯ

รณรงค์
ฆ่าได้
จักติ เตียนนา
ชีพอำมหิงษ์พาล ฯ

ทรพี
รบสู้
เดชยิ่ง นักพ่อ
เร่งเมื่อรณรงค์ ฯ

เอาจิตร
บ่แย้ง
กำเร็บ เริงเยย
เสียวซ้ายขวิดขวา ฯ

๑ ลำพองโผนโลดเลี้ยว

พบสัตว์เลื้อยวชนเปิง
เฉวียนฉวตึงละเลิง
เริงรีบครรไลยลี้

๒ อุเบญจบรรพตอ้าง

แต่เทพยซึ่งสถิตย
จัดก่อนสลาขวิด
ข้าเสียวลิขรหัน

๓ แล้วเผยพจนพรศรเจ้า

ท่านก็ใหญ่ในภพ
ภาเดชขจรจบ
อย่านิ่งอย่าเน้นข้า

๔ ฝ่ายฝูงเทเวศรเจ้า

สดับพจนพรพิพา
จึงมีมธุรวา
เราหมดทั้งพวกพ้อง

๕ ผิวท่านใคร่รับรู้

มีเทพยหนึ่งสถิตย
ภาเดชทั่วทุกทิศ
เชิญท่านชวนเหยื่อนั้น

๖ สดับถ้อยเทเวศรแล้ว

ลูเซตรฝั่งมหา
โจนลงเล่นชลา
ขวิดทิกวนวิงคว้าง

๗ ว่าเหวยเทพยสถิตยทอง

ภาเดชคักตามี
ตัวเราชื่อทรี
เรวเร่งออกรับรู้

ลองเชิง

บ้านปี้

ลัดทุ่ง ทางนา
ลาศเข้าเขตรพนม ฯ

อวดฤทธิ์ ตนเฮย
ถิ่นนั้น

ลองลับ เสนงนา
หักล้มแหลกกระจาย ฯ

ชวนรบ
ผ่านหล้า
รอบจักร วาฬแฮ
ต่อได้ฤทธิ์ไกร ฯ

จอมผา
ละพร้าว
จาตยบ ไปเหย
รับแพ้วาลมหิงษ์ ฯ

ลองฤทธิ์
สมุทโพ้น
เปนใหญ่ ยิ่งเฮย
ที่ชี้จงจร ฯ

เรวมา
สมุทกว้าง
ลลอลลัน ทเลเฮย
ฝั่งพื้นเพียงทลาย ฯ

นที
ยิ่งผู้
จักต่อ ท่านนา
จักรู้ฤทธิ์มหิงษ์ ฯ

๑๑ เทเวศรเยือนพจนโศภิต

เราเมตตาสาธิต

ตัวเธอถ้อยสาหัส

ควรจักขอบคุณข้า

๑๒ กลับคิดทรยศย้อน

อวดเก่งการชิงไชย

อย่ากรบเร่งเร็วไป

จึงจักได้รับรู้

ตอบอัคร

ท้าวหน้า

หาญอีก นักรบ

ดั่งร้อนสุขเกษม ฯ

คำไข

ยิ่งผู้

ไกรลาส นั้นนา

ต่อด้วยพระสุลธิ ฯ

โคลงภาพรามเกียรติ์

ตอนที่ ๑๑

ทรงพิทักษ์รับท้าวพระอิสริยาภรณ์ พระอิสริยาภรณ์ให้ไปทำ
พาลที่กรุงจัตยนิคม

ผู้แต่ง ขุนไฉนพลวาท

๑๑ ทรพิสดับถ้อย

โจนจากฝั่งสมุทร
สู่พลสุธา
หมายจิตรคิดจกมล้าง

๑๒ ธีรรัตตตทุ่งข้าม

โดยจิตรเปรมปรีดี
ลงเชิงเสียวชีวิตลี
ลูถิ่นไกรลาสแล้ว

๑๓ เฌยภักตรพอบเจ้า

ทรงลักษณ์งามวิไล
องค์ประดับดาษอุไร
เนายอดบรรพตแพรว

๑๔ จิ้งมัวจนะเกื้อน

ดุก่อรเทพารักษ์
ภาข่าวว่าสิทธิศักดิ์
เรามหิงษ์แต่ฤทธิกล้า

เทวบุตร

มุนคว้าง

เร็วรีบ มาแธ

ชีพเจ้าจอมพา ฯ

ศิริ

ผ่องแผ้ว

หลุดหัก สบันเฮย

อยู่ด้อยยืนทยาน ฯ

จอมไศล

เลิศแล้ว

เรื่องรุ่ง อร่ามแธ

เพริดพร้อยยวชิรฉาย ฯ

อัถถประจักษ์

เลิศหล้า

ใครเทียบ เทียมนอ

อยากแย้งรณรงค์ ฯ

๑ ปางไทยเทเวศรเจ้า

ยีนอรรณวจนะอัน
จึงเผยพจนเทพยบัญ
เหม่ ๆ มิ่งนี้ทำ

๒ เพยอัยกยศเข่งอ้าง

ทุดมอัยทรรพีพาล
หยามหยาบหยังทยาน
ยีนชรักแห่งนชเื้อ

๓ เหวย ๆ มิ่งไปรู้

อวดฤทธิจิตรเมามัว
บิตุเรศเหตุเกิดหัว
บาทเท่าบิตาลุ่ม

๔ กูเปนที่พึงทั้ง

ท้าวเทพยประจักษ์จบ
แม่กูออกกรบ
โลกจักสรวลแล้แสร้าง

๕ แม่เองหวังยวดอ้าง

กูจักบอกรมรรคา
ไปสู่ซิดชินธา
จอมกระป็นทร์มหิศรหัว

๖ เขาเปนโอรสท้าว

ปรากฏนามพาลี
แม่มิ่งจักราวี
จงพ่ายฤทธิอย่าช้า

๗ ไปเกิดเปนบุตรท้าว

เรื่องฤทธิอริสยอน
นามมิ่งชื่อมังกร
แม้อยุทธพระกฤษณเจ้า

จอมสวรรณ

อวยบช้า
ชาตวัส
กล่าวถ้อยทาวรณ ฯ

อวดหาญ

พุดเพื่อ
จักยุทธ ฤดา
ยืนหน้าท้าทาย ฯ

สีกตัว

ไม้หักลุ่ม
หอนคิด คุณแ
เสียวลั่นสนุณชนม์ ฯ

ไตรภพ

อยู่แจ้ง
รณยุทธ ยงนา
เยาะเย้ยโยไพ ฯ

คักดา เดชเฮย
เขตรดาว
นिरาช นามฤ
ฤทธิล้ำฤาจร ฯ

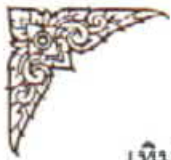
โกษีย์

เลื่องหล้า
วรเดช เขาฤ
ชีพม้วยดับสนุณ ฯ

แทตย์ชร

สยบเกล้า
กรรรฐณกาจ เก่งเฮย
ชีพลั่นศรผลาญ ฯ

๑๑ ทรพินด้อยท่าน

เทิมอีกโดยโมหันธ์
พระสาปคิดสำคัญ
เบ็งภักตร์สู่ป่าแสวง

๑๒ ทรพิลลาคเต้า

พบปะสิ่งใดขวาง
ข้ามโชดศิขรทาง
พฤกษใหญ่เกะกะกัน

๑๓ ส่งเสียงอุโฆษก้อง

เขาชีวิตเท้าถีบทยาน
รืบริดตุจลุมพาน
ป่าสนั่นลั่นทั้ง

๑๔ คณาสัตว์ลัดหลีกส่อน

สารแรมมฤคเมียง
ฝูงพิทคตกใจเพียง
ต่างตื่นบันไซวไซว

สาปสรรค์

ห่อนแจ้ง
พระชยาด ตมนา
เสี้ยวไม้ประไลยลาญ ฯ

ตามรวาง เขาเฮย
ขวิดสบัน
ลัดทุ่ง เทินนา
กิดหน้าขวิดระเนน ฯ

ไพรสาณท์

ห่อนยัง
ภูมิฝุ่น ฟุ้งแอ
สัตว์ร้ายขจายหนี ฯ

สังัดเสียง

พุ่มไม้
พินาศ
เกลื่อนกล่มเวहन ฯ

๑๐ ทพพิลัดเลียบท้วย

ตรอกโกกรกขโงกรธา
ลองเชิงละเลิงทยาน
เรวดจุลมพัดซ้ำ

๑๑ บัดใจลูเซตรเข้า

บงหมู่พวกพลสวา
บางเหล้าก็ตักวา
นายไพร่อยู่แน่นล้อม

๑๒ ทพพิชวิดพฤษลัม

มะม่วงมะปรางสับ
มังคุดทุเรียนพลับ
กลางสาตเงาะสละกล้วย

๑๓ วานรต่างตื่นร้อง

ควายเถื่อนเข้าสวนพลัน
ช่วยกันจับตัวมัน
พยับเชือกกรูกันว่า

๑๔ บางกระบี่ฉวยบังคล้อง

บางไล่ต้อนตบหัดด้
กลางลิงเล่นลอบสกัถ
บางหมู่เมียงย่องเข้า

๑๕ ทพพิเสี้ยวลัมลูก

ลิงเจบจับสาตรา
แทงถูกทั่วกายา
ลิงยิงขบเขี้ยวซึ้ง

๑๖ ทหารลิงจ้องนำไม้

ถูกทั่วกายมหิงษ์
นายหมวดบอกเหล่าลิง
ลิงไพร่พร้อมกันสู้

เทวละทาน

เถื่อนถ้ำ

ฤาษีอยู่ ยังแฮ

เสียวพื้นปัดพิ ฯ

สวนพา ลีเฮย

พรั่งพร้อม

วีรต พฤษณ์แฮ

แหวดเฝ้าอุทยาน ฯ

แหลกยับ

รดม้วย

จีนหัก ไค่นแฮ

เกลื่อนพื้นพลูธา ฯ

เรียกกัน

อย่าช้า

สนจุมูก ชีแฆ

วังเข้าจับกระบือ ฯ

กระบือสบัด

โห้เรา

ทางถิ่น ถนนเฮย

แย่งยื้อยุดทาง ฯ

โตตถลา

วูธถลั้ง

หอกอยู่ เียนแฮ

เคียดแค้นคือไฟ ฯ

รคมยิง

หอนับ

ทหารเร่ง เรวเฮย

ยุทธแย่งยิงกระบือ ฯ

๑๑ ลางสิงแล่นโลดเลี้ยว

ถูกกระบือเซหัน
กบี่ล่ากระบือถลัน
กบี่ตีกระบือเร้า

๑๒ ลวาทักหินทั้งท่อม

กระบือไล่กบี่ถลา
ลูกทลิ่งโลดผวา
ไม้ตกจากมือกัม

๑๓ ล้วนมีอาวุธพร้อม

กระบือขวิดกบี่ฟัน
โลดทลิ่งแล่นถลัน
อาวุธหลุดมือทั้ง

๑๔ ต่างคนต่างย่อท้อ

มึงขืนนี้ทรงกำลัง
อาวุธไม่เข้าหนัง
มาดร์บเราคงแพ้

ทลวงฟัน

ห่อนเข้า

กบี่หลบ กระบือแะ
รบสู้เสียงระเบง ฯ

ถูกกา ขรแอ

พลาดลัม

จิตรหวัน หวาดแะ

เกบไม้ตามอง ฯ

เพรียงกัน

ฟาดกลิ้ง

หลีกหลบ กันนา

วิ่งแตกกลัวตาย ฯ

ถอยหลัง

เลิศแท้

เหนียวฉกาจ ฉกรรจนา

นิกแล้วหลีกหนี ฯ

๑๑. ลางเหล่านีนปายขึ้น
แอบกึ่งช่อนกายา
ต่างตื้นต่างแตกมา
ลัมลูกคลานป้วนเปียน

๑๒. ทรพียลกบี่ทั้ง
แตกฟ่ายพาพลลี
ยั้งพิไรพวกไพรี
จนกระทั่งทวารเข้า

พฤกษา
มิดเมี้ยน
ซุกซ่อน สกนธเฮย
ป้วยบีมปางตาย ฯ
สวนศรี
ลาศเด้า
เรวrieb ตามเฮย
สู่ท้องทางถนน ฯ

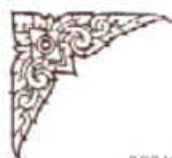

โคลงภาพรามเกียรติ์

ตอนที่ ๑๒

ทรงพิชิตเจ้าอินทรีพระลาน ทำพาล์รบ

ผู้แต่ง ทมยันตีไพฑูริย์

๑๐ ทรพิทุรเทศกร้าว

หมกมุ่นโมหมี
ยีนชงักเบ้งวิดี
เดินดวนเดาะเยาะย้าย

๑๑ ลุทวาเรศสว่างป้อม

กรุงชิตชินโอฬาร
เทิมกระหิยมอีกททยาน
คึกประลองเชิงแล้ว

๑๒ ลิงเลหวาด่วนว่า

แจกพระกาลชิตกาย
ลางลึงลูกหลานหลาย
กราวเกริกกันแอบเร้น

๑๓ มหิงพินคัมที่ยัย

โลดโล่ทลงชน
ปวงกปีสับสน
หลบหลีกตกายคั้น

๑๔ กษารยลเสียวซ่า

กำเร็บฤทธิทารุณ
มีเลือกสิ่งไต่ผลุน
โดยจิตรมhitทิกล้า

๑๕ ทิมแถวเรือนแควร้าน

ชีวิตหักพังเปิดเบิง
มวณูสวาวังกระเจิง
กวนเกาะจุงหลานลี

๑๖ กระบือชีวิตเรือก้าว

รกรัตน์ขวางเกะกะ
ลคึกชีวิตไปลดละ
เสากุชปึกหักสับัน

กระลี จิตรแฮ
มากร้าย
แถวถ่อง
ย่างเข้าทางเวียง ฯ

ปราการ
รินแล้ว
ยงยั้ง หนักนอย
ยุดยั้งยั้งชิง ฯ

ขวัญหาย
อกเดิน
พาแล่น หนักนอ
ดุจพื้นถนนพัง ฯ

ยิ่งยล
กระชั้น
เซ่งแซ่
มุดตันเพิงแพง ฯ

ซุลมุน
ทยาบซ่า
ผลันชีวิต ตบึงแอ
กลั่นแก้วพจณูผลาญ ฯ

พะเพิง
ปันปี
กระเจิ่น จรแฮ
เตลิตพื้นแพกผลู ฯ

ระตะ ตาษเฮย
กิดกัน
แหลกลู่ ลงแฮ
บัดลัมล้าสลาย ฯ

๑๑ กษัตริย์อภัยราช

ชีวิตคั่งคั่งเศลา
ประกายวับวับพา
ตักเสียวมิหลาบลิ้น

๑๒ ผงคลิกระหลบฟุ้ง

เจกฐมาหมอกอวย
มิเลือกสิ่งใดหมาย
ชีวิตทวารวังซุ่ม

๑๓ บัดกระบือเบ่งพ้อง

ดาตั้นกระวายวน
อฮึกเกริกธราดล
กลางเลี้ยงหลีกหลบหน้า

๑๔ มหิงษดลันเข้าหน้า

โดยจิตรอหังการ
หมายจักรกรอนราญ
สมนึกโลมนักหัว

๑๕ พาลิพานเรศเจ้า

เสด็จสู่ปราสาทบรร
สถิตยสิงหาศน์บัญชา
มีพระกระมลแผ้ว

๑๖ ปวงอำมาตย์แน่นเฝ้า

ทรงเผด็จคดีการ
ทรพิทุพลพาล
เผยพจน์แซงสวนย่อน

๑๗ เทวบุตรอมเรศเจ้า

ดิลกเลยศชิตชิน
เขาภวว่ากระบิรินทร์
ใครห่อนจักผจญอ้าง

มฤชยา

แหล่งพิน

บุแผ่น แดกแฮ

ลั่นก้องเมทนี ฯ

กระจาย พุเอย

ยับคลุ้ม

หมุนเสียว

หักซ้อนระเนนเอน ฯ

สิงพหล

วุ่นว้า

ดังอุ ไผ่แฮ

นึ่งเมี้ยนสกนธ์แผง ฯ

พระลาน

เกกกร้าว

พานเรศ

เบ่งบั้งคณิงหาญ ฯ

พานร

มุขแก้ว

กัศตรแจ่ม จรูญเอย

พ้องด้วยทรรษา ฯ

บทมอลย

กิจรยอน

พิศเบ่ง

ยั่วท้าหยาบหยาม ฯ

ธานิน

เขตรกว้าง

อภิเดช นักันย

อาจเอื้อมฤเสมอ ฯ

๑๑ เราก็มืดทูล้ำ

ทรงมหิตพิศักดา
ทวยทิศเทพยสุรา
ขามเข็ดตุทกท้าว

๑๒ แต่พระอิศเรศเจ้า

มีอาจออกชิงไชย
ตุนาพนัสเนินใน
รบเหตุจกมาดำน

๑๓ ปางพาลีสดับถ้อย

ทรงชักพระขรรค์อา
โกรธเฉกอรณินมา
โจนจากปราสาทแก้ว

๑๔ ทรพิจิตรจ้องจ้อง

มุขเบื่องยุตยีนยัน
บุตรอินทร์อุกสอีกผัน
ขุนกระบือมิดดท้อ

ภาษา

เลื่องด้าว
รักษขยาด เรานอ
ทั่วทั้งจักรวาฬ ฯ

จอมไกร ลาศแ
ต่อต้าน
หิมเวศ สถานนอ
แข่งด้วยฤทธิเอง ฯ

พรุขกา หรแ
วูธแกลัว
พอนฟอก ทรวงเฮย
กาจเข้ารณรงค์ ฯ

คอยพจัญ

ขยับข้อ
ภักตรต่อ ยุทธแ
รับถ้าวรถึง ฯ

๑๖ พาสีกระโดดง้าง

ยีนแผ่นองค์แข่งเพลลา
กาสรว่องไวเชาว์
กบี่พลัดพลันเลี้ยว

๑๗ สองทนต์ทนต์เทียม

ยงต๋อยงชิงแรง
อุตุลุดขวิดฟันแทง
สองรับสองรับสู้

๑๘ สองขำนิกลับซ้าย

รบชิตติตพันมา
สองยงยุทธธรรมา
เพียรรับเพียรรุกเร้า

๑๙ บุตรอินทร์ดำริห์รู้

ฤทธิเรียวกาสรมี
เกินทศกัศรือสุรี
จักปราบให้มหัสซพั

งอนเขา

พลิกเอี้ยว

ชิงสัด ลิงแส

เปลี่ยนปล้ำพญธรณ ฯ

คำแหง

เที่ยวรู้

ทันท่วง ทันอ

คล่องคล้ายจักรหมุน ฯ

ดลบขวา

แต่เข้า

นุกาพ นักรบ

ร่วมใกล้สายยันตี ฯ

ในปฤ ชาเอย

มากแท้

สุรเดช

ยากด้วยกลางแปลง ฯ

๑๑ จำจักลวงผู้เฒ่า

ผิวว่าเดชเกรียงไกร
คงแค้นชิตชิงไชย
เราจึงสัปรยุทธ์มล้าง

๑๒ ตรีกเสรีจโสมนัศพร้อง

ดุก่อทรพิมิ
เรายกยุทธาวี
ใครพลาตใครพล้าถ้ำ

๑๓ เวลาสนธยาศแล้ว

เองเร่งกลับสั่งสมรรค
กูจักสั่งเอกอรรค
ปวงญาติบุตรหลานน้อง

๑๔ ทิวกาลรุ่งเช้า

ยกกองทัพอิราณรอน
จักกลับเนตรปวงอมร
ถึงหากสูญชีพกล้า

อำไพ รัตนนอ
กระด้าง
เชิงยุทธ
ชีพให้สมประสงค์ ฯ

พาที
จิตรกล้า
ประจักษ์เดช กันนอ
เพลิงพลั้งพลันตาย ฯ

จำพัก
มิตรพ้อง
สนมนาฏ ภูเอย
อนึ่งทั้งทวยหาญ ฯ

จงจร คอยเอย
ที่เฝ้า
มนุษย์นาค ครุฑนา
กลมซ้อลอยสูญ ฯ

๑๑ มหิษาพุลเพิ่มพูน

สดับพจนพาลิชาด

ทลงกลกระบินทร์ผัด

กำเริบฤทธิทงกล้า

๑๒ เห็นชอบผลุนตอบถ้อย

เราจักคอยตามมิ

พลางรีบเร่งจรลี

เอารสอมเรศไรไ้

พุมมนัส

ชินหน้า

พูดฝอย ลวงแกล

หอนยังตริตรอง ฯ

ทันที

พจนไ้

อรัญเวศ ดนเฮย

จึงท้าวคินสถาน ฯ

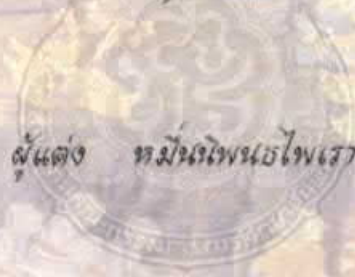

โคลงภาพรามเกียรติ์

ห้องที่ ๑๓

พาลีมาทรพิดาบแล้วขับไล่สุริยพอลออกจากเมือง
ไปอาศัยอยู่ที่อำมตังสิงขร

ผู้แต่ง ทมิณโพนธไพเราะ

๑๑ พาลิเกลองอาสนแล้ว

สังสุครีพอนุชา
พรงนี้พี่จักลา
เจ็ดทิวาจักได้

๑๒ คอยผัดนัดเจ้ายก

ไปที่เนินรัตนบรร
ยลโลหิตสำคัญ
โหลคณมหิงขม้วย

๑๓ ผิวเลียดเหลวหลังให้

คือพี่ถึงมรณชนม์
จงขับพวงพหลขน
ปิดปากคูหาห้อง

๑๔ สั่งเสจรเสด็จเข้าที่

จนรุ่งแสงสุริยา
ตัดพอมสนานาวา
ทรงเครื่องทรงขรรค์แก้ว

มีวา จาเอย

ร่วมไว้

ต่อยุทธ มหิงขแฮ
กลับด้าวดลสถาน ฯ

พลชั้นธ

พตด้วย

ในที่ ชารนา

อย่าได้แห่งฉงาย ฯ

เลงกล

เช่นพร้อง

ผาพนิด

อย่าให้ใครเห็น ฯ

นิทรา

แผดแผ้ว

ริสุ คนธนู

เสร็จชั้นคัคณานต์ ฯ

๑๑ เตรงทยานุลแห่งพื้น
 บงมหิงษยีนบด
 ว่าเหวยกระบือคด
 เรวเร่งตามตู่เยี่ยง

๑๒ ทรพม้นคห้าว
 ผลุนแล่นตามติดถลัน
 สองเขาเสียวพันละวัน
 กระบี่คุมขรรค์ห้ำ

๑๓ สองรบรับขับเขี้ยว
 เจตทิวาราตรี
 สองฤทธิเรียวรวี
 กากาจอาจไหวรู้

๑๔ เหวยทรพืออาจอ้าง
 ฤาเทพยไคอวยพล้ง
 ภาษรตอบว้าง
 แมนนั้มีม'เอื้อ

บรรพต
 ไบ่เอื้อง
 คอยรบ เราฤ
 ยাত্রถ้ำสุรกาญจน์ ฯ

โมหันธ
 สู้ถ้ำ
 ไวว่อง
 หวดซ้ายแทงขวา ฯ

คลุกคลี
 ต่อสู้
 ฤทธิต่อ ฤทธิแฮ
 เลศแสวงแกลงตาม ฯ

โอหัง
 เพิ่มเกี้ยว
 โดยทูล วิตแ
 อาจด้วยตนดู ฯ

๑๑ สองเขาแหลมแกร่งกร้าว
สามารถจักผจญผลาญ
พาลีเกริ่นพจมาน
อ้ายมหิงษพุศต์ด้วย

๑๒ เชิญเทพยจรสู่ด้าว
เสวยสุขสุรางค์แมน
ทวยเทพยไปมีแคลน
อ้ายมหิงษหยาบช้า

๑๓ ทกเทพยออกจากเมือง
แสดงฤทธิเพราพราย
เฉพากระบี่บังฉาย
รเหจจากสิงขรล้า

๑๔ พาลียลแยบย้ม
จับกระบืออหังการ
ทรมิตรอราบาญ
กระบี่เทอดขรรค์แก้ว

๑๕ ทรพิระด้าวตัน
เทพยสถิตยผาอรัญ
อวยไชยปรบหัตถ์สันต
เทพยพรวดดาลต้อง

๑๖ ปางสุครีพกลั่นเกล้า
คอยเชษฐาโดยใจกักติ
ชวนองคตหลานรัก
ออกจากชิตชินเข้า

๑๗ ถับถึงเนินถ้ำรัตน
พลบค่ำฝนตกงาน
มีทราบกิจยลธาร
คิดว่าจอมเมืองม้วย

เกรียงหาญ
อมิตรม้วย
มวณูเทพย วัชเอย
ท่อนรู้คุณเอย ฯ

สถิตยแดน ท่านเทอญ
แมกฟ้า
คณิงแน จริงนอ
ชั่วแท้มลายคุณ ฯ

กายควาย
แพร์ถ้ำ
โถมเจด ลอเอย
ลูฟ้าพิมานเนา ฯ

โพนทยาน
ฤทธิเกล้า
แรงพิบัติ ถอยแฮ
ฟาดต้องกาสร ฯ

แดยัน ม้วยนอ
มีพร้อง
สรวลเกรอก กราวฮา
ตกฟุ้งฟุ่มฝน ฯ

สิทธิศักดิ์
ผิดเค้า
กับพวก พหลเฮย
เขตรแคว้นอาร์ญ ฯ

สุรกาญจน์
แจ้งท่วย
ทฤษดิเลียด เหลวแฮ
ม้วยหน้าอักอวน ฯ

๑๑ สุครีพพิลาปรี้อ

กรตระกองหลานขวัญ

เสนาต่างจาบัลย์

พลพวกพหลละห้อย

๑๒ บุตรวิโสกลังพ้อง

สุเรงชนเสลา

ถมปากช่องคูหา

ทำเสรจยกพหลตัน

๑๓ ปางพาสีท่านให้

ทรงตัดเคียรกระบือคอน

ถึงทวารศลิงขร

ดาลราชกระบะมลเฝ้า

๑๔ จับเคียรควายคว่างด้วย

ไสลล่งในนกกพิง

รเทจรับสู่สถานวัง

ตรัสเหม่อปราชน้อง

๑๕ กระทืบบาทกราตเกรี้ยว

บริภาษขับคิกคัก

ดูตุ้ชาติทรลักษณ์

สุครีพหวาดจิตรสตึง

รำพรรณ

แน่นน้อย

ค้ำพิเพรียก ไพรเฮย

รำไห้โหยครวณ ฯ

พลสวา

กลบก้น

ตามสั่ง เซษจุนอ

ป่าต้นตลเมือง ฯ

บุทธีรอนุ

บำเต้า

เหนผนิต ผานอ

เคียดแค้นคำรน ฯ

กำลัง

พนัศก้อง

สถิตยแท่น ทองเฮย

เนืองเนื้ออาธรรม ฯ

โกรธนัก

ชูฟุ้ง

หลากเผ่า พงษแน

กราบไ้ทูลสนอง ฯ

๑๑ เบี้ยกัจโดยสังเบือง

ขอพระบดินทรสุริย
พาลีสดับคำทูล
ชักพระขรรค์เพชรเข้า

๑๒ บุตรอาทิตยทลบทหน้า

ยกกนกยกพระบุรี
กระมลหม่นหมองทวิ
เชษฐูปคิตยามไร

๑๓ เวรไถวิบากไธ

มานุกตงแดนผล
ผืนมนต์ลัดเลียบคู
อำมตังเขานั้น

๑๔ วายบุตรฤทธิกร้าว

ออกจากตระบะณาน
เสาะผลพฤษตระการ
พอจวบเจอะพระน้า

บาทมูล
โปรดเกล้า
ธพิไรธ แรงแฮ
โล่น้องพันละวัน ฯ

ทลิกหนี
รำไห้
เทวดคร่ำ ครวญแฮ
บ่นรื้อความหลัง ฯ

อกดู
เดี่ยวตัน
วันสุ
สถิตยเบื่องเจนียธาร ฯ

เกรียงหาญ
ไปช้า
เลมเลือก กินแฮ
นอบเกล้าทูลถาม ฯ

๑๑ สุครีพแกลงเล่าตัน
กระบี่สองรทกาย
รับโศกลูกลมถวายเป็น
สุปากัทลีเข้า

๑๒ พระยาขรอนุชให้
นางรัชฎาสุขวิญ
ครองบุเรศโรมคัล
สมบัติสรวพคั่ว

๑๓ จอมนารถครรภแก้ไข
คือนทรพิกาษ
คล้อยตบوترชื่อมังกร
สมพจนพระศุภีพร้อง

๑๔ ที่สองเฮอร์สท้าว
สมยศแสงอาทิตย์
สกลกายเอกเชษฐพิศ
สองกระษัตริย์ผดุงไว้

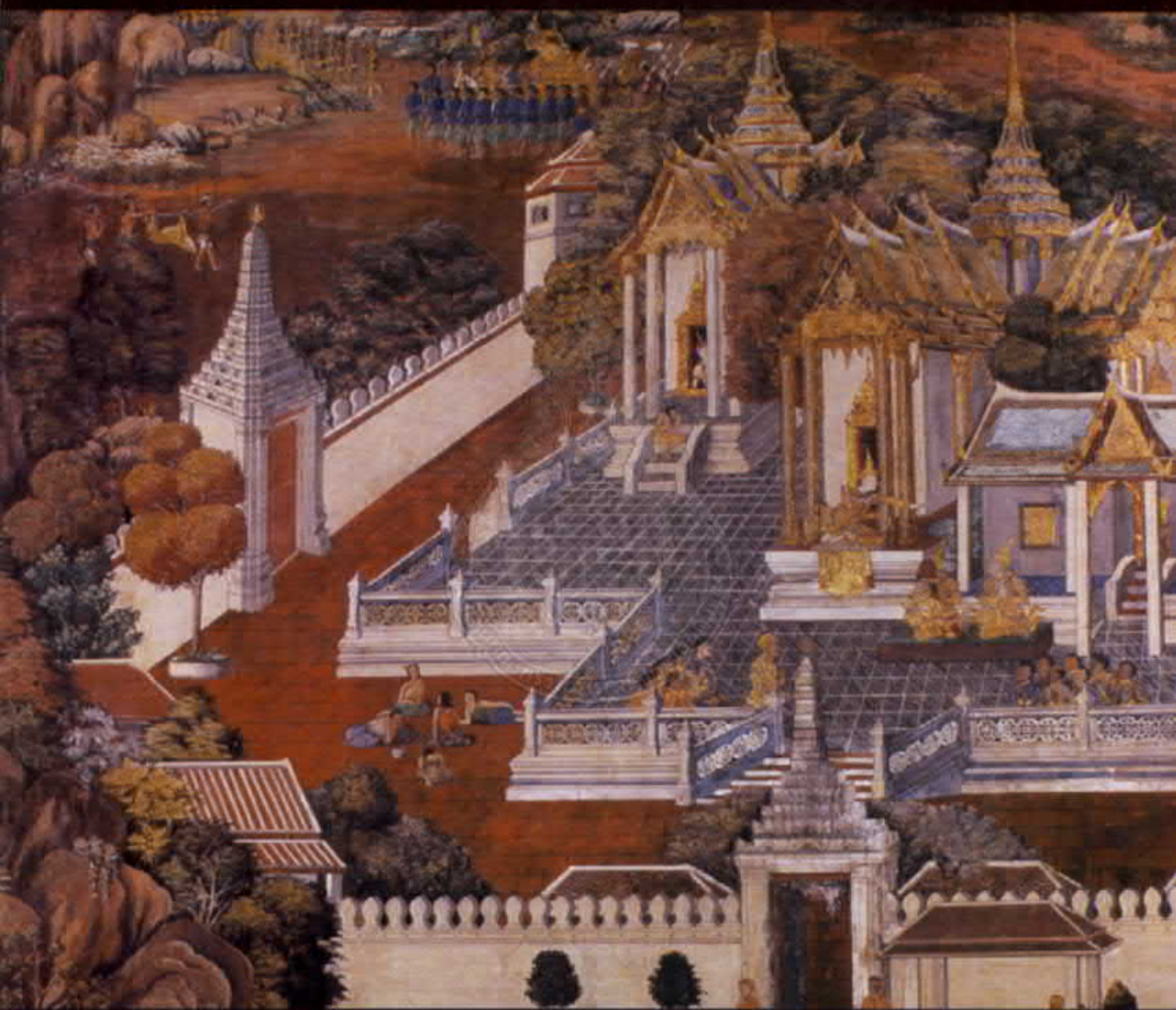
จนปลาย เสจรแฮ
กันเศร่า
อภิวาท ลาเอย
สู่ทองเจริญณาน ๑

ทศกรรฐ
เนตรท้าว
สนมหมื่น นางเนอ
สพณพร้อมพลพณท์ ๑

อวาร์ณ เทวคเอย
สู่ทอง
กรรฐราพ ร้ายแฮ
สาปไว้ปางเพรง ๑

ทรงฤทธิ
บุตรไท้
พิมพ์หล่อ เตียวแล
เสนทแม่นดวงกมล ๑

โคลงภาพรามเกียรติ์

ตอนที่ ๑๔

นางกุลจิตต์มกุलयงนางไวยเกษี

ผู้แต่ง ขุนมหาสิทธิโวหาร

๑๐ ปางกระษัตริย์สมเษกท้าว

ครองอยู่ทวยาศ
ราชบุตรนับรวมหมด
อำมาตยราษฎรได้

๑๑ พระทรงตำริห์ด้วย

หวังจักเสกสมมติ
พระสัตรีดพระพรต
ควรแก่สมบัติท้าว

๑๒ แตรวมแลลักษณ์ผู้

ควรยกอยู่ทวยาศ
ตัวเราเล่าชรา
หวังฝากประยูรได้

๑๓ ตรีเสวยยกเอื่อนราช

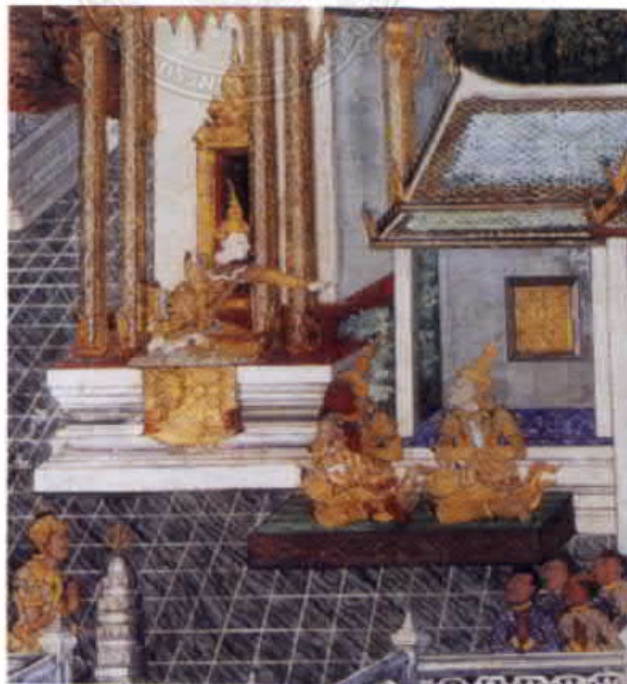
อำมาตยราชวงษวาร
จักยกภิเศกกรรมการ
ต่างก็เห็นชอบน้อม

ทรรฐ
ยิ่งไต่
มีลี องค์เอย
ศุขล้ำเหลือเกษม ฯ

เอารส
มอบด้าว
สองพี่ น้องนา
ท่านผู้ไวยกา ฯ

อนุชา
มอบให้
ทกหมื่น ปีนอ
สืบเชื้อชาติดิยา ฯ

บรรหาร ถามเอย
พรั่งพร้อม
พิศชอบ โฉนนา
นอบเกล้าโดยทรง ฯ

๑๑ สมเด็จพระบาทสมเด็จพระ

เจ้าฟ้ามงกุฎ
ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ
ให้เจ้าพระยา...

๑๒ รามสูตรับสั่งให้

ตราไว้ใต้อำมาตย์
โดยกิจพระบิทร
จึงบุพผาลักขณ

๑๓ พระชนกพิฆเนศวร

จึงสั่งให้ทูลถาม
พิฆเนศวรขอไฉน
จึงพิจารณาวัน

๑๔ ชุนโทรับสั่งค้น

ดวงเทพยสถิตยราศี
ลักษณะจันทร์อยู่มี
พระเคราะห์เสด็จพัก

บิทร

สั่งข้า

สืบราช ประยูรเฮย
เขตรให้กุลเกษม ฯ

ครองนคร

ราพราย

จำจิตร สอนนา

หย่อนคล้อยตามกระแส ฯ

โองการ ท่านนา

ฤกษ์คัน

โมงท่ม บาทแฮ

เร่งให้ฤกษ์แดง ฯ

คัมภีร์ พบเฮย

เมศข้า

อสุรราช เลงแฮ

ย่อมร้ายนิราศเมือง ฯ

๑ บังเอินเทเวศรเข้า

ให้พระโหราเหินผิต
ถวายพระฤกษ์โดยกิจ
เดือนสี่วันจันทร์ทั้ง

๒ พระทรงสดับทราบสิ้น

ตรัสสั่งสุมนตัน
จงจัดกิจพิธีสรรพ
พลาบรับสั่งใส่เกล้า

๓ เกณฑ์แปดตำราจัดตั้ง

ห้ายอดยลงามครบ
เรื่องมาศมณีนพ
พรมลาดสอาดพื้น

๔ โปदानดาเศพร้อย

ห้อยสุมาลัยมาลี
กรดสังขแทนมณี
เสวตรฉัตรภัทรปิฐพื้น

๕ ทอดอักษฎาอุษณ

เครื่องราชกกุธภัณฑ์
ราชวัตรฉัตรเรียงกัน
ขอบเขตระเนนค์ล้อม

๖ ขุนอัครวิรับสั่งแล้ว

บันลือไทยเกษนคร
ทูลน้อมพระทรงศร
พวงหนึ่งผูกฏีเข้า

๗ สองนักลีทมิสดับถ้อย

จึงป่าวคณะโยคี
ต่างทรงเครื่องฤาษี
ลุนครท่อนซ้ำ

ดลจิตร

พลาตพลั่ง

การราช พิธีเฮย
ปักขขึ้นตริวาร ฯ

สารพรรณ

ที่เฝ้า

อภิเศก รามเฮย
ออกแจ้งจ่ายหมาย ฯ

มณฑป รตมเฮย

เครื่องครั้น

เทียมทิพ พิมานแฮ
เพริศพร้อมพิสูตรคำ ฯ

พรายศรี

สรต้น

นาอเนก เครื่องแฮ
ลาดล้วนวางศา ฯ

สบสรรพ

พิศพร้อม

รายรัก ยาแฮ
ปักล้วนธงไสว ฯ

เรวจร

นอบเฝ้า

สองทราบ เสรจนา
นบพร้อมสองชฎิล ฯ

เสณี นิมนต์เฮย

ท้าวหน้า

เสวจรีบ จรเฮย
รีบเข้าโรงพิธี ฯ

๑๑ ฝ่ายกุจจีแต่ต้อง
อาฆาบพระรามแทน
พอการอภิเศกแจง
ค่อมคิดแล้วรีบผ้าย

๑๒ พิโรว่าพระแม่เจ้า
รามจักรครองเวียงไชย
พระพรตยศหย่อนโฉน
พระแม่ทูลยอเข้า

๑๓ นางกระษัตริย์เพนชอบด้วย
จึงใส่กลทำที่
กรสยายแย่งเกษิ
เสด็จสู่ไสยาศให้

๑๔ ทรรฐธิดาไท้
ออกสุรางคนารี
นางไทยเกษิ
พลางตริพลางยาตรเข้า

กลุณเพลง
นิกร้าย
จัดพริก พร้อมเฮย
สู่เฝ้ามหิณี ฯ
จอมไทย เกษเฮย
เจ็ดหล้า
นิกอัป ยศเฮย
เรื่องท้าวสัดยปทาน ฯ

กุจจี
เคลือบโคล้
เสริมแข่ง ไศกนา
ทับห้องผอมครวญ ฯ

ภูบดี เสดจเฮย
เรียบเฝ้า
สุณักตร โฉนนา
สู่ห้องเพนครวญ ฯ

๑๑ ตรีสถามว่านิมเนื้อ
โยจิงกรแสงทรง
พลางตระโบมว่าโถมยง
จักประสงคไต่พัน

๑๒ ได้ทีนางนอบน้อม
ขอพระพรตครองนคร
เชิญพระจักรกฤษณ์จร
ลืบลีปิจิงให้

๑๓ พระสดับประหนึ่งต้อง
นิชาตีหญิงกระลี
จักไคร่ผาทรวงชี
เกรงจักเสียสัตยกล้า

๑๔ นางแสรังพิลาปรี
ปางปทุตพระทรงธรรม
ขยมผู้ละชีวัน
พระราชทานลัตยอ้าง

๑๕ เริ่มเล่นหื้อนุชดุจด้วย
ความชอบขอบคุณมี
พรตน้องจักครองบุรี
ราชฎีจะชุตแคะคัน

๑๖ ฤางามตามแต่เจ้า
ขอย่าส่งรามไป
ผิวลูกจากวันใด
จงเมตตాయามล้าง

๑๗ ข้าบาทสละชีพด้วย
หวังยกสัตยสวามี
เพียงพระลูกจักลี
พระจักลาญชีพได้

นวลผจง
โสภณอื่น
อย่าเทวศ เลยแม่
ภพนี้จิงแถลง ฯ

เสนาวอน พระเอย
ลืบลี
ยังพนัส
กลับเข้าถวัลยเวียง ฯ

ยสนี บาทเอย
โลกล้ำ
วิตแหวะ ดุนา
กลับเอื่อนอารี ฯ

รำพรรณ ทูลเอย
ไล่ล้าง
กรประกอบ รดนา
แก้ชาจิงขอ ฯ

ดวงชี วาตม์เฮย
มากลัน
รัตนกอน ฟีนา
ชอตชอนครพา ฯ

จงใจ จิตเอย
ปากกว้าง
เด็ดชีพ ฟีนา
พี่ให้วายปราณ ฯ

ภักดี
เชิดไว้
ลาตูลู พนัคนา
ดังนี้ฤาควร ฯ

๑๑ พระฟ้างดงกฤษช้ำ
กุมพระขรรค์พลันทลวง
ทวนคิตตชิตตขวง
ทั้งพระแสงโคกเมื่อ

๑๒ นางยลอธิราชเจ้า
แสนสุดจะปริดี
พระนางรืบจรลี
ดรัสสังนางสาวใช้

เลียบทรวง
ไล่เงี้ยว
ถึงลัตย เดิมนา
สู่ห้องสลบพลัน ฯ
วิสัยญี
ละไท้
มาประทับ ทวารเฮย
ช่วยเฝ้าระวังการ ฯ

โคลงภาพรามเกียรติ์
ห้องที่ ๑๕

ทำอุทธรณ์ให้ตั้งกระบวนแห่พระรามเลี้ยงเมือง

ผู้แต่ง ชุมมหาสิทธิไถหาร

๑๑ พยอรุณไฟโรจถ้วน
ต่างประกวดแต่งกาย
ผองพนักงานหมาย
สารวัดเกณฑ์แห้ว

๑๒ จวนฤกษ์ราเมศรเช้า
ไชยประทุมเทียมฝน
เย็นทราบยาบสกล
ทรงสุคนธรศกกล้า

๑๓ พระทรงภูมิตร้อน
สวมนอบชายแครงเพรา
ดาบทิพยทัณฑ์ทรงเจลา
ทรงประวิชมกฏแก้ว

๑๔ ถึงเกยพระเสด็จขึ้น
กะทั่งแดรสังขประสาน
พระหลวงหมื่นขุนกราน
เสียงประโคมคึกก้อง

ทูกนาย ไพรเอย
ท้าวผู้
มาพรั่ง พร้อมแธ
เร่งรื้อเตรียมคอย ฯ

สร่งชล
ถึงฟ้า
กายพ้อง ผิวแธ
กลืนฟุ้งจรงใจ ฯ

สนับเพลา
เพริศแพรว
ฉลุเลิศ เพชรแธ
เสร็จพร้อมพลันจร ฯ

ทรงยาน มาคเฮย
แซ่ซ้อง
ศิโรตม์ กราบนา
สั่งให้เดินขบวน ฯ

๑๑ ทหารปลายรีวลาก

ขุนและถือธงสลอน
 อาษาเหล่านีกร
 ขุนทอกแห้วชาชัย

๑๒ แปรกรมตำรวจถ้วน

นายมหาดตันเชือกกระ
 จำปีจากองชนะ
 สรรพเครื่องสูงพรางพร้อย

๑๓ คู่เคียงทกคู่เข้า

แสงสาตรหว่างเครื่องเชิญ
 บังสุริยพัชไบกเพิน
 พระกลดดวงมาดกั้

๑๔ หลังเดินสี่ริ้วเรียบ

ตนทหารในสพาย
 พลพันอีกทะนาย
 กรมพระแสงทวนทั้ง

๑๕ เครื่องสูงบังแทรกชั้น

ทอกงามเครื่องทองมวญ
 แสงจ้าวหว่างเครื่องควร
 โดยราชดำเนินพร้อม

๑๖ สีนธพสองเทศแท้

ถัดถนั้ตญุไชย
 ตาบโล่หตาบเซนอุไร
 ปืนใหญ่จ่ารงค์ทั้ง

๑๗ ครบเสร็จเขบจรีว

งามหมู่ขบวนจิงหวะ
 งามสมเด็จองค์พระ
 งามพระญาติวงศ์ลอม

ป็นจร

สลัปฝ่าย
 กุมสาตร สรรพแห
 สี่ริ้วเรียงเดิน ๑
 ชัดกระ ปี่เฮย
 เรียบร้อย
 ครีกครัน ประโคมแห
 เพรศพริ้งพรายสุวรรณ ๑

เคียงเดิน ร่วงเฮย
 เชิดตั้ง
 หนไบก สบัตฤ
 เชิดตั้งบังโง ๑

รายสาย
 กบี่บัง
 เลือกทอก
 ลาตรตันทองปลาย ๑

ในขบวน
 แห่ห้อม
 พยุหะ แลนา
 พริ้งล้วนมหาดเชิญ ๑

รวางใน
 ดาบตั้ง
 ดาบคู่ ถือเอย
 คู่ล้อหลังขบวน ๑

พยุหะ เดินเอย
 พริ้งพร้อม
 ราเมศร
 เนืองเข้าขบวนตาม ๑

๑๑ ฝ่ายพระราชราชฎีอัย

มุงชบวนพยุหยา
เลงพระจักรกฤษณกล
ต่างประนตน์อมเกล้า

๑๒ สมเปนสมมติให้

สมพระเสวยสวรรยา
สมสืบอวตารมา
สมพระเกียรติยิ่งท้าว

๑๓ จงพระเดชกระเดื่องด้าว

จงพระเรืองฤทธิรุตม์
จงพระโปร่งญาณอุต
จงปรปักษทลิกพัน

๑๔ พันเอ็นอาเพทร้อน

ทวิทวันระวัโน
ลืมเลงเหล่าพลไกร
จนจักจวนเขตรเข้า

๑๕ ถึงประทับเกษมมาศแล้ว

มหาดเชิญเครื่องสลอน
โดยเสด็จพระสีกร
เกลิงราชอาศน์เจ้า

๑๖ พระทรงอภิวาทแล้ว

ดาบศพระวสิฐ
ที่สองพระสวามิตร
ทั้งชฎิลทลามลัน

๑๗ สองพระดาบศเข้า

ทรงเครื่องงามเจกัรพี
นักสิทธิศิษย์มุนี
พลางคร่ำเจ้าจอมหล้า

อึ้งอน

ยาตรได้
อมเรศร จรฤ
โอรุเอื่อนชมบุญ ฯ

เทวดา

ทั่วด้าว
ปราบดัช กรเฮย
ทั่วหล้าฤาเทียม ฯ

แดนอยุธยา ยาเฮย
ยิ่งลัน

ตมะเลิศ แลนา
พ่ายด้วยบารมี ฯ

หฤไทย รามเฮย
อูระเจ้า

แทนแท้ ประโคมเฮย
แทบใกล้โรงพิธี ฯ

บทจร

สลับหน้า
เนืองเนือง อนันตแฮ
จรัสแก้วแกมกาญจน์ ฯ

บุชิต

ที่ดัน
เคียงนั่ง อยู่แ
เหล่าล้วนบริวาร ฯ

ทฤษดี รามเฮย
ผ่องฟ้า

ขนานนั่ง ชมนา
หลากข้าฉันใด ฯ

๑๑ งามจวนจักได้ฤกษ์

นักสิทธิ์สั่งอำมาตยจง
กราบทูลทูลทรวงศ์
ว่าพระสิทธิเจ้า

๑๒ สมนันต์รับสั่งแล้ว

บันลือพระทวาร
พอประจวบค้อมทา
อมาตย์บอกระบุเค้า

๑๓ ฝ่ายกุจจิก้อมแจ้ง

สมที่คิดกลใน
ถึงเข้ากราบทูลไทย
ว่าอมาตย์มาขึ้น

๑๔ ไก่เกะมิสดับรู้

จงกุจจิก้อม
บอกอมาตย์สมันตัน
บิดุเรศให้มาเฝ้า

ศุภมวง คลเฮย

รีบเฝ้า

อริราช เทอญแ
คณะให้ทูลเตือน ฯ

เวรคลา คลาเฮย

จักเฝ้า

มีสติทย ทวารแ
สั่งถ้อยทูลพระนาง ฯ

ขย่มใจ จรเฮย

นิกนัน

ทูลเรื่อง สันนา
โปรดเกล้าทูลเตือน ฯ

กิจสรรพ สันเฮย

เกิดเจ้า

ทูลพระ รามนา
ที่ท้องพระโรงใน ฯ

๑๑ นางค่อมรับสั่งแล้ว
 ดลอมายกขจี
 แสดงโดยพระเสาวนีย์
 เชิญพระจักรกฤษณ์ให้

๑๒ สุ่มันตันสดับแจ้ง
 คิถยั้งคิถสงกา
 เยียบไต่จั้งจักหา
 พलगตริพलगยาตรย่อน

๑๓ หริวงษทรงทราบถ้อย
 ตริวาเหตุคงมี
 อำลาพระมุนี
 มาจวบพระนางกัน

๑๔ พระนางชายเนตรเยื้อง
 ตรัสว่าพระบิตรงค์
 พ่อไปผนวชเนาตง
 ลิบสีบิจังได้

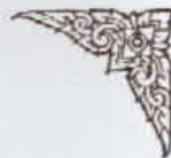
จรลี รับแอ
 นอบไหว
 ตรัสสั่ง มานา
 เสดจเฝ้าบิตรงค์ ฯ

วาจา
 กิจรือน
 โอโรล มาเฮย
 สูให้แดลงพลัน ฯ

พาที พูลเอย
 แม่นหมั่น
 หมายสู่ ชนกนา
 หยุดยั้งยั้งทวาร ฯ

ยลองค รามเอย
 สั่งให้
 โดยเทศ ชฎิลนา
 กลับเข้าครองกรุง ฯ

๑๑ พระสดับกลับตริถ้อย

โฉนพระบิตรเพลง
ตรัสใดดูจพระแสง
ทวนตริว่าเลศนี้

๑๒ ทูลตอบพระโปรดให้

จำจิตรสุดคิดเบี่ยง
ถึงแต่พระแม่เพียง
ข้าก็ยอมรับไว้

นางแกลง

พลาดก็

ขรรค์ขีด ผาเขย

ชอบเค้าวาวตาร ฯ

ถวัลยเวียง

ห่อนได้

เผยโอษฐ์ สังกา

ตรัสแล้วลาจว ฯ

โคลงภาพรามเกียรติ์

ตอนที่ ๑๖

พระรามเตรียมการบวชเป็นฤๅษี พระลักษมณ์
อุบายตาม พระพรตระพึงเนืองไถ่เกษัฆมารดา
เหตุที่ทำให้พระบิดาสิ้นพระชนม์

ผู้แต่ง ชุมมหาสิทธิไวยากร

๑๐ พระรามประนตน์อม
แสดงกิจโกยเกษิ
เดินป่าสับสปี
คำสั่งปิตุเรศได้

๑๑ พระนางสดับด้วยบุตร
แม่จักถามทรงธรรม์
ตรัสพลางพระนางผัน
ทูลว่าลูกผิดล้า

๑๒ ลูกเราความแพกน้อย
เหตุเพราะโกยเกษิ
ถึงสัตยที่พาที
ดูจุจมารดาลแกล้ง

๑๓ สองกระษัตริย์โสกต่างสิ้น
สมคิดโกยเกษิ
จัดเครื่องผนวชมี
ค่อมประนตรับใช้

ชนนี้
สั่งให้
ผนวชสฤติย ไพรแธ
ตรัสแล้วขอลา ฯ

สุดกระสรร ห้ามเฮย
เทียบซ้ำ
ผายสู่ เฝ้าแธ
ภูกว้างแรงโฉน ฯ

โหนดมี แม่เอย
สอดแยง
คราวปทุต ทวงแธ
กล่าวล้งซีพเรียม ฯ

สมประดี
คาดไว้
คำสั่ง ค่อมแธ
สู่ท้าวทูลถวาย ฯ

๑ จักรกฤษณสดับรับด้วย
 หวนตริถึงไพร
 มั่นเบียรพราษฏ์ฤทธิ
 พลาญพระเบื่องเครื่องย้าย

๒ พระลักษณทรราบเหตุลื่น
 พระพิบได้เมือง
 จัปครฤทธิเรื่อง
 พระกฤษณทรราบเสดจเข้า

๓ พระบิตูรงคทรวงสัถยไว้
 กับแม่ไทยเกษี
 แรมป่าสับสปี
 จำพิ้งักผดุงค้ำ

๔ พระลักษณตริตรุ่นเฝ้า
 เรออยู่จะดูใคร
 โดยเสดจพระพิไป
 กลับสู่ปรางคืบข้า

กุจจี แดลงเอย
 ราวพราย
 เราขอบ ปราบนา
 เพศเข้าผนวชพลัน ฯ

แสนเคื่อง
 มุ่นเศร้า
 น้าวมุง พระนางแอ
 ยุตห้ามอนุชา ฯ

เต็มมี
 สั่งข้า
 จึงกลับ กรุงแอ
 สัถยนั้นคงควร ฯ

เสียพระไทย
 สบหน้า
 ดึกว่า อยู่นา
 รีบเข้าผนวชตาม ฯ

๑๑ พระยลอนุชพนวจ้อง
ใครอยู่เพื่อนมิตร
พระพรตจักรครองนคร
น้องจักตามกว่าม้วย

๑๒ พระกฤษณ์ทรงสดับด้อย
ชอบจิตเจ้าเลนาหา
ฝ่ายอรรคราชสีดา
นางก็รีบพนวช้

๑๓ พระเมิลนางพนวช้เฝ้า
ปารามเล่าทุกขโกยา
นุชเนาเพื่อนมารดา
ลืบลี้ไปพัน

๑๔ นางยิราเมศรห้าม
พระพลอบว่าเวรมี
สามกระษัตริย์ทมลี
นางสมุทยลบุตรเข้า

๑๕ พระหริวงษ์อภิวาทแล้ว
ตามเหตุห่อนได้ครอง
สีดาพระลักษณปอง
ลาพระแม่แม่ข้า

๑๖ นางสมุทพิลาปแล้ว
จรพนัดจงพิทักษ์
สีดาฟองรัก
พรประสาทเลื่อมเศร้า

๑๗ สามกระษัตริย์ประนตน์ยอม
ฝ่ายพวกอำมาตย์นิกร
บันญาทั่วพระนคร
สองนักลัทธิไปช้า

จักจร ห้ามเฮย
มาตุด้วย
เขาอยู่ พิทักษ์แฮ
กับได้บาทงนุ ๑

อนุชา ชมเฮย
พี่ล้า
ทราบเหตุ ครวญแฮ
สู่เฝ้าวอนตาม ๑

โคกกา ตามเฮย
ยั้งล้น
ดึกว่า จรแฮ
พินิจักคืน ๑

โคกกี ครวญเฮย
อย่าเศร้า
ลาดสู่ เฝ้าแฮ
พนวช้ทั้งสามถาม ๑

ทูลสนอง
ครอบหล้า
ไปเพื่อน ลูกแฮ
บาทท้าวโปรดทูล ๑

สอนพระลักษณ
พี่เจ้า
เสมอมาคู รงค์แฮ
สวดกได้คืนนคร ๑

ลางจร ไปเฮย
ไพร่ฟ้า
สามราช พนวช้แฮ
วังท้วงถามนารายณ์ ๑

๑๑ พระรามเล่าเหตุให้
พระแม่ไภยเกษิ
ให้ผนวชสิบสี่ปี
พระลักษณสีดานัน

๑๒ สองนักสิทธิทราบแล้ว
ถึงที่ในปรางค์ปรา
เห่นเกาสุริยา
ถามว่าชัชรามร้าว

๑๓ ทรรฐว่าเหตุนี้
ทวงสัตยกล่าวเกร
ข้าวยากแหวะยกเท
เกรงจักเสียสัตยอื้อ

๑๔ ชฎิลสองสังเวชท้าว
พิวไภยเกษิ
ลูกได้พระบุรี
ขอย่ำให้พระรามเข้า

๑๕ ไภยเกษิเคียดแค้น
กิจไซกิจสิทธิ
ชฎิลว่าพระภรรยดา
โจนคิดทรยศจ้อง

๑๖ นางวานักสิทธินี้
พิศพจนผิวเมี่ยมัน
ทรรฐสดับโดยอัน
ทรงสัตยแม่ลูกห้าม

๑๗ สองนักสิทธิร่ำรื้อ
เหลือจะทัดทานผัน
ทูลลาเวียนจรจรัส
บอกวาทหญิงปากร้าย

สองมุนี สดับนา
สังชั้น
ไปอยู่ พนัสแ
เพื่อนเด้าตามจร ฯ

รีบมา เผ้าแ
สาทท้าว
ทรรฐ โคกเอ
เรื่องร้ายแรงโจน ฯ

ไภยเก ชินา
ร่ำรื้อ
วีเพ่ง จิตรนอ
โลกข้าคำฉิน ฯ

แสนทวิ
แนะเจ้า
สมคิด แล้วแ
ป้าร้างแรมเมือง ฯ

คำยา จารียแ
พริ้วพริ้ง
คุณยิ่ง นางเอ
จักให้วายปราน ฯ

โมหันธ
กิจคร้าม
อุกอาจ คำนา
อย่าให้มันเผา ฯ

ร่ำพรรณ ปลอบเอ
ผ่อนย้าย
มาจวบ รามแ
สุดจ้องอนเขา ฯ

๑๐ พระอวตารสดับแจ้ง

ถวิลชนกชนนี
พลางล่านักสิทธิ
ฝ่ายสุมนต์ฉัน

๑๑ เทียมรถเสจรไฟพร้อม

เชิญเสด็จทรงรถสุวรรณ
ท้ายรถสุมนต์
ฝูงราษฎรบนนี้

๑๒ เทพดลเสด็จออกเบี่ยง

หวังเพื่อปราบอสูรินทร์
ขุนรถขับรถลิน
สุริยลับคลบล้าย

๑๓ เทเวศรดาลเหตุให้

สามกระบัตตริยจากประทับ
เข้าดงลวงดำนลับ
รุ่งสุมนต์พร้อม

โคก

ร่ำเศร้า

ลาครัด ยาแ

อุระร้อนเกณฑ์พล ฯ

ตามทัน

เรียบรื้อ

กำกับ ไปแ

นอบเกล้าโดยจร ฯ

ทักษิณ

เหล่าร้าย

ลาศสุ สวนแ

เคลื่อนเข้าพักพล ฯ

พหลหลับ

ที่ล้อม

เรวรีบ จรแ

มาดยูกระษัตริย์หาย ฯ

๑๑ จิงอุบายสั่งให้กลับ

ชาวประชาเกษมสันต์
นางสมุทแหว่สำคัญ
นางriebเสด็จสู่ห้อง

๑๒ สุมันตันriebเข้า

ทอรฐออกบัญญัติ
อำมตยเบิกกิจจร
ท้าวสดับประหนึ่งต้อง

กรุงพลัน ลุเอย

แซ่ซ้อง

สามกระษัตริย์ กลับแอ

แทบท้าวพมใน ฯ

ถววยการ

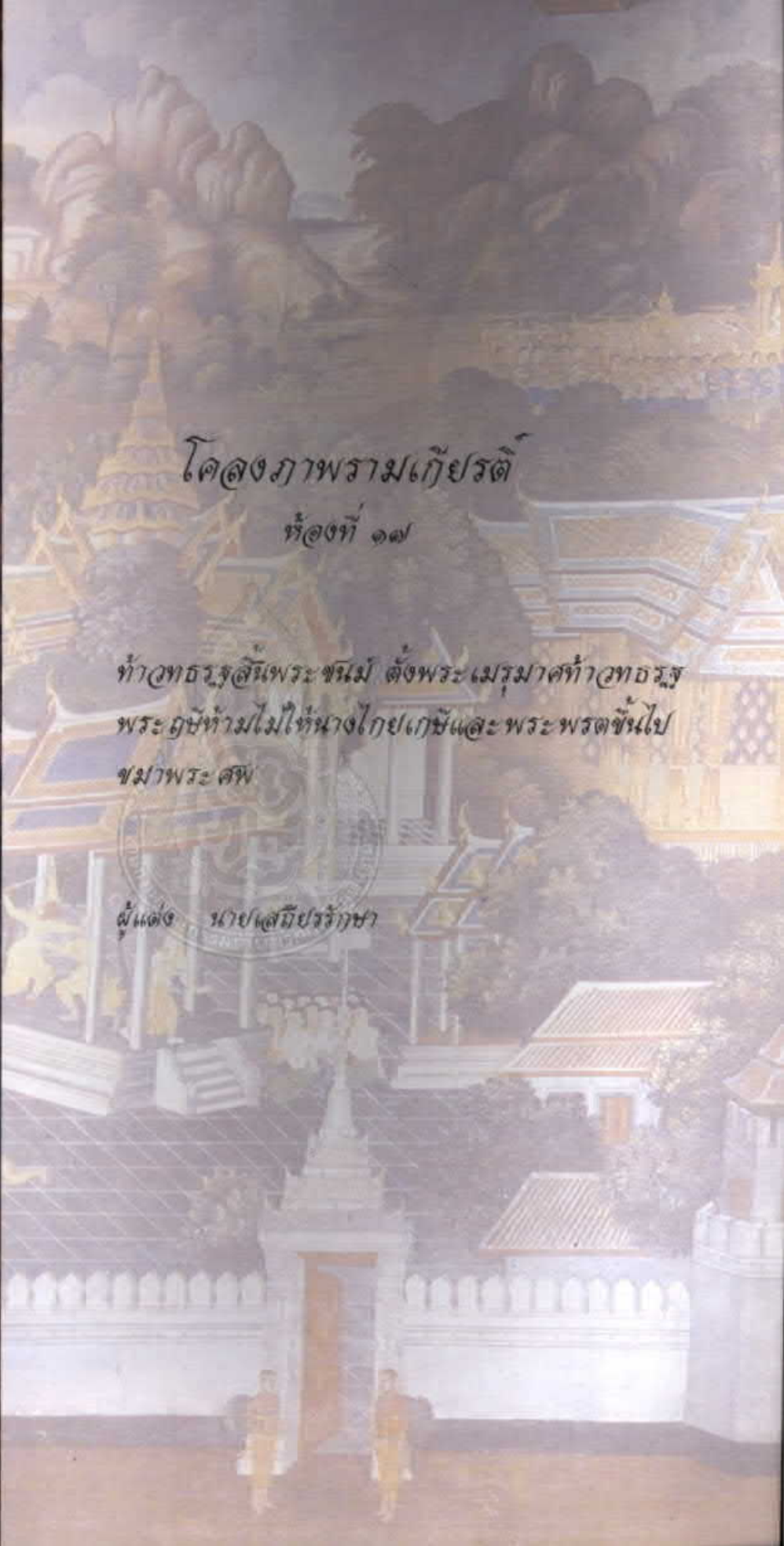
ลบพร้อม

สามกระษัตริย์ พนวงนา

สาตรล้อมประโลยชนม์ ฯ

โคลงภาพรามเกียรติ์

ห้องที่ ๑๗

ทำอทธรูสีพระขนิม ตั้งพระเมรุมาศทำอทธรู
พระอุษัห้ามไม่ให้นางไภยเกษและพระพรตขึ้นไป
ขมาพระศพ

ผู้แต่ง นายเสถียรวิภา

๑ ปางจอมมอยุทธเยศรไท้

สองมัทธิกำสรต
จึงสองพระนักพรต
พร้อมหมู่อำมาตยสดัน

๒ จิงบรมนักสิทธิไท้

ยกพระศพนานธาร
ทรงภูษิตอลงการ
เชิญพระศพลงโกฏแก้ว

๓ เครื่องสูงรายรอบล้อม

อีกเสวตรฉัตรไชย
รุกขชาติอุไรไท้
กลองชนะแตรสังข์ขึ้น

๔ ฝ่ายพระรามพระลักษณทั้ง

ลู่สะโตงมหาสา
ประทับรมนิโครธา
บัดขุนมาเฝ้า

ทิวคต

โศกสอื่น

สุนิเวศน วังนา
ต้นหน้านางสนม ฯ

พนักงาน

ผ่องแผ้ว

เครื่องกระษัตริย์ เสรจแยะ
สถิตยชั้นสุพรรณราย ฯ

แลไสว

เชิดกัน

รณเรียบ รายนา
ค้ำทั้งนางครวญ ฯ

สีดา จรแยะ

เครศเข้า

ตริเสจร ไฉนฤา
ส่งข้ามสาคร ฯ

๑๑ ชูชันน้ำเสด็จทั้ง
 ลูกญีพระภารัท
 นักสทิธิบอกรณพนัด
 พลงสังขชันแคล้ว

๑๒ สังกองมอสงอดสู่ม
 รวังหม่อรินทรมมา
 ปางพริรักษลอุา
 เรอจัดที่พักให้

๑๓ พระว่าพระพรตแจ้ง
 มารับเข้าคินนคร
 ตรีสพลงขุสิกร
 ไปสู่ลัดญญิแผ้ว

๑๔ กล่าวสี่ขุนม้าลู
 ทูลกิจลงดโนย
 บิดุราชจักเวนมไทย
 ให้พระรามครองด้าว

สามกระษัตริย์ จรแ
 วาขแล้ว
 พิศณุ ลานา
 กลับเมื่อนุรีรำ ฯ

รักษา อยู่เฮย
 มั่งไต่
 ธรรมสระ กังค้แ
 กฤษณท้าวเจริญณาน ฯ

จักร
 ไปแคล้ว
 ลาพระ สกั้งค้แ
 จิตรตั้งภาวนา ฯ

เวียงไทย เกษแ
 ว่าท้าว
 สุริเยศร์
 สั่งเข้ามาเชิญ ฯ

๑๐ พระพรตสัตรูตริบเฝ้า

ลาเสวจออกเสนา
เตรียมพลอยมาตยา
สองกระษัตริย์เกลิงรดให้

๑๑ ดลอุทธรเขตรยาตรเข้า

บงกักรปวงเสนี
ตรัสถามกิจคดี
จะมอบแผ่นไพทพัน

๑๒ สุมันตันนบนิ้ว

พระชนกมอบไอสุริย
แล้วตรัสสั่งเธอบูร
สิบสี่ปีจึงให้

๑๓ เพราะชนนีให้จึง

พระลักษณะอีกสิดา
พระปิตุราชครวณา
สองกระษัตริย์อินปัมม้วย

๑๔ จรเฝ้านางสมุททั้ง

กัมกราบชบเกษี
ทูลถามเหตุชนนี
มาตุรงค์รามให้

๑๕ ว่าปิตุราชจักให้

พระแม่เจ้าอาธรรม
ทวงสัตย์แย่งเขตรชั้น
ข้าบเขษฐเดินพนัสแกลัง

๑๖ พระพรตทราบโคกสอื่น

ตัวลูกบ่ทราบการ
โฉนหนอแม่จึงหาญ
เสียชาติเกิดเข้าห้อง

โอยกา

สั่งให้

จัดเสจร พหลแฮ
เร่งฝ้ายพลพณฑ ๖

บุรี

โศกสอื่น

อำมาตย์ ปวงนา
พิศณุแล้วโดยโฉน ๖

สนองทูล ท่านนา
เชษฐให้

ยาตรพนัส ผนวชแฮ
กลับเข้าคืนครอง ๖

เชษฐา ผนวชแฮ
เสด็จด้วย

จนชีพ มลายนอ
เพราะแค้นมารดร ๖

เกาสูรี ยาเยย
รำให้

กิจก่อ โฉนนา
สดับด้อยพลันแดลง ๖

โอยสวรย ภูมินา
จึงแสวง

มอบพ่อ พรตแฮ
กลับท้าวถึงมลาย ๖

ทูลสาร ท่านนา
เกี่ยวพ้อง

หักชีพ พระเยย
ชั่วข้าสามาญ ๖

๑๑. ยอว่าแต่เขตแดนวัน
ถึงทิพย์ไตรตริงษา
ตัวข้าไม่ปรารถนา
ลาบาทตามกฤษฎาให้

๑๒. สองนางพึงพจนสิ้น
ตรัสว่าจะจรโดน
ใครจักจัดการไป
การเสด็จจึงจากตัว

๑๓. พระพี่น้องรับถ้อย
สู่พระศพอภิวันท์
เมื่อพระพรตสัตรุดกรร
ไทยเกษิได้

๑๔. ใช้กุญจีสืบแจ้ง
ว่าพระพรตเนาปรา
นางทราบรีบเสด็จมา
ตรัสรับโศกกลุแล้ว

๑๕. แม่ขอสัถยชนกได้
ให้ลูกผ่านเวียงไชย
พระพรตสตัณเภาไฟ
พลางแกว่งพระขรรค์เงื้อ

๑๖. พระสัตรุดยุติหัดดีแล้ว
ความชั่วจักติดจาง
พระพรตลดแสงทรง
กลับโศกถึงบิตรทั้ง

๑๗. พระวสุสุวามิตรผู้
พยุ่งสู่พระโรงพลัน
ให้ขุนสุมนันต์
อำมาตย์รับพจนเด้า

อยุธยา เลยเฮย
มอบให้
ครองก่อน เชษฐนอ
ผิแคล้วยคิน ฯ

สงไสย
ศพท้าว
งดก่อน เทอญพ้อ
เสด็จด้วยชนนี ฯ

ลาพลัน
ว่าให้
แสงนำ พระโกฏนา
ข่าวแล้วคณิงคอย ฯ

กิจจา
สาทแก้ว
ที่พระ โกฎเฮย
กล่าวถ้อยแกลงพลัน ฯ

สมใจ แม่เนา
สืบเชื้อ
จุดจิตร พิโรเฮย
จกมล้างมารตร ฯ

ทูลองค์ เชษฐนา
ยกยุดยัง
ขับแม่ จรแฮ
เชษฐน้องพินาง ฯ

นักธรรม
ท่านเจ้า
รีบปลุก เมรุแฮ
บัดตั้งเกณท์รตม ฯ

๑๑ ปวงด้านรตมปลุกด้วน
เมรุใหญ่ทิศโรงร่ำ
เทียบรตศพรอนำ
เชิญโกฏขึ้นรดแก้ว

๑๒ ลุพระเมรุเชิญโกฏขึ้น
สมโภชเจดทิวา
พร้อมเอารสพงษา
ไทยเกษีเฝ้า

๑๓ สองนักธรรมร้องว่า
ขอสัตยขั้บรามไป
ยกลูกผ่านแผ่นไผท
งดแต่พิศณุท้าว

๑๔ นางไมยอมท้าวสั่ง
พรตกับเจ้าอย่าเภา
ไปเสียอย่านิ่งเนา
พระพรตโคกรั่วไ้

ตามคำ หรับแ
เสร็จแล้ว
อีกชนิด แท้เฮย
เคลื่อนคล้อยคลาขบวน ฯ

เบญจา ทองแ
จวบเข้า
อรรคเรศ ท่านนอ
แอบด้าถวายเพลิง ฯ

นางไทย เกษเฮย
จากด้าว
พระบขัต นางนา
อย่าต้องเดินพนม ฯ

กับเรา ชาตนา
ศพไท้
นางรับ จรแ
ชาวลัมลงครวญ ฯ

๑๑ สองมารตรัสตรึง
มวณฺเฒายถวายยัคคี
เสวจศพก่อกเจตีย
สองนักลิตธิคลาตแคล้ว

๑๒ พระพรตคิดยั้งคั่น
พระยั้งทรงโคกา
เสียดชาติที่เกิดมา
ดูตั้งหินชาติต้อย

ณามิ สนมนา
เสวจแล้ว
บันจุ ธาตุแยะ
สู่ดาวภูมิดง ฯ

มารดา
ร่ำพร้อง
เป็นหน่อ กระหัดรียเฮย
สั่งห้ามถวายเพลิง ฯ

โคลงภาพรามเกียรติ์

ตอนที่ ๑๔

พระพรต พระสัตรีศ กับสวามิภักดิ์ตามพระราม

ผู้แต่ง พระเทพกระวี

๑ พระพรตคิดขุนคั่น
ครวญคร่ำโศกแสนทวี
ไปสนานวรินทร์ย์
ทรงแต่ธนูเคยใช้

๒ สององค์เสด็จสู่ท้อง
ประทับแท่นทาบสุวรรณ
มุขมายุสมันตัน
รดพระชนนีไท่

๓ พระกนิษฐาเมศรย้าง
เรจักยาตรพนัดแขวง
พระจักรกฤษณแสดงแสง
หวังพบเชิดสู่ด้าว

๔ สุมันตันรับสั่งแล้ว
จากพระโรงจัดไทย
พลรบทจรใน
ลิบทูถือสาตรคว้าง

๕ จักรกษัตริย์นั่ง
รถชนนิงคราญ
รับแทะประเทียบขนาน
ทูลแต่สองท่านไท่

๖ สองกระษัตริย์ทราบเข้า
ไขสุหร่ายโปรยชลลง
สนานเสด็จอุโยงค
หนังพยัคฆครองไปสดุ้ง

๗ ทรงเครื่องผนวชเสร็จแล้ว
มาถึนพระมารดา
ทูลเชิญเสด็จยาตรา
สองพระชนนีเจ้า

ชนนี ท่านนา
เทวศไท่
องค์ท่อน ประดับแ
เสด็จด้วยอนุชา ฯ

พระโรงคัล
ดรัสใช้
จงจัด พหลแ
ประทับพร้อมแสะสาร ฯ

ยรรณแดง
รับท้าว
อยู่ที่ศ ไตพอ
เพื่อให้ครองนคร ฯ

คลาไคล มาฮา
เรศช้าง
วันหนึ่ง เสรงแ
ไขว่คว้าดาวธนู ฯ

อวตาร
แต่งไว้
เตรียมเสรง
ว่าพร้อมจัดขบวน ฯ

ที่สรง
พุงพุง
ทรงเพศ ผนวชแ
มุ่นเกล้าทรงชฎา ฯ

ลีลา
กราบเฝ้า
ทรงรถ มณีแ
เพ่งคล้ายอวตาร ฯ

๑ พระกฤษณรักษ์ทั้ง
เมื่อจากเมืองผูกขว้า
เหมือนพระพรตทรงมา
กรกอดสององค์เศร้า

๒ สร้างโศกสี่กระษัตริย์เจ้า
มาสู่พระเจดีย์
บังคมพระอิฐทวิ
พลงรำครวญดูจราว

๓ วายกำสรวลสีไต้
ทรงรถพร้อมโยธา
เดินพลพยุหยาตรา
โกยเกษีด้อม

๔ ยกทวยหาญพร้อม
พอบ่ายพระสุริย
เข้าแดนอุทยานดล
ครวเมื่อสามอิศรไต้

อนุชา
ห้อยเกล้า
ทวนคิด ถึงแ
โคกซ้ำรำพรรณ ฯ

รีบลิ ลาสนา
ธาตุท้าว
เทวศโคก ถึงแ
อุรร้อนพรรณา ฯ

เสดจมา
แห่ห้อม
ออกจาก นครแ
นั่งท้ายรถทรง ฯ

โดยสกล มารคแ
ลับไม้
มุขมady ทุลเฮย
ลูต้าสวนขวัญ ฯ

๑๑ เวลาตีกพระหลีกลี

หาไม้ทราบแห่งหน
ทรงฟังข่าวผ่านกมล
กลับว่าเชษฐาณัน

๑๒ เราจะไปรณนี้

เหมือนไม้เคารพลอง
ตรัสแล้วกระษัตริย์สอง
ยุรยาตรชมมิ่งไม้

๑๓ พักพลอยู่ที่ท้าย

จนล่วงราตรีกาล
ห้ำกระษัตริย์ยกทหาร
เดินรถคชแสะเร้า

๑๔ ถิ่นวสสิฐสวามิตรเชื้อ

ถึงเขตรทพุดพลไกร
ห้ำองคจิงครโลย
สำนักนี้ดาบคหัง

หนีพล ไปพ้อ
พนัศตัน
แสนโศก ถึงแธ
เสด็จด้วยบาทา ฯ

นึกหมอง ใจนา
บาทให้
องคจาก รดแธ
หยุดยั้งพลพณท์ ฯ

อุทยาน
รุ่งเช้า
แห่โห้ มานา
ลุดาวอาศรม ฯ

ชีไพร
พักยัง
ยังดู ภูเแ
อิศรให้เบญจางค์ ฯ

๑๑ อภิวัตน์ภักพรตแล้ว

ถามถึงพระจักรี
กับภควดีสี
หมายจักพบเผ่าพ้อง

๑๒ สองดาบศว่าครั้ง

กอบกิจพระศพเผา
สามกระบี่ตรียศดงเทวรี
บ่ประสบตาแคล้ว

๑๓ พระพรตพระสัตรุดให้

เธอคร่ำครวญจาบัลย
สองพระมาตรงคัณ
จงดับโศกคิดเด้า

๑๔ จงย้อนวอนท่านทั้ง

นำพนันแฉววิถึ
สององค์สร้างโคก
ดาบศรีบท่มผ้า

๑๕ ห้ากระบี่ตรียศอีกทั้ง

มาที่ประชุมโยธา
ให้พระพรตเนาร
พาเที่ยวในไพรต้น

๑๖ ข้ามธารเหวไซดช้าง

เหนพฤษทิวไร
นามเรียกสะโดงใน
รีบเร่งพลล่งล่า

๑๗ ฝ่ายนายพรานช้อย่าง

คราวพบพระทรงธรรม
จากพระฟ้าหุสบรรณ
เกณฑ์ป่าวกระเวนให้

พาที

อีกน้อง
ตาเสด็จ ไตนา
ทราบแล้วจงแถลง ฯ

ตนา เวียงนา
จบแล้ว

ทูลจาก กรุงแ
ไปแจ้งทนจร ฯ

โศกคัลย

บันเครี

ทดกอด ปลอบเฮย
สืบให้พบนารายณ์ ฯ

สองชี

อย่าช้า

ชวนท่าน ไปเฮย
เปลื้องไม้เท้าทาง ฯ

สองดา บศแฮ
แห่งหัน

ชะรด ทรงเฮย
สืบให้ทรงสังข์ ฯ

เนินโคล

ฝั่งน้ำ

แนวป่า นันนา
ลาคเข้าเขตรนที ฯ

ชูนัน

พิศณุไท้

น่านล่ง มาแ
ด้านตั้งรวังทาง ฯ

๑๑ ครั้นพระอาทิตย์แจ่มแจ้ง

พาพวกเผ่าบริวาร
ยินเสียงหมู่ทวยหาญ
ป็นพฤษศยแสนแดน

๑๒ เหน่นายพลแห่งน้อย

ละม้ายรูปพระจักรา
ชรอยพระพรตตามมา
จับพลอดเป่าเสียงกราว

๑๓ พรานไพรไพรใหญ่น้อย

ฟังเป่าพลอดสำคัญ
เรียกพวกเพื่อนในอรุณ
ถึงที่ประชุมช่อง

๑๔ ชูชันจึงสั่งให้

ท้าวานยาคงทน
หาวอเทิดมาดล
ดาประดังขวางหน้า

คัคณานต์

ตรวจแคว้น

โห่ฮึก มานา

คิดแท้ศัตรู ฯ

โสภา

วูบท้าว

เป็นขบถ พระแธ

เรียกฟ้องบริวาร ฯ

มากอนันต์ มาแธ

กึกก้อง

เรวเร่ง จรเอย

อยากรู้การนาย ฯ

เตรียมตน

กลั่นกล้า

ทางทัพ ยกแธ

กล่าววาทารณรงค์ ฯ

๑๐ พระพรตพึงจึงแจ้ง
เราก็จักมาเชิบุญขัตติย์
ถวายครองราชสมบัติ
พรานเชื่อคำท่านพร้อง

๑๑ ทูลรับจักช่วยข้าม
เรือจัดมาพร้อมเสร็จ
ถวายของป่าเบ็ดเตล็ด
เชิบุญกิตยนาว่าคล้อย

ตามลัดย จริงแฮ
พี่น้อง
ไชเล่ห์ ลวงนา
นอบเฝ้ามาตรงค์ ฯ
ส่งเสด็จ ไปแฮ
นับร้อย
หลายอย่าง
ยาตรข้ามชโลธร ฯ

โคลงภาพรามเกียรติ์

ตอนที่ ๑๙

พระราม พระลักษมณ์ นางสีดาพบกับอุษลัทัศน์

ผู้แต่ง พระเทพกระวี

๑๑ ห้ากระบัตริย์เสด็จข้าม

ถึงฝั่งกับพวกพหล
ชนนี้เสด็จเนาบน
ลุมบริเวณขมิถยัง

๑๒ ท้าคังนอกเขตระด้าว

พระพรตเชิญชนนี้
สองดาบคนนำวิถี
ถึงถิ่นการทวาชเข้า

๑๓ นักพรตถามว่าไ้

ไฉนผนวชละขอบขันธ
พระพรตบอกสิ้นสรรพ
ทราบถิ่นโปรดแนะบ้าง

๑๔ ดาบศเห่นพระเศร้า

ทูลว่าจะพาทลาน
ชวนสองพระอาจารย์
ถึงภูมิขมิถต่างไ้

เจนียนชล

คัมขัง

รณรีบ ยาตรเอย
อยุดพ้องพลพณท์ ฯ

ภูมิ

เสด็จเต้า

สี่กษัตริย์ จรแ
นบน้อมนักรรรม ฯ

ราชณวัลย

เขตระด้าว

เหตุกลับ ดามแ
ท้านแจ้งเรอครวณ ฯ

สงสาร

สุไ้

นำกษัตริย์ ไปเอย
กฤษณยังไ้หนถาม ฯ

๑๑ สรังกคดาบศแจ้ง
สามกษัตริย์เนาเขตรโศล
นามสัตตภูเชิญไป
นักพรตสีน้ำท้าว

๑๒ พวกดาบศอยู่เบื่อง
เหินหมู่พลหวาดหนี
ส่วนพระลักษณะแสดงลี
ยลพระพรตยกพยุหกล้า

๑๓ ปางพระรามสดับก้อง
ตระหนักศรอนุชา
ตรัสถามทราบกิจจา
ปรางพระลักษณะหยุดเข้า

๑๔ สรังกคดาบศทั้ง
นำเสด็จดลภูมิ
พักพลร่วมเมฆคีรี
กษัตริย์สี่เสด็จใกล้

๑๕ พระรามยลอนุชเศร้า
เกรงขนิษฐาจักปลด
ห้ำกษัตริย์ต่างรันทศ
คลายโศกถามถึงไต่

๑๖ พระพรตทูลแต่ต้น
บิตุเรศโคกปรารภ
จากเวียงพระโศกสยบ
สามกษัตริย์ทราบโศกเศร้า

๑๗ สุมันตันเหินรีบเฝ้า
ทราบเหตุจึงแสดงลี
ถึงกลับโศกเทวศทวี
นักพรตมาตยหมอเข้า

จริงไซ
พนัสดาว
ตางัก น้ำเยย
เสด็จเข้าไพรเขี้ยว ฯ

เชิงคีรี
วุ่นว้า
ลาศเสาะ ผลแฮ
คิดค้นปลงศิลป์ ฯ

โกลา หลแอ
รีบเต้า
ตามเหตุ ทูลเฮย
กฤษีทั้งสององค์ ฯ

สามมุนี
กฤษณโศ
นอกรเขตร
วิศณุแล้วโคกคัลย์ ฯ

กำสรด
กอดไว้
ครวญคร่ำ
ชนกเศร้าฤาแกม ฯ

จนจบ ความแ
เชษฐเจ้า
จนชีพ ดับแฮ
ชดีย์ท้าววิสณูญี ฯ

ชนนี ทูลเฮย
ลาศเฝ้า
สยบอีก กำนัลแฮ
ช่วยแก้พลันหาย ฯ

๑๑ ฟีนองค์พงษ์ชัฎยพร้อม

รามลักษณอรชรเรศอัน
มาตุรงค์ท่านว่าพรรณ
กฤษณวัชรวัชรชัยข้อม

๑๒ ไกยเกษิกกล่าวอัน

เชษฐพิศณุกลับการา
พระตรัสมันลัตยา
จักรรักษาสัตยชี

๑๓ พระวสิษฐสวามิตรได้

เพนพระรามอย่างลัตย
ชกเรื่องชัฎยวัตร
พระพรตทูลขอคล้อย

๑๔ พระจักริทฤณดิษฐ์

กอดกนิฐจาบัลย
อย่าเทวศกลัษेत्रชั้น
พระพรตพึงยังร้อง

๑๕ ฝ่ายรุกขเทพลดับถ้อย

อมรหมู่แสดงกาย
บังคับพระพรตคลาย
คินปกรองไพรฟ้า

๑๖ นื่องนรายน์สดับซ้ำ

ดังถูกยารุกพัน
จึงทูลสนองพระบัญชา
ขอคู่ฉลองบาทไท้

๑๗ ปางพระราเมศรเอื้อน

จำจักเดินพนัสแฝง
ฉลองบาทคู่ประทานแสดง
หำกษัตริย์ต่างโคกเพี้ยน

เพนกัน

ชลิตน้อม

เชษฐเสด็จ กลับนา

มันแล้วฤคิน ฯ

วอนขมา โทษแ

อย่างก็

ท่อนรับ คำเยย

เช่นไท้ไอยกา ฯ

ลดับตรัส

มันถ้อย

ครองอุทธร เพรงแ

อยู่ด้วยองค์นรายน์ ฯ

โคกคัลย

พริ้วพริ้ว

ผดุงราชฎ์ เทอญพ่อ

รำไห้โทยครวญ ฯ

เชษฐนารายน์

เยียมหน้า

เคลื่อนทัพ กลับแ

กฤษณเอื้อนตามอมร ฯ

โคกคัลย

หม่นไหม้

ชาพระ ฟีน

เพื่อไว้แทนองค์ ฯ

อรรณถแสง

ปราบเลี่ยน

ความรัก อนุชนา

ผัดยั้งอาศรม ฯ

๑๑ ฝ่ายสำนักสิทธิแจ้ง

อวยสวัสดิแล้วคินสถาน
สองกษัตริย์ละพรตกาณ
เลิกทัพกลับพร้อมทั้ง

๑๒ ครั้นถึงปลายเขตรดาว

ให้หยุดสร้างมการา
พระพรตสั่งอนุชา
กลับบุเรศเฮอร์สติดยหัน

๑๓ กล่าวถึงพิราพกล้า

เนาถิ่นเขาอัศกรรณ
มีสวนปลูกพวาสุวรรณ
กำชับบ่าวยสุรธา

๑๔ สั่งเสจรเหจเหาะขึ้น

เพลงฤทธิบังสุริยจาน
ดลไตรทศเทวสถาน
เหนเครื่องประดับควา

เหลือนาน ทัดนา

อยู่ยัง

จนเคื่อง ทรงแ
มาตยให้สามองค์ ฯ

อยู่ทอชา นครเฮย
ที่นั่น

เชิญชเนตีกี สามเฮย
พักถ้าวตาร ฯ

ฤทธิมหันต์

ทยาบชา

พฤกษหนึ่ง ปลาดพ้อ
สัตว์ล้าแดนกุม ฯ

คัคณานต์

มิตฟ้า

ทยอกสุ รางค์เฮย
แย่งได้กลับแดน ฯ

๑๐ ปางพระรามกับด้วย

อรรคเรศองค์สีดา
ทศไทยชั้นทรงยา
จึงเสด็จมายังข้าง

๑๑ ฝ่ายดาบศใหญ่น้อย

ในจิตราโลยก่า
อวยพรเสร็จพระคำ
ถึงภูวิวิสิทธิหนึ่งไท้

๑๒ เทนตามคอยด้วย

แคลงจิตรตามนามมุนินท์
นักพรตตอบตามระบิล
กับชักพระพี่น้อง

อนุชา อีราชแ

พรตสร้าง

โลยพระ ชนกเกย

นักโหว่ลาชฎิล ฯ

ฟังคำ ลาแ

สรดให้

เนินจาก ไสลแ

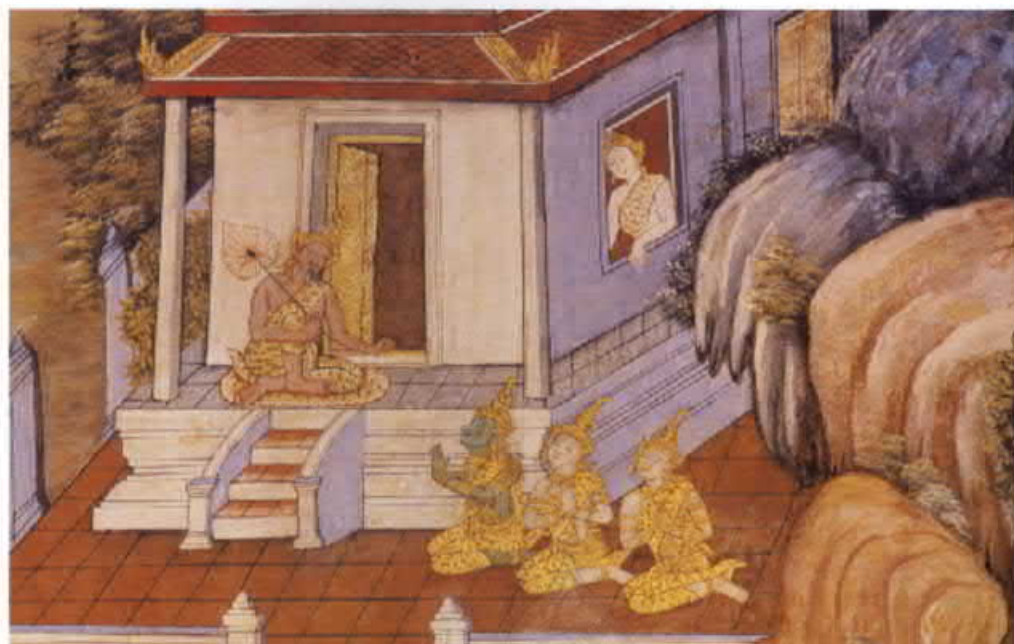
เสด็จเข้าวันทา ฯ

นางชฎิล

เผ่าพ้อง

สุทนต์ชื่อ กษัตริย์พ่อ

อีกทั้งอนงค์โณ ฯ

๑๐ พระฟังถามจึงแจ้ง
นักลิตธิชวนอยู่ตาม
เธอตอบว่าไกล่คาม
ขอกราบลาไปด้าว

๑๑ ตามศลุตขัดได้
จงปัจจามิตรหยอน
นางชฎิลกับบังอร
สรรวมสวัสดีทุกขเว้นแท้

๑๒ สามกระษัตริย์จากพัน
ลูฟ้งชลพักชม
จักขามนิกปรารมภ์
รุกขเทพนิมิตรเรือให้

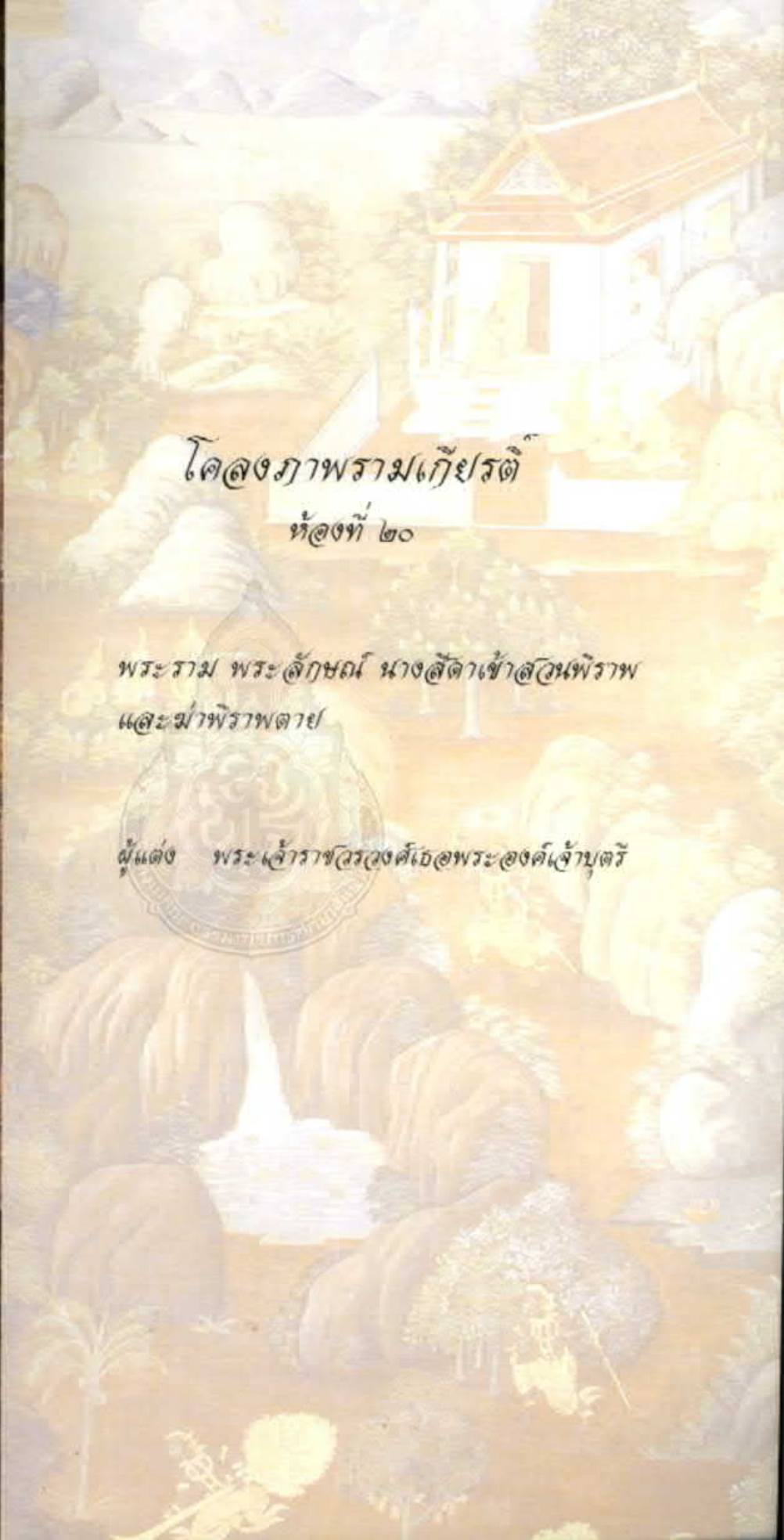
เสร็จความ ทล้งนา
รักท้าว
เขตรอยยุทธ ยาพ่อ
ถันให้ไกลนคร ฯ

อวยพร
พ่ายแพ้
อรรคเรศ เสน่ทแ
เสร็จแล้วเธอลา ฯ

ยาหรม สุกตน์แ
ร่วมไม้
เรือขัด สนน
เสด็จข้ามคงคา ฯ

โคลงภาพรามเกียรติ์

ตอนที่ ๒๐

พระราม พระลักษมณ์ นางสีดาเข้าสู่อเนกพิราพ
และมาพิราพตาย

ผู้แต่ง พระเจ้าราชวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าบุตรี

๑๐ องค์พระทรีรักษ์เรื่อง

เสด็จจุฬิงขลา
ชายชมพนักพนา
จรจบประเวศเข้า

๑๑ ไปทันประจักษ์แจ้ง

ว่าอสูรเศกสร
ยุรยาตรประพาศพวรรณ
พลักษณ์วางวังคว้าง

๑๒ ภูมินทร์วรรณารณ้อง

ทรงจับคันศรอรณ
บ้างเจบป่วยบ้างมรณ
พระเสด็จยุรยาตรผ้าย

๑๓ บัดนั้นพิราพร้าย

จวบเจดทิวาคิด
สวมสอดรัตน์พิจิตร
จับหอกทายน้าย

ฤทธา นภาพเอย
ลาตเต้า
มฤคปิก ชีนอ
สู่แคว้นสวนขวัญ ฯ

สำคัญ
ปลุกสร้าง
ผลตอก เมยนา
ไขว่ล้อมเกรียวกรู ฯ

นรินทร์
ราพร้าย
เหลือบลาด หลบแฮ
ผาดเต้าตามทาง ฯ

เรื่องฤทธิ
ใคร่ผ้าย
อ้ออาตม์
ยาตรเข้าไพรสันต์ ฯ

๑๑ จับสัตว์กินอิ่มแล้ว

ผูกบาทคชคอนคลา
ถึงสวนพิศพดกษา
ปาวเจ้าบทยกกว่าร่อย

๑๒ รากษสบอกเหตุแจ้ง

พิราพโกรธโลดตาม
เทนมมนุษย์รูปร่างลาม
นักรักนางรุ่มร้อน

๑๓ อากาศมัวมืดมัว

โถมจับพระรัตนนา
สองแฉ่วคืบทีลีดา
หาชนิฐท่อนพ้อง

๑๔ จักรกรกงัก

หายมิดเหมมารผัน
พระตามราฟพันพลัน
มารยุดพระทยานเข้า

ดิงลัดดา มานอ

คล่าคล้อย

เหนหัก รทมเอย

โกรธฟุ้งทวาทตาม ฯ

จบความ

ติดต่อน

คนใต้ ทางนา

จิตรเอื้อนอ่านมนต์ ฯ

สนธยา

เวตร้อง

เสด็จเที่ยว คั่นแฮ

ราฟร้ายพาหนี ฯ

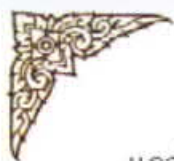
เกาทันท์ แผลงเอย

ผกเต้า

โถมแย่ง อนุชนา

จิกเกล้าศรประหาร ฯ

๑๑ พิราพเจบพางสิ้น

แกว่งทอกรอกกายบิต
พระลักษณะเหยียบเขวกฤษณ์
मारसब्दพลัดหลุดแวง

๑๒ พระสีกรเหนียวนาว

พรหมมาศมุงอุรบรร
ต้องอกพิราพนอน
ทวยเทพย้ออกโอรุอย่าง

๑๓ ยวนารณพานาญน้อง

มาประสบเสาวรี
พระถามเหตุเทวี
ข้าผิดเพราะขาดเฝ้า

๑๔ พระกรั้วตรัสสาปให้

แล้วสาปข้าคอยยาม
ยวตารเสด็จปราม
เชือดดับอัคนีได้

ชีวิต

ต่อแย้ง
เหยียบบ่า ราชเฮย
เหวี่ยงให้โถมแทง ฯ

สายศร
ลั่นมลั้ง
อนาถนึระ ชีพแอ
ชยเศอ้อเอ็กถวย ฯ

จรัส
ไต่เต้า
ทูลเล่า ถวายแธ
บาทเบื่องพระศุสึ ฯ

เพลิงลาม ปานา
กฤษณ์ไต้
ปราบหมู่ อสุรแธ
กลับขึ้นคินสวรรค ฯ

๑ พระอวตารเสด็จเต้า
ถึงที่ล้นศรทรง
เป็นพิรุณร่วงโรยลง
นางเสวรสุมจิตร์อื่น

๒ ภูมิศวรรราชเจ้า
นางชูลีลาหาะ
ตั้งภักตร์มุ่งจำเภาะ
ลอยลิวไปคล้าย ๗

๓ สามกระบะษัตริย์ยุรยาตร
ต้นดัดลัดเลียบไศล
บันลือถิ่นอาไศรย
อรรคตะดาบศสร้าง

๔ แสดงสู่สำนักน้อม
พระอรรคตะสิทธิธา
รู้ว่าพระเทพา
แกล้งเหตุครั้งศิวให้

ตามองงค์ นำแะ
ครั้นครั้น
ตาลดับ เพลิงนา
โอษฐ์เอื้อนถวายนพร ๗

อนุเคราะห์ นางแะ
ผาดผ้าย
โกรลาค
ลับห้องทาวทวย ๗

คลาไคล
ปากกว้าง
นักสิทธิ
พรตชำนานหึง ๗

วันทนา
ชักใช้
วตารปราบ ยักษ์แะ
ท่านล้างตริฐรา ๗

๑ เล่าพลางหยิบเกราะแก้ว

ถวายแด่องค์อวตาร
อันอวยพระพรมาน
แสนล้ำสุรนั่นให้

๒ นรินทรามาตย์เรื่อง

รับเกราะจากนักรักร
แสนโสมนัสทร
พลางพระโอรสมกุฏแก้ว

๓ ภูวเรศประเวศเจ้า

พอสุริยอำมฤตคัง
ยาไศรยพฤกษโคกทรง
ลมเฉื่อยขึ้นหฤไทยให้

๔ ปางองค์อมรเมศเจ้า

หลากจิตคิดรำพึง
ว่าพระจักรกฤษณ์คณิง
ให้สวัสดิ์ทางคนผู้

๕ นำเทพบริษัทย่อม

บันลูนาวโคธธา
นฤมิตรประสิทธิอา
จาฤกอักษรซ้ำ

๖ พระพงษ์พิศณุเทพให้

ผทมณรูกษมณฑล
แสงทองส่องนภดล
สฤณไถ่ขันเอื้อยแจ้ว

๗ สางแสงพระพื้นสร้าง

พาพระลักษณนางสีดา
เลียบทางหว่างภูผา
เหินภูฏกลางดงเข้า

สุรกาญจน์

ท่านไช้
ไชยสิทธิ พระเทอญ
พ่ายแพฤทธิ ฯ

รังสรรค์

ท่านแล้ว
หาสบ ประสงค์เฮย
นอบเกล้าลาจร ฯ

ไพรรทอง

ลับไม้
เสาวรศ จรุงเฮย
ท่านยังบันทม ฯ

ไตรตรึงษ์

เพ่งรู้
หาที่ เร้นแอ
จักตั้งตบะมาน ฯ

เทาะมา

ผั่งน้ำ
ครมบท สามเฮย
บอกไว้ในบาน ฯ

ภูษพล

จวบแล้ว
อวามเรื่อ อรุณเฮย
วิหคร้องเริงเสียง ฯ

นิทรา

ได้เต้า
พนพฤกษ
สฤติยไถ่ทวาร ฯ

๑ ทรงอ่านอักษรแจ้ง
ทราบว่าตรีเนตรสรรค์
เป็นที่ประพฤติบรร
ควรลิตยที่นี้ได้

๒ จึงมีมธุรพจนเอื่อน
แด่อนุชนงพาล
อาศรมทิศบรรณศาล
อมเรศนฤมิตรให้

๓ พलगชนพระชนิฐทั้ง
ออกจากทิมณฑรี
เสด็จลงสู่สระศรี
ดาตื้นประทุมท่า

๔ บ้างตุมบานเบิกแยม
กลาตยุบลลอยสลอน
ทรงเด็ดประทานอร
คลายเมื่อยเหนื่อยเหน็บซ้ำ

๕ สมเด็จพระนารายณ์เจ้า
เสด็จกลับบริเวณคง
ยาไศรยภูมิทรง
กับวนิตน้องท้าว

สำคัญ
สฤตไฉ
พชิตกิจ
สุขด้วยพรหมจรรย์ ฯ

โองการ
เพื่อนไร่
ที่สถิตย นันนา
ยับยั้งอาไศรย ฯ

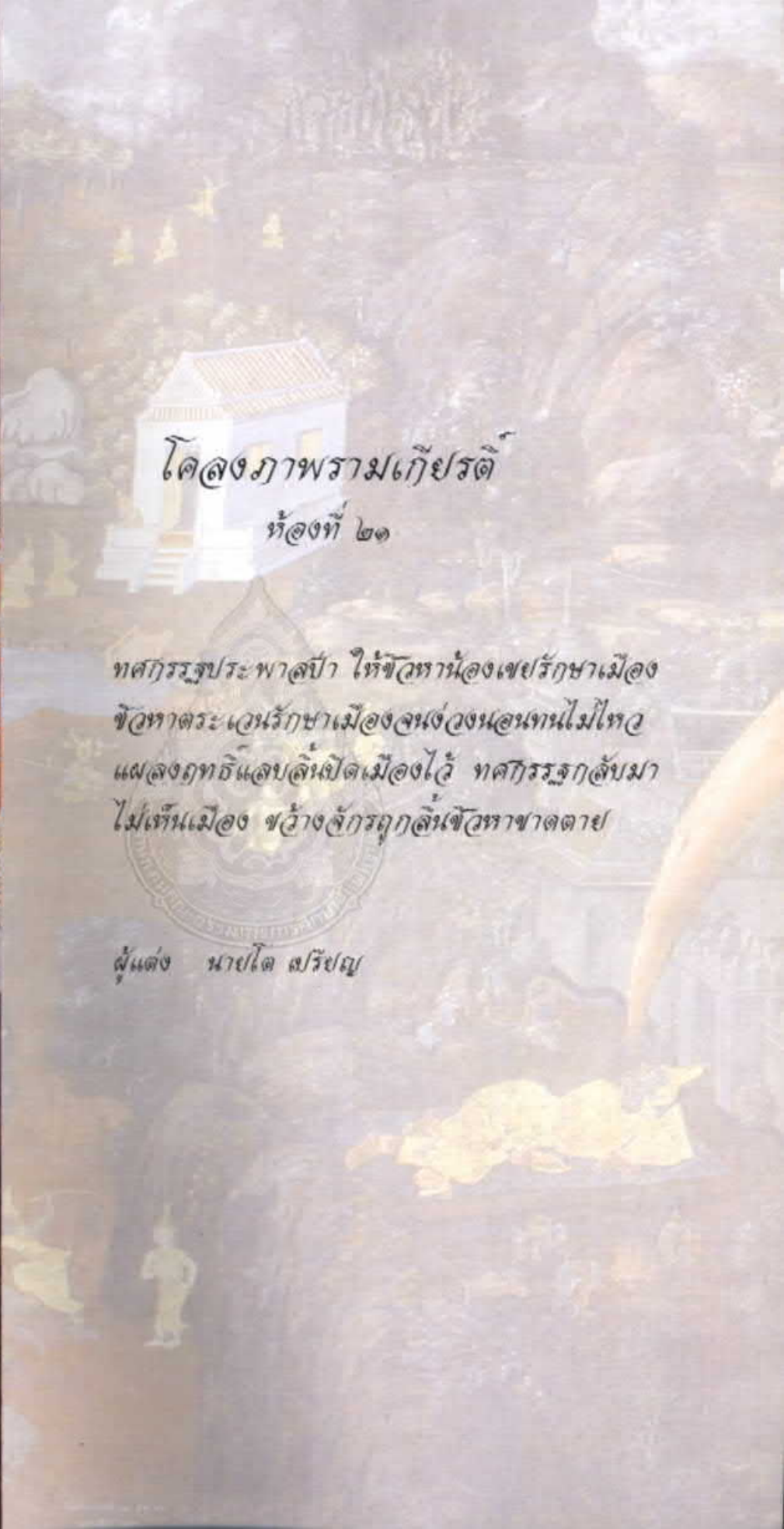
เทพี
บ้ชา
สนานโสรจ สกนธ์แ
เหล่าพันชลไสว ฯ

เกษร
เกลื่อนน้ำ
อรรคเรศ
สร้างร้อนสำราญ ฯ

จักรพงษ์
นิเวศน์ด้าว
ประพฤติ พรดแฮ
เพื่อนไทลิตยดง ฯ

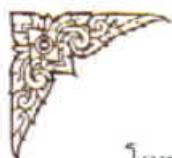

โคลงภาพรามเกียรติ์

ห้องที่ ๒๑

ทศกัณฐะประพาธป่า ให้จิโหราน้องเพียรรักษาเมือง
จิโหราทระเวนรักษาเมืองจนเงื่อนงาไม่ไหว
แฝงฤทธิ์แอบลี้ลี้เมืองไว้ ทศกัณฐะกลับมา
ไม่เห็นเมือง ข้างจักรถูกลิ้นเฝ้าหาขาดตาย

ผู้แต่ง นายโต ศรีบุญ

๑๑ มารหนึ่งกุมภภาศอ้าง
โยรสลัมภ์กษา
นามชนกชื่อชีวหา
จงจิตรคิดใครได้

๑๒ ทันใดระเห็จห้อง
สู่ชนกชนนีลา
เหาะข้ามฝั่งโคกหา
ถึงแผ่นศิลาเข้า

๑๓ ดินฟ้าอากาศก้อง
ด้วยเดชแห่งวิทยา
ภักตร์สี่แปดโสทรหา
ทั้งพระขรรค์ทิพให้

๑๔ หลานราพลิมเนตรขึ้น
เคียดว่าพรหมอาธรรม์
ฤมาหมื่นกุ่มกัณฑ์
ส่งกับมือไปได้

๑๕ หงุดหงิดคิดคับแค้น
ภูก็ภูคงคน
เทพาวุธไปดล
จักอยู่บวกรรมแก่

๑๖ ปางองค์พระลักษณผู้
ต่อพระบาทบทศรี
อีกองค์พระลักษมี
คือชนกชนนีได้

๑๗ จำงายพระจิตพร้อม
แสกรคู่หามกระทอ
ผลไม้เกบเก็บพอ
เหนพระขรรค์นั้นเข้า

สมญา
สิบสี่
เขยทศ กรรฐเฮย
สาครไท้เทวัญ ฯ

เวหา
รีบเต้า
นามแม่ น้ำเอย
นั่งชั้นเสมกมนต์ ฯ

โกลา หลเฮย
เขี้ยวไซ้
เหตุทราบ แล้วเฮย
เฒ่าหน้าขุนมาร ฯ

เหนขรรค์
ทอดให้
พงษ์สี่ ภักตร์เฮย
ดังนี้แคลนเรา ฯ

ใจตน
หนึ่งแท้
หัดถ์ไป หยิบเฮย
เกียงให้มามีมือ ฯ

ภักดี
เชษฐไท้
เสมอเชษฐ ตันนา
เท่าแท้ทั้งสอง ฯ

คานขอ
รีบเต้า
จวนกลับ
อยู่ข้างทางจร ฯ

๑ หีบขรรค์ปลงหาบไว้
วาววนปราบแสงฉัน
กุมภกาศอินพหลัน
ฉวยชักคราแก้ว

๒ พระลักษณะเทนยักขร่าย
กรแก้วพระแสงทรง
คอยทิววังองค์
การบถารอรั้ง

๓ บาทขวาเหยียบเข้าซ้าย
กลอกกลับจับพันลวัน
บาทซ้ายเหยียบบ้ายัน
พระหวดด้วยขรรค์กล้า

๔ เสรจการผลาญราฟแล้ว
เดมหาบหามาดล
ทูลเหตุยักขผจญ
แต่พระพี่แล้วไซ้

๕ ทรงรับอาวุธเอื่อน
รอยว่าเทพทั้งประทาน
บุญพ่อประจวบพาน
มอบพระขรรค์พลางพร้อง

๖ ปางทศกัณฐ์เจ้า
จักประพาศภูมิฐาน
มอบกัจจายบาล
แกยักขชีวหาให้

๗ สังฆารมีชื่ออ้าง
เตรียมตรวจแสนยากร
เราจักพเนจร
ขุนยักขประนตน์อม

ควงขรรค์ ลองเอย
โชดแพ้ว
ลิมเนตร เทนเอย
รีบเข้าโจมตี ฯ

แรงทนง
เสดจยัง
สมอาจ หาญเอย
ทำให้เสียที ฯ

กุมภันท์
วุ่นควา
มือจุด กระบองนา
ขาดเกล้ามารมรณ ฯ

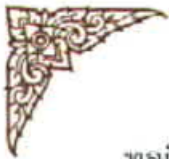
เกบผล ไม้เอย
กัญไหว
แลลาม ขรรค์เอย
นอบเกล้าถวายขรรค์ ฯ

โองการ
แน่น้อง
จงสฤษดิ์ พ่ออา
พว้าให้สวัสด ฯ

กรูมมาร
ป่าไม้
บูเรศ
อยู่รังลงกา ฯ

มโหทร
จูงพร้อม
ชมป่า
รีบร้อนจัดพล ฯ

๑๐ พวงเพชรหุ่หพร้อม

ทุลกิจตามจำนวน
จอมยักษธวัชชวน
ทรงรดสั้งให้คัลล้อย

๑๑ ถึงป่าพานาฎไต้

โดยถิ่นชั้ทิก
จตุบททวิบาทคึก
จอมยักษพัทพลย้อย

๑๒ ชั้พหผู้รับรั้ง

ตั้งแต่ทศกัฏทรีคลา
เจดคินเจดทิวา
จะหลั้แต่สั้กน่อย

๑๓ เจดวันประพาสดาว

เล้กทั้พกั้บกรุ้งไกร
พมมฤคบ่อนไค
พลางเล่นพลางชั้กชั้

เป้นชบวน เสรจเฮย

เรียบร้อย

อรรคเรศ เสดจแ

เคลือนพร้อมพลากร ๖

ชมพฤษ

ร่มช้อย

จวนค้ำ

ยั้ตตั้งพลั้บพลา ๖

ลงกา

ทั้พคัลล้อย

เวียนตรวจ เมืองแ

หนึ่งนั้นไปมี ๖

แดนไพร

ทั้วหน้า

กรูแวด ล้อมเอย

ตราบลั้นแสงสุริย ๖

๑๑ วันนั้นยักษ์ชื่ออ้าง

แปลงรูปคือพรหมา
ลั่นแลบปิดลงกา
หลับสนิทดังว่าทิ้ง

๑๒ จอมราชโสมฤคแล้ว

ถึงบุรีแลมน
ตรัสสั่งอสุรากล
แต่ลักตนฤอำ

๑๓ ท้าวราฟพิโรเคี้ยว

ยี่สิบกรกุมสรรพ
คิดว่าศึกอาธรรม
ขว้างจักรตดลั่นถ้วน

๑๔ ชาวเมืองแตกตื่นก้อง

ทศกัตรเร่งรถคลา
ถึงพลานสบชีวหา
ท้าวกันกรรแสงเศร้า

ชีวหา

หลับพริ้ง

มิดทั่ว

ว่างม้วยยาสน์ญะ

เร่งพล กลับเฮย

มิดหล้า

เกรียวกู่ เรียกเฮย

ปากร้องรับชานะ

ชบพัน

สาตรถ้วน

ทำหลู่

ยักษ์น้องเขมมลายะ

โกลา หลแอ

รีบเต้า

นอนขาด ชีพเฮย

รุ่มร้อนแรงคัลยะ

๑๐ ผีนพระไทยเสด็จขึ้น
แล่นโคกเสียดอุรา
นางสัมนักขา
รีบสู่พระศพซ้อน

๑๑ สร้างโคกฤๅสร้างแดน
รีบสู่ปราสาทพลัน
ผิวข้าผิดเช่นดิน
เร่งว่าอย่าต้องจ้อ

๑๒ ทศกัณฐ์ตรัสพลบน้อง
ใช้พี่จักแสวงทำ
งดโทษเกิดแม่สัมนัก
นางสดับดับเดือดไ้

๑๓ โองการมารเอื่อนสั่ง
อีกเหล้ามาดยา
ทำเมรุเพื่อชีวหา
เชิญศพประทับได้

ยังปราสาทนา
เร่งร้อน
ทราบเหตุ นั้นเฮย
โคกขึ้นกรรแสง ฯ

ทศกรรฐ
ตัดพ้อ
โคพระ พี่นา
พูดซ้ำถึงสอง ฯ

ว่ากรรม ดลนา
ท่มให้
มนัก ขาแฮ
ท่านแล้วลาจร ฯ

เปาวนา สุรเดช
เขี้ยวใช้
สำเร็จ
ที่แล้วประทานเพลิง ฯ

๑ จำเนียรนางยักษหมาย

หยิบเลศลูกชายตัว
ลาราละเมืองมัว
ลูเซตรโคธากว้าง

๑ ปางสามกระบะขัตติยผู้

เนาภูมิบุรินทร์
ครันรุ่งพระรามบท
งามยาตรนาครไถ้

เมาผิว

ออกอ้าง

หาคู่

เพาะข้ามฝั่งแสง ฯ

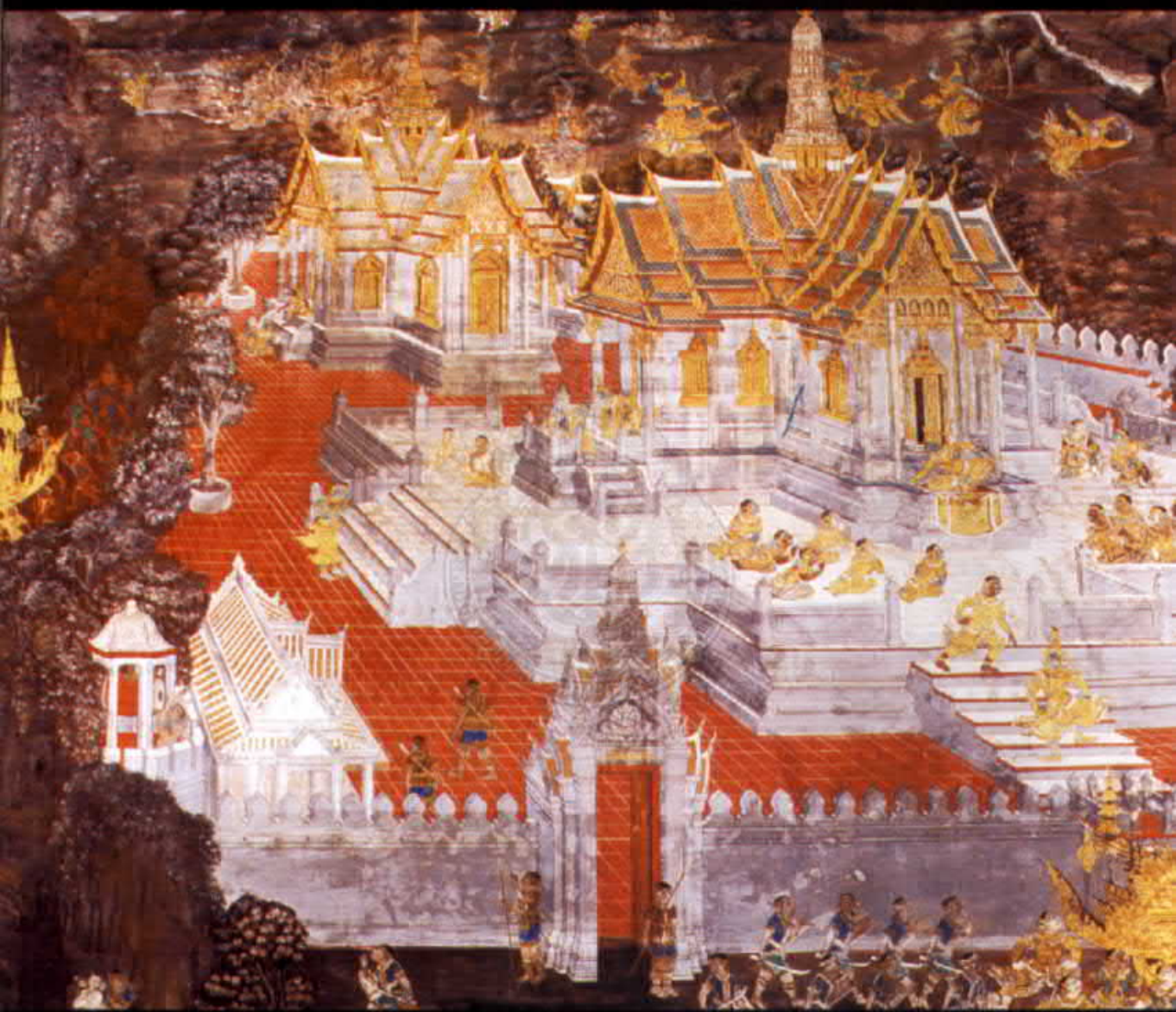
ทรงพรต

ท่านให้

จรสู่ ท่าเฮย

เล่ห์ท้าวทรงหงษ์ ฯ

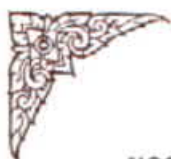

โคลงภาพรามเกียรติ์

ห้องที่ ๒๒

นางสัทมิทกาถูกพระลักษมณ์ทำโทษ
มาทูลพระยาพร พระยาพรยกอกรบพระราม
ถูกพระรามมาดา

ผู้แต่ง หม่อมเจ้าวิชาญ

๑ สัมณิกชาชนิษฐท้าว

ยลราชนักสิทธิเสถียร
แลโฉมประโลมเจียน
พิศเร่งพิศวงล้ำ

๒ เลงตลิ่งตละเจ้า

ฤาฤษณูฮาตา
ฤาสุริยศติปรา
ฤาว่าจักรพรรดิท้าว

๓ มลักเลงพิศณูเจ้า

ริงรักป่วนกามมี
จนพระเสรจสรงลี
นางจิ่งสมประดีได้

๔ ถึงถ้ำพิลาบรื้อ

ไปหลับจวบสุริยัน
ปางพระสีกัณณ
นางลอบแลเล่ห์บ้า

ทศเคียร

ทำน้ำ

ใจชาต อยู่ฤา

ทลากท้าวโตโฉน ฯ

จอมสุรา โลยเอย

สู่ด้าว

กฏเล่ห์ โฉนฤา

ผนวชทิ้งเวียงสถาน ฯ

รณฤดี

ทมนโหม

ลาสู่ ฤฎิเอย

สติก้าวกลับมา ฯ

รำพรรณ

เยียมฟ้า

ผายสนาบ ถักเอย

บันเตร้าซิมกศัลย์ ฯ

๑๑ ดริพลางแปลงรูปคล้าย
คอยพระองค์จากละหาร
ภุชพงษ์เสจรสรณาน
นางจิ้งเยือกทรายเข้า

๑๒ จักรกฤษณพิศรูปเพี้ยน
อะเทพฤาณีไพร
จึงถามแนทราวมไวย
สมยศเจ้าโฉนเจ้า

๑๓ น้องคือชนิษฐท้าว
ซึ่งผ่านอาณาจักร
หวังให้ร่วมวงษย์กษ
จึงหลีกมานุญแล้ว

๑๔ พระฟังพระว่าอ้า
ผิดเพศผิดพิไลย
พระเอยตัดอาโลย
แต่กนิรยังต้อง

๑๕ อนึ่งน้องวรนาวาญเนื้อ
หวังจักฝากชีวี
พระว่าซังพาที
ข้าดำกลยาให้

๑๖ พระบริภาษแล้วสู่
นางสดับพระทรงจักร
จักถือซึ่งคำหนัก
พอเหลือบเห็นพระแคล้ว

๑๗ ถึงสถานสายเนตรจแน
ตุงเทพกนิรี
นี่จึงพระจักรี
จำมาเมียชิงท้าว

นงคราญ เทพเอย
ทักเต้า
เสด็จสู่ ภูผา
นอบเกล้าอัญชลี ฯ
ผิดใจ
ทยอกเข้า
มานี้ ไยฤา
สถิตยด้าวสถานใด ฯ

ทศกัณฐ์
เกาะแก้ว
ฤาษยอบ
สบไท้ถวายตัว ฯ

อายใจ
สือพร้อง
หลากเล่ห์ ไฉนฤา
อยู่ด้วยฤาษี ฯ

กษัตริ
แต่ให้
ใครเสนอห์ เองนา
เจบน้ำคำคม ฯ

สำนักนี้
ด่าแจ้ว
หนอยไม่ เลยนา
รีบคล้อยตามไป ฯ

ยลสี ดาเอย
สู่ด้าว
เผด็จสวาท ภูเอย
ร่วมห้องสองสม ฯ

๑๑ แปลรูปเป็นราพราย

ไล่คยิกหยิกติ

นางกริตเรียกจักรี

พระสดับจับศรเลี้ยว

๑๒ ปางพระลักษณีสถิตยั้ง

ยีนสนั่นชักขรรค์คลา

เหนอนงค์แอบเชษฐา

พระนุชแผ่นทยานว่า

๑๓ ราวพเทนสองราชไท่

พิศลักษณ์ลิ่มแลราม

แม่สองมาดสมทราม

ยลนาฏลีดาคือน

๑๔ พระลักษณโตดตบต้อง

เหยียบอกแกว่งขรรค์ศรี

ว่าเทวยี่กาลี

เกรงโลกย์จะยีนอ้าง

ราวี

เช่นเชียว

ช่วยชีพ นื่องเอย

ไล่ล้างนางมาร ฯ

ศาลา

ลัดหน้า

บังราฟ

วังเข้าชิงไชย ฯ

วังความ สวาติเอย

ราคร้อน

สวาติจัก ดินา

เช่นเข้าราวี ฯ

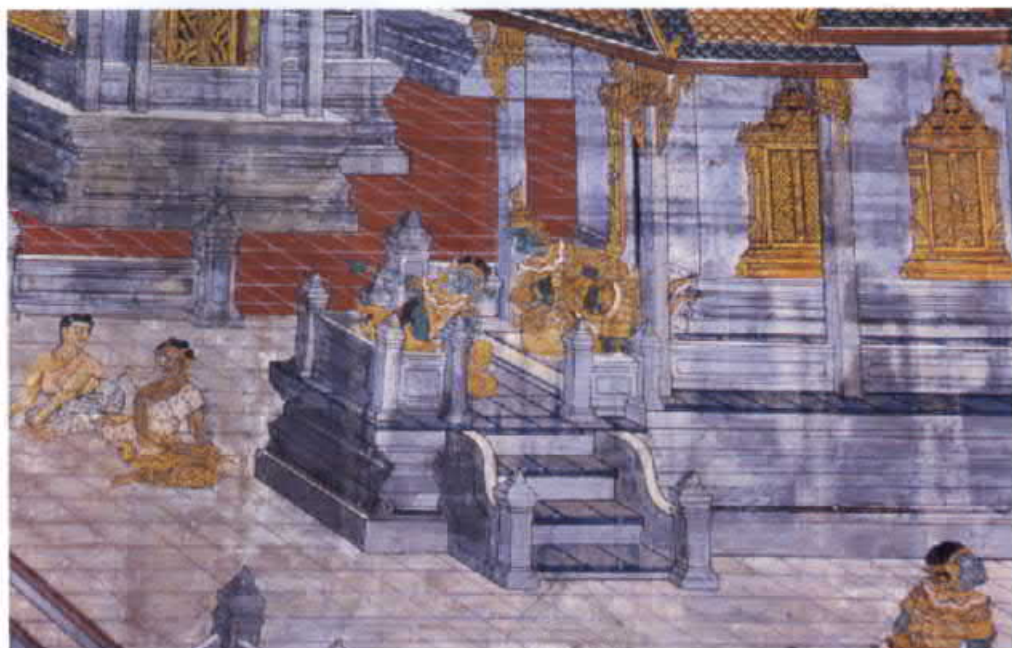
ยักขินี

ปลายคว้าง

จะฆ่า เลียๆ

แต่ให้สาใจ ฯ

๑๐ ว่าพลางตัดหัตถ์ทั้ง
ปากจุมูกูชาด
จำใจจากภูวนารถ
ไกลพระนงเนตรน้ำ

๑๑ ปางขุนขรสถิตยพร้อม
ยลชนิษฐานดณชา
ทูปากแห่งสงกา
นางสดับสรงแต่งลิ้น

๑๒ เดิมลาทศกัณฐ์เข้า
สบหนึ่งนางสองชี
น้องรักบิโยตี
ทำโทษเพียงข้าเจ้า

๑๓ ราพสดับพิโรธร้อง
เรวเร่งจิตทวยหาญ
อำมาตย์รับโองการ
พลรคชมิ่งม้า

ทอนบาท
ขับซ้ำ
จรเทียบ ทลึงเคย
รีบเข้าโรมคัล ฯ

เสนา
จุมูกูทวัน
จึงตรัส ถามเอย
กล่าวล้วนดีสม ฯ

ไพรีศรี
ยั่วเย้า
มันโกรธ
จักม้วยมรณา ฯ

เรียกมาร มาตยเอย
เพิ่มกล้า
มาตระ เตรียมเอย
สรรพพร้อมพลเดิน ฯ

๑ ขุนขรทรงเครื่องพริ้ง
จับคทาสราวุธ
ทรงรถเร่งพลยุทธ์
ถึงกุฏิชั้นบ่อสุรเข้า

๒ สามองค์ยลราพร้าย
รามฝากโฉมเยาวมาลย์
กุมศรแผ่นโผนทยาน
ปวงยักษ์เช่นเขี้ยวร้อง

๓ พระแผลงพรหมมาศต้อง
แสนโกฏิดับชีวิ
ราพพิโรธว่าเหวยชี
เองอาจทำนองช้า

เพราดูจ พรหมนอ
รีบเต้า
เอิกเกริก มาเฮย
ไล่ล้อมจับชี ฯ

รูดราญ
แต่น้อง
ไล่พิฆาฏ ยักขเฮย
สนั่นพร้อมดากัน ฯ

โยฮิ
เกลื่อนหล้า
ทูลชาติ
ไปรู้มรณา ฯ

๑๑ เออก็น้องท่านเฝ้า

เราจึงทำพ้ออาย
น้อยฤาเหม่แบบหมาย
หญิงจะมากระแหงขู้

๑๒ ว่าพลางเพลงสาตรก้อง

จักรกฤษณเพลงตอบไป
ดับเพลิงแลศรไชย
ราฟพิโรธเขม่นซ้ำ

๑๓ ต้องคันศรสาตรสนับ

รามเอะใจจึงวอน
พระพรุณทราน้ำศร
รามรับจับธนูนำว

๑๔ สารถีสีหราชม้วย

แทดยพิโรธโคดกลา
ถอนรังฟาดจักรา
ซ้ำหวดราฟเจบเร้า

๑๕ ผลุดลูกได้โตด้าง

เท้งทุมพระทรงยศ
โล่รุดแทดยกระด
ซ้ำปล่อยพลายวาดตอง

๑๖ ปวงเทพชวนเทพขร้อง

ซานขับสำเนียงเพลิน
เสจรผลาญอุริราชเณ
จึงพระกฤษณเจ้าหล้า

ยวนชาย

แก่ผู้
ใครที่ ไทนา
พูดให้ใครเพน ฯ

เป้นไฟ
เกิดน้ำ
ยักขหัก แผลกแฮ
ปล่อยด้วยจักรพาพ ฯ

จากกร พระเอย
เทพท้าว
มาส่ง ถวายแฮ
ปล่อยต้องรดา ฯ

ศรคทา หักเฮย
แล่นเข้า
รามรับ
พลาดผ้าเชล่ง ฯ

บรรพต
สาตรบ้อง
ถอยอ่อน กรเอย
ราฟร้ายวายปราณ ฯ

สรวเสริญ
เพรียกฟ้า
ยักขชีพ มลายแฮ
เสดจเข้าอาศรม ฯ

โคลงภาพรามเกียรติ์

ตอนที่ ๒๓

พระยาทนต์กับพระยาตรีเศียรยกพลออกไปรบกับ
พระราม พระรามสังหารพระยาทนต์และตรีเศียร

ผู้แต่ง งามนันทพยุหเสนา

๑ อสุรพลยลท่านไท้

ชีพิมาฏาสัญ
ต่างคนต่างผายผัน
บันลุชนบทเข้า

๒ จิงประนตท้าวทูต

ว่าเชษฐยกโยธี
กับมนุษย์เพศเป็นชี
เสียดคชพลม้า

๓ ขนบทอิศเรศเจ้า

ทราบวาพระพื้มลาญ
พระกำสรดพลางดาล
ภูจักยกพยุหแกลัว

๔ เหวยอำมตยอย่าช้า

สิบสมุทเลือกแต่ชาญ
เสนีรับถอยคูลาน
ผูกอัสวราชคอยท้าว

๕ สรงเสรจทรงเครื่องแล้ว

ทรงที่นั่งดุรงค์แรง
มากขบวนนำหลังแขง
บันลุโคธาเรา

๖ พระพงษ์จักรพรรดิผู้

ยลทัพพวกอลุรินทร์
ทรงจับพระแสงศิลป์
พระยาทูตประกาศร้อง

๗ พระพิศณุรักษไท้

เสียงสนั่นพนาตอน
บรรพตอิสันธร
ต้องยักขตายสรดิน

โรมคัล

รีบเต้า
จากพนัส นันนา
สู่ท้องพระโรง ฯ

ทูลคดี

ต่อว่า
แผลงสาตร ถูกเฮย
อีกทั้งเขอมรณ ฯ

จอมมาร

ชีฟแล้ว
โกรธประกาศ
ตัดเกล้าชีไพร ฯ

เกณฑ์ทหาร

ฤทธิห้าว
มาจัด พหลเฮย
พรั่งพร้อมทุกขบวน ฯ

จับแสง ทอกเฮย

รีบเต้า
สรัพหมู่ พลนา
รีบให้จับชี ฯ

ทรงชกิล เพศแอ

โท่ก้อง
รีบจาก ภูฏเฮย
เร่งให้รณรงค์ ฯ

แผลงศร

ครั่นครั่น
กัมปนาท
เกลื่อนกลิ้งปลผี ฯ

๑ จอมยักษ์ยลหมดม้วย

จิตรมาดจักรอนราญ
ร้ายเวทสะกายมาร
กรายทอกลลอกแกว่งเลี้ยว

๒ พระราเมศวรมุ่งเซม้น

ยีนแต่เสียงม้าหมาย
ซึกพลายวาทพาดสาย
ต้องฮัศตรตัวแกลัว

๓ ราพร้ายตกพากพื้น

กลัวเดชพระราม
เรารบชิตชีวา
จักคิดกลลวงเด้า

๔ จิ้งรีบเหาะรเห็จขึ้น

ฤทธิยักษ์บังรวีร
เข้าแอบกลีบเมฆกร
ท้าวทูตใจหวนว่า

พลทหาร

โกรธเกรี้ยว

หายบัด ดลเฮย

แล่นเข้าร่ว ๖

ยักษ์ท่าย ไปเฮย

แน่นแล้ว

ทรงผาด แผลงแฮ

ขาดเกล้านันโลย ๖

พลสุธา

กลอกเกล้า

คงวยต วายเหย

ฆ่าอ้ายชิตง ๖

อัมพร

มิดฟ้า

กุมทอก

รฤกไหว้คุณพรหม ๖

๑ อ่านเวทครบเสร็จสิ้น
เมฆเคลื่อนทุกทิศฐาน
หยกดุจอัคนิกาล
แลสบมนุษย์เขม้น

๒ พระรามยลทอกแก้ว
แสงโชติดังสุริยฉาน
แผลงพรหมมาศสังหาร
ตัดหัตถ์บาทเศียรท้าว

๓ ฝ่ายฝูงเทพบุตรทั้ง
ยลภณณมล้างอสุรา
ต่างเยียมพิมานมา
เผยกระมลฟ่องแผ้ว

๔ พระกฤษณรักษผู้
เสร็จพิฆาฏพวกอสูร
พยจวนสุริยยุร
เปรมจิตรเลื่อมศีกร้าง

๕ พลยลจอมยักษ์สิ้น
สยอองเดชต่างพากัน
บันลุ่มขวารพลัน
น้อมเกศทูลกิจเจ้า

๖ ว่ามีมนุษย์ฤทธิล้ำ
รอนบาทลัมนักชา
พระยาขรทูตโกรธา
ชีพิฆาฏเธอม้วย

๗ ตรีเศียรได้สดับถ้อย
ทรงโคกยาตุรภูล
คิดถึงเหล่าประยูร
สามโอรสลู้งมาตยเฝ้า

สามารถ
ไปเว้น
เรื่องโจง
พุงด้วยทอกทรง ฯ

ขุนมาร
ส่องด้าว
ทอกยักษ์ ยับแฮ
ทุตม้วยตกดิน ฯ

กัลยา
เสร็จแล้ว
อวยสวัสดิ์ พระเอย
แซ่ชร้องสาธุการ ฯ

ไวยกุล มาเฮย
มากมลล้าง
ยาตรลับ ไคลแฮ
เสด็จเข้ากุฎิเกษม ฯ

อาสัณ
รีบเฝ้า
สู่พระ โรงเอย
อสุรไ้ตรีเศียร ฯ

เดชา
หัตถ์ด้วย
ไปรบ มนุษย์เอย
อีกมลล้างพลหลาย ฯ

พลทูล
เทวศเศร้า
พงษ์เฝ้า ท่านเอย
ผูกช้างจัดพล ฯ

๑ อ้ามาตยรับสั่งแล้ว
จัดพวกพลกุมภัณฑ์
ผูกพลายชื่อพิทกัลป
ครั้นเสร็จกลับนอนน้อม

๒ พระยามารด่วนเข้าที่
ทรงเครื่องพิไชยรณ
หกหัตถ์จับศาสตรดล
ทรงคชเร่งพลแกลว

๓ พระรามเทนยักษ์แล้ว
กับพระลักษณอนุชา
เราไวยะกุลมา
รวิ้งพินางอย่าได้

๔ พระอวตารจับศาสตรแล้ว
ไล่สูรพลนิกร
ทรงลั่นพระแสงศร
ถูกตรงคัพพลดัน

รีบครร ไลยเฮย
พรั่งพร้อม
ยืนเทียบ เกยแฮ
นบให้จอมอสูร ฯ

สรงชล เสรจเฮย
ยุทธแล้ว
เกยมาศ
ลุล่อมกฤษี ฯ

มีวา จาเฮย
ท่านให้
สมเหตุ แล้วแฮ
ยาตรด้วยการณรงค์ ฯ

รีบจรว มาเฮย
พ่ายล้น
ลเทือนทั่ว พนศแฮ
ด้าวม้วยมลายชนม์ ฯ

๑๑ ตรีเศียรจับคชเข้า

พระหวดงาบุญชร
ตรีเศียรแกว่งจักรกร
จักรคะคว้างไขว่กัน

๑๒ ราเมศรียลจักรเจ้า

ทรงลั่นอัคนิวาตผลาญ
จักรแหลกล่วงพะควาญ
ขุนยักษตกดินแล้ว

๑๓ หริรักษพิโรธเงื้อ

ตีถูกกายกำสร
ตรีเศียรมุ่งหมายรอน
ดาลเคิกศรมากล้า

๑๔ พระบงศรยักษล้อม

เนตรมุ่งพระไทยหมาย
จับพรหมมาศพาดสาย
ปักอกตรีเศียรร้าง

ราณูรอน
ขาดสบัน
กลับคว่าง ไปเฮย
รอบล้อมองค์ราม ฯ

มัชวาร์ เวียนแอ
จักรแก้ว
คชมอด ม้วยเฮย
แผ่นเข้าราวี ฯ

คันศร
เจ็บซ้ำ
ชีพลั่น คิลปีแอ
แวดล้อมองค์ราม ฯ

รอบกาย ท่านเฮย
จกมล้าง
ทรงพาด แผลงแฮ
ชีพลั่นสูญชนม์ ฯ

๑ เทเวศรนางฟ้าทุก
ยลพระราเมศผลาญ
ต่างไปรยบุษบาบาน
มีจิตรโสมนัสด้วย

๑ องค์พระทวิรักขไท้
เสร็จพิฆาฏกำธร
ยลทิพยผลกาชจร
พระเบ็ภกระมลแผ้ว

พิมาน มาศแฮ
ยักษม้วย
ทรงกลั่น ดลนแห
ทำนล้างอสูรสูญ ฯ
ทรงสร
มอดแล้ว
ชจายรีน รศฤ
เสด็จเข้าภูมิ ฯ

โคลงภาพรามเกียรติ์

ตอนที่ ๒๔

นางสัทมิณฑาทูลทศกรรฐ ทศกรรฐทูลเงี้ยวให้
มาริศแปลงกายเป็นกวางทองไปล่อง แล้วตนเอง
แปลงเป็นฤๅษีเข้าลักนางสีดา พระรามแผลงศรตัดอง
มาริศตาย

ผู้แต่ง พระเจ้าบรมวงศ์เธอ พระองค์เจ้าอรอรุณนาคร

๑ สัมมนาฯทองทอง
จากเขตรโรมคัลบัน
พลักษณ์แพกักตรัดัน
นางสุทศเศียรท้าว

๑ ยักษีสาขนิษฐเศร้าว
มียาตบาทกุดผลาญ
แลนพีโรธอโฆษาน
เพลงเดชศึกดาเง้อ

๑ นางทูลแดงเมื่อเมื่อ
พิลาปร้าทำมุข
กวยยส่อสีดา
ชวนยักษลักพระน้อง

๑ ยินโถมเยาวเรศท้าว
เสียวชานร่านราครักษ์
ศรชรรคคทาจักร
พรว้าชักนางยักษอำ

ทเลจรัล
ลุด้าว
ร้องแล่น หนื่นนอ
โอดโอดไคก็ ฯ

สงสาร
เนาเนื้อ
ลีหนาท
สาตรร้องคำรณถาม ฯ

โคธา ฮารเฮย
เศกพ้อง
ดวงสวาดิ
นุชไฉฉลิมวัง ฯ

ทศกัศร
เล่ห์บ้า
หลุดจาก หักณเฮย
โอบฐอัยโยโถม ฯ

๑๐ ทศเศียรโลมหลากหลายหน้า

นางนิกวราวมลักษณ์
ต่างหีนต่างเทนภักตร์
ราพพลุ่งเพลิงกามเสรา

๑๑ พลิ้นสู่อรรคเรศแจ้ง

คิดแย่งสีดาครอง
มณโฑทนต์ทูลสนอง
ทศภักตร์พิโรธเร้า

๑๒ มาริศจินออกอ้าง

แสงจิตคิดขัดขาน
ทศภักตร์พิฆาฏผลาญ
จำรับยาษาเสียม

๑๓ จอมมารสารสั่งให้

เลือกแต่ละตนรณ
ปาวนา รับสั่งลง
เทียบรัดจัดพลห้า

๑๔ มาริศจวลวิลาปเข้า

กอดมิตรชนิษฐา
แถลงเหตุแก่เงษฐา
ต่างคร่ำครวญทวนลห้อย

๑๕ พอยามย่ำรุ่งเรือง

ทศภักตร์ย้าองค์ทรง
ชวนมาริศจิตพิริวงค์
สพรั่งพลแห่ห้อม

๑๖ ครั้นถึงฝั่งแม่น้ำ

มาริศแปลงกายา
ผิวพ่องล่องเลขา
งามแรงงามยกเคี้ยว

นางยักษ์

ราคะเจ้า
ผิดแผก โฉมแธ
เสน่หรีอนฤไทยกศีล ฯ

ใจปอง

คู่เกล้า
เสนอเลห์ ร้ายแธ
เรียกนำมาเฉลย ฯ

อวดาร

เหตุเทียม
หมดโคตร วงษแธ
ศึกแกล้งแปลงปลอม ฯ

เตรียมพล

ฤทธิกล้า
ลานรืบ มาแธ
สืบถ้วนมวณูทมิฬ ฯ

เคหา

ดั่งถ้อย
โดยราพ สั่งแธ
ท่างข้าลาตาย ฯ

สุริยง

เครื่องพร้อม
เกลิงรด ราพแธ
เหาะคล้อยลอยโพนม ฯ

โคธา

เยี่ยงเนื่อ
เขาแฉก मुखฤ
ค้อยเยื้องกรายชาย ฯ

๑ ฝ่ายพงษ์พิศณุเทพทั้ง

พร้อมพระอนุชสีดา
ชวนชมพนมพนา
บัดสมรแม่ชม้อย

๑ สาวสวรรค์วิลาปพ้อ

จักรกฤษณพิศกวางลง
ขัดสมรแม่วอนรดา
จำจากฝากลักษณะเมื่อย

๑ มาริศโลดล่อลื้อ

เหนพระท่ากวางหวน
แผ่นไผ่นกระโจนจวน
รามราชพิมาภูเขี้ยว

๑ ลางผลาญมารมฤคล่า

กลับกั๊กตรเปนยักษ์แฝง
ภูวนารถพิมาภูแฝง
ยักษ์ร่ำทำเสียงร้อง

ย่นชา

แน่นน้อย

แสนสุข เกษมเฮย
เนตรพ้องยอคำ ฯ

ชอกวาง ทองเอย
ทลากเนื้อ

ขุนเทวด ทวีแ
มุ้งมล้างกวางแปลง ฯ

นเรศวร

ทกเลี้ยว

จักคำ ลงแ

ขับข้ามตามกวาง ฯ

แรงแสง เดชเฮย

ป่าบึง

ศรเสียบ มารแ

ลักษณะอำมาพลัน ฯ

๑๐ สาวสวรรค์บรูณ์เกล้า
 พอสดับขับพระลักษณ์
 อนุชากราบทูลทัก
 บริภาษพจมานเร้า

๑๑ พระลักษณจนจิตรไหว
 ฝากพินางพลางคล้าย
 ปวงฝูงอัครสวรรค์
 ทวนเหตุราเมศรมล้า

๑๒ ทศกัณฐ์ยลลักษณ์ทั้ง
 แปลงเพศเป็นชฎิลสิน
 โลมหลอกบอกโฉมจิน
 ชักสือชวนสู่เหย้า

๑๓ สงสารเขาวเรศร้อง
 ราพกลับเป็นสิบักตร
 อัมโอบอรองค์อรรค
 เถลิงรตเร่งพหลหัว

ลวงยักษ์
 เร่งเต้า
 นางเทวศ ทวีแอ
 เร่งให้จรถล ฯ
 เทวัญ
 โศกร้าง
 หวาดผิต
 ราพร้อยบือเกษม ฯ
 เทพินทร์
 ลาศเต้า
 ชื่อสุ ธรรมแม่
 ยักษ์เบื่องเมืองมาร ฯ
 ชับยักษ์
 ไล่ล้า
 เรศรีบ มาเอย
 เหาะขึ้นเมฆา ฯ

๑ ปักษาสดาอยู่รัง

คิดคู่ภูวเรศรผืน
ผายแผ่นโพยมผัน
ลอยยุพินปิ่นเกล้า

๑ สดาอยู่ร้องตวาดเข้า

พิฆาฏพหลพลยักษ์
โถมถีบรตทศภักตร์
ซ้ำมาสารถิตด้วย

๑ พงษแผนแสนหนึ่งกุม

อีกสิบเก้ากรตี
สดาอยู่ยุทธแย่งผี
ไล่ชยิกจิกตีสถาน

๑ ปักษินบินยั่วเขย

เหวยทศภักตรจัก
ถูกลัวแต่หริรักษ
แหวนที่นิ้วนางด้วย

รังสวรรค์

ไฟเผ่า

พวยักษ์

กลบฟ้าพายุอง ฯ

โหมหัก

หมดม้วย

พินาศแหลก รยำแฮ

ถ้วนกลิ้งกลางดง ฯ

กรสี ดาเอย

ตอบด้าน

มือเยี่ยม ยงแฮ

แตกยหื้อดูไทยดวล ฯ

ขวางยักษ์

มอดม้วย

ฤทธิ ศวรฤ

วจนันพลันผลาญ ฯ

๑๐ ขุนมารชานเยาะยัม
ชิงประวิชลักขม
ถูกอกนกเสียว
ปากคาบธำมรงค์ค้ำ

๑๑ ทศเศียรเสรจเค็กอุ้ม
เพรงเดชสุราเพอญ
พาสมร่อนลงเดิน
เยาวเรศเทวศว้า

๑๒ ยลมาณูมยุเรครอง
ว่ายักขลักสิดา
สมรแม่สบสวาวา
ทูลว่าสิดาเศร้า

๑๓ บหิงลูแหล่งข้าม
ราพจักพาโฉมฉิน
เกรงเกลือกกลับถวิล
จึงโอบอองคั่นอง

๑๔ พลันวางวรรณภูเข้า
ร่อนยั้งอัคนิศร
อสุรสั่งมอบบังอร
จนจิตรคิดขัดข้อง

ยินดี
คว่างคว้าง
ถลาหล่น ลงเฮย
คร่อถ้ำถวายเป็น ๑

อรเหิน ทาวแฮ
ราพล้า
ดงดวน มาแฮ
วิลาลก้องกำครवल ๑

ทูลรา เมศเทอญ
ดวนเต้า
ทีฟาก สไบเอย
สั่งไท้พลันถึง ๑

ชลาลินธุ์
สู่ห้อง
วรมที ยินา
มุงแคว้นสวนขวัญ ๑

เคียงสมร
เสียดต่อง
กับสหัส กุมารนา
เหาะเข้าลงกา ๑

โคลงภาพรามเกียรติ์
ตอนที่ ๒๕

พระราม พระลักษมณ์ตามหานางสีดา พบสหาย
บอกข่าวว่าทศกรรวลักไป ถวายแหวนแล้วสิ้นใจ
พระรามปลงศพให้แล้วติดตามพลัดเข้าไปในองแพน
ยักษ์กุมพล ไปรบยักษ์กุมพลพันทรมาน จนถึง
ทณูมานถวายด้อ

ผู้แต่ง พระเจ้าเมืองฟ้าแดด พระองค์เจ้าวรรณนากร

๑ ปางไทยเทวราชเจ้า
พิฆาฏผลาญมารอมิตร
คอนกว้างย่างเอื้องคิด
ดวนผ่านลหันทวย

๒ ผันภักตร์พบลักษณ์เต่า
เสนอยเหตุยาวเรศทรง
สดับสารเร่งพิศวง
ดวนพุ่มมฤคไต้

๓ เมลโทยมพยับก้อง
พรรณพฤษภงอกออกผล
พลายวาตปลาตดล
พระเร่งเลงกลางเศร้า

๔ กรมจิตรพิศนุยาตรเข้า
บพบภักตร์ลักษมี
คั่นรอบขอบสวนศรี
แสนโศกกำสรวลเศร้า

จักรกฤษณ์
มอดม้วย
คنيعรรค เรศเอย
กลับห้องหิมวันต์ ฯ

ตามองค์
สั่งใช้
หวั่นเทวศ กวิลเอย
รีบต้นดงเดิน ฯ

กลางทน ทาวแฮ
แมกเค้า
หลุดจาก หัตถ์แฮ
สู่เวียงนาครม ฯ

ภูมิ
หนุ่มหน้า
ฤาสระ สนานเอย
สลบสิ้นสมประดี ฯ

๑๐ พระศรีอนุชนารถร้อน
 กอดบาทพระทรงศิลป์
 โทยทวนรำครวญริน
 วิเวกแว่วอศวาทเจ้า

๑๑ ร้อนอาศน์เทวราชเจ้า
 ชวนเทพบุตรทวยหาญ
 ไปรยล่องทิพยธารชาน
 ชีตศิไสยสิทธิย่าง

๑๒ มหิศรสองราชต้อง
 ผวาแว่ววัชรินทร์ชาน
 กำสรवलโคกสงสาร
 ชวนพระอนุชสูห้อง

๑๓ จักรพรรดิผันกัศรพิ้อง
 ดายตาทกพสุธารลหาน
 บัทยลปิกษาชาน
 ถวายประวิขเสรจม้วย

ญาไทยถวิล
 โศกเศร้า
 ชลเนตร นองแฮ
 พิลิปลัมสลดลง ฯ

จอมลฐาน ทิพยเอย
 เทาะคว้าง
 ขาวลักษ มีเอย
 เสรจอันคินสวรรค ฯ

ล่องธาร ทิพยเอย
 ขาวน่อง
 แสนเทวศ
 พนศด้าวหรรดี ฯ

พลมาร
 หาดห้วย
 ขาวลักษ มีเอย
 มอดเมื่อเมืองสวรรค ฯ

๑ นรึงสรรค์สังเวทเคราะห์
แสนทเวศชลเนตรวิน
พลันแผลงพระแสงศิลป์
เสร็จลั่นอรรคณีไหม้

๒ พระชวนอนุชด้น
ข้ามเขตรสิงขรเขิน
ไปชมพนมเนิน
ถวิลบ่วายคลายเศร้า

๓ กุมพลคนโปรดเจ้า
ลอบหยอกนิลมาลี
คว่างจักรัตตนาภี
ต่อพบพาสู่เทพภู

๔ กุมภันท์มีฤทธิ์เรือง
แต่รูปครึ่งตนโต
จับถึกมฤคโค
ตามสาปแต่บาปเบื้อง

๕ ยติศรสองรชเข้า
ยักษกระหุ้มใจทยาน
ขยดจับกลับบันดาล
ฉงนจิตรคิดเขตเขี้ยว

๖ พระรามติลกแจ้ง
ตูอวตารผลาญ
ตามมิ่งมหาศาล
สูครึงกึ่งกายเหียน

๗ แทตย์ทูลไชชนต้อง
ถวายนิตะลงกา
ทศภักดรลักสีดา
เชิญเสด็จชิตชินแล้ว

ทรวงถวิล
รำไห้
สฤติมาศ เมรุเฮย
ศพแล้วพิรุณโรย ฯ

ดงเดิน
โชดเค้า
พนาเวศ
โคกซึ่งคณิงสมร ฯ

โลภีย
ท่านรู้
ชาตสาป ข้าแ
กลับให้ไปสวรรณ ฯ

เดโช
เดิบเดื่อง
เข้าเขตร กินแ
บ่มเศร้าโคกสนอง ฯ

เขตรमार
อยากเคี้ยว
แดพรัน
ขยับย่อนยุบลตาม ฯ

แก่มาร
เผ่าเสี้ยน
ไปปราบ อสุรเฮย
เหตุเศร้ากลไณ ฯ

โทษา สยมแ
เกาะแก้ว
ดวนรีย ไปเฮย
จักรูทางไป ฯ

๑ พระจักได้พานเรศล้วน
จตุเปณโยธิน
ชมพู่และชิตชิน
แต่พระเอนดูข้า

๑ พระตรีภูวนารถได้
เสียงพระแสงเพลงผลาญ
กุมพลดับปราณหาญ
โทอิเบศเกษหล้า

๑ นางมารนามอ้างอัส
เติบโตใหญ่ใจกระสี
จับถักมฤคิ
ยลพระลักษณย์กษบ้า

๑ ศว้างค์พระลักษณย์กุ่ม
เสียงสนั่นคัคณานต์ขาน
ร่ามราชพิฆาฏผลาญ
แสงสาครส่องสว่างกลุ่ม

๑ พระลักษณได้สติเอือน
ยักษณูกมนต์หล่นดลา
พระพิโรธลิตแขนขา
มารอ่อนวอนโทษกัม

เทวินทร์
ทาชว้า
สองนะ ครแอ
โปรดให้ไปสวรรค์ ฯ

สดับสาร
ส่งฟ้า
เทาะกลับ สวรรค์แอ
รีบตั้งตงพนานต์ ฯ

ลมุขี
ราคกล้า
เคี้ยวเล่น อยู่แอ
บิตบึงตบึงบง ฯ

เทาะทยาน
มิดคลุ้ม
เพลงสิทธิ ครแอ
กลับแจ้งแสงโถง ฯ

มนตรา
ล่าลัม
เขี่ยนลับ ส่งแอ
กราบแล้วลาหนี ฯ

๑๑ สONGศรีนราสร้าง

ลูปักทลวัน
ดลจิตรจักรพรรดิผัน
ชวนอนุชอยุดประทับใต้

๑๒ ลูกลมสมเยศอ้าง

จากพิริยฐาน
ประสพสองมหาศาล
อยากรสมานมิตรไท้

๑๓ คำแห่งแปลงเพศเพียง

ปิ่นปายต่ายพฤษจรร
แผลงฤทธิ์ปลิดใบกร
พระลักษณห้ำมสิงหาว

๑๔ ลักษณะจับธนูเหนียวนาว

สิงกลับจับธนูชิง
นาวเล่นแผ่นไผนยิง
พระลักษณพิโรธเร้า

แรมพัน
เทพไท้
ผายอ่อน องค์แ
ร่มหวานิทารมย ฯ

ทณูมาน
ถิ่นไม้
โสภาคย์ พรรณแห
ทักท้าวทางกล ฯ

พานร น้อยเฮย
จวบท้าว
เก็บท่ม ทิ้งเฮย
ท่มไม้กลายทวิ ฯ

ยิงสิง
กโชกเย้า
ครล่อ ล้อแฮ
ปลุกให้ทูลเสนอ ฯ

๑๐ พระเลอภูษเพ่งพ้อง

โลมรัตนกมลทลผิน
ฟ่องเฟือกเกลือกกระบินทร์
พระลักษณ์บงต้อง

๑๑ ชุนกรบินทรียันตรัสแม่น

แปลงรูปทนต์มานกราน
ถวายเป็นคิลปีกระบินชาน
โดยเหตุสวาทเฝ้า

๑๒ อยู่หัวจักแสดงด้าว

จักรกฤษณ์ตรัสแถลงไข
คำแห่งทนต์มานไวย์
ขอแนะนำชำน้อย

๑๓ มีนามสุครีพน้อง

พี่ขับจากธานี
เหนลิงจักภักดี
พระกฤษณ์อวยไชยให้

พานรินทร์

บอกน้อง
มีเดช
ตบด้วยทูลแถลง ฯ

คำมาร ตานา

กราบเกล้า
ขอโทษ แดลงแฮ
สั่งให้ถวายเป็นตัว ฯ

แดนไต

ขจ่างด้อย
วากย์ว่า พระเอย
หนึ่งเฝ้าฝ่าธุลี ฯ

พาลี

สู่ไม้
ต่อบาท บงชูเอย
แนะนำมาถวายเป็นตัว ฯ

โคลงภาพรามเกียรติ์

ครั้งที่ ๒๖

ทนต์มานพาศุริศพมาถาญพระราม สุริศรพกับพาตี
รบกัณ จพพาตีรู้ว่าเป็นศรนารายณโจึงยลุมดาญ

ผู้แต่ง พนมวิจิตรวรศิลป์

๑ วาญบุตรกราบบาทไ้

ส่นุตรพระสุริยา
ยอเกียรติพระจักรา
บเน้นนำนาคล้อย

๑ ถึงถวายอัญชลิตน้อม

จึงพระตรีภูวนารด
ดูกรบุตรภาณุมาศ
จึงมละนิเวศต้อง

๑ สุครีพทูลแต่ตั้ง

กาจากกับทพ
ผิตนัตปากถ้ามณ
พีกลับขับไล่ข้า

๑ คาบทหนึ่งข้าบาทไ้

ความชอบพระอิศรา
รางวัลวีเชียรดา
กาจากเกียจกันเคล้า

ทูลลา จรแ
กล่าวถ้อย
เรื่องฤทธิ์
เคลื่อนเฝ้าบาทงส์ ๑

ประนตบาท
ท่านพร้อง
มีเหตุ ไตฤ
อยู่ร้างแรมไพร ๑

เดิมที
รบรา
ข้าพนี้ก เลียนอ
จากตัวเนาพนานต์ ๑

ชลอผา หลวงแ
โปรดเกล้า
เรศแก่ ช้านอ
คู่ข้าเคียงถนอม ๑

๑๑ เสียสัตย์ถูกสาปเบี่ยง

ควรพระจักรพรรด
ตรัสว่าจงคิดการ
เราจะสอบคำอ้าง

๑๒ สุครีพทูลตอบไ้

อันจะสู้พาลี
ได้พรพระอิศรมี
ใครรบเสียแรงกำ

๑๓ พระเหินสุครีพท้อ

ตระบัดพระทรงครุฑ
จักสรลงเทพยอาวุธ
สามารถนำบัดป้อง

๑๔ ตรัสพลางแผลงเดชด้วย

สีรุขทรงแสงศร
แผลงเป็นสุรจันทร
ไฟโรจเรืองจรัสด้าว

๑๕ ทั้งสองพานเรศได้

วายุบุตรทูลพระจักร
สองน้ำจะไหม้หัก
สุดคิดข้าทูลแล้ว

๑๖ สุครีพทูลท้าวไ้

เชิญสูบุรชิตชิน
พระชวนอนุชลิน
สุครีพรีบนำท้าว

๑๗ ถึงประทับยับยั้งร่ม

สุครีพบังคมลา
พระสรลงเทพยสาตรา
ออกโอฐอวยพรไ้

บทมอลย์

ชีพมล้าง

ไปล่อ มาเทอญ

เหตุตั้งเดิมดู ฯ

อับตี

ยากล้ำ

ฤทธิ์เลื่อง โลกย์แฮ

กึ่งแพ้ไทยตัว ฯ

ทางยุทธ นาแฮ

ท่านพร้อง

รินรด ให้น่อ

ปิดร้ายไทยบร ฯ

ฤทธิ์รอน

เหนียวน่า

ดาเรศ ร่ายแกล

เดชด้วยดาลแสดง ฯ

เหินกระหนก นารายณ์แฮ

กฤษณ์แก้ว

หาญต่อ กันนา

หลีกลีลาจร ฯ

อับดินทร์

เขตรด้าว

ลาลาด มานา

มุงเมื่อมาเมือง ฯ

นิโครธา

บาทไ้

เสวีจรด กระบี่แฉ

ฤทธิ์ร่าเรืองณรงค์ ฯ

๑ สุครีพลาเลี่ยนขึ้น
ลอยลิวตรงปราสาท
เหวี่ยงๆ หน่อเทวราช
ตัวท่านวันนี้ต้อง

๒ พาลิตาลเตือดได้
จับพระขรรค์อาวุธ
ดาราวิเชียรจุด
เหนจกมีพวกอ้าง

๓ พาลิตอบนาฏน้อง
ถาย่านอายทรชน
แสนโกฏิสุมทนต์
จักฆ่าบให้ลี้

๔ ตรัสพลางโผนแผ่นขึ้น
สองจับสับยุธยง
จวบพระกฤษณบุง
จับธนูนำวแล้ว

เวทาศ เห็นแะ
เรียกร้อง
เร่งออก มาเฮย
มอดม้วยมฤตยู ฯ

ยีนอนุช เรียกนา
วิ่งคว้าง
ช้าก่อน พระเอย
จึงกล้าท้าณรงค์ ฯ

นฤมล พี่เอย
เช่นนี้
จักช่วย มั่นนา
หลักพันคมขรรค์ ฯ

รณรงค์
ยวดแล้ว
บชัด ตัวนา
เจียดเจืองงณน ฯ

๑๑ สุครีพยุทธเพลิงงแพ
 กากาจดาโถมทยาน
 จักฆ่าคิดสงสาร
 ขว้างสู่จักรวาลไฟ

๑๒ สุริยบุตรกลับโกรธพ้อ
 ลวงล่อเราสงคราม
 จักรรัตน์ตรัสตอบตาม
 สุดที่สังเวยด้วย

๑๓ ตรัสพลางฉีกผ้าผูก
 สุครีพคมลาลิน
 จรดันดับชีวิตขึ้น
 กากาจยีนอนุชเร้า

๑๔ ออกจากปราสาทขึ้น
 สองต่อยุทธราทรอน
 จวบองค์พระทรงศร
 บงกระบี่ถนัดนำ

รำบาญ
 จับได้
 อนุชร่วม ครรกแฮ
 เสรจแล้วมาเมือง ฯ
 พระราม โฉนเฮย
 เกือบม้วย
 แคลงเคลือบ ตัวนา
 พี่น้องลกลกัน ฯ

กรกระบินทร์
 ลาศเต้า
 ชันยุทธ บองเฮย
 เรียกร้ายแรงดี ฯ

อำพร
 ฤทธิ์ห้าว
 ศรพาด เฟ่งนา
 เหนียวโน้มธนูแผลง ฯ

๑๑ ครแสดงเพลงเดชด้วย

จรรจดอกพาลี
โลดลงสู่ปถพี
เหวี่ยงขลุ่ยโหดไว้

๑๒ ควรฤาเราพี่น้อง

ไข่กัจของนักธรรม
มาพลอยฆ่าชีวิตัน
บวชบอขายบปल्ली

๑๓ ทริวงษทรงส่วสดีเอื้อน

เรานารายณ์ยวตาร
ท่านเลี้ยลิตยลาบาน
ครั่งรับธาดาทำ

๑๔ เสรจแสดงวรเกียรติด้วย

กรสิ่กุ่มสังข์ทรง
พาลีเหลือบเทนยงค์
จำละชีพจำแคล้ว

๑๕ ออกปากฝากอนุชทั้ง

องคตอิกดารา
จงพระโปรดกรุณา
ทั้งสี่ชอถววยได้

๑๖ พระทรงสังเวชเอื้อน

ขยเลียดพอแมลงวัน
บวงสรวงเทพยสาตรพลัน
จักส่งคืนนิเวศบ้อง

๑๗ พาลิอัญชูลิตแล้ว

คมสาตรพาดกายยาย
เงิงกรรมหากจำตาย
เลี้ยชีพชื้อไว้

ฤทธิ

จับไว้

ร้องแผดเสียงแฮ

ชั่วช้าสาธารณ ฯ

ผิดกัน

ถ่อยนี้

เราเหตุไฉนา

ลอบล้างเราโฉน ฯ

โองการตอบเฮย

ปราบหล้า

ต่อมทิศวรแย

โทษต้องจำตาย ฯ

ฤทธิรงค์

จักรแก้ว

ออกโอฐอกเอย

คลาศด้วยสาปสรร ฯ

นัดดา

เพือนไว้

อนุเคราะห์ผดุงแฮ

บทเบื่องบาทมูล ฯ

ลดทณฑ์

อัมทอง

ยกโทษท่านนา

ปกเกล้าพลเมือง ฯ

ทูลถววยเหตุแฮ

เทพไท้

ดีกว่าคงเอย

ชั่วฟ้าดินชม ฯ

๑๑ ทูลเสร็จสู่นุชแล้ว

โอฐอ่อนสอนอนุชา
ตามแบบราชวัตร
เสร็จสั่งวางศรม้วย

๑๒ สุศรีพกอดศพกลิ้ง

ข่าวทราบดาราวพฐ
องค์ตออีกชมพู
โดยด่วนสู่ศพเคราะห์

โคก

ชอบด้วย

นุวัตร สิ้นเอย

ชีพเมื่อยพิมานแมน ฯ

เกลือกดู ยนาถแ

รับเต้า

พานพวง สนมนา

โคกแล่นนันเสียง ฯ

โคลงภาพรามเกียรติ์

ห้องที่ ๒๗

พระรามเฝ้าทูลพระยาพาลี และเทวดานำ
เครื่องทรงมาถวายให้พระรามสัก

ผู้แต่ง ทศวงษ์วิเสศ

๑ สุครีพคลายโคกได้

จึงกล่าวสุนทรพจน์
สู่สองนั้ดดาปี
บุรพเหตุจวบสรล้าง

๒ คุราสองกระบี่น้อย

ซึ่งพิ้งกาลโสมย
เพราะอาสั้ดยโทย
อวตารภาคนี้

๓ สองกระบี่นั้ทรยีนออกอย่าง

ความโกรธกลับเกรงหาย
สารถาพต่ออาร์ถวาย
สุครีพพาริบั้เฝ้า

๔ ข้าบาทสวามิภักดีนั้อม

องคตชมพูพาน
ทั้งสมบั้ตริชถาน
อึ้กกระบี่พลพรรคพ้อง

๕ จักรพงษ์ทรงสตั้บั้แย้ม

สองกระบี่นั้ดดาอินทร์
ดรัสถึงศพพานรินทร์
สุครีพทูลว่าแล้ว

๖ จักรภณษณตวั้สเสรจขึ้น

ทรงลันจันทราทิตย์
เป็นเมรุรัตน์ชวลิต
งามสง่าสูงสุดส้าน

๗ เชิญโกษสถิตย์ขึ้น

รามลันนอร์รคณึ้ศร
เป็นเพลิงรุ่งเร้งรอน
สุครีพแสนโคกกล้า

สมฤดี

เทียบอ้าง
ยราชบุตร พึ้เอย
เล่าลันสุดความ ๑

ภาคินอย

เมื่อกึ้
พิศณุสาป สรแธ
จึงต้งจำตาย ๑

นารายณ์

เหือดเตร้า
อภิวาท
กฤษณุให้ทูลถลง ๑

นำหลาน มาเอย
พึ้นอง

ภูมประเทศ
พิริยเกล้าทูลถวาย ๑

ยลกระบี่นั้ทร
อาจเกล้า
ควรรึ้บ ปลงแธ
แต่เบื้อองบาทบงสุ้ ๑

ศรสฤทธิ

โลกสท้าน
เลอภาคย์
อาจแย้เวษยันต์ ๑

เชิงตกร

สาตรช้า
ศพกระ บั้นทร์แธ
เล่าหมั้วยมลายตาม ๑

๑๑ ดาวทองคตทั้ง
กบฏาติมาตยพฐ
ต่างถวายพระเพลิงพร
เพลิงฤทธิติคศพโหม้

๑๒ พระจับพลายวาทน้าว
ฝนตกดับเพลิงหาย
ทอຍຍัษฐไปสลาย
บุตริรวิตริเสรจนอม

๑๓ พูลเชิญเสด็จให้
บทจรลีลาศ
พลงนำเสด็จยุรยาตร
ขึ้นสู่ปราสาทสองท้าว

๑๔ สมิตย์เหนืออาคนไต้
หมุ่มมัตยสนมชนิด
เศกสุครีพสืบขัด
สมสนิทดาราพร้อม

ชมพู่ พานเอย
เทวศให้
พริกพริ้ง พร้อมนา
หมดสิ้นสุดควัน ฯ

นีกหมาย
พยุห้อม
สมุทเสจร ศพแ
นอบท้าวถวายเมือง ฯ

โทรราช
เลียบด้าว
ยังนัค คเรตนา
พิศแมนเมืองสวรรค ฯ

เสวตรนัตร
นอบน้อม
ตยราช กบิณฑรแ
พริ้งพันสนมนาง ฯ

๑ สุคริพเกลืงรัชได้

มีจิตรกดัญญจง
เชืญเสดจเจตวันคง
จึงจักยกพยุหเต้า

๑ ฟังกบิณทรทูลให้ทำ

ตรัสว่าเรานานาน
ที่ไคระโทดาน
ท่านรีบจัดพลให้

๑ สุคริพทูลว่าแม่

แลนคุษสมควรรบร
พระรับพจนพายผัน
ออกจกนัคเรศตั้ง

๑ ยลพระยามยุรช้อง

ข้าพบสีดาวาน
ว่าทศกัฏฐ์ร่อสุรพาล
นางจะรอชีไพร

โดยประสงค์

ต่อเจ้า
นครท่า พทลแ
ต่อด้วยตันกร ๖

ทวยหาญ
ไปได้
จักพัก คอยนา
เสร็จแล้วตามเรา ๖

เสดจันธ มาพนัแ
ทับยัง
พาอนุช จรเอย
มุขเมื่อมรรคา ๖

ทูลสาร
สั่งให้
พาสุ ทวีปเอย
ทำท้าวเรวตาม ๖

๑ ยินความทวามเทวศไท้
สยัณอัถยาดูรโทย
สองเดินพนัดไคย
ลึงป่าทูลเหตุซ้า

๑ ทรงรับภูษิตซ้อน
ซ้าวนกคำลึงทวน
ยั้งคิตยั้งรัญจวน
ทวยเทพยทุกทิตซ้อน

๑ อมเรศทราบเหตุให้
นำทียอยอากรณ์สรรรพ์
สู่คันธมาทน์เนรัญ
ไคร์มรังใหญ่ค้อม

๑ อักขรลิขิตไว้
ว่าพระจอมมัมหวาน
ถววยองค์พระอวตาร
ไปซจัตสัถ์วบาปล้าง

ถวิลไทย
อกซ้า
ปดายสบ สวาแฮ
สงฝ้าสไบถววย ฯ

สอยสวน
ทบซ้อย
จากที่ นันนา
อกเศร้าวพลอยคัลย์ ฯ

วิศณุกรรม
เสรจพร้อม
มิตรพลับ พลาแฮ
เซตรด้าวภูมดี ฯ

ไบบาน แกลแฮ
เศกสร้าง
ปทุมพยุท ทัพเอย
ราฟเสี้ยนอุสุรพาล ฯ

๑ วิศนกรรมสรสเรกแล้ว
พอบ่ายแสงสุริยัน
รวมลักษณะบทจรบรร
ทรงอ่านสาสนเสรจเปลื้อง

๑ เสรีจสรทรงเครื่องล้วน
งามเล่ห์สุริยจันทร์จรัส
เนาคันธมาทน์พนัศ
ยามย่ำสนธยเศเข้า

๑ เอนองค์เหนืออาคนแก้ว
ไธพระนุชเปนโฉน
ไวยกุลสู่สบไสมย
ไปตกมือมารลี

๑ พระลักษณเคียงอาคนไธ
ค้อยผ่อนทฤทัยบำเรอ
อันพระลักษมีเลอ
ธรรมาตาทองเนื้อแก้ว

เลอสุวรรณค์
รยอเอื้อง
ลุลับ พลาแอ
ผนวชแล้วลงสรง ฯ

ทิพยรัตน์
ร่วงเฝ้า
ตำหนัก ไพรนา
สู่ห้องประทมใน ฯ

กอดสไบ
เช่นนี้
สมรจาก ควระฤ
ลับแล้วฤาเทน ฯ

ทูลเสนอ
รเบียบเล่า
ไตรโลกย์
เกียงคล้าฤามี ฯ

๑๐ พระทรงเสาวนาถักคัลล้อย

ตฤกปราบราพไพริน
รอยค้อยทัพซัดชิน
พ้อลักษณะจงกลับย้อน

๑๑ อนุชาลาริบริอน

ลูซิดชินกรุงไคร
แกสุครีพโดยไนย
กริ้วท่านทรงว่าแกล้ง

๑๒ สุครีพเกรงกราบน้อง

ทูลว่าพวกพลหลาย
จึงรอรบรวมหมาย
ผัดรุ่งวันพรุ่งนี้

๑๓ พระลักษณะรีบกลับเฝ้า

องค์จัดพลทวัง
สุครีพเหาะไปยัง
สบบุตรมารุตได้

๑๔ ว่าองค์พระกฤษณ์เจ้า

ประทับพลับพลาคัน
ควรวาจักรจรผัน
ยังที่สำนัณนี้โน้น

คล้ายถวิล

เราริอน

เกินเจ็ด วันนา

รีบเต้าเตียนสวา ฯ

เรวไคล

ตรัสแจ้ง

รับสั่ง หาแฮ

กลับช้าเชือนไฉน ฯ

นารายณ์

ระบาทวิลี

พอครบ หมวดนา

ไพร่พร้อมจักรจร ฯ

ทรงสั่งชี้

เทียบไว้

กัทลิ วันแห

ด่วนแจ้งการจริง ฯ

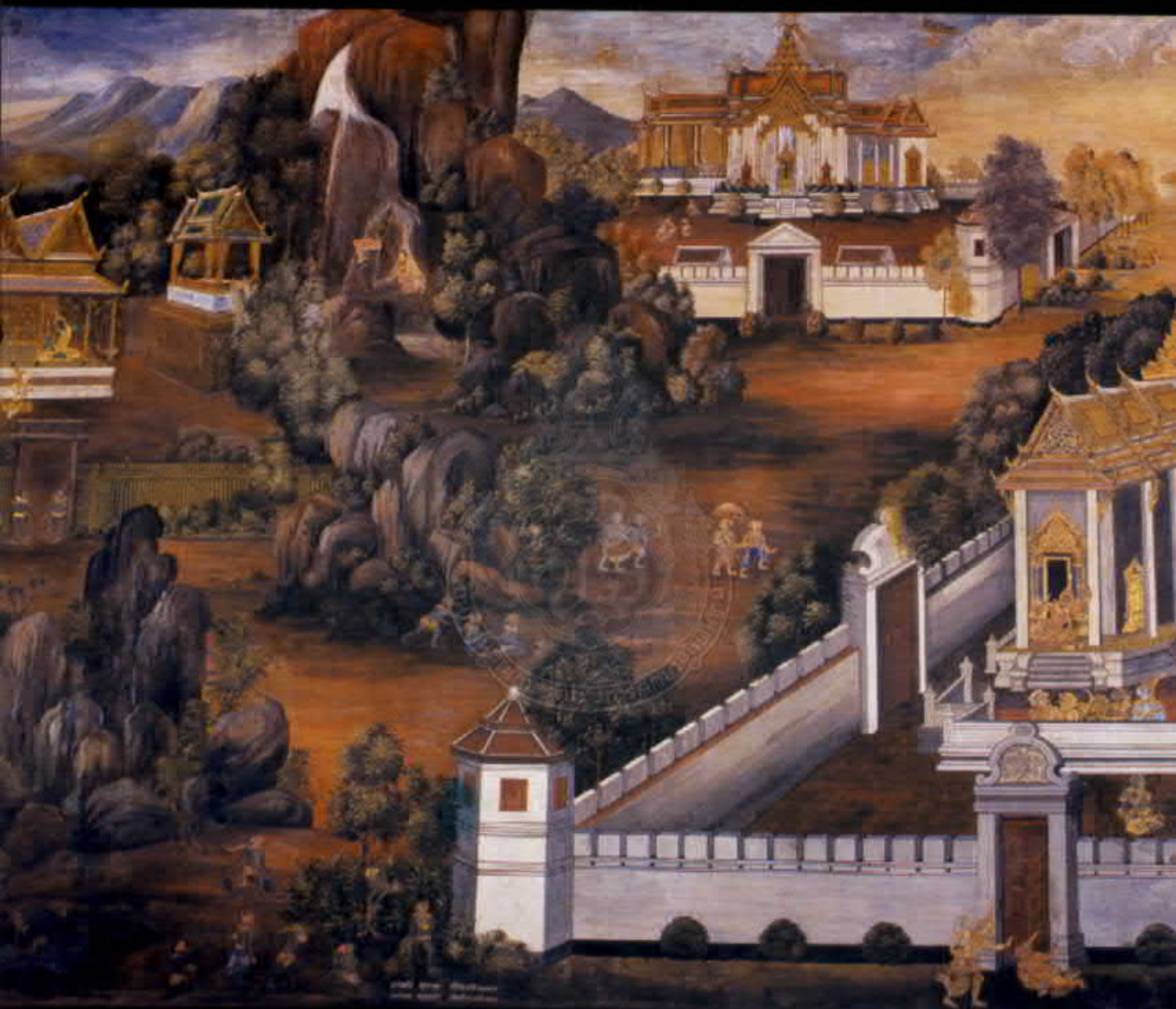
จอมจรร โลงเอย

ธมาทน์ไพน

ฟังราช กิจพ้อ

เน้นช้าฤควร ฯ

โคลงภาพรามเกียรติ์

ตอนที่ ๒๘

ทณูมานเล็กทำอุมาหาขมิพไปถวายพระรามที่
เขาคันธมาทน์

ผู้แต่ง นายเสถียรรัชภา

๑ หนุมานสุครีพขึ้น

มุขมุงพระภูษพล
พบฤทธิกันพล
วายุบุตรทยานเข้า

๒ เทวอสุรนี้

อากยภพลไปโดน
ฤทธิเรื่องตลอดไตร
เร่งหลีกพลแม่ข้า

๓ ฤทธิกันยืนถ้อยที่

ดาสโกรบอภนามตาม
ซ้ำชักปเกรงขาม
วายุบุตรบอกนามแล้ว

๔ ราพวิโรธเรียกเจ้า

ต่างพุงสาตรลับสน
บุตรมารุตใจมพญ
พันทบตระหลบร่า

๕ แกว่งตรีโลดไล่ล้าง

บุกบันฝ่าฟันพล
ขาดแขนขาดคอตน
ยักษ์ยับนับโกฏกลิ้ง

๖ ราพร้ายยลม้วยหมด

แกว่งคทาหอกทยาน
ลูกลมโลดร่าบุญ
ต่างตบกัดฟัดจาง

๗ บุตรพระพายแผ่นเข้า

โถมถีบถุกฤทธิกัน
จิกเขษแกว่งตรีผัน
แทงอระราพลัน

นกดล รเหจเฮย
รีบเฝ้า
ดาตาส ทาวแอ
เช่นเขี้ยวชูดาม ฯ

นามใด
ผ่านหน้า
จักรจบ โลกแอ
ชีพเจ้าจักวาย ฯ

ลึงถาม
กลั่นแกลว
สวาชื่อ โฉนเฮย
ล่อล้อหลอกมาร ฯ

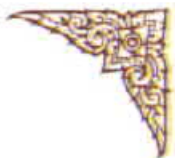
พลรณ รงค์เฮย
สกัถหน้า
กลางเด็ก อสุรแอ
ดิบเท่าทลงแทง ฯ

กลางหน
ฟาดทิ้ง
ตายตก ลงแอ
กลาดฟันปัดพี ฯ

พลมาร
ไล่ล้าง
บุกรุก ราพนา
ง่าข้าตีแทง ฯ

ฟอนฟัน แทตยंना
ท้าวตัน
เพียงจักร
ชีพกว้างกลางโถม ฯ

๑๑ บุตรองค์อาทิตยได้

พิฆาฏหม่มมารมลาญ
สรเลริญเดชยุทธการ
สองกระบี่ฝ่องแฝว

๑๒ จวบคณันธมาทน์แล้ว

สู่พลับพลาประนต
จึงสุริโยรส
วายุบุตรเดียวได้

๑๓ พระลักษณส์ดับถ้อย

ปานเสพยอำมฤตยสินธุ์
นำสองกระบี่นรินทร์
นบบาทหริรักษแล้ว

๑๔ สดับพจนอนุชท้าว

โฉนสุครีพพลขันธ
เจดเวรไปมาทัน
จึงสู้แต่สองให้

ยลหลาน

ชีพแล้ว

กอบสวัสด์ หลานเฮย
รเท็จห้องโทยมทน ฯ

ลงบท จรเฮย

อนุชไท้

ทูลเด็ก ราพนา

พิฆาฏม้วยหมดมาร ฯ

พานรินทร์ ทูลเฮย

สว่างแล้ว

ลาศลุ พระนา

กิจแจ้งบรยายทูล ฯ

ถามพลัน

ผิดไร

ท่านคิด โฉนฤ

แพกถ้อยคำเฉลย ฯ

๑ สุครีพสนองพจนไท้

โดยเหตุเพราะพลลลาย
หนึ่งข้าพระบาทหมาย
เกรงแต่ชมพูนี้

๒ แม้ว่าทราบเซษฐีข้า

จักโกรธกริพลไกร
มากกว่าตบระยไพบ
ขอพระเดชปกเกล้า

๓ พระทรงสดับด้อย

เผยพจนชมพลางผิน
ลึกซึ้งลักษณะวาทีน
สั่งกบี่สองไปพร้อม

๔ บุตรรวิประนตน์อม

รับราชสาสนถอยคณาน
สองแผ่นลิวโทยมหาณ
บันลุ่มพุดาว

๕ สองกบี่เชิญสาสนขึ้น

แจ้งกิจเสนาพา
ชมพุดอกอมตยา
สองทุดต่างรีบเร็ว

๖ ราชสาสนพิศณุไท้

เอากรุคเปนบัลลังก์
มีพระกระมลหวัง
ไวยะกุลสุธาว

๗ ทรงนามรามศผู้

พระเดชเอกเงาฉัตร
เทียบพลแทบเขารัตน์
หาท่านเร่งไปเฝ้า

แถลงถวาย

หลบลิ

เกณท์หมด มานา

เพื่อนท้าวบุตรอินทร์ ฯ

บรรลือ

รุกเร็ว

จากซิด ชินนอ

กระหม่อมข้าพจน ฯ

ขุนกระบิรินทร์

สั่งน้อง

เสร็จมอบ สาสนนา

กิจท้าวชมพู ฯ

เอางาน

ลับท้าว

เทาะรีบ ไปแ

สู่พื้นปัดพี ฯ

คาลา เวรเฮย

รีบเฝ้า

ทูลเบิก ทูตนา

เทาะขึ้นอ่านถวาย ฯ

ทรงสั่ง

อาคนท้าว

ผดุงราชฎี

เผด็จเสี้ยนเศิกอสุร ฯ

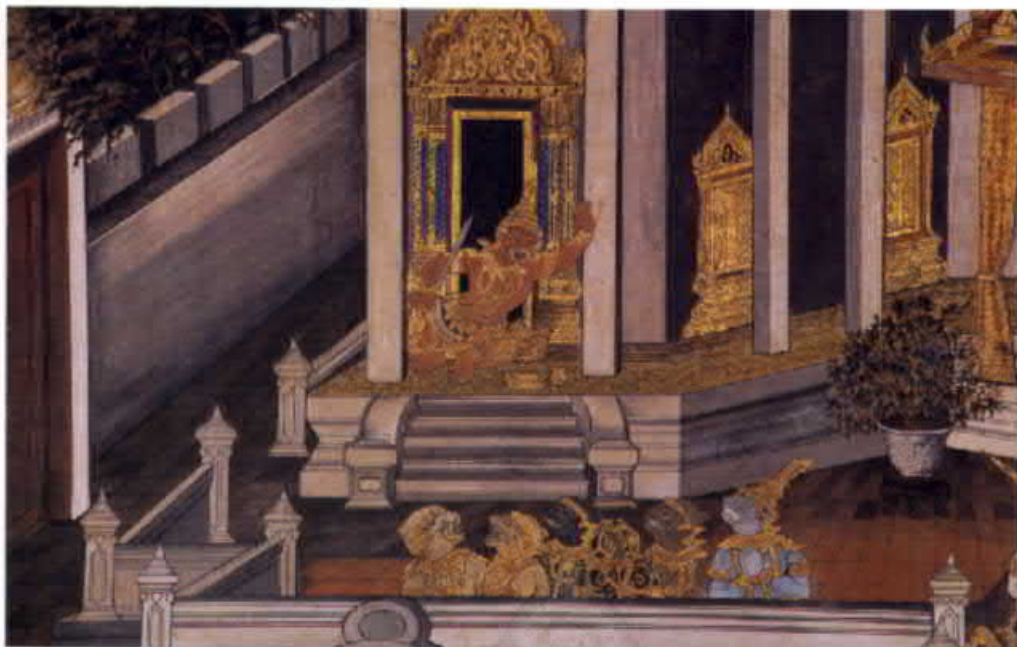
จักรพรรดิ

ร่วมเกล้า

คันธมาทน์

บทเบื้องเรณู ฯ

๑๑ เจ้าชมพูดับสิ้น

เจกอสุนีฟาดปาน
เยนสยบแพทยอยู่งาน
ถามทุดโดยสาสนอ้าง

๑๒ สุครีพแถลงลักษณให้

นิลฉวีทรงคร
ท้าวสรวลเยาะพานร
พิวะจักรมุกข์แล้ว

๑๓ สี่กรถือจักรแก้ว

เกลี้ยงครุฑเป็นทิพยพา
ปราบหม่อสุรพาลา
สาสนทุดล้วนเทจให้

๑๔ สุครีพฟังคังแค้น

ร้องว่าท่านอย่าสรร
จักไปไมไ่บฉัน
ท้าวไกรธไปตรัสแกสั่ง

เสวจสาสน

ชีพร้าง

คินสติ ท่านนา
พิศณนั้นเป็นโฉน ฯ

ทวากร

กาจแกลัว

พลางว่า ลวาเฮย
ห่อนได้นูทรง ฯ

ตริคทา สังข์นอ

หนะไท้

ปวงสัตว์ เกษมแยะ
เชื้อเจ้ากลไ้ไต ฯ

เคื่องกรรณ

เศกแสรัง

ไต่บอก เรานา

กลับขึ้นคินสถาน ฯ

๑๑ น้ำหลานรีบฝ้ายลู
บุตรรวิว่าจำจัก
ลูกลมบอกเสศลัก
จรลุ่มาตยแลร้างพร้อง

๑๒ อำมาตย์ทูลท้าวสั่ง
ไตรตรวจรอบราชฐาน
พอล่วงมัชฌิมกาล
วายุบุตรสั่งนำ

๑๓ เดชเวทเทมทุกฟุ้ง
ปวงกระบี่หลับลึงด
ทญูมานถอดยอครัน
ทลุล่วงพิดานค้อม

๑๔ ช้อนแท่นพานเรศรขึ้น
สุครีพเหาะตามหลาน
ช้วนัวลัดลุสฐาน
ลงจากโทยมสู่หล้า

ที่พัก นังเฮย
กลับฟ้อง
น้ำตฤก ชอบนา
ค้ำนี้ขอนแก่น ฯ

เกณฑ์ทหาร เสรจเฮย
ท้าวหน้า
จันทร์บาย โทยมแอ
เสรจแล้วอ่านมนต์ ฯ

วายุพัด ต้องแก
เงียบพร้อม
ปราสาท
จวบท้าวเธอผสม ฯ

คัคณานต์ เรห์จเฮย
ลิวฟ้า
คันธมาทน์
จรัสแสงแสงจันทร์ ฯ

๑๑ ลูกลมวางแท่นแล้ว
เผือกฤษณทูลคดี
ทรงโสมนัสมี
ตรัสว่าชมพู่ห้าว

๑๒ กอบด้วยมานะน้อม
กำเร็บถ้อมมีฤทธิ์
หากสองท่านนลาดคิด
ได้ง่ายไทนอย่าช้า

บุตรวี จรเฮย
แต่ท้าว
พจนารถ
ฮึกแท้ทรงตน ฯ
นำจิตร
เลื่องหล้า
การเลศ ตีนย
ยกเข้ามาดู ฯ

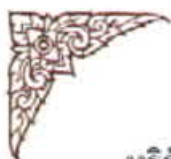

โคลงภาพรามเกียรติ์

ตอนที่ ๒๙

พระรามให้ล้ามทหารไปสืบข่าวนางสีดา และ
สืบหาทางไปลงกา

ผู้แต่ง นายเสถียรรักษา

๑ หนุมานยกแท่นท้าว
 ทวีรักษเทนตรัสชม
 พระสวสวศิวสวกลม
 คำพระอุมาสร้อย

๒ สั่งให้วายุบุตรแก้
 ตรับคชฆพพวา
 บงพิศณแนจิตรพา
 ขบสลับพลันกฤษณอื่น

๓ จงสรงพรหมมาศให้
 พระลักษณริบสรงศิลป์
 นำอุทกโสตรสรงกบินทร์
 สวาจากแท่นรัตนแล้ว

๔ ข้าช้ดรับสั่งนี้
 ปทานชีพคุณทรงธรรม
 ขอถวายมโหสวรย์
 รongบาทยุคคท้าว

ลึงพรม ถวายแฮ
 ใช้น้อย
 ตลอดสุด ทางเฮย
 สาปนั้นพลันสูญ ฯ
 วิทยา มนต์เฮย
 ดันพื้น
 นเรศรยิ่ง สยongแฮ
 สั่งให้อูษเรอ ฯ
 พานรินทร์ เรวนา
 เสจแล้ว
 คินลติ พลันแฮ
 นบนิ้วทูลแถลง ฯ
 โทษมหันต์
 เทียบด้าว
 กับกบี่ พลแฮ
 หมดทั้งขมพ ฯ

๑ พระว่าเราบ่ได้
ชยแต่พลไปณรงค์
ชมพสุครีพจง
พระสังกระบี่เสร็จฝ่าย

๒ กล่าวชมพูนีเวศนท้าว
ทราบเหตุพานรินทรหาย
อนงค์ในริบผันผาย
นางสดับพลันจรเข้า

๓ ยลพิदानทลายตลอดทั้ง
ชรอยทูตลักท้าวนิรา
นางช้อนอุรโสกา
พลันสลับเหล่ายอนงค์แก่

๔ เสาวนีสั่งให้เรียก
กระบี่ทราบกิจบัด
นางบอกเหตุสวาชัด
ประนตลาพลางเฝ้า

๕ ลุคันธมาทน์เพ่งพ้อง
กับทูตหมอบมณุษย์ดู
ย่านเวทกลับกลายดู
บินเกาะอักษาชั้น

๖ พระมาหมอบอยู่
จึงไปยุทธรุฑาใจ
ชมพูปยกภาติไนย
นิลพัททราบพจน์แล้ว

๗ ปางอนุชหริรักษเฝ้า
สุครีพชมพูนิน
ถวายบขีตชินกบินทร์
ยี่สิบเจดสมุทพริ้อม

คิดประสงค์ นครเฮย
ราพร่าย

คิดจัด พทลแฮ
สู่ห้องผอมใน ฯ

สวานาย ไพรเฮย
ต่างเศร่า

ทูลนาฏ อุตรนา
สู่ห้องสวามี ฯ

ยอดปราว สาทเฮย
แม่นแท้

รทวยเทวด
ค้อยพินคินดี ฯ

นิลพัท
รีบเฝ้า
เคื่องทูต ยิ่งแฮ
รีบขึ้นไพลมตาม ฯ

ชมพู
หลากอัน
เป็นมลัก ชิกาแฮ
กระซิบถ้อยตามความ ฯ

คิดโฉน
ย่านแกลัว
ว่าท่าน นรายนโน
บอกให้น้ำถวาย ฯ

พานรินทร์ สองเฮย
กักตรีนอม
ห้ำสิบ สมุทแฮ
กระบี่เบื่องชมพู ฯ

๑๑ สอนักเรศวรบ้าน

เจตลีปเจตสมุททอง
กับลีปแปดมกุฏทอง
นิลพัทหลานตามข้า

๑๒ นื่องนรายนีสนเทห์ท้าว

บัดเรียกหลานบังคม
พระแลลักษณ์สม
นำสีพานให้

๑๓ ประนมกรทูลกิจทั้ง

หริรักษทราบอนุสนธิ์
ชมพูชาตนา
ทั้งพิทักษ์ชิดชนด้าว

๑๔ นิลพัทฝ่ายกับ

บรรจบบุตรวิคลา
สองนครยาตรพหลมา
สามกระบี่รับสั่งแล้ว

พลนครคี
ยุทธกล้า
อาจเอก ทหารแฮ
ลูแล้วขอถวาย ฯ

ถามชม พูแฮ
บาทไท้
โลมเลื่อม ดำนา
รีบเผ่านรินทร ฯ

ถวายพล
สั่งท้าว
จงอยู่ นครแฮ
อย่าให้อันตราย ฯ

พลสวา
อย่าแคล้ว
ในเจด วันเฮย
รีบเมื่อคืนเมือง ฯ

๑๑ บุตรรวินิเวศน์ให้
อำมาตย์รีบจัดพหล
หาลิขิตสมุททาณพจน
พระสุริยส่องทล้า

๑๒ จวนลู่ทางร่วมยัง
คอยทัพนิลพัทผัน
ชมพุล่วงพลัน
อำมาตย์เตรียมเสร็จเข้า

๑๓ ท้าวสังนิลพัทน้อย
ยาตรพยุทแสนยา
จวบทัพสุครีพมา
ใกล้โขดคันธมาทน์แล้ว

๑๔ ชมพูปานสุครีพทั้ง
นิลพัทอัษฎาทศ
บุตรมารุตนำประนต
พิศเนลิ่งสุครีพช้อม

เตรียมพล
เทิมกล้า
เจนศึก เสรจแฮ
สุครีพฝ้ายพลากร ฯ

พลชั้นธ
จึงเต้า
สั่งจัด พหลแฮ
นบนิ้วทูลฉลอง ฯ

ประนตลา
กลั่นแก้ว
บรรจบ จรเฮย
สั่งยั้งพลพณท์ ฯ

องคต
มฤฎพร้อม
ถวายกระบี่ พหลแฮ
พยุทตั้งครุฑนาม ฯ

๑ สุริโยรสบรืเร้า

พยุหครุฑเศียรบิกสกนธ์
กองเลื้อป่าแขงปน
ตามหมวดกองตระเวนล้วน

๒ กล่าวบโคนธรรพวุฒิล้า

เนาโชดคุณธรมทิตี
เทพทานพนักลิตี
ออกจากที่ไปช้า

๓ ตลคัณธมาทนีเพ่งพ้อง

พลันสุพสุธาสวา
พอนิลขันธมา
บโคนธรรพออกกิจให้

๔ กบินทรนำบโคนธรรพเฝ้า

ทูลกิจพระพลันผาย
สรรเสริญที่มุ่งหมาย
พลางเลดจชั้นคณิงน้อง

๕ เสดจออกตรัสกิจร้า

ปวงมายุทูลสาร
ขอให้กระบิทรทลน
เยียนพระลักษมีแล้ว

๖ ทรงชอบสั่งสุครีพให้

ทูลว่าชมพพาน
อีกองคตทณมาน
พระสดับพลางหิบบ้า

๗ ให่วายุบุตรรืเร้า

ทูลว่าเรจักเนรงค์
เมื่อกลับเครื่องไตทรง
สามกบี่จรับฝ้าย

จัดพหล

บาทถ้วน
สามทอก เจตยา
พิทักษ์ให้อิบดินทร์ ฯ

ภาฤทธิ

ฮีกกล้า
สยงเดช เขาเนอ
เหาะเมือพนมขม ฯ

พลพา นรเยย

ลกัดไว้
ถามชื่อ
ต่างถ้อยทีแถลง ฯ

นารายณ์

โอรฐพ้อง
สวามิกักติ มานา
จวบแจ้งแสงไถง ฯ

อรินทรมาร

ขจัดแ้ว
ไปสืบ พลุนา
จึงฝ้ายพพลรณ ฯ

จัดทหาร จรแอ

กลั่นกล้า
สามฉลาค เณลียวนอ
สะพักทั้งแหวนพฐ ฯ

ถวายอนงค์ นาฏนา

ราพร้าย
เรจัก ให้แอ
กับด้วยพลพฤนท ฯ

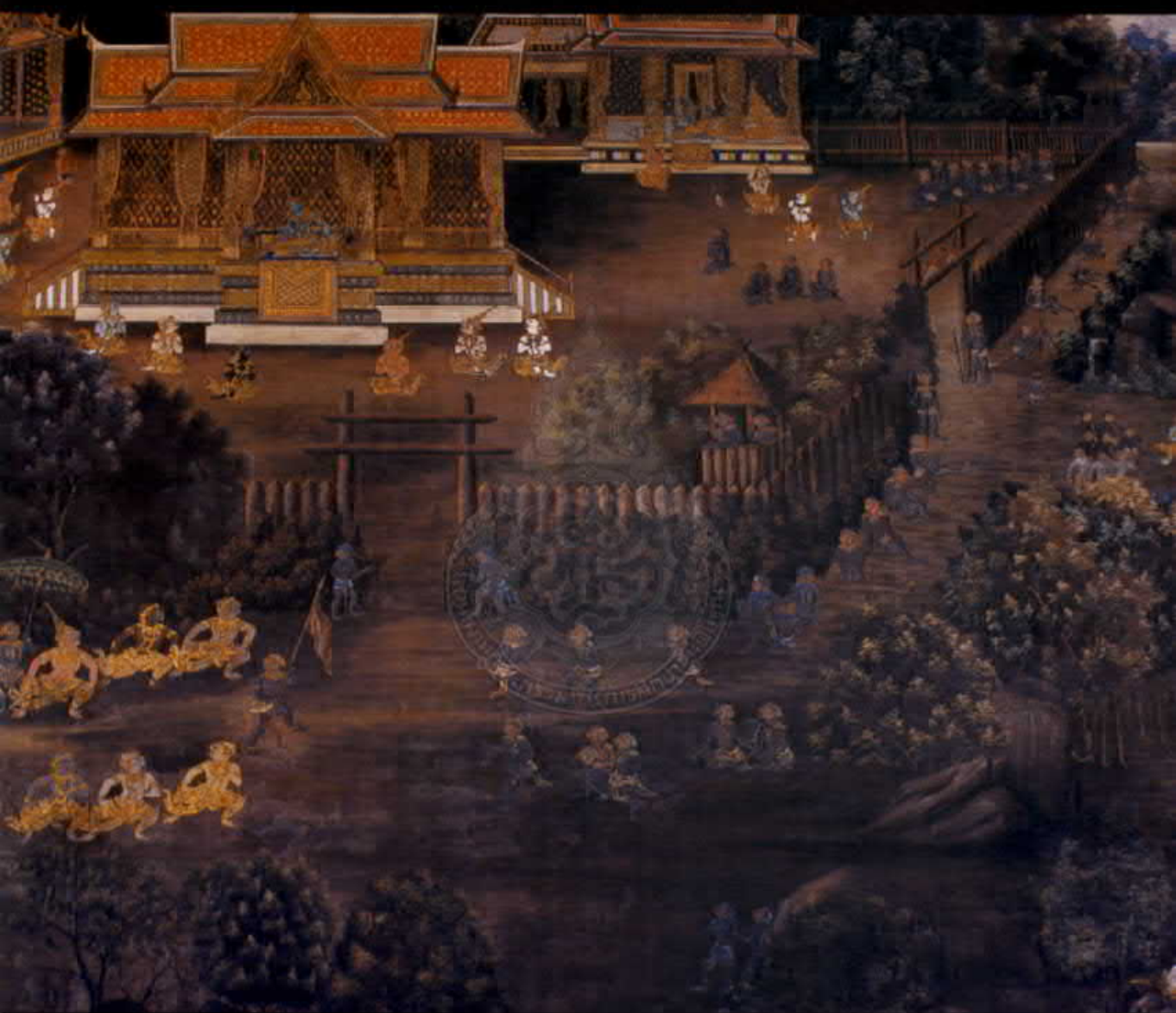

๑๐ ถูกลมประนตแล้ว
ทูลว่าแม่นอรไทย
ว่าข้าบาทแทบไป
เป่นสุดคิดช้าน้อย

๑๑ ภาวนายกระซิบซุ่ม
ความลับแรกยกศร
นางเนาแอบบ้นุชร
สองจิตรรักฤาวัง

รับสไบ แทวนแฮ
กริ่งด้อย
ทูลประจบ ความนา
จักแก้ทูลแถลง ฯ
พานร
เสกย้าง
ชายเนตร สบรา
เล่ห์นี่ทูลอนงค์ ฯ

โคลงภาพรามเกียรติ์

ห้องที่ ๓๐

องค์ตลบหลังยักษ์ปีกทล้นให้พ้นเส้า
ทนม่านลึงนางบุษมาลีขึ้นเสวรรค์

ผู้แต่ง นายทัต ภูเรเดอรั

๑ หลานอินทรวายุบุตรผู้
กับกระบี่ชมพูปาน
ลาสองพระภูบาล
จรรจากันธมาพนัแคล้ว

๒ ส่วงทางสามโยชน์ถ้วน
บรรลู่ไบกษรณี
กอบเบญจประทุมศรี
รุกขชาติรายรอบส้าง

๓ พอพระสุริเยศเลี้ยว
จึงหยุดแรมพลไกร
ปวงกระบี่ต่างกองไฟ
นายเน่งนิทรไพรล้อม

๔ บัดยักษปักหลั่นเทียม
อินทรีสาปเฝ้าสระนาน
ใครใครสู่เขตรमार
ถึงเที่ยงคืนอสุรกล้า

ใจหาญ
แคว้นแกล้ว
บัดเร่ง พณท์แธ
บ้ายหน้าหรวดี ฯ

แถววิถี
ใหญ่กว้าง
สรรพมัต ยาแธ
สลับพื้นผั่งทราย ฯ

ลับไศล
ตรวจพร้อม
รายรอบ รว้างเอย
หลับกลุ้มกลาดเจนิยน ฯ

เหิมหาญ
เนินช้า
มารจับ กินเอย
ผุดพันสรวะผยอง ฯ

๑๑ เที้ยรรอบขอบสระแล้ว

หลายหลากมากหลับซบ
แทตย์ชอบขึ้นจิตรคบ
ภูจะหักคอบือน

๑๒ คัดพลาทางย่องเข้า

บงกระบี่เขี้ยวขำชน
คเนแน่นีนายพล
แผลงเดชโคดคยกเท้า

๑๓ องคตมุดลูกขึ้น

พิไรชักสาดรทยาน
ปักหลั่นแผลงเดชหาญ
กวัตแกว่งคทาคว้าง

๑๔ กบินทร์รับกลับถีบด้วย

ถูกแทตย์ซบชวนถลา
ปักหลั่นสุดเดชา
อ่อนเกยขยอกรกัม

แลพบ สวาแธ

ซับซัอน

หัตถ์ว่า ลากฮา

ปากเคี้ยวไปหลอ ฯ

กลางพหล

คาดเค้า

ภูจัก พลาญแธ

ถีบตองหลานอินทร์ ฯ

เหนมาร

ไล่ล้าง

โหมหัก กบินทร์เฮย

หวดต้อนตีประจัญ ฯ

บาทา

เกือบล้ม

สุดต่อ ฤทธิเฮย

กล่าวถ้อยไต่ถาม ฯ

๑ ท่านนี้สมยศอ้าง
พาพวกพลสุสาน
เราคือทหารหาญ
เองชื่อโตจิ้งก่า

๒ ยักษ์ตอบปิกหลันนี้
เต็มรักสนมงาม
ป้องปิดบมิดความ
องค์อมรินทร์รู้

๓ ข้าสาปให้อยู่เฝ้า
ต่อพบทหารจักรี
ลูบกายครบสามที
ขอท่านจงโปรดข้า

๔ ขุนกระบี่นรินทร์ยืนยักษ์พร้อม
มีกระมลเอมอร
ลูบหลังแห่งกำธร
กลายเป็นเทพยแฉ้ว

โตซาน หน้อยฮา
เขตรชา
องค์จักร กฤษณ์เฮย
ลอบเข้าราวี ฯ

คือนาม ข้าเอย
เงื่อนขู้
พรายแพร่ ออกนา
สาปเข้าเปนมาร ฯ

สระศรี
เดชกล้า
สูญโทษ ลาปแอ
ช่วยให้คืนสวรรณ ฯ

คำวอน
ฟ่องแผ้ว
คลายโทษ สาปเอย
เคลื่อนคล้อยสู่สรวง ฯ

๑๑ ชมพูวายุบุตรทั้ง

หवादสดับตจแผ่นดิน
ต่างตื่นตกใจผิน
วายุบุตรตวาดร้อง

๑๒ พยจวบองค์แก่แล้ว

แถลงเรื่องปัทมสันจน
สองทหารทราบนุสนธิ์
จวนรุ่งยกพลคล้อย

๑๓ หยุดพลยลเจียบผู้

สามกระบี่ปะฤชากัน
วายุบุตรกระบัดผิน
เยื้องย่างขึ้นปรางค์แก้ว

๑๔ ยลองค์อร่ามน้อย

เข้าชิดพลางพาที
อ้าโฉมแม่นามมี
เชิญยุบลอย่าเบี้ยว

๑๕ บุษมาลีเหลือบตอบถ้อย

ไฉจิงหาญสู้ปรา
ไปเกรงบินสุลา
เชิญท่านเร่งคลาสแคล้ว

๑๖ ถามนิตขับพีได้

เริ่มใช้ลึงเลวลาญ
ข้าบาทพระอวตาร
แม่ทุกขสิ่งใดพร้อง

๑๗ ไม่อายมาแอบอ้าง

ว่าทหารจักรกฤษณ์
แต่เธออยากทราบกิจ
พลางเล่าเรื่องแต่ต้อง

โยธิน

ลั่นก้อง
ผันแซ่ เซงเฮย
เรียกให้สงบเสียง ฯ

กลับตล ถิ่นเฮย
จบถ้อย

โสมนัส นึกนา
คำยังม้ายัน ฯ

คนจรัล
เสร็จแล้ว
ผายสู้ วังเฮย
พิศแมนเมืองอินทร์ ฯ

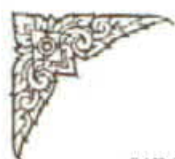
นวลฉวี
เกียงเกี้ยว
โฉนอยู่ เตียวแม่
เบี่ยงเอียนยายเรียม ฯ

พจนา
สาทแก้ว
โลยลวง ถามแฮ
อย่าเข้าชีดาม ฯ

ดวงมัลย์ พี่เฮย
ลอบน้อง
นามหลุ มานแฮ
จักเกือกุลสมร ฯ

อวดฤทธิ์
เกริกก้อง
จักบอก ให้เฮย
สาบให้ลึงฟิง ฯ

๑๑ ยืนจับจับหัดถ้เข้า

นางสัปดลึงตระโบม

นางว่าอย่าลามโลม

แม่นทหารจงอ้า

๑๒ ฟังนางเพลงเดชขึ้น

สีโอรชุกยกเตียนดาว

แสงจับวับเนตรสาว

ร้องวะหวีดหวาดว่า

๑๓ ทนุมานคินปลอนน้อง

กรโอบสเວວອງค์

สองสมสนิทจง

นางทขิกลึงทยอกเข้า

๑๔ ลูกลมแกลงกิจเล่า

เลาณิตแนะทางจร

โคกกระชิกสุดอวารณ์

วายุบุตรดับโคกเศร้า

ยวนโฉม

ไชวคว่า

ลอบเล่น ฉั่นนอ

โอรชุกแจ้งจันทรทวัน ฯ

เห็นหา

เด่นจำ

สวรค์ปิด เนตรเฮย

ดินแดนทรวงเสียว ฯ

นวลอนงค์

แอบเคล้า

ใจเสน่ห กันนา

ยั่วปลื้มลืมหวัง ฯ

ลาสมร

จิตรเจ้า

วานส่ง สรวงเฮย

ส่งคล้อยลอยโพยม ฯ

๑๑ บัดส่งนางเสร็จแล้ว
ถึงที่พักสองทหาร
แถลงไขคดีสาร
พอจวบจวนรุ่งแคล้ว

๑๒ แรมรอนนอนเถื่อนห้อง
เก้าโยชนีโดยคณนา
ยลนาฏสุวรรณมา
งามภักตร์เพียงทองไล่

๑๓ บุตรพระพายเผยโอษฐ์เอื้อน
อ้าเทพกัญญา
ทางจรถิ่นลงกา
พิจักกริบคลาศคล้อย

๑๔ ตรับสารขานตอบชี้
โพ้นฟากมีลีลา
ไปถึงจึงแหวหา
แถลงกิจตามข้อเค้า

๑๕ ทนุมานตระหนักถ้อย
ร้ายเวทกลับกายา
ทางซึ่งทอดข้ามลา
สรรพเสร็จส่งข้ามน้ำ

จากสถาน
 देखแล้ว
เสร็จเรื่อง เจียวฮา
คลาศพันม้ายัน ฯ

หิมวา
ลวงได้
สี่ที่ สมุทเยย
สถิตยเบื้องหลังสินธุ์ ฯ

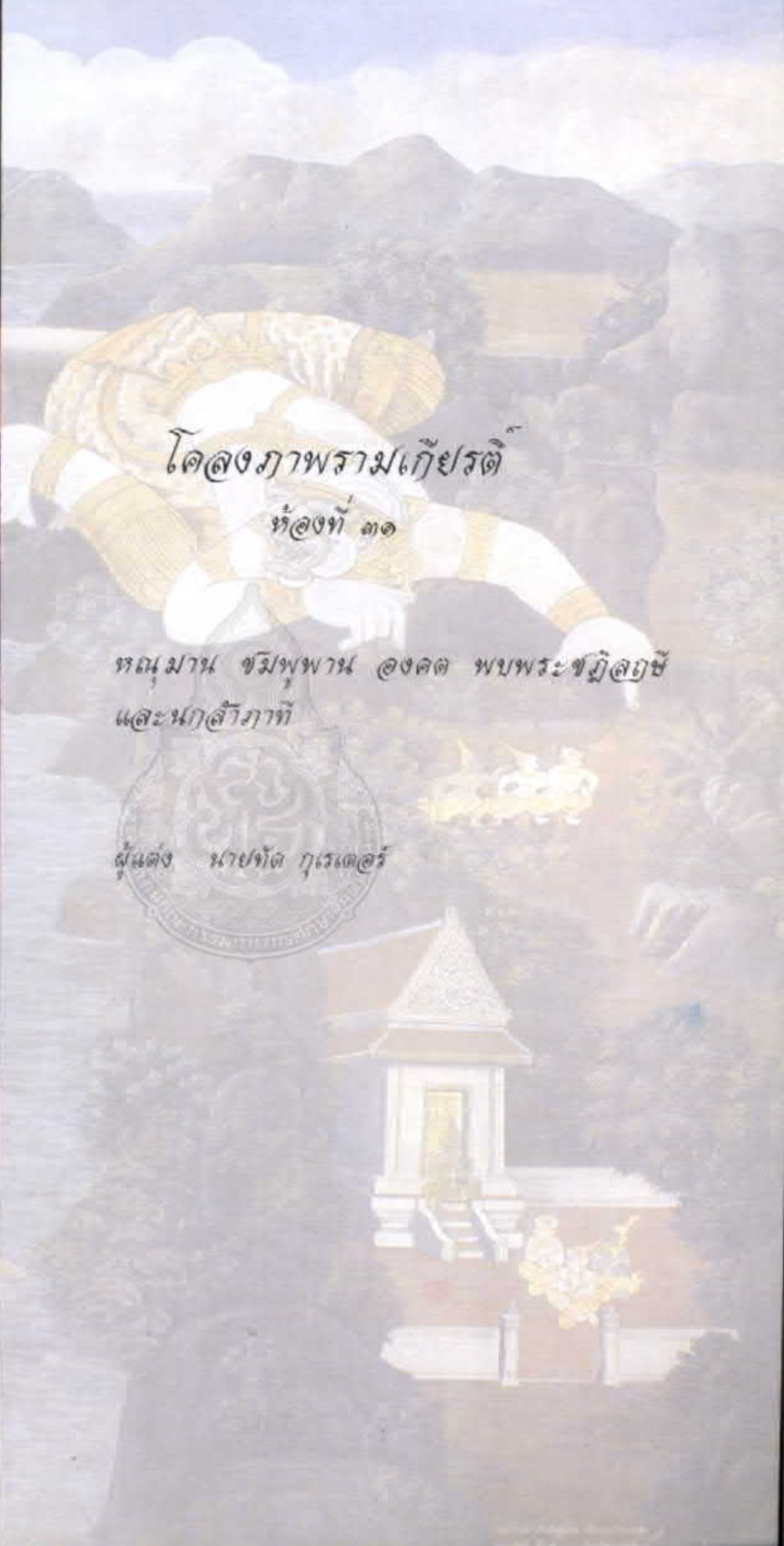
พจนา
จิตรช้อย
โชนแนะ หน้อยแม่
สู่ฟ้าลัทธิ ฯ

มรรคา
หนึ่งเจ้า
ถามเหตุ ทานเฮย
จบแล้วลับหาย ฯ

ปรีดา
ใหญ่เจ้า
ครุฑรับ กระบี่เยย
นับถ้วนกระบวณคลา ฯ

โคลงภาพราชมเกียรติ์

ตอนที่ ๓๑

ทณูมาน ชิมพพาน องค์ต พบพระขนิษฐา
และนภสิภาทิ

ผู้แต่ง นายทัต ภูเรเตอร์

๑ วายุบุตรวดีเชื้อ

องค์ดชมพูปาน
เดือนด่อนหมู่ทวยหาญ
ทำโยชนจวบวายเข้า

๒ สามนายหยุดทัพแล้ว

ถึงนักพรตยอกร
องค์ชฎิลสบพาน
ดูกรสามสวาเจ้า

๓ ลูกลมแฉ่งชื่อทั้ง

ข้าบาทพระยวตาร
ตรัสใช้สืบข่าวสาร
หนเกาะลงกาเข้า

๔ องค์ชฎิลยินจบแจ้ง

สนองพจนบอกมรรคา
สุดโพนโน้นคูหา
ถิ่นท่าคงคานี้

ชายชาญ

ฤทธิเร้า

รัตเร่ง จรัสเยย

เขตรแคว้นชฎิลดง ฯ

บทจร

นอบเกล้า

แปลกจิตร ถามแธ

อยู่ด้าวแดนไทน์ ฯ

สามทหาร

แก่นหล้า

อรรคเรศ พระเอย

สุดรู้ทางจร ฯ

ปรีดา

บัดนี้

เหมติ รันเฮย

ที่ข้ามเมืองมาร ฯ

๑๑ สามนายฟังเสร็จน้อม

พยรุ่งยกพลจร
ดัดดันพนาดอน
บันลุ่มเหมติรันแล้ว

๑๒ พอลับสุริเยศคลุ้ม

ได้แต่แสงกมล
ลุด้าเยือกเย็นสทนต์
ปวงกระบี่ต่างรีบเร็ว

๑๓ วาญนุตรกล่าวถ้อยแก่

เรารับสังนารายณ์
นีกดั่งปักษาวาย
ตายดุจสดาญได้

๑๔ สำภาทิลถิตยถ้ำ

โสตรสดับเสียงกิปราย
ว่าสดาญชีพมลาย
จริงเท็จจำจักแล้ว

เนานอน พักเฮย

คลาศแคล้ว

ทกสพัต เส้นแ
ลาตขึ้นเนินเขา ฯ

โพนมหน มิดเฮย

ไต้เต้า

กายสั่น รว้าแ
ตัดไม้สุ่มเพลิง ฯ

สองนาย

ตรัสใช้

แหวนพระ เทอญพ่อ
ชื่อแท็กตัญญู ฯ

พวรรณราย

ใจแจ้ว

หลากจิตร คณิงเฮย
สอบถ้อยลองถาม ฯ

๑๐ พลับรีย่างเท้าเหยียบ

เสียงสนั่นลั่นคูหา
พลึงตกใจพวา
ขุนกระบี่สามนายจ้อง

๑๑ ปักขาถึงปากถ้ำ

ฤาห่อนจะเห็นใคร
ผินกักรสูเนินไศล
โสมนัสพลันกล่าวถ้อย

๑๒ ดูราสามท่านผู้

ซึ่งว่าสดาบุลาญ
คือใครล่งลางผลาญ
เชิญท่านเปลื้องสอศแล้ว

๑๓ วายบุตรเล่าแต่ต้น

เผาศพขุนปักขา
บัดนี้พระทรงนา
สืบข่าวอรรคยอดสร้อย

ศิลา

กึกก้อง

หวาดวัง หนีนา

สาตรเงื้อยืนทยาน ฯ

แลไป

คลาศคล้อย

บงกระบี่ สามแธ

ทักแล้วถามความ ฯ

ไชยชาญ

ชีพแล้ว

ฤาอุต เองนา

แห่งข้าหายฉงน ฯ

จนรา มาเฮย

เสร็จถ้อย

คาตรัส ใช้แธ

ภพพันลงกา ฯ

๑ ฟังจบชบักตรเศร้า
ควรที่ฤาดวงใจ
เจ้าเรื่องฤทธิเกรียงไกร
มาสดล้นชีพด้วย

๒ วาญบุตรกล่าวถ้อยปลอบ
ท่านอย่าก่นโศกา
ความเกิดและมรณา
เมรุมาศเจียวยังต้อง

๓ เราสงไสยใคร่แจ้ง
มีชื่อใดตูดงน
อินทรียไม่มีชน
วานท่านชานไชแก่

๔ ปักษาสว่างโศกแล้ว
เราชื่อสำภาที่
อยู่ยังยอดคีรี
สดาอยู่ผู้เป็นน้อง

๕ ยลรวีว่าลูกไม้
วอนเร่งให้เราบิน
ดูห้ามกลับโกรธดิน
พระพิโรธทรงแสงร้อน

๖ เราพยายามกางปีกป้อง
ชนหลุดโดยแสงอา
เฮอจิ้งพิโรธา
ต่อพบทหารกฤษณให้

๗ ขนเราจึงจะขึ้นทั่ว
ขอท่านจงปราณี
วาญบุตรเรียกโยธี
มวลหมู่ลิงให้ก้อง

หฤไทย ครวญเอย
พี่ม้วย
ไตรโลก ชจรแธ
เดชย้ายทมิฬมาร ฯ

ปักษา พลันเฮย
ร่ำร้อง
ใคร่ท่อน พันแฮ
พินาศด้วยเพลิงประโลย ฯ

เหตุผล ท่านนา
หลากแท้
หลุดล่น โฉนฤ
ที่ซ้ำได้ถาม ฯ

ตอบคตี พลันเฮย
แพ้วพร้อง
นามอัศ กรรณแธ
ก่อนนั้นยังเยาว์ ฯ

หมายกิน
เด็ดป้อน
โผนสู่ รดเอย
จรัสเม้นเพลิงกัลป์ ฯ

กนิฐา ไว้เอย
ทิตยโหม้
หัตศาบ เราเฮย
โห้พร้อมสามทนต์ ฯ

อินทรีย
อย่าข้อง
พลันสั่ง โห้แธ
ลั่นท้องไพรสาณท์ ฯ

๑ ปักอินอินโห่ถ้วน

ชนงอกออกเต็มตน
โผนแผ่นสุไผ่มบน
ไกลลับกลับร่อนแคล้ว

๑ วายบุตรจิ้งเอี้ยนพจน

ดูกรขุนสฤณี
สิ้นสาปพระสุริยศรี
เชิญช่วยแนะแดนด้าว

๑ ปักษาว่าเกาะนั้น

อยู่ท่ามกลางชลาลัย
แน่นหากว่าจะโคล
เชิญท่านชี้หลังข้า

๑ สามนายต่างสดับถ้อย

ขึ้นสู่หลังสฤณิน
นกพากระบินทร์ผิน
ปักกระพือพาแคล้ว

สามหน
สลับแพรว
ลองปีก ทยานแหย
สู่ถ้ำอำพน ฯ

พาที
เดชห้าว
ชนงอก เต็มนอ
เขตรแคว้นเมืองमार ฯ

เหลือไกล
แหล่งหล้า
คลายาก นักรบ
จักชี้ทางจร ฯ

สุดยิน ดีเอย
เสร็จแล้ว
ผันรืบ ทยานฮา
เคลื่อนคล้อยลอยไผ่ยม ฯ

๑๑ ลุคคันคิขเวศแล้ว

โน้นเกาะลงกาปรา
เขานั้นชื่อนิลกา
เปนหลักลงกาอ้าง

๑๒ สามนายพิศเพ่งด้าว

สังเกตลงกาสถาน
เหินแจ้งทุกประการ
เชิญท่านกลับคลาตแล้ว

๑๓ ลำภาทีลดับแล้ว

บันลุ่มเหมติรัน
โพล่งน้ำเขาพลัน
วายุบุตรจึงกล่าวถ้อย

๑๔ เราสามพอยเพาะข้าม

แต่พวกพลลิลลา
เราเดียวจักลอบคลา
สองท่านคุมไพร่ไว้

๑๕ สัจเสจรฝากพวกพ้อง

แก่ปักษ์ชินเสจรพลัน
บ้ายักกตรมุ้งผายผัน
ลิบลิวจวนจวบเข้า

ปึกษา บอกลอย

กฎกว้าง
ลาเยี่ยม โปยมแฮ
แต่ครั้งอัชฎา ฯ

แดนमार
แม่นแล้ว
บอกปักษ์ ษาเฮย
แห่งห้องคูหา ฯ

เรวผัน กลับเฮย
ร้อนคล้อย
กระบินทร์จาก หลั่งแฮ
กับด้วยสองทวาร ฯ

คงคา
ห่อนได้
แทนบาท นางเฮย
ที่นี้ค้อยเรา ฯ

พลชั้นภ
รเหจเต้า
หมายเขตร มารเฮย
ด่านห้องชลที ฯ

โคลงภาพราชมเกียรติ

ห้องที่ ๓๒

ทศมหาราชสุริยวงษ์เสด็จสมุท น่ายดำนทางน้ำ
เมืองดงกา

ผู้แต่ง หม่อมราชวงศ์วิน

๑ อสุรสีห์เลื้อยด้าน

กายใหญ่กำยำหนุง
หัวมทิตวิหิงส์
คิ้วฆมวดทนต์ขาวเขียว

๒ กรอบหน้าจรมาคแก้ว

ประดับอาภรณ์สรรพ
คทาบิตเกลียวพัน
ทนต์ศักดิ์ยักษณอบน้อม

๓ กำเรปฤทธิจิตรเทียม

หาญใหญ่ใจบินปีก
ฉกรรจกาจอาจหาญศึก
อาณุภาพปราบทั้ง

๔ ทศภักตรภูยศตั้ง

ตำแหน่งนายด่านธรา
มอบขาดพนักงาน
หวังพระไทยยักษท้าว

๕ วันจักมีเหตุร้าย

ให้เขม่นกมลรณ
จักไปตระเวนवल
อาเพศเหตุหากนำว

๖ สภักสไบมันจ้อง

ขัดคทาผุดสินธุ์
ตรวจบุรพทักษิณผิน
ยักยุดรทศทั้ง

๗ มารตระเวนด่านตัว

จรเตร่ขวามาตลบ
ทุกทิศทุกทางทบ
จิตรภักดีอุย่าย

สมุทสิง

แก่นเกรี้ยว

สาหัส

คูไค้งเคียงตา ฯ

แกมกัน

เครื่องพร้อม

สำหรับ กรเษย

แต่ท้าวทศกรรฐ ฯ

เทิมอีก

บั้ง

คักหยาบ ช้าแฮ

ถิ่นท้องสมุทรไทย ฯ

นางมาร

ท้าวตัว

ตรวจหมู่ ยรินเษย

เพื่อกันดัดกร ฯ

รณสกันธี มารเษย

ร้านร้าว

สมุทรด้าน ดูแ

แนะนำจิตรนาง ฯ

จิตรณวิล ยรินเษย

เบ็งตั้ง

ภักตรปัจ นิมแฮ

ทศน้อยนางแสง ฯ

ดูจบ

สู่ซ้าย

แพทย์เทียว

มันด้วยกตัญญู ฯ

๑๑ ยลสวาเผือกผู้

สองเนตรนางกลเพลิง
นิกกระบี่ไฉนดล
ฤาธิ์ปองเข้า

๑๒ พระพงษกมลเสกให้

ด่านสมุทมิฬสำคัญ
ใครๆ แปลกปลอมจรัล
อ้ายน้องอาจลี

๑๓ แกว่งคทาอุคคว้าง

เพลงฤทธิ์รีบโรมรัน
ทลิ่งโลดตคยอกขัน
เสียงลั่นสนั่นท้อง

๑๔ พलगรียบเหินเหาะจ้อง

โจนถลันอรณพ
แยกเขี้ยวดุจจักษบ
ทมนไคร่จับกบี่เด่น

โดยหน หาวแฮ

พลุ่งเร้า

แดนด่าน มารเฮย

เขตรเอื้อมอาจหาญ ฯ

กูกัน แดนแฮ

เขตรนี้

จักปล่อย โฉนนา

สยบเข้าเขตรแดน ฯ

โจมประจัน

แผดร้อง

คามคุก

สมุท้ออลเวง ฯ

จวบประจบ ลิงนา

แผ่นเด่น

พิฆาฏ ลิงเฮย

เช่นให้เปนจุน ฯ

๑๑ หนุมานถึงด่านได้
โดดเด่นขวางทางกัก
ทำที่จักหาญหัก
ภูก็ชาติชายกล้า

๑๒ บุตรมารุตฤทธิล้ำ
ถลึงเนตรชกตรีบัด
พ่ายกั๊กครท้าวชวนดัช
คนองร่าเภาคางนิ้ว

๑๓ ลูกกลมลนทลอกล้อ
องอาจตั้งราชสีห์
บ่อนจกเกรงผี
โลดล่อทลวงกล้า

๑๔ มารเหินแผ่นสู่ไถล
ชบเช่นทนต์ดินสออีก
โถมสู่จู่เงนตีก
ถึงทยานตรงเข้า

ยลยักษ์
กิดหน้า
เหิมยุทธ ภูนา
ย้อยม้วนไฉน ฯ

ลำหัตถ์ เข้มแ
เล็กคิ้ว
กรยุทธ นาเฮย
หนึ่งชี้กั๊กตรนาง ฯ

อสุรี
รวต้ว
มียักษ์
กลั่นแก้วการณรงค์ ฯ

ใจบึก บินเฮย
อาจเฝ้า
สามารถ
จ๋อยจ้องตะบองวัน ฯ

๑๑ บุตรพระพายปิดป้อง
ตนต่อตนชั้นขับ

โรมรุตรวดตระเบียงลับ
ลวงต่อล่อรุกต้าน

๑๒ อสุรตีเปื่องเปรียง
หมายพิฆาฎาโถม
กลับขวาร้าหักโหม
ผันกักตรัยกษกลับย้าย

๑๓ ยักขลึงไล่หลบป้อง
ลึงยักขเจกมันसार
ยักขลึงวิ่งประจัญบาน
ลึงยักขตลุมบอนกล้า

๑๔ ยักขรันลึงรับด้วย
ยักขเสียงลึงสวนลับ
ยักขฟาดกระบี่หลบกลับ
ยักขเพี้ยลึงพลาดพล้า

๑๕ รณยุทธอุโฆษก้อง
สี่สมุทรกระฉ่อนฉาด
ไตรภพจบกำปนาท
ยักขตริกลึงรู้

๑๖ ผีเสื้อลันคิดยำ
ดุจอ่าวคอยชยอก
เนตรมั่นสุริยกลอก
โดดแผ่นสาครเลี้ยว

๑๗ ทนุমানหาญแผ่นผ้า
ตรงโหลุมารเข้าเหมาะ
ออกกรรณยักขขวาเพาะ
รีบรุดประเวศช้าง

ตรีรับ คทาเขย
แก่งจ้าน
ยุทธแย่ง แย่งนา
เดชกำเกินนาง ฯ

คทาโรม
ทุ่มซ้าย
หวนหวด ลึงแย
สลิกย้อนรันพลัน ฯ

ปองผลาญ
ทรับหน้า
บุกรุก
ต่อแย่งแทงตี ฯ

ตรีฉับ
ร้ายซ้ำ
ตรีสอด แทะแย
ผลุดขึ้นรณรงค์ ฯ

โหวหวาด
ฉ่าสู้
สเทือนหัว
รับด้านรานกร ฯ

โอรูออก
กระบี่เคียว
กลับมุ่ง
เล่นคว้าวานร ฯ

หมายเฉพาะ
มุ่งล้าง
หันกลับ
ช่องซ้ายไสตรมาร ฯ

๑๐ ลิงเลี้ยวลงล่าง
ถึงประเทศอุทรโย
ตรีแหะเชือดไม้ร่อ
เป็นช่องทลุไปเว้น

๑๑ อุทรยักษ์เลือดฉัน
คว่ำตักกวักปอดทบ
หไทยกะเพาะดีครบ
สรรพสัตว์ยักษ์กินไว้

๑๒ วานรอนยักษ์ซ้ำ
บันท่อนกรบาทกาย
เนื้อเกลื่อนเลือดกระจาย
โยนศพลงสมุทรสิ้น

๑๓ มังกรวาฬกระให้
ฉนาคฉลามโถม
พยุบุตรพยุปลา
สี่เสียดยี่สนซ้ำ

ลำคอ ยักษ์แฉ
สาตรแน่น
เร็วรีบ
ทั่วท้องนางมาร ฯ

ลิงตลบ
ลากไล่
ออกจาก มารเขย
รอดบ้างรีบจร ฯ

ชายราย
ขาดชิ้น
ยักษ์สุด ชีพแฉ
สู่ท้องมัสยา ฯ

เหรา
เงือกน้ำ
วาฬออก ว่ายเขย
จับท้องมันมาร ฯ

๑๑ เขียนทองหมอดูกแป้น

จันเมลีตนนทรีผุด
หางไก่ดาบลาวรด
จวดกระเบนปักเป้า

๑๒ เสริมฟ้าปีศาจสิ้น

วายุบุตรสำแดงหาญ
แกว่งตรีศูจเพลิงกาล
เหาะมุ่งลงกาตัว

ทูปุด

ว้ายเคล้ำ

กากต

แย่งเนื้อยักษ์นี้ ฯ

คพมาร

ฮึกห้าว

แสงกำ

รีบข้ามนที ฯ

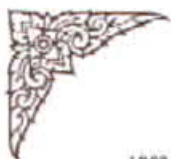

โคลงภาพรามเกียรติ์

ห้องที่ ๓๓

ทณฺ์มานเข้าพบพระฤษีนาท ล่องอุทธีแพ้พระฤษี
และรบกับนางอากาศโตส เลื้อเมืองลงกาหนาด่าน
ทางอากาศ ม่านางอากาศโตสตาย แล้วค้นหา
นางสีดา

ผู้แต่ง หม่อมราชวงศ์อิน

๑๑ ลูกลมเหาะลิวล้า
 เทนภูฏินักสิทธิจง
 ยยุตแปลงตุงสิงตง
 ลอบลู่สิทธิธาแล้ว

๑๒ ดาบคนารทป้อง
 ถึงถิ่นแลวงษ์นาม
 วายูบุตรบอกเสความ
 แสงวังกล่าวเสริมแต่ท้าย

๑๓ ยินชาวมฤาเื่องก้อง
 เมืองพิไชยลงกา
 แสนสนุกนี้เจกสุรา
 ขอพระคุณเชิญชี้

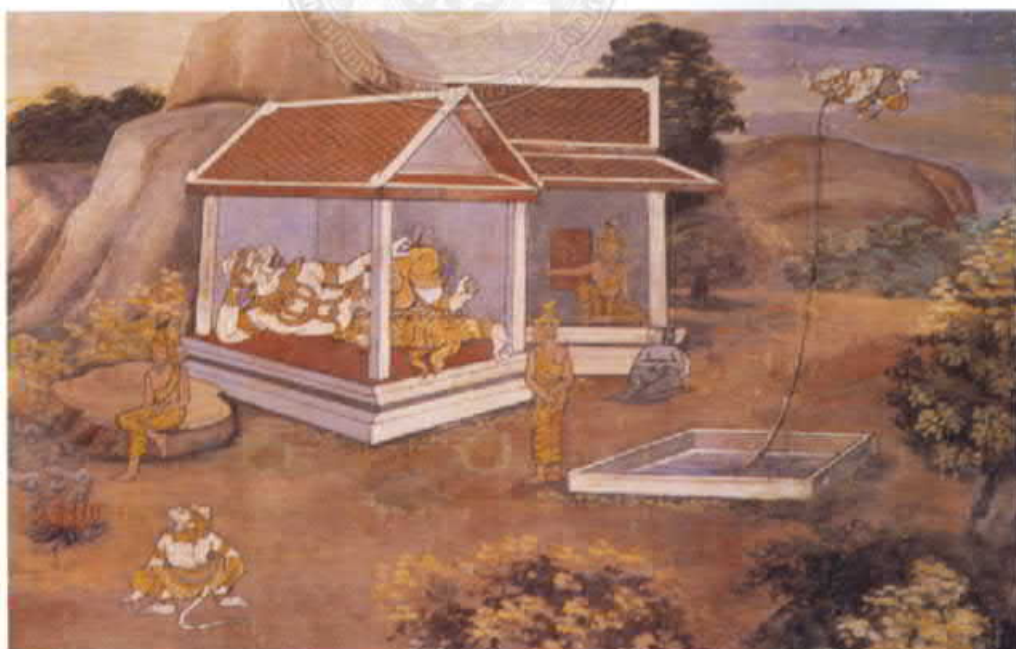
๑๔ พระมุนีซึบอด้าว
 กรุงยักษอยู่เขาตวัน
 ลิงว่าค่านันฉิน
 นักพรตแนะภูฏีให้

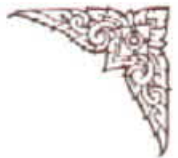
เลยลง กาเฮย
 จิตรแพ้ว
 กายเล็ก
 ยอบเกล้าอภิวันท์ ฯ

ภักตรถาม
 เหตุผ้าย
 จำเือน เสียนา
 ที่ต้องการกล ฯ

โกลา หลพ้อ
 บัดก็
 โลยเลิศ นัคนอ
 ทิศซ้ายยากเทน ฯ

โดยพลัน
 ตกใต้
 ขอฟัก ค้างนอ
 กบิเข้าเนานอน ฯ

๑๑ สวาทรินักสิทธิไกล้

ลองเล่ให้ประจักษ์
พลันร้ายเวทสิทธิศักดิ์
กายคัมภีร์โดยแกลัง

๑๒ พระตาบศโปรดด้วย

เทมแคบกายกรขา
ฤาษีว่าสวามา
ท่านก็อุสาห์สู้

๑๓ ลิงยั้งโตท่านต้อง

กวนรำนักสิทธิคิด
จักให้กบิ๋บงฤทธิ
หมุนกลับเข้ายังห้อง

๑๔ เข้าฉานเฟ่งจิตรแล้ว

ดาลพรุณตกรุด
ข้าทนายนั่งคู่คุด
กายยอบหมอบตรงก้อง

๑๕ ฝนหยุดลิ่งหลับแล้ว

สู่สธารกรจรด
เปนปลิงสั่งกำหนด
สวาตีนไปสวะล้าง

๑๖ ธารกรซัลลูกเข้า

สองหัตถ์รังปลิงพลา
มาถึงฤทธิกบิ๋บคราง
ท่านปลดปลิงชี้หน้า

๑๗ ลิงหลาบสารภาพน้อม

กรานกราบส่านักสิทธิ
สู่พระดีทิศ
เสียงสนั่นลั่นหล้า

กรงยักษ อยู่แฮ

จิตรแจ้ง

ดาเดช

ยัดห้องร้องอิง ฯ

ศาลา เลกนา

ศุดคู่

ลองเล่ ฤฤา

นิมิตรให้ฤทธิมหันต ฯ

ตามนิมิตร ฤฤาแฮ

ชุ่นช้อง

รีบร้าย มนต์เยย

หน่วงน้อมชลกษิณ ฯ

บริสุทธิ

กบิ๋บร้อง

คางสั้น

ท่านให้ไฟผิง ฯ

นารท

เลกขว้าง

เสรจกลับ ฤฤินา

กักตรกัหมอมชล ฯ

เกาะคาง ลิงแฮ

วุ่นว่า

ดาบศ สรวลฮา

นี่ไม้ธารกร ฯ

รับผิด

ลิวฟ้า

เดชกเตียง

มุงเมื่อนิลโคล ฯ

๑ อากาศไถลยักษเสียว

สิงมชฌิมเฌงการ
สีกัทรแปดกรทธาน
ชรคจักรคทาจ้าว

๒ เหนสวาระเหจคว้าง

มารเฟ่นอำพรกัถ
ณามนามยักสำนักนี้
คือน่วยมาสงช้า

๓ กระบืออกตคอกเค้น

ตูดจตัวมัจจุ
หลานกากาจอาจจุ
ถึงทศกรรฐจอมตัว

๔ ยักขสังปีศาจให้

พลฤตพรายรุตรีบ
หนุมานจับตรีสืบ
แทตย์ทุบแทงพันขว้าง

เมืองมาร

รยบด้าว
อาวธ ครอบแะ
หอกค้อนครตริ ฯ

ขวางกัทร
กล้าวกล้า
เฌงเผ่า ไตเฌย
คัถแด้นอาหาร ฯ

คำตุ
ราชท้าว
ลยักข แตกฮือ
ท่อนพันกรฎ ฯ

รุมจับ ลิงเฌย
ไซวคว้าง
ปีศาจหมด ม้วยแะ
พลาตช้าดล้าดลา ฯ

๑ กระป๋องจับจ้วง

ตรีตัดคอตัวตก
โยนเคียวสู่อุทก
เสร็จฆ่าเสือเมืองสิ้น

๒ จวบคำจันทรส่องพื้น

สวาพ่งแสงพบปรากฏ
ลงไฟทแอบดูทาง
ฆ้องเกราะเสียงเกริกกล้า

๓ ลึงนิมิตรร่างแมน

โดยยักษเดินยังพลาณ
ลับราพอ่านเวทชาณ
ทั้งนาฏมณฑโทพร้อม

๔ หนุมานคลายเวทย่อน

องอาจผาดดั่งสิงห์
ปรากฏหนึ่งยักษเอนอิง
หัตถ์จับดินสอเคาะ

จิกศก มารเขย

เตตตัน

ลิบลิ้ง

ชีพแล้วเหาะจร ๙

นากังค

ยอดห้า

ผสมแทตย ตระเวนเฮย

ตรวจป้อมทวารเวียง ๙

รูปมาร

หยุดด้อม

สกดสงัด วังแฮ

สถิตยด้วยทศเศียร ๙

เปณลึง

แผ่นเข้า

เขนยพิณิจ สมุทแฮ

เลขค่างกदानโหร ๙

๑ สวาพิศผิตแพ้นขึ้น
 ยลยักษล้าคทาร์ตน
 กับนางยักษร่วมปัจ
 สนมหม่อมเมอบ้าง

๒ ผิตองค์สิงแล่นคัน
 พบแพทยหนุ่มเขี้ยวสี
 นางร่วมแท่นเลิศฉวี
 สามเล่มศิลปไชยพร้อม

๓ กลับสู่ปรางค์สี่ก้าว
 ทศภักตรนอนแนบองค์
 ตริวาลักขมีปลง
 ไกรยักษชักริเื้อ

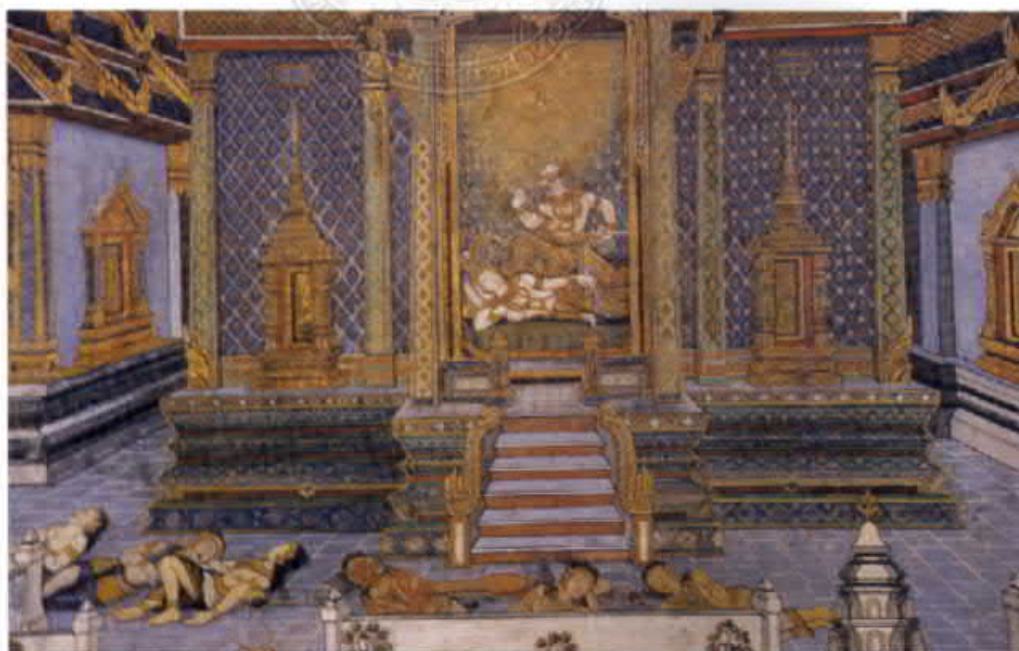
๔ สิงจนดลนิกได้
 อิกหมู่พระสนมยล
 ภาควต้อยไจจน
 ตรียังตันใจตัน

ปรางค์ถัด ถันเฮย
 แอบช้าง
 รุณแท่น
 เบียดเคสัสไบชยาย ฯ

ปรางค์มณี หนึ่งนา
 เฌกย้อม
 วรณพ่อง ภักตรเฮย
 ทำแกสวารณรงค์ ฯ

เทนองค์
 สนิทเนื้อ
 จิตรเสนท์ มารแอ
 ปจวนจิงจกเสียง ฯ

นางมณ ไทเฮ
 เพียบพื้น
 จิตรคิด โฉนนา
 เตรคันสกลสถาน ฯ

๑๑ สวาทจวบห้องท่อน

กลับภูมิพมณี
ข้าเทียวถิ่นบุรี
องค์พระคุณเกี่ยวข้อง

๑๒ นักรรรมเล่ายักษ์ล้วน

ลึงว่าโกลาหล
สีดาแต่ไพรสณฑ์
มารสวาทิฤาละไว้

๑๓ สิทธาว่ากระบี่ก่อ

อย่าก่อเจ้าชู้ชาย
พระพญาคูณารายณ์
ไว้ที่สวนนางเสวรา

๑๔ กระบี่นทร์ประจักษ์แจ้ง

ข้าแม่นข้าอวตาร
สืบข่าวลักษมีมาร
นารททราบชัดให้

๑๕ จึ่งเสกสวัสดิให้

ยักษ์พวกลงกาพะ
อาษาเสรจสมพระ
ลึงรับพรอ่อนเกล้า

ปลบสี่ ดานา

นบพร้อม

รมยเลิศ จริงนอ

ยักษ์คั่นเคยโดน ฯ

ทรชน

ยักษ์ได้

วิไลลักษณ์ เลิศแล

ใครแจ้งแห่งโฉม ฯ

เกินกาย

เช่นเจ้า

ทศกัตร ลักเสย

ขุนคั่นเคื่องมาร ฯ

จึ่งชาน คำแฮ

ตรัสใช้

มันลัก มานา

อ้อมด้วยเดชนารายณ์ ฯ

แต่ทะ เนมานเฮย

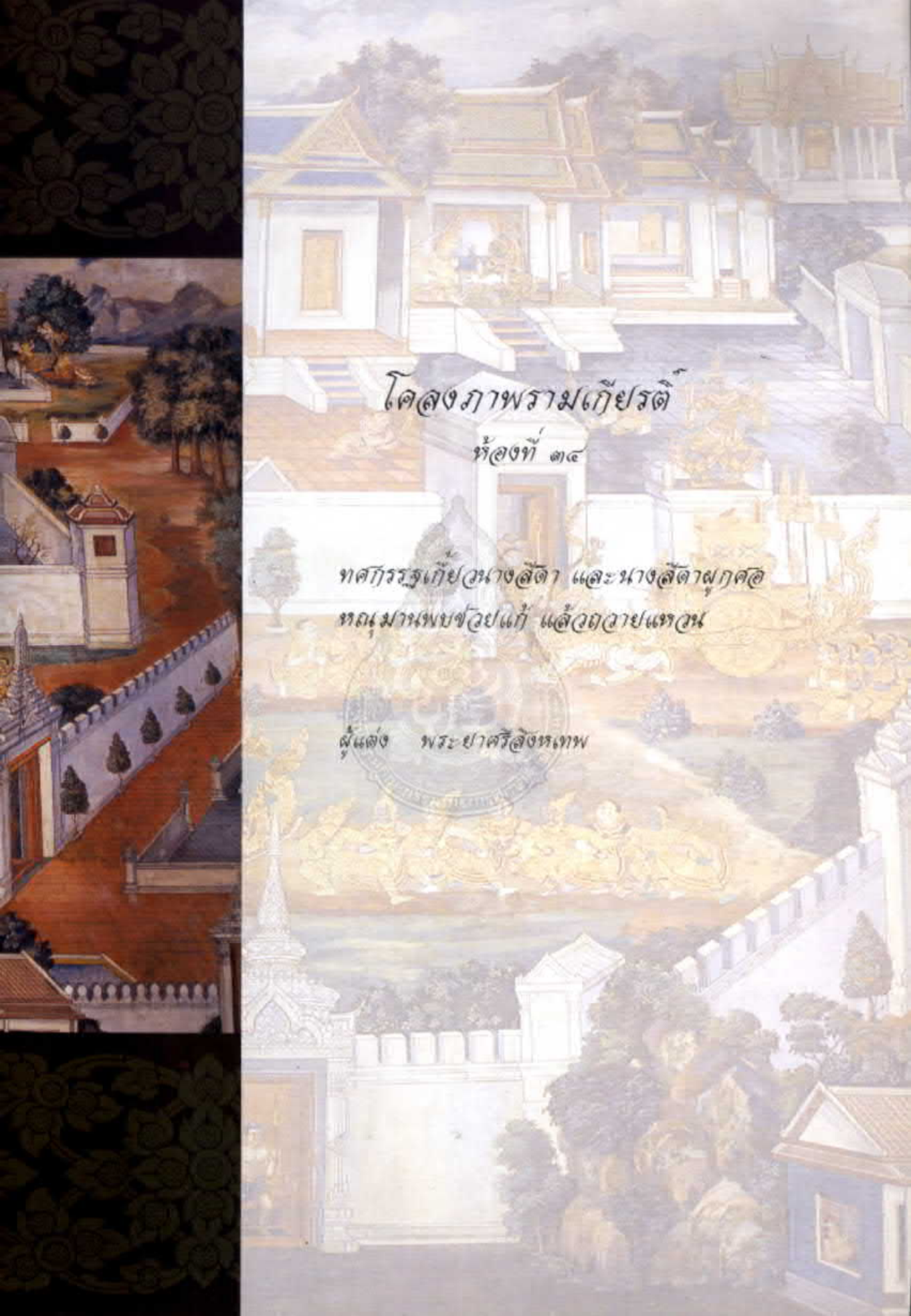
พ่ายเจ้า

จักรกฤษณ สั้งแฮ

เหาะพ่ายสวนอสูร ฯ

โคลงภาพรามเกียรติ์

ห้องที่ ๓๔

ทศกัณฐ์เฝ้านางสีดา และนางสีดาผูกคอตี
ทศเมานพบช้อยแก้ว แล้วถวายแหวน

ผู้แต่ง พระยาศรีสงคราม

๑๑ ถึงถึงสวนยักษ์แล้ว
เป็นกระบี่ไพรแฝง
เหนือนางหนึ่งกรแสง
คอยคำสบคนได้

๑๒ ทศกัณฐ์แต่ลักได้
มาอยู่ในสวนทวี
จวนจบขอบฤๅมี
รุมรอกเรา

๑๓ จำจักเชิญขุนน้อง
มาร่วมทิพย์บรรจรรณ
เสกเปป็นบึงอร
ร่วมเสวตรฉัตรแล้ว

๑๔ ตริเสวรสอดจอกเอียน
สั่งพฤตมินางชาญ
กูจักสู่อุทยาน
จงบอกเสนาให้

จำแลง ตนแถม
โคกไม้
นึกแน่ พระนางนา
ดอดเข้าทูลความ ฯ

นางสี ดาเฮย
เทศเสวรา
พานพบ กัณฐ์นา
รักร้อนคนึงถึง ฯ

นวลสมร
แท่นแก้ว
อัคเรศ แลนา
ผ่องน้ำใจเกษม ฯ

โองการ
ช่วงใช้
ยามคำ นีนา
จัดพร้อมพลพณท์ ฯ

๑๑ พระยามารพาลงกล่าวถ้อย

รามลักษณคนสัญจร
เคียงถนอมแนบบังอร
โฉมแม่ควรเชิดไว้

๑๒ แสนสนมสมบัติทั้ง

พื้จะเศกสมมา
เชิญสมรแม่มาสา
รามซึ่งตามมฤคมาย

๑๓ นางสดับจับไม้ปัก

มีงประทุษฐจันทาล
ประมาทพระมาพลาญ
เทเวศชุมเชิญท้าว

๑๔ วันลักถูกลอบลี้

หากพระตามมฤคคลา
ถ้าพระเสด็จกลับมา
เคียรลืบคงขาดกลิ้ง

สุนทร

ป่าไร่

ควรคู่ โฉนนา

หว่างเกล้าสาวสุรางค์ ฯ

ลงกา

มอบด้วย

ทรร่วม เรียมเฮย

แม่นแล้วหลงโฉน ฯ

ประจัน เปரியนา

ท้าวตัว

อสุรสัตย บาปเฮย

ท่านให้ไวยถู ฯ

จากศา ลาเฮย

คลาศทั้ง

ทันพบ ภักตรแหย

เคลื่อนด้วยศรทรง ฯ

๑๐ ทศกรรฐสดับพจนพร้อง
 พึงยั้งเพราะเพลินพลา
 จึ่งกล่าวมธุรสทาง
 จงชูปชีพเรียมให้

๑๑ นางพึงแสนเจบช้า
 ผินภักตรพลาประจาน
 เองอย่าหมิ่นอวดตาร
 พลาถ่มเซพะให้

๑๒ ทนุมานยลยักขเข้า
 คิดใคร่ผลาญชีวิ
 เกรงเกินพระจักรี
 เทนปลงใจด้วย

๑๓ ทศเคียรแสนเสนาน้ำ
 คิดใคร่เอนองค์เอียง
 ตริพลาชยับเรียง
 ร้อนยิ่งเปลวเพลิงต้อง

๑๔ จึ่งเสด็จจากแท่นแก้ว
 ชุกชู่นางงานสลอน
 ผิมึงมียอนสมร
 จักประหารมึงให้

๑๕ ตรัสพลาทางขึ้นราช
 กลับนิเวศนวังหมอง
 เสดจเหนือแท่นพมตรง
 โฉนจะสมสมรเจ้า

๑๖ ผูก้านัลโกรธแค้น
 ต่างกล่าวปริภาสา
 นางพึงอัคอุรา
 แสนสลดละห้อย

พระนาง เปரியนา
 กราบไหว
 วอนว่า แม่เอย
 ยึดช้าวันชม ฯ

คำมาร
 เหมไม้
 ทรงจักร
 ราพแล้วผันชนอง ฯ

พาที นางนา
 วอดม้วย
 ตรัสสั่ง มานา
 ราพแล้วสิงเกษม ฯ

สำเนียง นางนา
 แอบน้อง
 ร่มยร่วม นางแ
 เทห์ท้าวเหลือทน ฯ

อลงกร
 อยู่ใช้
 สม่ครัก ภูนา
 ชีพสิ้นสูญปราณ ฯ

รถทอง
 ภักตรเศร่า
 กรมโคก ถวิลแ
 แนบเนียนวลดนม ฯ

สิดา
 หัสถ้อย
 กลืนเทวศ ไว้แ
 ใครให้ประโลยชนม์ ฯ

๑๑ เจียโลตรเจียบแซซ้อง
ลงจากพลับพลาพลง
จรโดยสถลทาง
ถึงประทับสถานตัน

๑๒ พลังคณิงเงิงบาทเบื่อง
เมียจักทำลายลาญ
ฤาพระจักทราบสาร
ไ้ว่ากรรมจำแคล้ว

๑๓ ร้าพลงนางหน่วงขึ้น
ขุนกระบี่บังกายา
นางจับพระภูษา
รับกระสันคอเข้า

๑๔ วายบุตรจุดเงือนแก้
วางพระนางพลงอัญ
นางเพยพรุสสิงฉัน
เองใช้การหาญต่อม

เสียงนาง กำนัลนา
รีบรัน
รันทต รทวยเอย
โศกไมในสวน ฯ

ยวตาร
ชีพแล้ว
แสนโศก ทรวงนา
คลาศเมื่อเมืองสรวง ฯ

รุกชา
ยอบเฝ้า
สวมกั้ง โศกเฮย
ทอดทิ้งองค์ลง ฯ

กัศกระสัน เณอนา
ชลิตน้อม
โตโฉด เฉาเฮย
ตอยตแก้กฏไฉน ฯ

๑๐ ขุนสวาทูลว่าข้า
ททาร์พระจอมจักรี
เหยียบนครเขตรักมี
ทรงมอบธำมรงค์ให้

๑๑ นางยลแหวนพัชรวิณ
ชุกคิดจิตรตระขวาง
ยอกโอบูว่าลึงลง
ของตกกลางไพรแก้ง

๑๒ ขุนกระบี่ทูลถึถ้อย
ยามยกศิลป์เนตรจับ
นางฟังเชื่อนางรับ
ข้าไศกสังสารให้

๑๓ สวาวอนเชิญเสด็จท้าว
เกลิงหัตถ์จักพาไคล
นางตอบว่าคิดโดน
ยักษ์ลักลึงพาไค้

๑๔ ทนุมานสดับถ้อย
พระแม่อย่าอาดูร
นางฟังพจนลึงยุ
ขึ้นสถิตยบรรจฐณชื่อน

จุลี บาทเฮย
ตรัสใช้
สืบเหตุ พระนา
กับผ้ามาถวาย ฯ
วันทรวง
ยักษ์แสรัง
ลอบเปลี่ยน แปลงนา
กล่าวให้ภูจน ฯ
ความลับ
เนตรไต้
ภูมิธ แหวนนา
ทราบท้าวทูลสนอง ฯ
อรไทย
คลาศเฝ้า
ผิตเยียง ย่างนา
โทษร้ายราศี ฯ
พลาทูล สอนองนา
เคือดร้อน
ยาตรพลับ พลาเฮย
ออกยันกรแสง ฯ

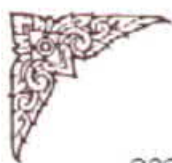

โคลงภาพรามเกียรติ์

ตอนที่ ๑๕

ทณูมานเข้าหักสวณพญาน มาสหัสกุมารตาย

ผู้แต่ง พระยาศรีสุนทรเทพ

๑๑ ลูกลมเลิศเลื่องล้ำ

ลาจากองค์นงคราญ
เรามาถือสืบสาร
จำประลองฤทธิ์ให้

๑๒ ตริเสวระทะเจงขึ้น

หักกิ่งจันทน์จำปา
ม่วงลมุดพุดรา
ทิ้งนุตหลุดรากลแล้ว

๑๓ เกบผลพฤษภอกปถ้อน

ประศโยชาม
ผลไต่ติบขึ้นชม
ผลที่เพื่อนผาดเปรี้ยว

๑๔ พलगแมลงสุรเดชล้ำ

ยังยอดพฤษาโจน
หันหกคะเมนโหน
กระต๊อบกระเทือนครั้น

เลอหาญ

นิกได้

เสรจสบ นางนา

ทากรูแรงมาร ฯ

รูกษา

ปืบแก้ว

สลัดหล่น ลงแอ

แกว่งคว้างพลางโยน ฯ

เปลือกตม

โอฐเคี้ยว

คายสาด เสียนา

ปร่าลั่นไปรยลง ฯ

โลดโผน

จวบพื้น

หัวกลับ กลอกแอ

ครันด้าวดินไหว ฯ

๑๐ บัดมารนายหมวดเฝ้า
ต่างตื่นแลถึงฉกรรจ์
ถอนหักพฤษาสรรพ
ร้องเรียกเพื่อนเรวร้าย

๑๑ เหล่ายักษ์ยืนเรียกร้อง
เกือบ่วงตะบองอา
แสนส่ำสุรดา
เกรียวสะพรั่งพรุล้อม

๑๒ ขุนสิงเล็กคิ้วสู้
ยักษ์โกรธโคตดาบฟัน
สิงหลอกกลอกกลับผัน
มือตบตีนเตะซ้ำ

๑๓ พลยักษ์ยิงเนื่องเข้า
พุ่งขัดสาตราวุธ
ลูกกลมหลิกหลบจุด
ฟาดพิ้วัดเหวี่ยงต้อง

๑๔ เหลือตายต่างรีบเฝ้า
ทูลว่าสิงจันฑาล
เข้าสวนหักพฤษาธนู
เข้าบาทออกต่อสู้

๑๕ บัดพันบุตรท้าวอี
สดับเดือดดังคมศร
ต่างกระเทินบรรจุธนู
พลางสั่งเสนาให้

๑๖ เสนีประนตน์อม
จัดสหัสทัพสรรพ
เตรียมรถม้าประทับ
คอยพระโอรสให้

สวนขวัญ
เก่งร้าย
สวนย่อย ยับนา
ช่วยคล้อยสิงคอง ฯ

รีบมา
วุฒพร้อม
ดาชนับ หมื่นเฮย
ไล่เลี้ยวจับสิง ฯ

หลุบกระณ
ทอกห้า
โผนกัด ยักหนา
ซบซ้อนนอนตาย ฯ

โรมยุทธ์
ว่องจ้อง
ชิงสาตร ยักหนา
ราพร้ายตายเปลือง ฯ

พันกุมาร
เผือกผู้
รอนราพ แลเฮย
สุดด้านทานผจญ ฯ

สิบกร
เสียบไส้
เสี้ยอนลั่น สนั่นแะ
จัดพร้อมพลชั้นธ ฯ

ค่านับ
เสร็จไว้
เกยมาศ
ท่านทั้งพันองค์ ฯ

๑ พันองค์สรงโสทรดลัน

ทรงเครื่องเรืองมณี

กุมศรศักดิ์

ไต่ยกจัดตรงคคัลลย

๑ ราชรถสหัสราพทั้ง

เทียมพยัสสิหราชของ

โลหันแต่ละตนยง

กงเลื่อนกำลันด้าว

๑ เสี่ยงอริกพันภูก้อง

บังแทรกบังสุริยณ

เปนชนิดแน่นสับสน

ทิววัชฉัตรฉานพริ้ง

๑ มวณพยุหพหุพ้อง

เหิมอีกกำแหงทรง

ศรีตัวต่างศรีพรรณ

เสเโลทโตมรจ้าว

ราศี

นพพร้อย

ลาศสู่ รดนา

เคลื่อนรื้อทิวพล ฯ

พันทรง ศักแอ

อาจห้าว

ทยานขับ รดนา

ภาคพื้นดินกะเทือน ฯ

กาหล

กลดกลิ้ง

อสุรเอิก อิงนา

เพริศพร้อมอภิมรย์ ฯ

พลชั้น

ทึนท้าว

ภักตรแพก กันนา

ครบถ้วนขบวนพล ฯ

๑ ถึงสวนรับสั่งให้
เรียงรอบรายอุทยาน
เสนารับบรรหาร
ทุกหมู่พลยักษ์พร้อม

๒ ไอรศทศภักตรทั้ง
เกลิงรถทรงนั่งคือ
ตรัสถามว่าสิงค
มาลักหักสวนแล้ว

๓ สิงว่ากูอยู่ตัว
เห่นพฤษชาสำคัญใจ
เที่ยวมาพักอาไศรย
มารไล้กูมล้าง

๔ พันองค์ทรงสดับถ้อย
ภูษิตยวงษา
ไปควรรบกับสวา
พันราพดำริทแล้ว

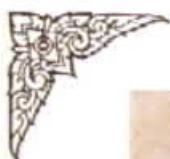
พลมาร
แยกล้อม
รีบแหวต วงนา
พริ้งหน้าดาประดัง ฯ

พันทรง ครแอ
อาจแกลัว
เนาวิถัน ไตนา
ไล่ล้างมารเอน ฯ

แดนไพร พุ่มเฮย
ปากกว้าง
เสพพฤษ ผลนา
ยักขร้ายวายชนม์ ฯ

นิกมา นะเฮย
ชาติแกลัว
หินชาติ
ตอบถ้อยพานร ฯ

๑ สวนนี้ปิตุราชเจ้า

ทรงมอบกุอภิบาล
เองอาจอหังการ
พิวักล้วยตายตอง

๑ ลิงตอบพันราพด้วย

กูไปเกรงเดชยุทธ
สำสัทศกumarสุด
สั่งหมู่พลมารย่าย

๑ พลมารพาญอีกเข้า

ลิงกระซายักษชิง
หลุตกรก่ายตนพิง
ลิงรุกคลูกคสิตื้อ

๑ พลอสุรหนูนเนื่องเจ้า

กวัดแกว่งคพาตี
ลาเงโผนพุงจรี
ลิงแย่งแทงฟันล้าง

จอมมาร
ปกป้อง
จักจับ ถวายนา
นบโน้มยอมตัว ฯ

คำมรุศ
ยักษร้าย
แสนโกรธ ลิงนา
แยกเข้ารอนุสิง ฯ

โรมลิง
นุดยื้อ
ทับเพื่อน กันนา
โดดตั้นพันมาร ฯ

ราวี
ไขว่คว้า
ราญรบ ลิงนา
ชีพม้วยมารพล ฯ

๑๑ พันธพดต่างไกรธนำว

หมายพิมาฎพานร
วายุบุตรยกบาทกร
หักคว่างพลงไธมเข้า

๑๒ พาดพิตรถรัตนสัน

ยักษที่กลัวชีวี
องคสหัสกุมารมี
ต่างกระโดดโลดเต้น

๑๓ หนุมานหาญยักษหัว

ฉวยชักตรีประชิด
ไธมแทงแย่งยุทธติด
องคสหัสราพร้าย

๑๔ พลมารที่หลบเร้น

ผั่งสู่มโหทร
โดยเหตุแห่งพานร
พระกุมารสืบร้อย

๑๕ มโหทรลดับสัน

ร่อนจิตรดังเพลิงลง
ริบทุลพระจุมพล
ดันแต่ลึงหักไม้

แผลงศร

เตดเกล้า

โถมจับ ครน

ต่อด้วยพันมาร ฯ

ลัดวสีท

วอดเร้น

กมลมุ่น มุเษย

ไล่ต้อนตลิ่ง ฯ

เหิมฤทธิ์

จับผ่าย

ตามฆ่า ยักษเฮย

วินาศม้วยหมดพัน ฯ

รยตมรณ

ถ่องถ้อย

เผือกหัก สวนนา

รบสู้เสียนม ฯ

อนุสนธิ

ลวกไหม้

จอมภพ มารนา

จวบสิ้นอวสาน ฯ

โคลงภาพรามเกียรติ์

ห้องที่ ๓๒

อิเหนาจัดขันหมากมานได้ หล่นมานถูกลงโทษต่างๆ
แล้วเผาเมืองสงกาวา

ผู้แต่ง พระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราช

๑ ทศเศียรทรงสดับถ้อย
 แค้นยิ่งแสนคมคร
 พลงสั่งพนักงานจร
 บอกเอกโอรสให้

๒ สาวสรคธัญชิตแล้ว
 ลุณิเวศนประเวศปรา
 ทูลว่าปิ่นลงกา
 อินทรชิตลดดับแล้ว

๓ พระยาอภัยมุขบุตรเข้า
 ตรัสว่าลึงทรหด
 เข้าสวนฆ่ารากษส
 พันกุมารออกสู้

๔ โอรสรับสั่งแล้ว
 จะจับลึงเผือกมา
 ทูลพลงรับทูลลา
 ตรัสสั่งเสนาให้

มโหทร
 เสียบไล่
 ยัณเฑศน บุตรนา
 ธิบเข้ามาวัง ฯ

ธิบคลา ไคลเยย
 สาทแก้ว
 ตรัสสั่ง ทาแฮ
 ด่วนเฝ้าพระยามาร ฯ

มาประนต
 เผือกผู้
 ทักพฤก ษาเยย
 มอดม้วยมลายชนม์ ฯ

ทูลอา ษาแฮ
 มัดไว้
 ลุณิเวศน วังนา
 จัดพร้อมพลพณท์ ฯ

๑๑ เสนารับสั่งแล้ว

จัดทัพเทียมพลขันธ
สรวมเกราะศาสตราสาร
เทียมรถเทียบเกยดำ

๑๒ อินทรชิตเสร็จเข้าที่

ทรงเครื่องพิไชยรณ
กุมศรนาศบาสดล
มวญหมู่พลมารห้อม

๑๓ ราชรถรัตนเพริศแพรว

สีหราชเทียมรถแรง
ชนิดแท่เครื่องสูงแท่ง
ออกจากนัคเรศเข้า

๑๔ ยลศพยักษทั้ง

สังเวชแสนสงสาร
ผืนภักตรพบสิงพาล
โกรธยิ่งครเลียบดอง

๑๕ ว่าทเวยสวาเสวตรนี้

มาหักพฤษภษวณรณ
ดูทรงสิทธิ์แสงศร
อาจจักผลาญมึงด้วย

๑๖ กระบิณทรียินตอบได้

เองอวดศรศักดิ์ดา
คู่มือแต่ตนมา
ยางพิราฎเช่นมล้าง

๑๗ องค์อินทรชิตได้

ปานอลนิบาตผลาญ
ขับพวกทศทวยหาร
พลกลอกหอกดาบจ้าว

เรวพลัน

แก้วนกล้า

พยุทศรบ มือแธ

บุตรท้าวทศเศียร ฯ

สรงสุคนธ ธารแห

ยุทพร้อม

เกลิงราช รดนา

แท่นหน้าดาหลัง ฯ

พรายแสง

เร้งเร้า

ทิวธวัช ไสวเยย

เขตรแคว้นแดนสวน ฯ

พันกุมาร

ศพน้อง

เผือกผ่อง

อกท้าวตวาดถาม ฯ

นามกร ไตนา

ราพม้วย

สามโลก ภาเฮย

เดชให้ว้ายชนม์ ฯ

อสุรา

เดชย่าง

มือเปล่า แลแฮ

ยักษให้ว้ายปราณ ฯ

สดับดาล เดือดแฮ

อกร้าย

รุกไล่ ลิงนา

โตตจ้วงใจมพิน ฯ

๑๑ สุกสมโถมถีบควัว

บุกบ้านพันแทงยุทธ
พลมารต่างหาญรุด
ลึงกัดวัดเหวี่ยงแวง

๑๒ อสุรินทรเคืองขุ่นขึ้น

ลึงจับศรคำแหง
อินทรชิตฤทธิเริงแรง
เป็นนาคมัดลึงกลิ้ง

๑๓ ลูกลมนาคราชร้าย

ลองขยับนาคบทน
ทำนิงไปตึงตน
ยักขจักทำไฉนให้

๑๔ อินทรชิตลั่งให้มัด

เลิกทัพกลับกรุงบาน
ขึ้นเผ้ากราบทูลสาร
ทศกัณฐ์ชมลูกแล้ว

คทาอุฐ

ยุงแย่ง

รุกรบ ลิงนา
ราพร้ายวายชนม์ ฯ

ครเพลง ลาตฺรเฮย

หักทิ้ง

แผลงนาค บาศแอ
กับพื้นปัดพี ฯ

รัตสกันธ์ น่นเฮย

เดชได้

คณิงนิก อยู่นา
หากรู้ดูที ฯ

ลึงประจาน ไปเฮย

จิตระแผ้ว

ปิตุราช

ลั่งมล้างลึงพลัน ฯ

๑๑ ยักษมัตถิงลักเต้า

รุมเร้งวันพันทาง
ลึงสลัดโซรชาตแสง
ตายกลาดหัวขาดกลิ้ง

๑๒ เพชมาฏฐมเข้ามัด

จับยกลงครกตำ
ลูกลมโสดทลุดกำ
ได้สากลากไล่ล้าง

๑๓ พลยักษกลางครั้นคร้าม

กลางยักษออกหาญพญ
กลางยักษรีบจรดล
ทรงสดับโกรธตรัสให้

๑๔ หมอช้างรับสั่งแล้ว

ผูกคเชนทรขับมัน
ขึ้นรวางสพัดบรร
หมอชีกุ่มขอจ้าว

๑๕ ถึงลึงยักษมัดไว้

ความผูกคเชนทรลึง
หักคอกเชนทรชิง
ถูกยักษหมอความลึง

๑๖ เพชมาฏฐมรีบคลาศเฝ้า

ทูลยุบลกิจสาร
ทศเศียรสดับเดือดดาล
เอะแต่ลึงกระจอย

๑๗ ตรีพลางใครพิศหน้า

ตรัสสั่งพาลิงมา
พลยักษรับสั่งคลา
นุดคร้าวานรเข้า

ถึงแดง แกงนา

ทุ่มทั้ง

เดชมา ยักษเฮย

เกื่อนด้าวภูวดล ฯ

ลึงจำ โซรนา

โซวคว้าง

หมัดชก ชิงนา

แทตยม้วยมลายชนม์ ฯ

สยองชน

จับไว้

ทูลทศ เศียรนา

ผูกข้างมันแทง ฯ

เรวพลัน

ฮึกห้าว

โดยจักร วาพแฮ

ง่าเงือความเดือน ฯ

ฤาติง ตนแห

ทลุดปลิ้น

ขอฟาด ลงนา

ชีพม้วยฤาหลอ ฯ

จอมมาร

เสจรถ้อย

สนเทห์ พระไทยนา

ร่อยนี้ฤทธีโชน ฯ

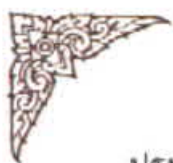
เลวตรลว

ที่เฝ้า

ไปจับ ลิงแฮ

สู่พื้นพลานไชย ฯ

๑๑ จอมยักษ์ยลกระบี่ร้าย

ประดุจองค์พระกาล
พลางตรัสว่าสงสาร
ยอมอยู่กับกูแล้ว

๑๒ ทนุมานพลันกล่าวถ้อย

ทูลว่าเจบกายา
อยู่ไปไซ้ชีวา
โปรดพิมาญให้พ้น

๑๓ ทศกัณฐ์เผยพจนเื่อน

โฉนจักฆ่าเองลาญ
สิ่งใดซึ่งประหาร
สู้เร่งบอกเหตุให้

๑๔ ลิงหลอกบอกเหตุท้าว

เพลึงคลอกเฝ้ากายา
ทศกัณฐ์สั่งเสนา
ผูกมัดพันพัตรด้วย

แรงหาญ

กาจแกลัว

สังเวช มิงนา

จักเลี้ยงเพียงทวาร ฯ

มารษา

ยั้งล้น

จักรอด พระเฮย

ทุกข์แททรมาน ฯ

โองการ ถามแ

ชีฟได้

ชีวัตร วอดนา

แต่ล้วนใจจริง ฯ

ยักษ์

มอดม้วย

มารจับ ลิงแ

นุ่นน้ำมันโซลม ฯ

๑ เสนารับสิ่งท้าว

ทำเสด็จทรงธรรม
พระยายักษ์ชกหอกพลัน
เปลววันจ่อจุดไหม้

๑ ลูกมโสดแล่นเลีย

จุดทุกมุขไพรขยन्द์
เปลวเพลิงพลุ่ตติมณ
ดำหนังกนอกในทั้ง

ทศกรรฐ์

ดรัสใช้

กวดแกว่ง

นุ่นเชื้อเพลิงโพล่ง ฯ

อลวน

ไปยัง

เหียรราช ถานแฮ

นิเวศน์ไหม้ไฟเผา ฯ

โคลงภาพรามเกียรติ์

ตอนที่ ๓๗

ทศกัณฐพาพระญาติองค์หนึ่งเพลิงไปอยู่เขาสัตนา

ผู้แต่ง พระยาศรีสังหเทพ

๑๑ เลียงเพลึงคคิกก้อง

พยุพัตฐมางมา
เปลวเพลึงพลุ่งโพล่งยา
ตึดมุขปรางมาคซุ่ม

๑๒ ทศเคียรตลึงเลห์ลัม

เรียกญาติโยธาพล
กรยุตญูดนางมณ
วิบเสตจอยอกจากห้อง

๑๓ กุมภกรรชฎูปราชท้าว

กรกระลึงโมกษศักดิ์
จุงจันทวดิอ็ค
สนมพนักงานแคล้ว

๑๔ บัดองค์พิเภกท้าว

ฉวยสมุตตำรา
จุงบุตรยุตตวิธยา
เซงแซร์เสียงลาวไซ้

โกลา หลเฮย

มิตคลุ่ม

กาศวาบ วามแอ

ทรุดลัมทลายลง ฯ

มลายชนม์

สนั่นก้อง

โทอ็ค คีนา

กับทั้งสนมใน ฯ

ทศภักตร

หอกแก้ว

เรศริบ ไปแอ

คลาตเต้าคลาตาม ฯ

ยักษา

ฤกษได้

เดินต่วน

สนั่นเต้าตามหลัง ฯ

๑๑ เอกองค์ไอรสเจ้า

จูงสุวรรณกันยุม่า
ฉวยศรฤทธิร่า
ออกทวารศท้าย

๑๒ บัณฑิตคตศักตรเจ้า

พาหม่านางในสตราญ
ออกจากพระราชดาน
พระญาติวงษย์กษห้อม

๑๓ ทศกรรฐพลันสั่งให้

อำมาตย์วิงยุตลุต
ไปโรงรถรับรุต
ถึงประทับกับเกยเข้า

๑๔ เสด็จทรงบุษบกแก้ว

พระประยูรสนมประนค
ลอยเลื่อนสู่บรรพต
ถึงประทับสถานพร้อม

ลงกา

รีบฝ้าย

วุกหู่ หัตถแย

นิเวศนท้าวทศกรรฐ ฯ

จอมมาร

ค่อมค่อม

ถึงน้ำ พลานแอ

แท่นซ้ายฝ้ายขวา ฯ

จัดบุษ บกแอ

แล่นเต้า

นำรถ มานา

นบไท้ทศเศียร ฯ

อลงกฎ

นั่งล้อม

นามลัต นานา

พรั่งหน้าพลานมาร ฯ

๑๑ ไชยอนจำวิเสศล้วน

ตกตะลึงตึงตัง
ชนของวังไปย้ง
บ้างออกนอกวังเขม้น

๑๒ แสนล้าอสุรพวกพัน

ที่อยู่ประจำการ
ต่างตนวังลนลาน
ไฟดับกลับไหม้

๑๓ เพลงไหม้เนิเวศนแล้ว

ลมกระพือฮือวาม
เปลวเพลิงพลุ่งติดตาม
เพลิงพลุ่งรุ่งโรจจ้า

๑๔ ราชฎรพลยักษทั้ง

ต่างตื่นเสียวเวยวาย
หมอช้างตัดเชือกสาย
นายอศวตตดแหล่งม้า

๑๕ ลางคนชนกระเช้า

บ้างแบกโต๊ะชันพาน
ลางอุ้มลูกเหลนหลาน
ปล่อยปละละเรียนไหม้

๑๖ ทศกัฏฐรเสรจประทับเบื่อง

ทอดพระเนตรดูนคร
เสียดายเนิเวศนดอน
สังเวชพลเมืองได้

๑๗ ลูกลมสมจิตรแดน

เหนยักษพลเมืองจร
ได้ทุกขทั้วราชฎร
สมกับกัฏฐรยักษร้าย

ชาววัง
ตื่นตื่น
ศิขเรศ
สู่ดาวสัตนา ฯ

พลมาร
ช่วงใช้
รตมดับ เพลิงแ
หมดทั้งวังอสุร ฯ

เลยลาม
วาบฟ้า
เรือนราช ฎรแ
จับพันโพยมมาน ฯ

หญิงชาย
วุ่นว้า
ปลอกคช สารแ
ตื่นตื่นตามสณล ฯ

เชิงกราน
เครื่องใช้
ลิ้มเกบ ของนา
หมดสิ้นสิ่งของ ฯ

ศิขร
เขตรไท้
ใจสลด
เดือดร้อนทรมาน ฯ

พานคร ได้เฮย
ขจัดฝ้าย
แดนราพ ร้อนนา
พยานข้าอาธรรม ฯ

๑๑ ตรีพลางทางเหาะขึ้น

เฉวียรฉวัดกลางนภา
สลัดเพลิงที่ติดกา
ยังที่ปลายหางน้อย

๑๒ เพลิงพิศมฤทธิหอกแก้ว

ร่อนยิ่งเพลิงอื่นผลาญ
วาโยบุตรสุดทนทาน
จะดับดับได้

๑๓ บุตรมารุตรู้มรอัน

เหาะมุ่งมายังธรร
ถึงฝั่งนทีทยาน
ดำเกลือกเลือกตัวคว้าง

๑๔ มหาสมุทรจุบัคสิ้น

เป็นระลอกสิ้นไทลอนง
เอิบอาบลาบล้ำคลอง
ปลาตื่นตกใจสดุ้ง

เวหา

กาศพร้อย

ยาตบ หมดแฮ

หนึ่งนั้นฤาสุณ ฯ

พระยามาร

ลวกไหม้

ทุกขเทวศ ร้อนฤา

สุดรู้ฤทธิตน ฯ

รำคาญ

สมุทกว้าง

โดดโลด ลงแย

แฉ่นเลี้ยวอลวน ฯ

คลีฟอง

น่านฟุ้ง

โครมคลื่น

โดดดันขวัญหายุ ฯ

๑ ต่างๆ บ้างเล่นเลี้ยว

ว้ายแหวกแฉกวาริ

ไปสู่อ่าวชลธี

สุดโผล่โผล่ดำด้น

๒ หนุมนานบดบได้

เพลิงที่ปลายหางยัง

จนจิตรสุดฤทธิพิ้ง

สำนักนั้นนารทเจ้า

๓ พลันเข้าพลางนอบน้อม

ดาบศเหนพานร

ลิงกราบกล่าวคำวอน

แล้วเล่าเหตุต้นให้

๔ ฤทธิสรवलเยาะลื้อ

สัพยอกพานรทาง

เพลิงนิตติปลายหาง

น้ำที่ในบ่อน้อย

หลักหนี

ริบรัน

ธารฤก แฉนา

ตั้งต้นผันผาย ฯ

โดยหวัง

รุ่มเร้า

ผายสู่

ห่อหมัจจอมรรณ ฯ

ประนมกร

นั่งใกล้

วานดับ เพลิงนา

ทราบสิ้นทุกประการ ฯ

สิงพลาง

ดองด้อย

ดับบ่ ได้นา

จักไว้โยหว่า ฯ

๑๑ ทนุมานพลันคิดได้
ทางจุ่มโอรุอมไฟ
ลมฆานประสาทใน
เพลิงที่ปลายหางนั้น

๑๒ ลูกลมอภิวาหน้อม
ลาจากพระนารท
เหาะมุ่งสู่บรรพต
ข้ามมหาสมุทร

๑๓ ลูถึงที่พักห้อง
องคตชมพูปาน
วายุบุตรแถลงการ
จนพบพระนางเจ้า

๑๔ สองนายสดับถ้อย
มีจิตรโสมนัสบาน
สรรเสริญว่ายอดทหาร
เสมอกับขุนพลแก้ว

๑๕ สามนายต่างกล่าวถ้อย
จนพระสุริยคลา
สามกระบี่ต่างไสยา
ทุกหัวพลใหญ่น้อย

โดยไว
อัคธัน
นาศิก ดนแอ
ดับได้ตั้งประสงค์ ฯ

นักพรต แล้วนา
รีบวัน
เหมติ วันแอ
ล้วงเข้าแดนพนม ฯ

พลหาญ
อยู่เฝ้า
ไปสืบ ชำวนา
จวบได้ถวายแหวน ฯ

ทนุมาน
เบิกแผ้ว
พระจักร รัตนนา
นักได้ตั้งประสงค์ ฯ

สนทนา กันเฮย
คำคล้อย
เอนอาศน
หลับสิ้นทุกตน ฯ

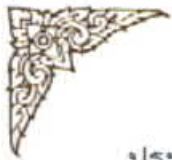

โคลงภาพรามเกียรติ์

ตอนที่ ๓๘

ทศกัณฐ์ให้เทวดาลงมาสร้างเมืองให้ใหม่

ผู้แต่ง ชูเพ็ชรสิทธิ์จันทิ

๑ จัปบทศกัฏฐ์พร้อม

ประทับสัตนาคิริ
เลงประเทศธานี
เฮยตฤกเหตุคราวครั้ง

๒ เติมลงกาบุเรศนี้

รังประสาทไอยกา
งามสอาดโอภา
จำจักเชิญเทพให้

๓ ตริเสจราพท้าวสั่ง

จงสู้องค์อินทรา
อิกทวยเทพเชิญมา
เรวริบระเห็จซ้อง

๔ เปาวนาสุรณบคล้อย

ทูลสหัสไนยพลัน
พาพองเทพอนันต์
ถึงสัตนาคิริเตา

มทึษี สนมเอย

พักยัง

เพลิงทนต์ ไทรมแอ

นิเวศสร้างปางบรรพ์ ฯ

พรหมา

อิราชไท้

ภพเทพ ถึงฤา

นิมิตรแน่นเมืองพรหม ฯ

เสนา ในเอย

อิราชพร้อม

มวณหมด

สู่น้อย่านาน ฯ

คลาสวรรค์ เวียงเอย

เร่งเร้า

ริบระเห็จ มาแอ

สู่ไท้ทศเศียร ฯ

๑ จอมมารเมิลเทพท้าว

เออท่านบรรดามา
จงเลงภพลงกา
เชิญท่านมาเพื่อให้

๒ จิ้งอ้อมมเรศเจ้า

เรวรับอรุณสุนทร
พาผองเทพระเห็จจร
เสด็จสู่ลงกาตัว

๓ ถับถึงเทวราชท้าว

สั่งพระพิศณุกรรม
จงวังราพนครอัน
เป็นปิ่นนคเรศล้ำ

๔ ข้าสั่งพรุณเทพแสง

ดับหมดมวณุกัศมาน
ผายพัดเท่าธุลีฟาน
ภูมิราบเสมอเต็มเนื้อ

พจนา

ท้าวไท

เกิดพิบัติ ไหม้แ

ช่วยสร้างนครคืน ฯ

จอมอมร

ราชท้าว

จากที่

นิเวศไหม้ไฟไหม้ ฯ

เออพลัน

เทพยซ์

พินาศ คินนอ

เลิศชั้นคงเดิม ฯ

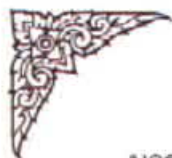
ดาลฮาร ตกเอย

มอดเชื้อ

พาสู สิ้นธุ้แ

เล่ห์พันภารี ฯ

๑ ภูมิภาคใหม่ใหม่ทอง

มารุตชายอายอบ
สรวลสิ่งราชฐานครบ
เลงประหลาดหลากหลาย

๒ รังษฤษติที่สุดทั้ง

คามเขตรราพคฤหา
พุลเพิ่มเพียบนครปรา
พอเสร็จทวยเทพคล้อย

๓ พงษพรหมเมศพร้อมมิ่ง

กับพระสนมনারี
เกลิงบุษบกมณี
บุษบกตาลโตนงฟ้า

๔ มารมายุเหาะแห่ห้อม

แออัดเสียงอิงอา
บุษบกอรอนรอร
มวณุมายุเมิลเมืองช่อง

๕ ชมเมืองปรางค์มาศแมน

งามสอาดเยี่ยมโอฬาร
จตุรमुखประกอบกาญ
สูงหยัดใหญ่ยลห้า

๖ ดำหนักสนมนาฏท้าว

ไพจิตรพิศพาใจ
พระโรงรัตนเรืองอุไร
ที่นั่งเย็นเพียงย้อย

๗ ปราการกอบแก้วเนือง

ธงปักเชิงเทินฉัตร
หอรบเรียบเรียงชนิด
สองฟากถนนตึกตั้ง

ฝนตลบ หอมแฮ
ถิ่นถ้วน
อมเรศ รังนอ
พิลาสพร้อมกามเพรง ฯ

โกษา ทารเฮย
ใหญ่น้อย
กฎเก่า เหมือนแฮ
กลับด้าวดาวดิษฐ์ ฯ

มหิณี สองเอย
รุ่งหน้า
นิกนิวัต เวียงแฮ
มุงเมื่อเมืองमार ฯ

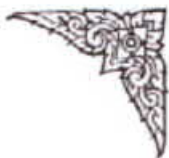
เทนตา ตาเฮย
ภาคก้อง
เลียบรอบ บุรินทร์แฮ
ทิวหน้าสาธุการ ฯ

พิมาน พรหมเอย
ลิ้วฟ้า
जनप मनैनो
ยอดเอี่ยมอัมพร ฯ

นางใน เนานา
ชื่นช้อย
รุจิเรข อร่ามแฮ
ยาตราผาผาผิน ฯ

เนาวรัตน์ เรืองเฮย
เชิดกัง
เด็กน่า สยบแฮ
ตลอดล้วนแลงาม ฯ

๑๑ ชมพลาญท้าวไคร์ไห้
บุษบกกลอยเวียนลง
เทียบเกยนกพนงษ์
พามหิมีสองทัง

๑๒ ยังบรรยงค์ภาคพื้น
แกลิ่งอาศน์มเนี่ยน
งามเทียบทัดจันทร์คัล
เรียกมาตยมารมาแล้ว

๑๓ จักสมโภชบุเรศเกื้อ
สุเร้งกอบการยล
จักถลงเล่นงานจน
เวรวิบหมายทุกด้าน

๑๔ เปาวนาสุรวัธิ์
นบค้อยดอยดตคลาน
วิบหมายบาดบองงาน
ตามลั้งจอมราพเจ้า

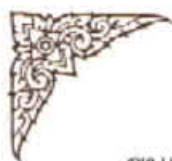
พวยงค์ กลับเอย
เลี่ยนตั้ง
พรหมเมศ เสดจแฮ
ล้าสร้อยสุรางค์จร ฯ

ปรางค์สุวรรณ
เพริศแพรว
ไลเมฆ มาเอย
อิราชข้าลั้งการ ฯ

มงคล กิจแฮ
ออย่าคร้าน
จวบเจด วารนา
เว้งเว้ารตมกัน ฯ

วโรงการ พลันเอย
คลาศเต้า
เกณฑ์เสจร
อสุรเอี้ยนโองการ ฯ

๑๑ ถึงวันกำหนดพร้อม
ชนเครื่องเนาโรงนอน
พวกวีเสศหาบหามจร
ตรวจเสจรจนส่งเข้า

๑๒ การสมโภชอุโฆษอื้อ
โชนหุ่นละครเพลง
มอญร่ำระบำเบง
โมงครุ่มกุ่มกะพดเจ้า

๑๓ ทกขเม่นสามตัวไม้
เดินลวดทางยุงผจง
บางเล่นลอดบัวบัง
แพนร่ำร่าบนเบื่อง

๑๔ บางพวกทรหดห้าว
ช่างัดเวทวิชาการ
นอนดาบหอกเหน่ปาน
บนอกครกวางช้า

๑๕ จินจิวจ้าวจับจ้อง
พลโล่หับกายดา
บางเหล่าเล่นกลอา
พุงทูลเลือดสาดไล่

๑๖ พลบหนังเข็ดเต็นเล่น
ริเรื่องตามเบาราวน
ทศมัทรีพานงพาส
กับล่าแสนสนมขรื่อง

๑๗ มีครบบุ่มพ้อมตรวด
โปงบิบนกบินเสียง
พลุดวงช่วงโชติเพียง
รัตมุขตรวดม้าตื้อ

โชนละคร
แน่นเฝ้า
ตำแหน่ง การแะ
ที่ร้างโรงครัว ฯ

อลเวง
ชกปล้ำ
อีกเทพ ทองนา
ก่น้ำข้องกลองรัน ฯ

เม็ลรทง
จับเยื้อง
พดเล่ห์ เลื้อยพ้อ
ยอด้ไม้โยนเยน ฯ

ใจหาญ นักเฮย
แก่งล้า
นุ้มน่วม นอนนา
ไล่ชร้อมสากรม ฯ

จังกา
แรวดไ้
วูบแหะ
หลักย้อยยลสยอง ฯ

เฉลิมการ
รึดพริ้ง
อุภัยนาฏ
จุดพริ้อมนุพผาเพลิง ฯ

ตะไลเพนียง
สนั่นอื้อ
ดาวเด่น
จุดข้องเสียงขาน ฯ

๑ วิเสดจัดของเลี้ยงทั่ว

ราพนิกรมากิน

นักเลงเล่าเมาริน

เกษมสุขไปทุกมือ

๑ มทรศพรบถ้วนเจด

ทศภักตร์จอมลงกา

เสพคุณสวัสดิสรวรยา

กับมิ่งมณโฑท้าว

ธานินทร์

ห่อนชื่อ

สุราดีม

จวบแล้วการฉลอง ฯ

ทิวา กาลเอย

เกษด้าว

ยศโยด ยิ่งแฮ

อีกไห้อรรดิเธอ ฯ

โคลงภาพรามเกียรติ์

ห้องที่ ๓๔

อิมหารกัลป์จากลงมาเป็นพระราม พระราม
ยกพลไปตั้งค่ายที่เขาคันธมาถา

ผู้แต่ง ชุนพิสนท์สังฆกิจ

๑ กล่าวกลับจับเรื่องเบื่อง
 พอรุ่งแสงสุริยา
 ยังสำนึกน้ําสภา
 พลันเคลื่อนโยธาเข้า

๒ จับความตามเรื่องอ้าง
 แรกแต่โปรดสามพา
 ไปเยือนชาวพระยุพา
 จวนกำหนดไปได้

๓ คอยบทแทนพระให้
 โคกสลักรวงวน
 เรอหวลเหตุพฐทน
 ยามคำพระรุ่มเร้า

๔ ผสมตื่นจวบรุ่งแจ้ง
 ชวนพระลักษณะเสงไสย
 สวาดิารวจวางใน
 ถึงท่าธารทรงเปลื้อง

บทว่า ยุนฺตรเอย
 ยাত্রเต้า
 ที่ล้ง สกุนแยะ
 เขตไร่ไม้พาลัน ฯ

องค์ราม ราชเอย
 นเรศใช้
 ยังภพ ราชแยะ
 เรื่องรู้ราวความ ฯ

ไทยหล
 สวาดิเศร้า
 ทุกขเทวศ
 ฐรื้อนอวารถวิล ฯ

แสงโง
 คลาศเบื่อง
 น้ำแห่ สองเฮย
 พลัดแล้วลงสรง ฯ

๑๑ องคตวายุบุตรทั้ง

พาพวกพหลยู
ถึงแทบพระพลาดรู
ทราบว่าจักรกฤษณเจ้า

๑๒ สามนายคอยเฝ้าพระ

จักรกฤษณ์ทอดทัศนา
สบสามกระบี่มา
เปรมจิตรจากธำรทอ

๑๓ ประทับเพียงภาคพื้น

หมอบดาษกลาดกลางสนาม
ดรัสทักกระบี่ถาม
สูสูสายสวาदन้อง

๑๔ ยืนทางที่จะเข้า

จรรยาภุยังบู
บัดขุนกระบี่ทูล
ทางสู่ลงกาไสรี

๑๕ ทูลแรกจรจบเจ้า

เหนผูกสอช่วยปลิด
อำมรงค์กับภูษิต
ฆำราพเผาเมืองไหม้

๑๖ ทรงทราบฆำราพม้วย

เกรงกริ่งภัยพัพพาน
เพราะกระบี่ทำการ
พระขัดเคืองฤไทยชอง

๑๗ ครัสว่าภูสีใช้

เพียงแต่แหวนกับภู
ฆำยักษ์จุดเมืองตู
เองอีกหาญหอนได้

ชมพู่ พานเอย

รยาตรเต้า
ดริบเหตุ
ลักษณน้องสรงสนาน ฯ

จักรา อีราชเอย
เนตรพ้อง
เสมอหมอบ เฝ้าแ
ประเทศท้าวสรงชล ฯ

พลทลาม
แน่นช้อง
ถึงพนิต
นาฏเศร้าฤเกษม ฯ

เขตรอสูร นั้นนา
ยาตรได้
ไทอิราช
ทุเรศข้าแสนกันดาร ฯ

จอมพนิต
ปลดได้
ส่งนาฏ แล่วนอ
จบสิ้นเสร็จจวาย ฯ

เมืองมาร เฝ้าเอย
พาดน้อง
เกินล้ง
เคียดแค้นขุนกระบี่นทร ฯ

ตามพฐ เฝื่อนเอย
มิตให้
หมิ่นเลมิต ภูแห
ตฤทหน้าตรองหลัง ฯ

๖ ยรรคเรศเรตกเมื้อ

มันเคียดเองพลอยผลาญ
เราคิดต่อการราญ
เมียมอดชีพจักช้า

๗ กระบี่ค้ำบนบพ้าว

ดูเลมิตฆ่าพลพาล
เมื่อถูบมารราญ
ว่าลูกสิงดงตัน

๘ ผีระราพเคียดช้าว่า

มันฆ่าพธูแทนวาย
จงพิฆาฏดูตาย
โดยกฏพิกัตชี

๙ พระฟังทูลเสร็จเอื้อน

กับบุตรสุริยจาน
ลูกลมล้งบรรหาร
พองท่นจักเหนพร้อม

มารสถาน

นาฏช้า

รอนุราพ

อุระเศร่าทรวงศัลย์ ๖

ทูลสาร ภาพเอย

ผิตลัน

ลวงราพ

ป่าดั้นมาเดียว ๖

ทำลาย พลเอย

ชีพลี

ตามเสด็จ

โทษอ้างโอยการ ๖

โองการ

นบน้อย

ก่อเหตุ

โทษนั้นเพียงโทษ ๖

๑๐ กระป๋องนคเรศน้อย
บทเลมิตบอกรควรผลาญ
พระดำริห์ก็จักราญ
ควรวที่ภาคทัณฑ์ไว้

๑๑ ทูลภาคโทษกระบี่ท้าว
ภูมิตรองเฮอร์พลัน
ถูกลมรับโพกพัน
หมายชอบกลับซ้ำได้

๑๒ พระเสตจยาตรเยื้องสู่
ประทับเสจรเสนา
รำถึงเหตุสุดาษา
จำจะยกพลเด้า

๑๓ รอนราราพรับพนิตเจ้า
คืนกลับอโยธยา
พอดกโษษฐมพ
เขาหนึ่งตั้งที่เข้า

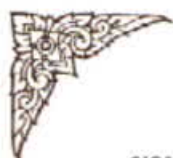
สนองสาร
ชอบโลว์
ราพต่อ ไปแ
ช่วยเกื้อการณรงค์ ฯ

ยืนทันต์ ภาคแ
ผลัดให้
เคียรเทศ ถวิลเอย
ผิดซ้ำกรรมกู ฯ

พลับพลา
แน่นเฝ้า
จิตรจาก นานเอย
ติดล่อมเมืองมาร ฯ

จอมพญ
รยาตรเด้า
พานนบ สนองแ
ทำข้ามเขตรमार ฯ

๑ เนาเนนสมุทชื่ออ้าง
 ธานโชดเหนหาดปรา
 เชิญพระพักโยธา
 เมิลชอบไชยภูมิหมั่น

๒ ฟังทูลแผนที่ท้าว
 ตรัสสั่งเตรียมพลไตร
 เราจักเคลื่อนทัพโคล
 สุกรีพรับสั่งเฝ้า

๓ นิลงนท้เปนทัพหน้า
 คุมไพร่สิบสมุทตน
 ขุนองคตคุมพล
 ภายเกียกสิบสมุทหมั่น

๔ ทัพหลวงยี่สิบถ้วน
 นิลพัทสิบสมุทนับ
 เปนยกระบัตรบังคับ
 นิลราชสิบสมุทให้

๕ กองหลังนิลเอกได้
 เจตสมุทพหลตาม
 เจตสิบเจตสมุทคราม
 พลแต่พื้นพิย่วน

๖ พระหริวงษ์องค์ลักษณน้อย
 ทรงเครื่องตันรณรงค์
 ภูมิศิลปสู่พหลอง
 พลให้มาฏม็องให้

๗ กองนำอเนกแน่นเทียม
 เตียรดาพหกลาดตยง
 ละตนละตนคง
 เพียงจะลุยแผ่นหล้า

คันทกา ลาเอย
 ภูกัน
 สกิตยดิน นันนอ
 เหมาะสู่เศิกमार ๑

สมฤโท ถวิลเฮย
 ตรวจเฝ้า
 คลาเซตร เชาเอย
 แต่งพร้อมพลากร ๑

นำพหล
 เติบล้วน
 สิบสมุท หนูนนอ
 มอบให้ทญมาน ๑

สมุทสรรพ พลเอย
 ไพรได้
 พลพวก คุมแ
 ว่าสิ้นกองชั้นนี้ ๑

พลปราม ปราบเอย
 จัดถ้วน
 ครันครบ เกณฑ์แ
 อาจอ้างออกหาญ ๑

สนานสงร เสรงแ
 ฤกษได้
 อาจลง่า งามเฮย
 คลี้คล้อยคลาขบวน ๑

เหิมณรงค์
 ยุทธกล้า
 แขงแข่ง ฤทธิแ
 เลื่อยตฟุ้งฝุ่นปลิว ๑

๑๑ เดินรีบแรมร้อนตัด
ถึงเขตรคันธกาลา
เขื่อนขันธค่ายพระพลา
พระเสด็จประทับทั้ง

๑๒ จัดนิลเอกให้
ทบทพนิลขันธฟัง
พลเรียงเยี่ยงไชยมัง
พลัดเปลี่ยนเวียนแวดล้อม

มรรคา ไปเอย
หยุดยัง
สุครีพจัด เสرجแฮ
พี่น้องสององค์ ฯ
ตรวจระวัง บรเอย
เหตุต่อม
กรเกี่ยว เดินแอ
รอบรั้งระวังไก่อ ฯ

โคลงภาพรามเกียรติ์

ห้องที่ ๔๐

ทศกัณฐ์สิ้น พินาศทำนายว่า จะตายหมดทั้งโคตร
ให้ส่งเสียดาฉัน ทศกัณฐ์โกรธขับพิเภกออกจาก
เมือง

ผู้แต่ง พระเจ้าบรมวงศ์เธอ พระองค์เจ้าเกษมศรีศุภโยค

๑ ปางทศกัณฐ์เฝ้าห้อง
กับมิ่งมณโฑพยอม
ทรงสถิตยแต่ประจุม
ภมอยหลับสนิทแล้ว

๒ ทันทที่จะถึงชีพไท้
เกิดนิมิตรมหัทธรรย
ตกใจตื่นตรองฝัน
พอสूरียจัดแจ่มฟ้า

๓ ทรงเครื่องเสด็จเสด็จทอง
ประทับอาศนอนมาตย์มาร
องค์อสูรโองการ
เรานิทรคินนี้เจ้า

๔ เทนคิษณ์ขาวเขตรเมือง
ทางประจิมคิษณ์กฤษณ์
เจยกันประจัญฤทธิ์
ตกฟางภูมิซ้า

พงษ์พรหม เมศเฮย
แท่นแก้ว
ยามค่ำ
ล่องพันยามประณิม ฯ

ทศกรรฐ
จิตรว่า
เพียนเพื่อน ใจแฮ
ฝ้ายท้าวเสด็จสรง ฯ

โรงทาน ท่านแล
หมอบเฝ้า
บอกกิจ พิเภกเอย
พี่เคลิ้มหลับฝัน ฯ

บุรพทิศ
เตรกล้า
คิษณ์หมึก พ่ายฤา
ชีพสิ้นแปนอสูร ฯ

๑๐ ยังเชฐฝืนต่อนี้
ฝืนว่าถือกลาอัน
ภายในใส่น้ำมัน
ในท่ามกลางมิไล่

๑๑ มีหญิงหนึ่งจุดเชื้อ
ไล่กับน้ำมันสมาน
กลาไหม้อคินิหาญ
ร้อนทั่วองค์จางแจ้ง

๑๒ พิเภกยนิยยังท้อ
ทราบแน่เสียธานีทร
จึงทูลว่าทรงสุบิน
คือแก่งลงกาแก้ว

๑๓ ไล่เชื้อคือคูไท
เตละคียวงษา
ไฟได้แกสิดา
หญิงคู่สัมนักขื่อน้อง

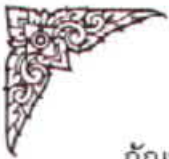
อัศจรรย์ ใจนอ
หนึ่งไร่
ยางเปี่ยม ปากนา
ไล่แท้เทียมตเกียง ฯ

เพลิงกาล
หมดแห่ง
ติดหัดถ์ พี่แ
จะร้ายตีเอน ฯ

ทุกขณวิธ หวาดแ
หนึ่งแล้ว
ถือซึ่ง กลาฤ
ก่อข้อเกิดเชณ ฯ

เชษฐา
เผ่าพียง
เดียวเด่น ดวงแ
จุดเชื้อเพลิงเริง ฯ

๑๐ ราชคิณิชาฟองนั้น

กัณทคิณิคือเชษฐา
จักประตริพอัปรา
องค์อสุทรราชสร้อย

๑๑ จักคิดดับเลดาดด้วย

ฝืนอุบาทว์จึงจะหาย
พิเภกว่าฤาวย
เหนแต่ยุดิธรรมให้

๑๒ สมบูรณ์สมบัติท้าว

เนื่องคณะพญูปวง
สืดาแต่เดิยวดวง
ฉิว่าคีนนางข้า

๑๓ ฟังทูลเทียมถุกร้อน

ยี่สิบพระเนตรแดง
เหมมิ่งซึ่งจัดแจง
ดูหมิ่นพงษพรหมกล้า

๑๔ คิดว่ามิ่งคู่พ้อง

ทุกข์สุขหวังปฤกษา
กลับยอยกบิจจา
เองอะกะตัญญได้

๑๕ พิเภกยินตรัสกริ้ว

ทูลว่าทนายทัตทาน
หวังกอบเกียรติยศนาน
ซึ่งจะสยดเป็นไล่

๑๖ ทศเศียรยินยิ่งกริ้ว

มิ่งกับภูษาดกัน
ยกรามเชิดฉีกพันธุ์
เหนว่าภูผิตพ้อง

รามมา
ดุดถ้อย
ชีพลับ มลายแ
โสกร้าปฤกษา ฯ

ใดคล้าย
ห่างได้
เวรเรื่อง ร้ายเลย
ห่างทั้งทางพาล ฯ

เทียบสรวง
เบียมหล้า
สวาดิร่วม รามฤา
คิดสิ้นเศิกโขษ ฯ

ไฟแรง
จัดจำ
จักส่ง นางฤา
กล่าวได้โดยใจ ฯ

ครรภา
ร่วมไร
มิตรชู ภูแ
เด็ดพ้องพงษพันธุ์ ฯ

กราบกราน
ท่านไท้
ในยุติ ธรรมแ
คิกนั้นอย่าแหนง ฯ

ดรัสพลัน
พี่น้อง
พงษเฒ่า พรหมฤา
เร่งพันเมืองมาร ฯ

๑๐ ขัณฑ์คิดพล่งแด้น
โถมไล่พิเภกถลัน
แอบกุมภกรรณทัน
เสียงสั่นอัญชลิตแล้ว

๑๑ ครั้นเห็นเชษฐโกลี
เข้าแอบอินทรชิตพลัน
ทศเสียวรันทันพันธุ์
แผดสังขวานะให้

๑๒ ธิบสรพหลิงสิ้น
มันอยู่หนักนครชัย
อิตรียุภาจัน
เป็นทาสสิดาใช้

๑๓ ปาวณะน้อมเกล้ารับ
พาพิเภกขุนมาร
อสุรเดินดาล
ถึงที่สถิตยเข้า

ชักขรรค์
แผ่นแคล้ว
เหตุที่ ก้าวแอ
หลบร้องขอขณมี ฯ

จะทัน
หลบได้
ภักตร์เฝื่อน
เร่งคั้นริบของ ฯ

เสร็จสรรพ
อย่าไว้
ตัวส่ง สวนเอย
เช่นถ้อยกู่แถลง ฯ

โองการ
มุ่งเด้า
เทวศด้าว แดนแกล
กอดแก้วตรีชฎา ฯ

๑๑ ออกโอสถอีกสัณ

พลาญเล้าแกลงมุล
ฝัณร่ายพิทหายทูล
หวังจะผ่อนผันให้

๑๒ ท้าวเรอกลับโกรรณแด้น

ให้ริบทั้งสินทรัพย์
ตัวเจ้าประทานกับ
เจ้าอยู่เอนดูเลี้ยง

๑๓ ตรัสภาวระทดทั้ง

ยินสังศรีภักตรคลาย
สามกระษัตริย์โสภบวาย
ทรงแต่กรวแสงท้าว

๑๔ บัตนายนยสุรผู้

ริบเสรจลอบบาญชี
บ้างพาสุดาตรี
ปาวนะทูลพิเภกให้

๑๕ ยินขับคัปปิตร์ท้อ

ผันภักตรพิศนุตรี
ให้พลาญจากปรางค์ศรี
ออกนอกนครอัน

๑๖ ดำเนินนีกอนาโธ

ถวิลว่ากายเอกา
คิดพึงพระพงษา
มีแต่เกรงทนต์ทให้

๑๗ จำจรัสถึงผิงน้ำ

จึงจับยามประจักษ์
ครุจรประจำลักษณ
แรงโทษร้างถิ่นแควแล้ว

อาตุร

เหตุไท้

ตามลัตย จริงนา
ท่างพันไภยโกษย ๖

ตรัสขับ พ็เอย

เกบเกลี้ยง

พระลักษ มีนา

ลูกด้วยดวงสมร ๖

เบญกาย

เผือดคล้า

เสียงสั่ง สารเอย

แทบลั่นสมประดี ๖

อิบตี

เครื่องใช้

ชฎาสู่ สวานแฮ

ริบสัลาจร ๖

ใจทวี เทวศเอย

สุดกลัน

โสกลู่ ทางแฮ

อกตั้นตันทรวง ๖

อาทวา

เกียงไร่

สุณที่ เทนเสย

แทตยผู้ผ่านถวิลย ๖

ยยุตพัก

จิตรแล้ว

เลงที่ จันทรนา

แต่สิ้นมรณโกษย ๖

๑ จักได้ที่พึ่งนั้น

อยู่อุตรครวญ
ตริเสرجเหาะข้ามสาย
ลงสู่เนินทรายได้

๒ โศกพลงพลันว่าให้

เชิญช่วยดลมนัส
สบพระสีหัตถ์
พลงร่ำพลงรีบไถ่

คือนรายน์

ชีพไว้

สมุทรีบ เรวนา

สวดกตันเดินจร ฯ

เทพา รักรอย

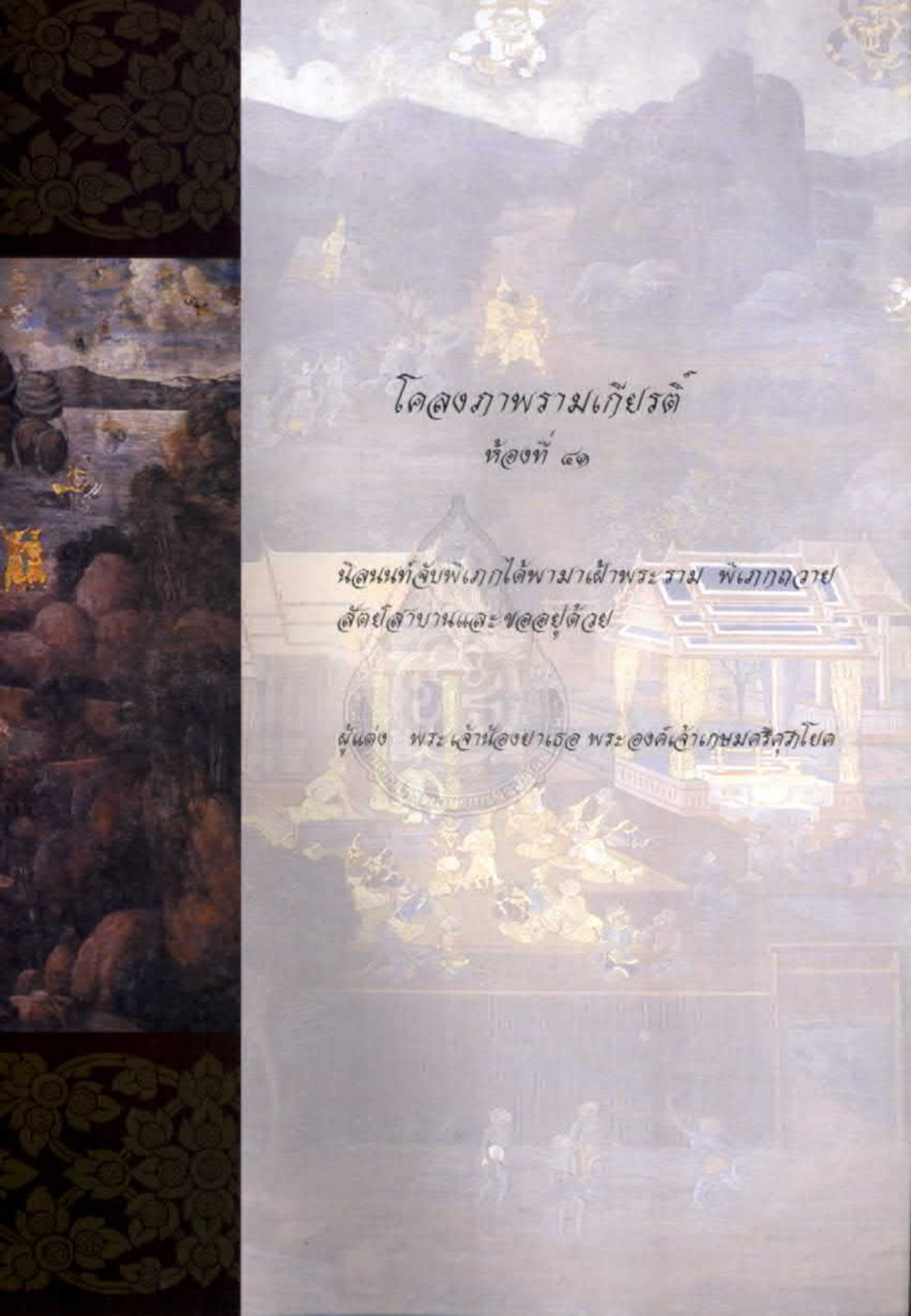
ส่งให้

ยังที่ สติตย์แอ

แก่งแก้วคันธกาล ฯ

โคลงภาพรามเกียรติ์

ห้องที่ ๔๑

นักรบเจ้าชัยพิกุลได้พามาเฝ้าพระราม พิกุลถวาย
สัตย์ไถ่บาปและขออยู่ด้วย

ผู้แต่ง พระเจ้าหน่อกษัตริย์ พระองค์เจ้าเกษมศรีสุโขทัย

๑๐ ชัณณวณรทัพน้า
 เหนอสุรเดีวดาล
 ออกนามพระอวตาร
 วานเรศล้อมลากไว้

๑๑ พิเภกประหม่าซ้ำ
 ถามว่าพลพานร
 บังอาจลากจุดกร
 ผิดชอบโคบซี่

๑๒ นิลเอกจากาตมแท้
 พลพระจอมจักรา
 จะเสด็จเกาะลงกา
 เองพวกอสูรตอง

๑๓ พิเภกสดับถ้อย
 บอกว่าคนสืบตาม
 ไซ้เป็นริปูความ
 ขยท่านพาเราเฝ้า

ตรวจพนานต์ ทางนา
 เทวคให้
 เดินบ้น มาแธ
 วุ่นว่าพลวัน ฯ

เสียวสยอน ขยาดแธ
 พวกนี้
 มีกิจ ดังฤ
 ซ่องให้เราเหน ฯ

โยธา หาญเฮย
 ฤทธิก้อง
 ผลาญราพ ร้ายแธ
 จับเจ้าไปถวาย ฯ

แถลงนาม หริฤ
 เสาะเต้า
 คัดชื่อ ตรงแธ
 ฝ่าไท้ถวายตัว ฯ

๑๐ นิลเอกรินพจนแล้ว
 ไปที่ประชุมพล
 คำนับบุตรสุริยน
 ตามที่พบบอสร์ล้อม

๑๑ สุครีพยลราพแล้ว
 ไต่ซื่อชาติพงษคาม
 เอยเอยยกพระนาม
 จึ่งบ่เกรงทัณฑ์หื้อ

๑๒ อสุรทราบชักพร้อม
 เราชื่อพิเภกพันธุ์
 เปนขนิษฐศกรรฐ
 อยู่เกาะลงกาต้อง

๑๓ เต็มที่ฝืนอุบาทว์ให้
 ไกรธริบชักกลับกลาย
 เรานิกแสวงนาย
 จึ่งคิดมาเปนข้า

๑๔ สุครีพชักทราบแล้ว
 กับสืบแปดมงกุฏ
 บังคมพระทรงครุฑ
 กองตรวจพบยักษ์เข้า

๑๕ มีนามพิเภกน้อง
 พี่ขับจากเมืองมั่น
 จักรยงบาทพระทรงธรรม
 แม่นมิโปรดเลี้ยงแล้ว

๑๖ จักรพงษ์ทรงทราบสิ้น
 ออกพระโอฐโองการ
 นิลเอกริบพามา
 ตระบัดนิลเอกริไพบัว

พาดน พิเภกเอย
 พักพร้อม
 เสรงเล่า แดลงแฮ
 จับได้ตัวมา ฯ

ควาควาแดม แดตยเอย
 บอกข้อ
 กิจเรื่อง ไตๆ
 โทษล้างบันโลย ฯ

บอกพลัน
 เผ่าห้อง
 เกิดร่วม ครมภ์แยะ
 ชับเข้าไพรเขียว ฯ

เราทาย
 เกลี่ยดกล่า
 นิกห่อน เทนเฮย
 บาทให้จักกรี ฯ

รีบรุด เรวเอย
 เสรงเฝ้า
 ถวายเรื่อง ทูลแฮ
 จับได้ตัวมา ฯ

ทศกรรฐ์
 คลาศแคล้ว
 เสาะเที่ยว มานา
 ชีพน้อยมยมถวาย ฯ

เสรงสาร
 ตรัสให้
 พิเภก มาเฮย
 กราบแล้วครวโลย ฯ

๑ ถึงเหตุยถาแลงว่าไท้
มีรับสั่งให้หา
พลางกุมหัตถ์อสูรมา
พิเภกโอรนศิวเกล้า

๒ จักรกฤษณตฤกฏกริ่งน้อย
ดูก่อนพิเภกความ
ควรฤาพิเเองหยาม
ฤาสอสิบศึกชั้น

๓ พิเภกทูลไช้ช้อน
ทศกัณฐ์ฝืนร้ายถาม
คือจักชาติชีพตาม
จงส่งสิดาไท้

๔ กลับไกรธริบไล่ช้า
ที่พึงแลฤทธา
แต่ตำหรับโหรา
หมายมุ่งมาพึงเบื่อง

จักรา
แห่งเจ้า
ถึงที่ เฝ้าแ
กราน้อมอภิวันท์

ตรัสถาม
เท่านั้น
หยาบไล่ เองเอย
ช่อนช่อนกลมา ฯ

กลความ
บอกให้
ตำหรับ โหรแ
แทบเบื่องบทมालย์ ฯ

บาทมา
เปล้าเปลื้อง
เรียนทราบ เสรจแ
บาทไท้ทูลเศียร ฯ

๑๑ จักรกฤษณเจีงตรัสด้วย

พิเภกมาฝากชี
รับควรมิตวติ
ญาณฤษศวเลี้งใช้

๑๒ สุครีพทูลว่าต้อง

ให้กระทำสัตยสนอง
ใจตรงเจีงควรปอง
ผิวพิรุจจักได้

๑๓ หริวงษทรงสดับสิ้น

สั่งสุครีพนายพล
เชิญพรหมมาศสงรชล
ให้แทตยทำสัตยไว้

๑๔ สุครีพค้ำับน้อม

ศรใส่พานเชิญทูล
พาพิเภกพลันยุร
สงรซึ่งศรสงรเจให้

๑๕ พิเภกทำสัตยขรียง

ปวงเทพยเปนทิพยาน
ผิวะบชื่อศรพลาญ
กราบรับชลพัฒน์แล้ว

๑๖ บุตรอาทิตยชิดชอบด้อย

เรจจักรับราชการ
ทำนพษเฒ่าพรหมมาน
สมคักดีศวรจักเข้า

๑๗ พิเภกตอบว่าข้า

ยอมกระทำสัตยใน
เราสองร่วมฤไทย
ต่างรับค้ำับน้อม

มนตรี

พิตไว้

ไดบอก เราเอย
แต่เชื้อทศกรรฐ ๖

ทตลง

บาทไว้

โปรดชูป เลี้งแอ
เมียนช้ำับันเคียร ๖

นุสนธิ์

เร้งให้

เปนประ ธานเอย
ต่อหน้าพลากร ๖

บาทมูล

ศิระไว้

ยาตรที่ ปชุมแอ
ยักษตั้งสัตยา ๖

สาบาล

อย่าแคล้ว

ชีพแห่ง ช้ำแอ
ดื่มด้วยยินดี ๖

แกลงสว

ร่วมเจ้า

เรารวิ วงษแอ
คบช้ำาคือสหาย ๖

ขอบใจ

ที่พร้อม

ศุขทุกทึ เทียมแอ
จิตรไว้ใจกัน ๖

๑ ฝ่ายพิเภกดูทแกล้ว
 ลีบแปดมงกุฎพิศ
 พานรแน่นอกนิฐ
 เพชรฉมารฤณทลลั่น

๒ ถามสุครีพว่าไท้
 ทศกัณฐ์ก็มารเณ
 พลพานระยคุล
 เหนแต่ทณูมานห้าว

๓ สุครีพว่าฤทธิแมน
 ฤทธิฝ่ายชมพูปาน
 ยงคศิระประทาน
 ใครจักคิดฆ่าแล้ว

๔ พานรินทรฤทธิเลิศนั้น
 ชีพล่วงถูกลมกลับ
 แผ่นถมพญทัฬห
 เสวพจน์พากันแคล้ว

จักรกฤษณ
 เครื่องถ้วน
 ตนต่าง แต่งแฮ
 เลิศทั้งยศดา ฯ

จักผจญ มารฤ
 ทั่วด้าว
 บาทเลิศ ไฉนนอ
 เมื่อเมื่อลงกา ฯ

ทณูมาน มากแฮ
 กางแกล้ว
 พรเพิ่ม พูลเฮย
 ห่อนสิ้นสูญชนม์ ฯ

เหลือนับ
 ชีพแล้ว
 สหายอย่า แหนงแฮ
 คลาสเฝ้าอวตาร ฯ

© ทรงจักรชักรัตนชัยชัย

พลเท่าใดลงกา
เราจะเร่งพานรา
ได้มิได้จขี้

© พิภพกุลว่าพ้อง

แทตยที่ลงกานัน
วานเรศฤทธิรบทัพ
เหลือประมาณประมวลม้วน

เลาวนา

เกาะนี้

รุกไล่ รบเฮย

ช่องให้หายฉงน ฯ

พลขับ ชันแฮ

ไม่ถ้วน

ยังท่อน เหนเฮย

มอบถ้อยทูลฉลง ฯ

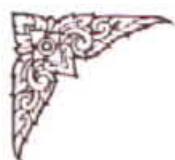

โคลงภาพรามเกียรติ์

ห้องที่ ๕๒

พระรามให้ทหารลองกำลึงอุทธีให้พิเภกดู
เพื่อเปรียบเทียบกับฝ่ายลงกา

ผู้แต่ง พระเจ้าเมืองยาเอย พระองค์เจ้าจิตรเจริญ

๑ พระอาศนอรุศท้าว
 สดับพิณาทูลกิจ
 พระเปรมกระมลคิด
 จึ่งเปล่งลีลนาทขึ้น

๒ จงพาพานเรศถ้วน
 ยังฝั่งชลธาร
 แผลงฤทธิ์กวตฤทธิมาร
 จงประจักษ์ฤทธิกำ

๓ เอารสสุริเยศได้
 คำนับรับโองการ
 สามคาบกราบศิกราน
 ลาปิ่นธเรศเจ้า

๔ ออกมาเตรียมตรวจพัน
 ครบเสรงสองนัครา
 เชิญชวนอนุชา
 นำนิกรดุ่มด้าว

หาญฤทธิ
 ดังนั้น
 ปราโมทย์
 สั่งน้องพาสี ฯ

ทวยหาญ
 ทำน้ำ
 หมายเปรียบ กันนอ
 กาจจ้านการณรงค์ ฯ

ดริบสาร
 ใส่เกล้า
 บั้วบาท
 จากท้องโรงคัล ฯ

พลพา นเรศเฮย
 ฤทธิท้าว
 ทศกัศตร
 แห่ลงพื้นพนะสนธิ ฯ

๑๑ โยธีกะปิสีวน

จรแน่นแผ่นดินดาล

ภูลีตระหลบปาน

แลขรอำฟ้าคลุ้ม

๑๒ พังพิศพรคพวกพัว

ผิรูปวางยีน

เพียงผลักนรินทร์อินทร์

ทศภักตรฤจักษ์เจ้า

๑๓ ตระบัดตลท้าน้ำ

พร้อมพหลพลยุทธ

จึงลูกระวีวุฒิ

เผยพจนสุนทรด้อย

๑๔ แะนายวานเรศถ้วน

ผู้ร่วมตรีเตรียมปอง

จงแผลงพละประลอง

ให้ทุกประเทศเทียน

เชิงชาญ รบเอย

ดาษกลุ้ม

ภาณุมาศ มืดเยย

เล่ห์คล้าอักษฎงค์ ฯ

พลกระบินทร์

ยันเกล้า

เอนลุ่ม ลงพ้อ

รบโต้ตอกร ฯ

แนวสมุท

ใหญ่น้อย

ไวว่อง

ก็ถ้อยแถลงความ ฯ

ทวยพอง

ปัดเสียน

ตุเตช กันแอ

ออกชื้อรบือนาม ฯ

๑ ยินสารสุตว์พช้อง

ปราโมทยุทไทยครัน
ต่างแผลงฤทธิ์โรมรัน
คะคฤกคะครันลั่นพื้น

๑ ลูกลมโถมถืบขึ้น

ซ้องเช็ดดวงทินกร
หลานอินทร์เหี้ยมยุคนธร
กรไชว์กระหวัดคว่ำ

๑ ลูกพระทรงแสงล้ำ

เทอดวิมานรูจี
นิลนันท์แพรกปัดพี
เก็บเพชรก่อถมอดตั้ง

๑ นิลเอกข้าแรกพื้น

ผุดพะสุเมรุไศล
นิลชั้นรฤทธิชาญไชย
กายกระหลับสีหน้า

เสรจสรพ์

ครันครัน

หลายหลาก เลศแธ

พ่างฟ้าชจายพัง ฯ

อัมพร

กำฟ้า

ถืบโยก โยนเฮย

เหนียวแน่นเมรุไกร ฯ

ฤทธิ์

เสริดยั้ง

ผั่งผ่า ไปเฮย

เล่นล้ำเมรุไศล ฯ

แผ่นไผ

หลักหล้า

ปลุกเว

เช็ดพื้นภูวดล ฯ

๑๐ พิมลพานเรศร้าย

บันสะเอวหันทิมา
เกษรทมาลา
ฉวยฉีกทศดินด้วย

๑๑ อุกุสรวราเมศร์เทียม

บัดแบกเขาจักรวาท
ญาณรสสุคนธ์ชาณุ
รวบเมฆเสกไฟฟ้า

๑๒ ชมพูพานผู้เชี่ยวชาญ

แผ่ทัตตพัฒมารุต
ขามภูวราชวุฒิ
ดาร์กตกลรต้น

๑๓ กุมมิตันชั้นเช่นเค้น

สีห์ปทานฤทธิ
วิสันตราวี
รัตรวบคชสีห์จ้อง

ฤทธา

มอดม้วย

ภพเดช

เดชกล้ากลางสมร ฯ

เหิมหาญ

เหาะร่า

เชิงเล่ห์

ลั่นเท่งเทพิฎณ ฯ

ชาญยุทธ

ครั่นครื้น

ไกรร้าย มนต์นา

เด่นทั้งกลางวัน ฯ

สอสีห์

พ่ายร้อง

แผลงเดช

จับคั่นคองยา ฯ

๑๑ สุธเรนแผ่นพวงาดร่า

ฉีกอรกระหึงตง
สุรกาลฤทธิรงค์คง
โถมตีบกาสรสิ้น

๑๒ เกยรโถมจับได้

หัตถประหัตถางอน
มายูรแหวกสาคร
ดาบจะหัวม้าเมียน

๑๓ สัตพลิลนแล่นเข้า

เสียดบลิ้งต้อยตัก
โคมุตช่วยตีบยัก
เลื้อเจบเลื้อจุกร้อง

๑๔ นิลราชผาดเฟ่นคว่า

จับเดาะกระเด็นกระดอน
ไวบุญตรฤทธิราณรอน
หัตถ์รวบเพรากล้า

๑๕ วาทุโถมโถมจู่สู้

กุมคู่กุมภามิพิ
มหัทธิกันดิน
โผนเฟ่นโผนพังปล้ำ

๑๖ ปิงคลาโลดแล่นเลี้ยว

ทวิพัทแหวกวังวล
จับมัจฉะอานนท์
ไซติมุขจับครุฑคั่น

๑๗ นิลปานันกลั่นแกลัว

โหมหักทอบเมอดง
มาลุนแผ่นผยองตรง
ไศลบ่ทนเดชกล้า

รณรงค์

แด่วदन

อาวุธ

ชีพลัมมลายชนม์ ฯ

กุญชร ชลแฉ

หักเหียน

จับและ ลินธุ์แอ

มอดม้วยมลายปราณ ฯ

จับพยัฆ

เตะตอง

ถูกยก เลือฮา

ไล่ซ้ำเลือนหนี ฯ

มังกร

โด่งฟ้า

แสดงเดช

พาศพันพังทรวง ฯ

กุมภิล สองเฮย

แมกน้ำ

ภักตร์พบ ฉนากเอย

ปลิดปล้นทนต์ปลา ฯ

หลังชล

ตั้งตัน

ขับชี มานา

ควบเด้าตากไพบม ฯ

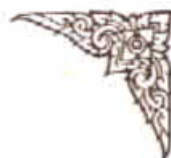
การณรงค์

ฟ่องฟ้า

ตีบถูก ไศลแฉ

โค่นลัมเตียนตลุ่ม ฯ

◎ นิลปาสันเหิมหัว
เหาะหักโซดสิงขร
ไชยามพวานร
เตะเล่นเสลากลิ้ง

◎ นิลเกษียฤทธิร้าย
แทะเซาะเสลาแลง
มากันจะวิกแฝง
รูดรวบสิงขรห้า

◎ ครั้นๆ พันพวกข้าง
ถั้นๆ บันตึขริน
ต่างๆ คว่างหอบหิน
หลัดๆ ปิดปิดป้อง

◎ อลวนพหลเดชพื้น
จ้างจัดแงผาชู
ต่างเดาะต่างโยนดู
ต่างคว่างต่างเท้งครั้น

◎ อุโฆษบรรพตราว
เปนประกายเปลวควัน
หินหักกระเจายผัน
พยุพยับอับหล้า

หาญสมร
ทุ่มทิ้ง
หัดถัก หินเฮย
เกลื่อนพื้นภูวดล ฯ

เริงแรง
คว่างฟ้า
ฤทธิรืบ เรวฤฯ
ยอดทิ้งถล่มทลาย ฯ

ซัดชิน เมืองฮา
แบกร้อง
ท่ายทุ่ม กันแฮ
ต่างป้องปิดกัน ฯ

ชมพู่ พลเฮย
เพียบพื้น
ดุจจักร ผันแฮ
ครั้นครั้นพงพนาณต์ ฯ

เราะกัน
กลบฟ้า
บินทั่ว ทิศเฮย
เล่ห์พื้นโพยมพัง ฯ

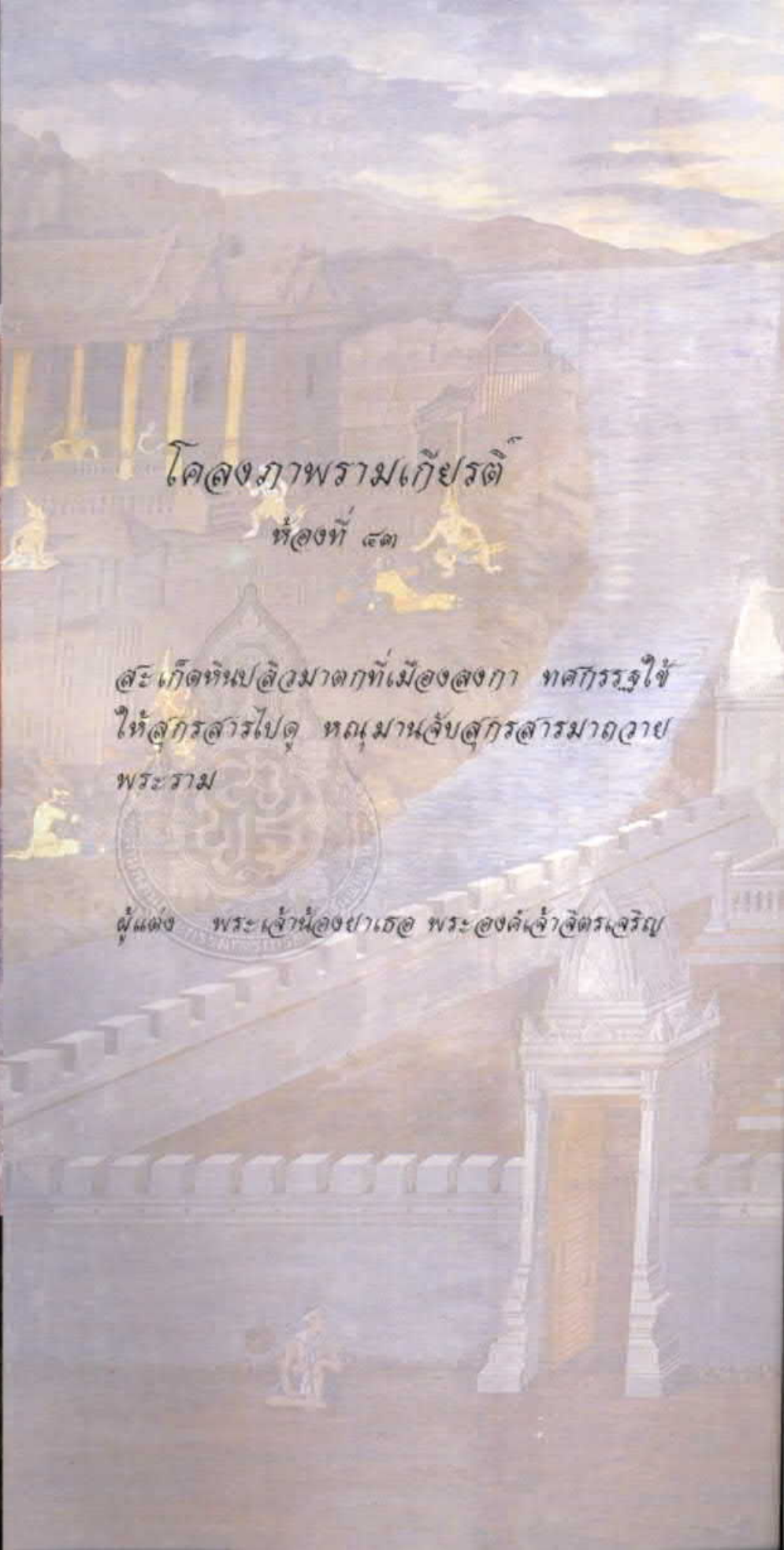

โคลงภาพราชมเกียรติ

ตอนที่ ๔๓

เสกเกิดหิมโถมมาดกที่เมืองสงกา ทศกัณฐ์ใช้
ให้สุกรสารไปดู ทนุแมนจับสุกรสารมาถวาย
พระราม

ผู้แต่ง พระเจ้าบรมวงศ์เธอ พระองค์เจ้าจิตรเจริญ

๑๑ ทศเคียรสุรศักดิ์เจ้า
 เถลิงอาสนรัตนเรือง
 มวลมาตยตาชดาเนือง
 คอยรับรับสั่งให้

๑๒ บัณฑิตอุโฆษคัลม
 หินเสกิตตกนำฉาน
 ตระลึงกระมลมาร
 ตวัสลังสุกธารให้

๑๓ สุกรสารรับสั่งคล้อย
 เหนเหตุฝ่ายบุรพา
 สำรวมร้ายคาถา
 กายกลับเป็นเหยี่ยวตัน

๑๔ ร่อนฟ้ามาแกสไกล์
 ยลพวกสิงโยธา
 บ้างทวยห่มหินผา
 ต้องปีกมารตกพื้น

จอมเมือง มารเอย
 มาคไล้
 นบบาท พระนา
 ธจะอันโองการ ฯ

คัคณานต์
 เจียดไกล์
 จงนนิก จงายแ
 รุดเต้าตามดู ฯ

คลามา
 ภาคนัน
 สามคาบ
 เมฆฝ้ายพันผยอง ฯ

คันธกา ลาเอย
 ดินครัน
 แดกขจัด ขจายแ
 พ่างม้วยชีวัน ฯ

๑ จวนตัวกลับพ้น

อ่านเวทของพรหมมาน
กลับเป็นกระบิลชาณุ
เลดลอดปนพลได้

๒ พิเภกพิศพวงพัน

แม่นคักลักแสนรอน
ชนพองลอยสยอน
แสนสุขเลื่อมโศกเศร้า

๓ ชุราพบัดบอกร้อง

ยสุเรศแปลงอินทรีย์
ปลอมปนพยุทโยธี
แดลงเสรจลีลาตเขม้น

๔ ถึงถวายอภิวาทกัม

ขอเดชพระบาท
มีหรือสุรา
ถูกอาจปลอมมทัพเข้า

โกยพาล

มยบให้

ไชยว่อง ไวพ้อ

โตตเดินตามกัน ฯ

พานร

รันเต้า

แสงเดช พระนา

สร้างลั่นกินแทง ฯ

พาลี

ลอบเร้น

หมายสืบ สารแฮ

มุงหน้ามาทูล ฯ

เกษา สมองเฮย

ปกเกล้า

มาลอบ

สืบร้ายดีเรา ฯ

๑ พระทรงครุฑพาหน์

จึงผาดเผยศุภพจน์
เรวรีบจับรากลส
หมายมั่นสำคัญน้อย

๒ เวศสุณญาณอันชุลิตแล้ว

อันเพศพวกกุมภัณฑ์
เงามันบ่มิมัน
แม่นพิศจักพึงรู้

๓ พระองค์ทรงสดับถ้อย

ตรัสสั่งทนต์มานหาร
จงจับยสุรพงษ์พาล
กูจักดูหน้าหน้า

๔ ทนต์มานริบยาตรขึ้น

ถึงทัพกลับกายา
หัตถ์หนึ่งครอบโยธา
ด่อนออกทีละตนน้ำ

เพนียด

ตอบถ้อย

แปลงอาตม์ ปลอมเอย
หนึ่งได้ฉันทไ ๖

ทูลพลัน

ท้าวผู้

ปรีบิ ดาฮา

แนได้ดังประสงค์ ๖

ทูลสาร

เทิมกล้า

มาลอบ ปลอมเอย

ชาติอ้ายมารสฤล ๖

เวหา ทนเอย

ใหญ่จ้

ทั้งหมด

จิตรจ้องจับมาร ๖

๑ สุกรสารตกประหม่าหน้า

ลับล่อยร้อยจต
คิดลี้จะหนีสด
สุดคิดที่จักผ้าย

ซัดสลด ลงนย
สุดท่าย
สุดยาก นักเฮย
ยอยิ่งฟังการ ฯ

๒ วาญบุตรเหนกปีนั้น

พิศเพ่งสำคัญมี
โถมจับจิกเกะ
ลิงกลับเป็นยักษ์ดิน

จักหนี ไปนอ
หมดสิ้น
สลัดรวบ ตัวเฮย
ด้าวร้องขอทณฑ์ ฯ

๓ โยธีพิโรธทั้ง

เชือกรัดมัดมือพัน
อุตุตุตุจรวล
แกลงเหตุเสวงสรวพตั้ง

ทัพขัน
ผูกรั้ง
จูงรืบ ถวายเฮย
แต่ต้นจนปลาย ฯ

๔ พระทรงศรศักดิ์ล้ำ

สั่งลูกพระอาทิตย์
จงถามราฟโนนคิด
ต้นคิดใครใช้ย้าย

ภาฤทธิ
เดชร้าย
ลอบสอด แนมแธ
ยักษ์นี้มาปลอม ฯ

๑๑ สุครีพรับสั่งแล้ว

โฉนบคิดเกรงขาม
ใครใช้แรงบอกความ
อยู่ที่ใดจึงได้

๑๒ กุมภกันตสารภาพสิ้น

ข้าอัญชลกาสถาน
นามข้าสุกรลารमार
หินตกตรงกักรท้าว

๑๓ จิ้งปloomเป็นเหยี่ยวข้าม

หินกระทบปีกทน
แปลงเป็นกระบินทร์ปน
แสนผิดตามแต่ไท้

๑๔ ชักใช้ลั่นเสร็จข้อ

เสมียนจดคำขุนमार
สุครีพรีบเร่งคาน
ทูลแต่พระจักรแก้ว

๑๕ ยินสารสุดขัดแค้น

เรวเร่งวางบทยักษ์
โทษมันจักมีสัก
หาญนักคิดหักกล้ำ

๑๖ รับสั่งวางบทตั้ง

แม้นยริปloomพลหาญ
แม้นลองฆ่าหนึ่งประจาน
ผู้หนึ่งทำโทษให้

๑๗ สุกรสารสามารถผู้

ปloomทัพจับไพร
ฉิวลางชีพยักษ์
เขียนหนักลักหน้าให้

ชักถาม นามนา
เดชให้
โดยสัตย์ จริงเฮย
ดอตต้อมปloomพล ๑

เสรจสาร
ถิ่นดาว
อมาตยทศ กรรฐพ่อ
สั่งเข้ามาดู ๑

มายล
บได้
ปloomพวก ลิงแะ
โปรดข้าสุริ ๑

คำขาน
มันแล้ว
เฉียวฉับ
ทราบนั่นทุกประการ ๑

เคื่องนัก นอพ่อ
อย่าช้า
เพียงอย่าง ไรนอ
บได้เกรงขาม ๑

โยยการ ตีกเฮย
จับได้
จงประจักษ์
บอบแล้วปล่อยมัน ๑

เฉียวลี ลามา
ราพได้
เกียรตียียบ เลียนอ
กลับแจ้งนายมัน ๑

๑๑ รามาศเรื่องเดชเจ้า

ยีนปฤกษาเสนา
ต้องในทไทยปรา
พระจึงเผยพจนซี

๑๒ ราชมัลลุตสุดเข้า

คาไสมัดมือชัก
ผูกเอาผูกท้าวยักษ์
บิษฆม์ติดไม้ไ้

๑๓ ครั้นเสร็จลักหน้าผาก

เพชฌฆาตรามัลลพา
ตีฆ้องกระเวนมา
ลึงค์อสูเรศร้าย

๑๔ บัดบุตรภาณุมาศร้าย

เสร็จประจานอสุรี
จึงสั่งถอดยักษ์
ไล่ขับขุนราพแก้ว

๑๕ สุกธสารแลนเจ็บซ้ำ

ลึงค์ปลดเครื่องพันธนา
แลนสุดทฤทธรรษา
เพลงฤทธิรัดริบได้

อยู่ททยา

ดังนี้

รภทรี ไว้เสีย

ช่องเอื้ออวยตาม ฯ

ปักหลัก

เชือกตัว

ยึดแน่น

เขียนซ้ำสองทวาย ฯ

แปนกา กบาทเอย

ผาดผ้าย

โดยรอบ ทัพแฮ

เอิกอ้ออลวน ฯ

ฤทธิ

รอบแล้ว

ปลดเครื่อง จ่านา

กลับเมื่อเมืองมาร ฯ

กายา

ออกให้

โสมนัส

เหาะข้ามสมุทร ฯ

โคลงภาพรามเกียรติ์

ตอนที่ ๔๔

ทศกัณฐ์ให้นางเบญกายแปลงเป็นเสียดาทำตาย
ดอชนำไป เพื่อทำอุบายตัดศก นางเบญกาย
ไปเฝ้าตัดนางเสียดาแล้วมาแปลงกายให้ทศกัณฐ์ดู

ผู้แต่ง นายเรกขมณีพากย์ไถหาร

๑๑ สุกรสารทေးข้ามสู่

เข้านบทศกรรฐทูล
ขยมนเพยยวเหินยूर
ลึงประลองฤทธิล้าน

๑๒ ลึงยกหินท่มเท้ง

กะเทาะฎุกปีกถลา
สุดฤทธิคิดแปลงกา
เป็นรูปพานรทึง

๑๓ พิเภกไปฟังท้าว

เหตุหนุมานทยาน
ตัวตู่สู้ขุนศาล
เป็นลัตยทำโทษให้

๑๔ ทศเศียรลดับเดียดเคร่า

จิ้งกัลบเพศเปนดา
เหจเหินยังพลับพลา
ผูกปากพิเภกบีม

๑๕ ยืนจำเภาะภักตรพริ้ม

ยลนิมนต์สฤทธิธาม
ดาบศกับอกความ
รูปชื้อกาพลสิทริคัลลย

๑๖ บพิตรมาตั้งทัพ

พระพิศณุสนองไข
มาผลาญทศภักตรใจ
มันลักลิตดาแกล้ง

๑๗ ไปควรบพิตรข้า

เมียดกมือมารเหมือน
คือรัตนรกายเพื่อน
ได้ก็เสียศักดิ์ท้าว

เวียงอสุร

ถึถ้วน
ยลทัพ รามนา
เลืลล้าเหลืลยาญ ๖

กระทบพา
หล่นกลิ้ง
ยาเปลี่ยน
เพศปล้นปลอมพล ๖

รามพาล
ยุตไต้
สุครีพ ชักนา
ลักหน้ามาเมือง ๖

โสกหา กลแธ
บศพริ้ม
รามร้าย มนต์แธ
ปากไบบสนอง ๖

พระราม
ถ้องถ้อย
บพิตร พระเอย
เคลื่อนเยื้องมาเยียน ๖

ทำไฉน
จะแจ้ง
หินโหด
แลช้าควรสนอง ๖

ขอเดือน สตินา
ม่อร้าว
ไฟฟ้า
ท้าวหล้าภาณิน ๖

๑๑ ซี่เยยสมรแม่แม่
ประดุจจินตามณี
ฤาจะระคายศรี
ไฉนนักสิทธิ์สอดเกล้า

๑๒ ฤาษีสุดคิดเลี้ยว
กั๊กกั๊กถึงสองงาม
เนาทนแห่งใดตาม
องค์พระจักรีเจ้า

๑๓ พิเภกกนิษฐีท้าว
สุครีพอนุชาลี
เชษฐาณฤเทศหนี
บุตรพระอินทร์เสียน้ำ

๑๔ บพิตรมันพวกพ้อง
มีพิศม์ดั่งพิศมู
เลี้ยงมันน่าอดสู
นานก็เหน็บเ็นไส้

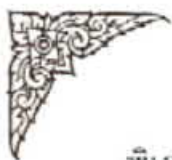
พระลักษมี เราฤา
นาฏแก้ว
สักหยาด
ชาติเคลิ้มโศกเสลา ฯ

ผลนาม
สง่าเฝ้า
เสด็จติด มานา
จึงพร้อมสนองสาร ฯ

ทศศรี
เลิศล้ำ
มาพึ่ง เรานา
ลัตยลั่นเสียนม ฯ

คัตรู
เปรียบได้
ขับส่ง เสียนา
ศึกชั่วเสียการ ฯ

๑ พระรามบับถ้อย

พิภกเผยพจนตัน
สุครีพขยับขรค์
เกรงจะมีผิดเว้น

๒ พลลิงชิงแข่งอ้าง

ลางจะจับยักษา
ลางจะยกลงกา
ลางลศึกเล็กควั

๓ ชียักษย์ลย้านแล้ว

ลับเนตรเปนยักษ์เหาะ
พิภกสร้างมนต์เหมาะ
ไซ้มนี่เมื่อก็

๔ ข้าพิตชีพิตใต้

มันผูกโอษฐฎาอง
พระกฤษณโปรดโทษทรง
เสดจสุพมข้อ

๕ ไทยแทตย์ถึงถิ่นแล้ว

ล้าภูกกลศึกเหิน
ตรัสหาพระหลานเบญ
ให้ตัดศิกนางอ้อย

๖ เพื่อคิดผิดพ่อเจ้า

ลุ่มรกเหลือแด
เปนเคราะห์เฉพาจะแฉ
สุดที่ตูดตามเกลี้ย

๗ พิงหลานวานอย่าน้อย

เชิญช่วยออกอาษา
แปลงโฉมเจกสิดา
ลงทอดธารทำม้วย

นักอรรมี แทตย์นา
ยกเด่น
คิดจะฉะ ชีนา
โทษไว้ในทรง ฯ

ขันอา ษาเอย
ลับร้าว
เกาะทวิป ถวายแอ
หลอกค้อนแลขัน ฯ

ลาเลาะ เลียบนา
ลิวลี้
เมียงบาท ทูลนา
แก่นท้าวทศกรรฐ ฯ

บาทบงษ์
อาจพรวง
เสียพระ ไทยนา
ขุนคั่นขุนอสุร ฯ
ล้าเคิญ
เหตุน้อย
ญกายบอ กเหตุแอ
อิ่งอ้อนวอนวัง ฯ

จึงแปร จากแอ
ดักเคี้ย
วกพึ่ง รามนา
กล่อมเกลี้ยงกลับเมือง ฯ

กมลพมา เทอญแม่
ศึกด้วย
ดลหาด ทรายเฮย
มอดแล้วลอยไป ฯ

๑ รามลงบงคพเคร้า
แม่นว่าลีดาตวง
จะเลิกลำทัพหลวง
พิเภกจะพึงแล้ว

๒ เมณูกายเจบจิตร์อัน
สนองว่าตุลีสดา
ทศเคียรสั่งเลนา
อวยพระหลานเกลิงให้

๓ นางถึงจึ่งแจ้งนาฏ
แม่โสคนางศัลยสี
ยาตรเยียนเยียมองค์สี
พลางโสกชบักตร์เอือน

๔ ข้านุตรพิเภกผู้
ดริชฎาชนนี
มาหวังจะฝากชี
พลางเพ่งองค์ยเคื้อ

สลดทรวง
ดับแล้ว
หลีกกลับ ไปเอย
ผ่องหน้ามาเมือง ฯ

จำอา ชาเอย
จึ่งได้
นำรถ เทียบแธ
แห่ป๋องไปสวน ฯ

ชนนี นางนา
ลาศเยือน
ดาไต้ ถามแธ
โอษฐแสรังแกลงสาร ฯ

ภักดี รามนา
ก่อเกื้อ
วิตแม่ นามแม่
ชิตใช้ชมโฉม ฯ

๑๑ จำเริญสุภลักษณ์เจ้า

สมคิดวังคมา
ถึงสถิตยนิมิตกา
งามเจือนลิตาเข้า

๑๒ ทศภักตร์พิศรูปแมน

หลงว่าสิดาโลม
แย้มโอรุออรโอม
มาแม่มามาเปลื้อง

๑๓ เบนุกายอายุอัปค้อน

สนองว่าจอมยักษชล
คือหลานกรลับตน
ขุนยักษบยินเริ่ม

๑๔ เรียมแสนสุดสวาตสวอย

จะเศกเปนมหิษ
สมบัติเมืองมี
พลางนั่งแอบแนบเนื้อ

เลขา

พลีกเต่า
ยาเจ็ด โฉมแอ
นบให้ทศเศียร ฯ

หยาดโพยม
โลกเยี่ยง
เชิเบแม่ ชีแม่
ปลัดรอนเรียมกระสัน ฯ

ขวยกระมล
อย่าเคลิ้ม
ตามสั่ง สารนา
วิกวีรับขวัญ ฯ

โสภี พี่เอย
สืบเชื้อ
หมายมอบ แม่เนา
สนิทน้อมแนมถนอม ฯ

๑๐ ยอนงค์หลานเหลือขัดแด้น

กลายเพศเป็นยักษ์นาง
ทศกัณฐ์พิศแลหมาง
ทำกระอักกระอ่อมอึ้ง

๑๑ ลุงขมาดาเพื่อนแล้ว

ช่างฉลาดแปลงทรงสรรพ
เชิญเชิญเร่งไปทัน
นางรับรดพจนน้อม

เขินขนาง

นั่งบึ้ง

หมองหม่น

โยหฐ์แล้วเลยสนอง ฯ

หลานขวัญ

เสร็จพร้อม

อรุณรุ่ง ราแม่

ประนคแล้วลาจร ฯ

โคลงภาพรามเกียรติ์

ตอนที่ ๔๕

พระรามลงสรงน้ำ พบเบญกายแปลงคิดว่าสัตรี
พระรามโคก หนุมานขอพิสูจน์เอาศัพพะไฟ
เบญกายหนี หนุมานจับตัวมาถวาย เบญกายถูก
ลงโทษจึงสารภาพ พิเภกทูลให้ฆ่า พระรามให้
หนุมานพาไปสั่ง

ผู้แต่ง นายเรกหมื่นเพากยโศทธาร

๑๑ เบนุกายเทาะลิ้วล้ำ
เหนียวพันรายนั้วลง
ยังเจเนียนนิมิตรองค์
ฟ้างักควดิหน้า

๑๒ ลงธารล่อยทิกแล้ว
วนอยู่แทบจนวนชาย
แสงทองส่องสางปกาย
เสียงสุโนกเสนาะร้อง

๑๓ ปางพระหริรักษพื้น
โคกแต่สิดาหลง
พลงชวนอนุชสรง
พร้อมกระบี่กระบวนหุ้ม

๑๔ พระเล็งศพยักษแสร้าง
เหมือนลักษม็อกิผัน
ช้อนเคียรพาดเพลาลัน
โคกรทตรทวยกัม

วิลาคหงษ์ เพ็นเฮย
แหล่งหล้า
อรเอี่ยม
หนุ่มหน้าเจลาเจลิ้ม ฯ

ท่ามลาย ชีพแก
ทาดซ้อง
พฤกวร้าง พร้างเฮย
สนั่นเร้ารวีศรี

ผอมทรง
เล่ทคลุ้ม
สนานน่า เจเนียนนา
แห่ล้อมลงจนวน ฯ

เศกสรว
ฟ้างลัม
พลงทุ่ม ทรวงเฮย
กอดแก้วกรแสง ฯ

๑ อ้าโฉมอร่ามน้อย

เรียมอุสาทพยายาม
โดยอนงค์จะสงคราม
โยแม่มาซึ่งม้วย

๑ หาไหนจะได้ดูจ

สู้ติดตามเรียมมา
วายชีพแม่ยังพา
เรียมจะทำไฉนให้

๑ พระลักษณเอยอรลัน

พระลักษณมแลแต่ดาส
สองกระษัตริย์สงสาร
ต่างโคกขบสยบสิ้น

๑ พลลึงแลสลดทั้ง

คิดว่าสองธโกษย
เสียงโคกแซ่สองโท
แหว่พระโสทรสดับพัน

นงราม พี่เอย
ยากด้วย
ฆาฏโคตร มารนา
มึงแค้นเคืองโฉน ๖

สิตา พี่เอย
ตกไร

ศพฝาก พี่แม่
อนุชพื้นดินเปน ๖

ชนมาน แล้วพ่อ
ดูจดิน
แสนทเวศ วายฤา
สุดช่องสุรเสียง ๖

ทัพไชย

ละอัน

ละเทือนสทก ทรวงนา
สร้างได้สมฤติ ๖

๑ พระพิโรธเรียกเฮ้ย
เองละเมิดไปหลงผลาญ
จึ่งขุนสิบภักตร์พาล
ลูลีสัญญาโน้น

๒ บุตรพระพายกายท้าว
ขรอยวักกลอสุรแฝง
หาหาทณูมานแหง
ภูษิตอำมรงค์ได้

๓ ชอบแลแต่ข้าบาท
ศพลดฤาลอยเมื่อ
หนึ่งฉนวนพระพลาเหนือ
ยังจะทวนกระแสน้ำ

๔ ข้าขอพิสูจนด้วย
อสุรกลก็จะหนี
ผีเป็นศพจอมศรี
จงพระองค์พันเกล้า

ทณูมาน
ราฟโพ้น
พิฆาฏ นางนา
อย่างนี้ยังไฉน ฯ

ทูลแถลง
เคลือบไคล้
ลักษณนาฏ ไฉนา
อยู่พร้อมเพรียงมา ฯ

บงเหลื่อ หลากนา
แม่น้ำ
นครเขตร มารเอย
สิ่งนี้สุดแห่ง ฯ

อัคคี ลองนา
หลีกเต่า
เมืองมอด ไหมเอย
กระหม่อมม้วยเหมือนสมร ฯ

๑ พระนรายนเ็นชอบให้
กระบี่แบกศพลึง
เบญกายก็รฤเพลิง
เทาะโต้งโดยควันตัน

๑ หนุมานทยานยุดได้
พาสุ์พระสิกร
พระตราตรวิสร
สู่ชกจริงจงได้

๑ สุครีพมัตยักษตัว
ถึงพระลานชกถาม
เบญกายก็บอกนาม
เปนบุตรพิเภกผู้

๑ มาหวังฟังข่าวด้วย
ใช้จะชนภพระรา
เกรงเพชิตคิดแปลงมา
สุครีพเขียนคำได้

ชุมเชิง ตะกอนแฮ
แหล่งนั้น
ผลาญพลุ่ง พลุดแฮ
ดอดตันตันหนี ฯ

ดวงสมร มารนา
กันไ้
ประลาทลุ ครีพแฮ
เสดจขึ้นพลับพลา ฯ

ยาตรตาม เสดจนา
ใส่กั้
สนองเคลือบ แฝงนา
แม่นันตรีชญา ฯ

บิดา มอดแฮ
เมศรไ้
หมายรอด เมืองเฮย
คั้ขึ้นทูลถวาย ฯ

๑ พระสดับกลับกริ้วบุตร

สุเพื่อนพิเภกเหน
ญาติวรเชื้อคำเบญ
สุศรีพลาญคณานลล้า

๒ ให้ลึงตำรวจร้าย

ผูกบิบบอยรันพลัน
นางแทดยแทบอาสัญ
หยุดพ่อยชยเสียได้

๓ ช้อยจำแลงหลกเจ้า

จอมยักษคิดเผด็จยุทธ์
บังคับขัดจะปะทุษรู
คับอกยกโทษครึ่ง

๔ สุศรีพริบจรตขึ้น

ทูลเสร็จสมเด็จจนรายน์
ตรัสถามแนะพนาย
บุตรท่านทำผิดผู้

๕ พิเภกทูลโทษมล้าง

พระก็โปรดยกทัณฑ์
เรียกวายุบุตรพลัน
สุเร่งพามันแล้ว

๖ ขุนกบิรินทร์กราบบาทแล้ว

มาบอกเบญกายกร
เหาะเดสิงแทบลุนคร
เก็บอ้อมอุยงเนื้อ

๗ พายนงคังลงแท่นเจียม

พลางประโลมโฉมเฉลา
บุญปางก่อนลองเรา
เพอญพระองค์อวยน้อง

สุริยเปน เหตุแ
แก้หน้า
กายกล้าว เทจแ
หลักขึ้นมาศาล ฯ

ราชมัล
ชักใช้
สารภาพ โทษเอย
สติแจ้งตามจริง ฯ

จอมมณุษย
หยุดยั้ง
โทษเข็ด เขาพ่อ
หนึ่งท้าวเอานูญ ฯ

คัลถวาย คำเอย
ราชู
พิเภก
โทษนั้นสถานโทษ ฯ

ชีพมัน เหมาะแ
โทษแล้ว
พลางตรัส สันนา
ส่งพันพลลิง ฯ

ลาจว
กอดเกือ
เขตรราพ
อื้นเนื้อนิกรสะัน ฯ

เงาเขา
ดูบดอง
รักร่วม กันแม่
พินิจพานาง ฯ

๑๑ เบญจกายอายุอัปพลั้ว

หยิกหัดถ์สับัดเบือนไฉน
ชมเทงบ่เกรงโฉน
ย่าแม่เอยเรียบร้อน

๑๒ โยเหนียมเรียบได้แอบ

ใครจะตริชาโฉม
พลางแนบแอบตรโบม
สองป่วนกวนกามคว่า

๑๓ สยงสมสองสุขแล้ว

การบิตรโบมโฉมยง
จำเรียบจากไปนรงค์
เสร็จศึกจะสมเจ้า

๑๔ นางสดับกัปภาศย์ช้อง

ทำขึ้นผืนผากชนก
เสียดนสุซลดก
ผันภักตร์ทั้งรักแค้น

๑๕ ถึงปรางค์นางนบท้าว

ลุงโสภเพราะคิดการ
หยิบสายเพชรสังวาลย
วายุบุตรส่งนางแล้ว

ผลักไส

เนตรค้อน
แนมเหน็บ ชื่นน่า
รักเจ้าจำเปน ฯ

องค์โลม แล้วแม่
ชั่วช้า
บัวมาศ
ไขว้ใช้ในเชิง ฯ

สองหลง ละเล็งแย
ยั่วเบ้า

การราช ก่อนรา
แต่น้องครองกาย ฯ

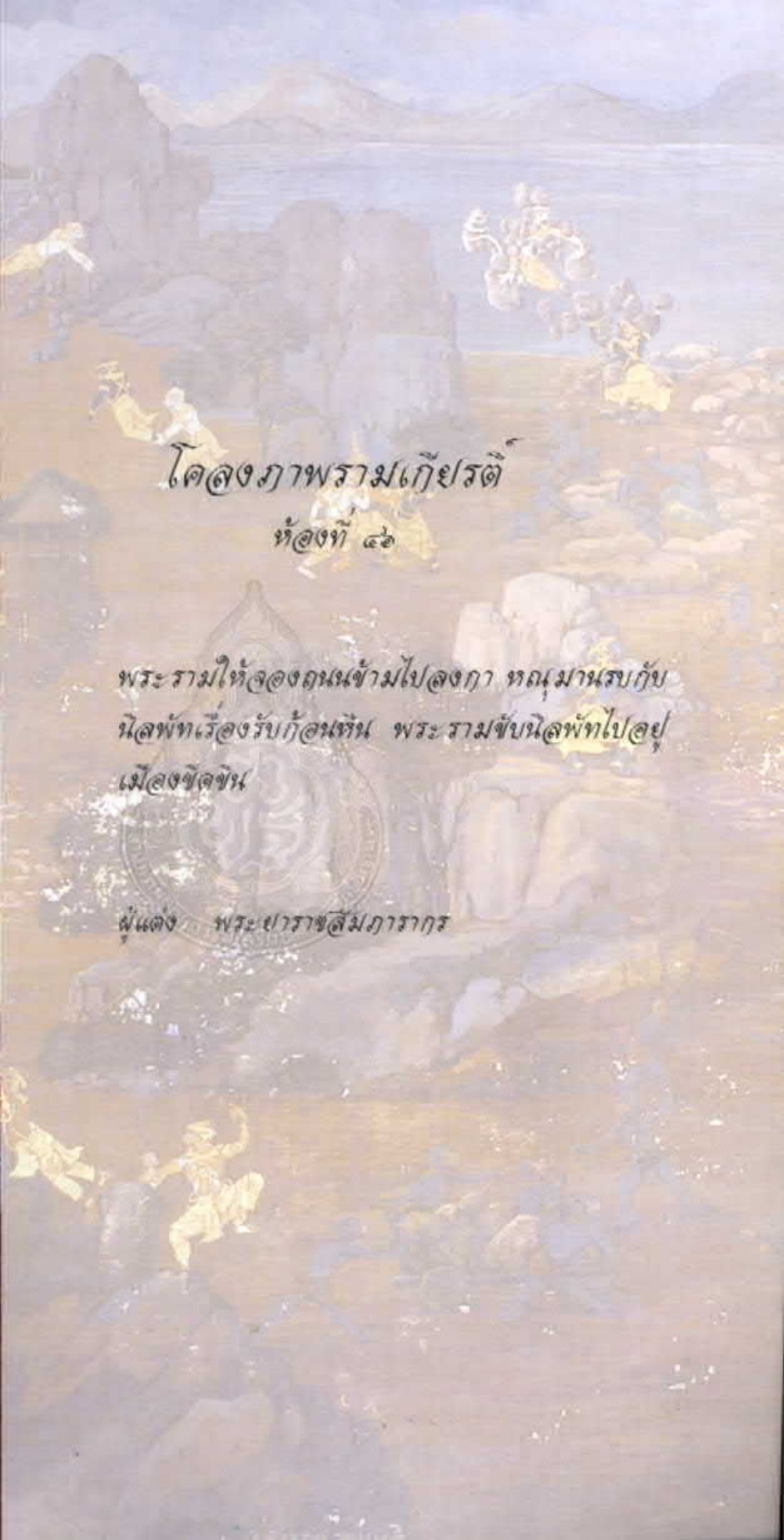
คืบอก

แน่นแพ้น
เต็มสลด ลาเอย
รีบเข้านครมาร ฯ

ทูลสาร เสร็จแฮ
คลาดแคล้ว
บำเหน็จ ทลานนา
กลับเฝ้าอวตาร ฯ

โคลงภาพรามเกียรติ์

ตอนที่ ๔๖

พระรามให้อองถนนเข้ามาไปองกา ทดหมายรบกับ
นิลพัทเรื่องรับก้อนหิน พระรามขับนิลพัทไปอยู่
เมืองขีดขิน

ผู้แต่ง พระยาราชสีมการากร

๑๐ พระศรีภูวนารถเจ้า

เสด็จสถิตยพรมบน
เรืองเรืองพระสุริยน
เสียงไก่อการเวกแจ้ว

๑๑ เสرجสรทรวงเครื่องแล้ว

เกลิงอาศน์ออกเสนี
ตำรสปฤกษาคดี
เราจักข้ามสมุทรพ้อม

๑๒ บางกบินทร์ทูลอิราขไท้

จักทอดลีเนรุจร
บางคิดวิดสาคร
คิดผูกทางซึ่งข้าม

๑๓ ขามภูวราชเจ้า

ชมจักถมนถนนัน
ชูพระเกียรติจวบจัน
ทรงสดับขุนลิงอ้าง

๑๔ ครัสสังสุครีพให้

ถมก่อวีธีจร
บัดบุตรระวีวร
เกณท์บุตรพระกาลกล้า

๑๕ สองลัญญารับทั้ง

วายุบุตรชิตชินพหล
นิลพัทจัดคุมพล
ก็สืบเจตสมุทรให้

๑๖ นิลพัทคุมเคียดแด้น

ตระบัดแผลงฤทธิรุต
ดลยังยอดไศลอยู่ด
สองหัตถ์สองบาทหิ้ว

จอมพล

แท่นแก้ว

รยับเยียม โปยมเอย
จึงให้ตัดผสม ฯ

จรัส

นอบน้อม

โดยกิจ ณรงค์เอย
ทัพได้ฉันท ฯ

ทรงคร

ต่างด้าม

เขตรสมุท เเดินแะ
ฝั่งโพ้นแทนตะพาน ฯ

ทูลพลัน

จบสร้าง

ทราทิตย์ ไภษยแะ
อรรดต้องหฤไทย ฯ

เกณท์นิกร กระบิรินทร์เฮย
อย่าช้า

รับรีบ มาแะ

กลั่นทั้งหฤมาน ฯ

ผลัดชน ผามา

ตรวจใช้

สิงเหล้า ชมพูแะ

รีบเข้าทลายเขา ฯ

วายุบุตร นานนา

เหาะเร็ว

โยกโค่น ลงแะ

สีก่อนจรโปยม ฯ

๑ ถึงเรียกวายุบุตรให้
มองมุ้งโยนเขาทับ
ลูกลมโลดลอยจับ
คิดจักแก้ที่ซ้ำ

๒ พลันพาวานเรศล้วน
ถึงทักยอติริน
แต่วายุบุตรกระบินทร์
เขาขอดโลมละก้อน

๓ นิลพัทว่าตั้งแต่
วายุบุตรไปปรองดอง
สลัดเขาจากชนมวง
นิลพัทเหลือหัตถ์แก้ว

๔ วายุบุตรรบงัดแค้น
โยจิ้งเอาบาทา
จริดส่อสิงลา
นิลพัทตอบเปิดเพี้ย

เรารับ
ทุ่มซ้ำ
เขาเหวี่ยง ไวนา
จิตวโต้ตอบสนอง ฯ

ชิตทิน
รีบต้อน
แผลงเดช
กวดเกี้ยวสกันธิดล ฯ

คราวละสอง คู่เนย
ว่าซ้ำ
หมายมุ่ง
รับทั้งบาททาง ฯ

สทessa
รับแยญ
มกชาติ เซลยแอ
ว่าอ้ายเซลยเอง ฯ

๑๑ ลูกลมโถมจับได้

พัดพาดกับแผ่นดิน
ต้องเขาจักรวาลพิภพ
กายบ่เจ็บกลับจะล้าง

๑๒ โผนจับวายุบุตรได้

เหนียวพาดกับปัดพิ
ประเล่ห์ศรัทสน์
ดินหลุดทยานกล้า

๑๓ สุครีพรีบวิ่งเข้า

ยุตหัตถ์สองนายพลัน
พระกฤษณสดับลับทับรร
ฉนวนว่ายักษ์ดอดข้าม

๑๔ ตรัสสั่งพระอนุชให้

พระลักษณรับจรดล
บงบุตรสุริยตน
สองกระบี่ยังบ่ม้า

ขุนนิล พัทธเยย

คว่างคว้าง
ประกายวาบ เพลิงนา
ชีพได้ทณูมาน ฯ

ทันทิ

สนั่นหล้า
บาดเปรื่อง เปรี้ยงเฮย
กลับเข้านรงค์ ฯ

ยีนกัน กลางเฮย

ชูห้าม
ภากพ ไฉนา
สมุทฐ์พลเวา ฯ

เวรยล สืบแย

บ่ช้า
ยีนท่าม กลางเฮย
บ่ร้างรอุทยาน ฯ

๑๑ ตรีสวาทโยกระบี่นี้

บมเกรงอาญา
สามนายตกใจฉลา
สุครีพพลตามเค้า

๑๒ เธอหน้าสามกระบี่เฝ้า

อิราชทราบเตือนระคาย
สุครีพเร่งอธิบาย
ธรรมเที่ยงอย่าเพื่องพลัว

๑๓ สุครีพพลอิราชให้

นิลพัทควรชิตชิน
พลรุกข์ทุกมาศนิล
วายุบุตรเกณฑ์พลทั้ง

๑๔ พระพิศณุรักษ์ล้ำ

ฟังบุตรพระสุริยา
ควรเป็นอัคเสนา
คำพิพากษานี้

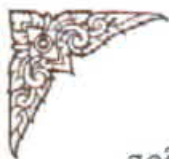
ยุทธนา กันนอ
อยู่เกล้า
ลงฟุบ กราบแฮ
เรื่องอ้าวอดทนง ฯ

ทูลขยาย เหตุนา
ตรัสกริ้ว
วางโทษ สองเทอญ
ชอบใช้สองโฉน ฯ

โดยถวิล
กลับรัง
พัทสง มานา
ทัพให้ทำถนน ฯ

โลกา
แยกชี
นฤลกิจ
ถูกแท้ทางธรรม ฯ

๑ หยิบกุดทลรัตน์ทั้ง

สุครีพรับราชทาน
ดำรัสสั่งทูลมาน
ตามพิพากษาไว้

๑ นิลพัทลาบาทหน้า

สยอนสั่งนิลนันทพล
สร้างโคกรับจรดล
บัดเหาะมุ่งภักตร์เข้า

๑ ฝ่ายขามภูวราชรู้

พลันกราบทูลพระวาม
กระบี่หนึ่งนั้นาม
เนาแทบถิ่นชฎิลชี้

๑ มือชนลักซ่อนไม้

ซอนสอดริมสาคร
ควิลนักสิทธิ์จร
สุทุมไฉโยนน้ำ

๑ ปางใดได้รับทั้ง

ทางเสด็จพระอวตาร
ทำตราบเสรจกมธาร
เดียวแต่ตนจึงได้

๑ ทราบชัดตรัสสั่งให้

นิลราชกับขุนวา
จงรีบเรียบมรรคา
ลามกระบี่ขลุแล้ว

๑ ลูกลมไล่ไพร่ด่อน

จ้างจัดคัดเขาทลาย
ต่างชนต่างคณสพาย
ห้ามแรงทูลกระกร้า

สังวาลย์ ยืนแ
กราบไท้
นิลพัท
อย่าช้าจงจร ฯ

นองชล เนตรเฮย
โคกเศร้า
เดียวเบรี่ยว ไปเอย
เขตรแคว้นชิดชิน ฯ

ราวความ เดิมเฮย
เรื่องก็
นิลราช
ชื่ออ้างควิล ฯ

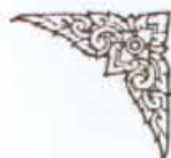
ธารกร ท่านนา
ทลบท้า
พบจับ สัปแ
ลิ่งนั้นอย่าลอย ฯ

ปาสาน กมเฮย
ดรัสใช้
ถนนตลยต ผังนา
ผ่องพันสาปชฎิล ฯ

บุตรอา ทิตยเฮย
ยุบุตรแกลัว
ในเจด วันแ
รีบยั้งยั้งเจเนียน ฯ

ลิ่งนาย รัตมเฮย
ลั่นหล้า
ผาแบก บ้างนอ
ทาบึงก็ชน ฯ

๑ ได้พาพายุบุตรเรา
กองแทบเจียนตะบึง
เสียงพลเอิกอึงคนึง
ชนเมืองเมืองรับทั้ง

๑ เดียวแต่นิลราชเข้า
ผาบเคลื่อนคองจม
เป็นแนววิถึกรม
เพณูภาคบ่ต่ำด้อย

เรวถึง
บ่ยัง
คืบทีสนั่น ภาพแะ
ส่งทั้งกองพุน ฯ
ชนมม
เรียบร้อย
ทางเสด็จ สดวกแะ
ดุจพื้นปัดพี ฯ

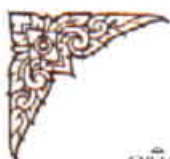

โคลงภาพรามเกียรติ์

ตอนที่ ๔๗

ทศกัณฐ์สั่งนางสุพรรณมัจฉาให้นำบริวาร
ทำลาพยาณ

ผู้แต่ง พระยาราชสีมการากร

๑ คอยเหตุเหินเหตุน้ำ

สนิเวศน์กุ่มกันต์
ทศกัฏฐ์พิศลารัน
ราชกิจจกลไคเจ้า

๒ ข้าบาทพบศึกล้น

รวมมรดมณสมุท
ตอยจวนจวบฝั่งสุด
ผาเพิ่มพุลพินน้ำ

๓ ทรงทราบศึกจักข้าม

หาเลศกันดัษกร
ตรัสสั่งมโหทร
บอกบุตรเราให้

๔ มโหทรรับสั่งแล้ว

แผลงเดชแหวกวาริ
ถึงทูลพระบุตร
เชิญเสด็จจวนเฝ้า

๕ ฟังคำอำมาตย์แจ้ง

นางรีบแต่งกายา
จากที่สถิตยปา
บันลูนครเรศแล้ว

เวฬัน ผายเฮย
รีบเฝ้า
ตรัสทัก ถามแ
เรื่องร่อนรนไฉน ฯ

ลึงกุด ตลุตเฮย
มากล้า
ลักโยชน์ หนึ่งนา
เพื่อข้ามโยธี ฯ

สาคร มาเฮย
ตริได้
จรัลถัน ทเลเฮ
รีบร่อนเรวมา ฯ

เวฬลี ลาเฮย
รีบเฝ้า
อสุเรศ
ชนกด้วยการเรว ฯ

กิจจา
ระยับแพรว
สาณสุ วรรณแ
ล่องเข้าเมืองมาร ฯ

๑ ถึงปรางค์นางริบเฝ้า

ทศกัณฐ์ว่าดัชกร
มันเกณฑ์เหล่าวานร
ชนท่อมถมน่านน้ำ

๒ มุ่งจิตรคิดจักข้าม

ลูกช่วยบอกปลาชน
พาพาเหวี่ยงทกทน
จงรีบเร่งเยื่อย้อย

๓ นางทูลว่าข้าจัก

เพียงแค่งงอนนผา
จักทนปากฝูงปลา
ทูลรับอาษาชี้

๔ ถึงสถิตยแท่นนำถ้ำ

ให้ปาวมัยยาพล
ปลายินจากวังวน
ดาตั้นดูจากกร้าว

บิตร

ฉกาจล้ำ
คัตไค่น เขาแอ
เนื่องทิ้งทำวิถิ ฯ

มาผจญ ฟอนา
คาบรื้อ

ทกย่าว แอ่งแอ
อย่าให้เปนทาง ฯ

อาษา พระเอย
เท่านี้
คาบแย่ง ได้ฤ
เรื่องแล้วลาจร ฯ

กลางชล

ทกด้าว

ไวว้าย มานา
เกริกทองชโลธร ฯ

๑๐ บุตรีอสูรราชเจ้า

บัดสังสามัคยา
ถนนที่กระบี่มา
จงคาบผาคร่ำจาง

๑๑ วาริชรับสังแล้ว

ต่างคาบถมอชน
ไปวางทุกอ่าววน
สิงหุ่มผาปลาร้า

๑๒ ฝ่ายบุตรสุริยผู้

เหินหลากผาในธาร
ปริ่มชลกลับชูดปาน
ทั้งมัจฉาดากลิ้ง

๑๓ บัดบอกวายุบุตรด้วย

โอรสมารุตรแวง
ข้าเดียวจักแสวง
สุครีพว่าจงผ่าย

ลงกา
แย่งล้าง
ถมทุม ทางแ
เพิกให้พังชยาย ฯ

จรดล
มุดน้ำ
วังภก
คาบทิ้งทลายพัง ฯ

ตรวจการ
ที่ทั้ง
ทลายถล่ม ลงเฮย
เกลือกเข้าตอมผา ฯ

ดาลแคลง เหตุเฮย
เรื่องร้าย
สืบเหตุ
พิศค้นสาคร ฯ

๑๐ ลูกลมลงเที่ยวคัน
พบหมู่มีนพาผา
เหลือคะเนคนนา
พลันชักตรีโลดปล้ำ

๑๑ ฟันนซึ้นนากทั้ง
จับพญนอิกกะพง
ฟาดลำปิดฉลามปลง
วาริชเวรรอดบ้าง

๑๒ ลูกลมไล่กระชั้น
จวบสุพรรณมัจฉา
นรลักษณ์เล่ห์เลขา
ทางอย่างปลาแน่นน้อย

๑๓ ชะรอยนางนี้จัก
ผันแพกแหวกสินธุสาย
นางบงบุตรพระพาย
นาฏตระหนกใจจะว่า

คงคา
คล้ำน้ำ
นับนหุต แสนเฮย
หวดซ้ายแทงขวา ฯ

แทงทง วาฬเฮย
สละขว้าง
ชีพเกลื่อน ทะเลแย
แฉลบลิ้นกระเจิง ฯ

ฟันปลา
ฉีกช้อย
ชาวฟอง ผิวแธ
นาฏแมนโถมสวรค์ ฯ

เปนนาย ปลาเฮย
ไขว่คว้า
ไฟไล่ มาแธ
ทวนเลี้ยวหลบแพ่ง ฯ

๑๑ ลูกลมกุมหัตต์เอื้อม

ถามชื่ออรอนงค์พงษ์
โนนพามัจฉาเจง
แม่มีบอกจักต้อง

๑๒ นางขอซีพิตพร้อง

เราสุพรรณมัจฉา
ทศเคียรราชบิดา
เกณท์หม่อมคยาไท้

๑๓ ฟิงนางเสนาะน้ำ

คล้ายไกรธกมลเฉลิยว
ชรอยเทพย์ชักนำเจียว
จงอย่าหวาดใจน้อง

๑๔ ยรเอยโถมบ่เพี้ยน

ยลถึงแสนแสนทัก้า
หวังร่วมหฤไทยจำ
กรโอบอรองค์ซ้อน

๑๕ กัญญาหยิกชวนพลั่ว

คนโทษควรวัลไลย
สุดจิตระจกฝืนใจ
ขยับยาตรจากอาศน์แก้ว

๑๖ ไอ้ดวงนัยเนตรพริ้ง

ผิวะเจื่อนจากประโลม
นางฟิงค้อยวายโทรม
สยองภักัดกระมลล้า

๑๗ วานรวกนนาฏไ้

คินคาบศิลาจัด
นางยีนยุรยาตรบัด
ปลาที่คาบผาลี้

โอบองค์

เผ่าพ้อง
ใจลัก หินเฮย
พิฆาฏด้วยคมตรี ฯ

สมญา

บุตรไท้
ดำรัส สั่งแฮ
คาบรื้อผาถนณ ฯ

เสียงเสียว สวาติเฮย
พริ้วพริ้ว
จิ้งจวบ สมรมแม่
พินี้หวังถนอม ฯ

พิมพ์คำ

เวียร้อน
เพาะกนิฐู เจียวแม่
สู่ถ้ำกำบัง ฯ

ผลักไส

อยู่แล้ว
ฤดีขึ้น แลนอ
กรบีดัวประคององค์ ฯ

เพราโถม

เล่ห์ซ้ำ
นัคขึ้น แซ่มแฮ
ยั่วเฝ้ายาม ฯ

มวนมัส ยาเฮย

ยกย่างก็
บอกหมู่ มินแฮ
กลับหน้าพาคิน ฯ

◎ วาญบุตรยุคหัตถ์ให้
กระซิกกระซิบเบาเบา
จำพีจักจากยาว
นางสดับวับจิตรวา

◎ นางร่ำกำสรดรื้อ
สยบมุขแนบเพลาลัน
ถึงซบอสุชลขวัญ
ยินยั้งตันใจตื่น

◎ การราชจำเตีตราง
ตัวจากใจจอตสมร
นางว่าเล่ห์ลมรอน
อย่าพักอ้างการเจ้า

◎ ปลอบปลาลาจากถ้ำ
บัดบอกยุบลระบ
สุครีพขึ้นชมล
ขึ้นสั่งลึงใหญ่น้อย

นางเนา อาศน์เอย
เบียดหน้า
มาลัยมิ่ง มิตรแม่
เหวหล้าล้าเค็ญ ฯ

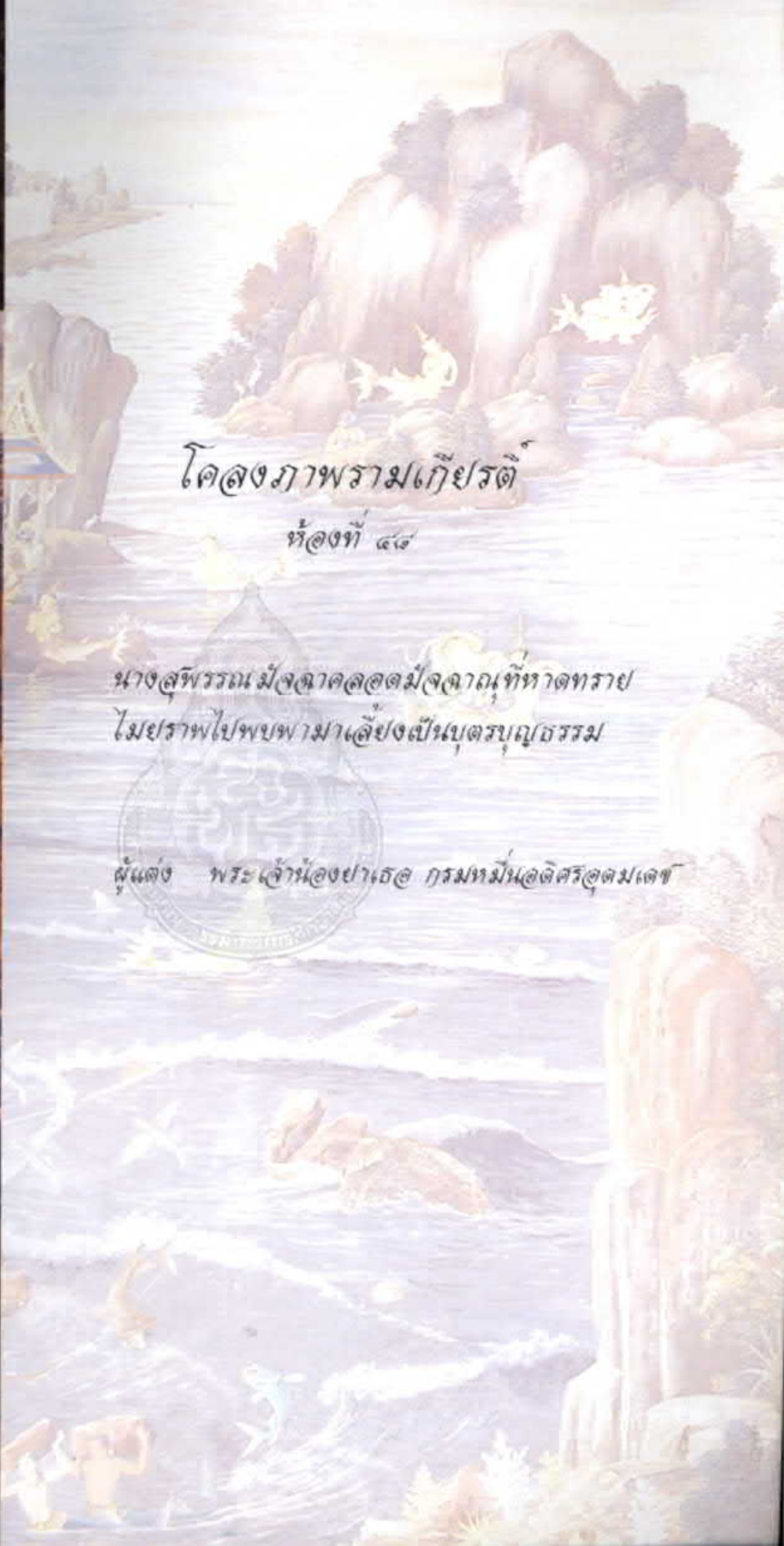
ร่ำพรรณ
สระอื่น
กรมลสาบ เทีญแม่
หุรเด่นตนรทวย ฯ

จักจร แม่เอย
อยู่เคล้า
เรวเชื้อ แล้วฟอ
บ้วยช้าเชิญครไล ฯ

ถึงสุ ครีพเกย
ถ้องถ้อย
สมคิด แล้วนา
แน่นเข้าดมถนน ฯ

โคลงภาพรามเกียรติ์

ห้องที่ ๔๘

นางสุพรรณมัจฉาลลิตมัจฉาทุกหาดทราย
ไมยราพไปพบพามาเลี้ยงเป็นบุตรบุญธรรม

ผู้แต่ง พระเจ้าน้องยาเธอ กรมหมื่นอดิศรอุดมเดช

๑๑ ปางมัจฉาโลมเจดเชื้อ

แต่รักร่วมรศกระบินทร์
ทรงครมภ์หวันหวาดถวิล
เกรงเรื่องจักเร็วรู้

๑๒ จำจักส้าวรอกร้าง

หวังพิตรไปทัน
ตรีเสจรสุดาจรัล
นางประนมกรไหว

๑๓ ปวงเทพยที่ฝั่งน้ำ

วานเรศกับมัจฉะชิด
นางทรงครมภาคิด
บุตรจักเป็นทหารเจ้า

๑๔ คิดผดุงพลันปาวร้อง

สู่หาดทรายชายชล
สรวางค์ต่างองค์คลา
โถมมึงมัจฉานอม

พรหมมินทร์

ขึ้นชู้

ทุกข์ทเวศ ใจแ
ตลอดไท้บิตรงค์ ฯ

จากครมภ์

ทราบได้

เนินสมุท นันนา

เทพย์เชื้อเชิดถนอม ฯ

ทราบกิจ

ขึ้นเกล้า

ส้าวรอก

จักรแก้วอวตาร ฯ

กันมา

พรั่งพร้อม

โคลนัง ถนอมแ

ศิริไหวเทวัญ ฯ

๑๐ พลับสารอภินุตรพัน

เพศบิตรมารดา
เทเวศร์ต่างพรรษา
ชื่อมัจฉาณูเชื้อ

๑๑ ต่างเทพยดวยสวัสดิแล้ว

สฤทธิเสรจฉนผาย
มัจฉากอดบุตรสาย
เจ้าอยู่หาดทรายดำ

๑๒ มีกุนทลชนเพชรเจ้า

เชียวมณีมาโลยเหมือน
โกลุทหายยกเปนเดือน
คือว่าบิตรต้อง

๑๓ สัจเสรจแสนโสกเศร้า

พลางร้าวอนทเวา
ไปหายห่วงมัจฉา
ผินจิตรจากฝั่งไห้

๑๔ ปางไทไมยราพเจ้า

เสวยสวัสดิโอร
ยามเมื่อย่าสุริดาน
จวนจวนจะรุ่งท้าว

๑๕ เทนไทเทเวศรนั้น

มาส่งยงค์อสุรี
เทวีญต่วนเหาะลี
ไมยราพชมแก้วแพรว

๑๖ เสรจสรงทรงเครื่องแล้ว

ออกพระโรงกุ่มกันท์
ตรีเหตุเล่าฟันพลัน
โหรราชค่านับน้อม

คัพภา

กอนแก้ว

คิตสฤทธิ นามแ
เทพยให้พระพาย ฯ

พรภิปราย

สู่ฟ้า

สวาทสัง สอนเอย
พบผู้บิตรงค์ ฯ

จำเตือน ใจนา

แม่พร้อง

ดาวเด่น เทนแ
ถ่อมน้อมนับถือ ฯ

โศกา

ฝากไว้

ณลุกร รักเอย

สู่ห้องชโลธร ฯ

บาดาล

เสียงท้าว

สถิตย์แท่น ผอมแ

ท่านเคลิ้มหลับฝัน ฯ

ถิ่อมณี

รับแล้ว

ลาศสู่ สวรรค์นา

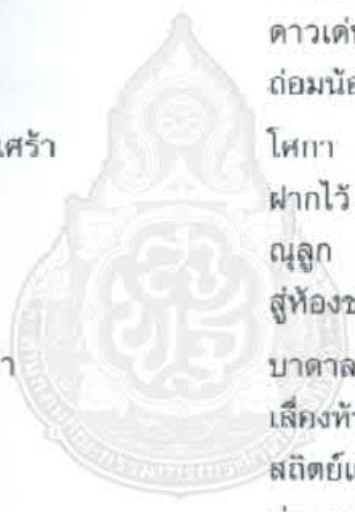
พลักฟื้นตื่นผอม ฯ

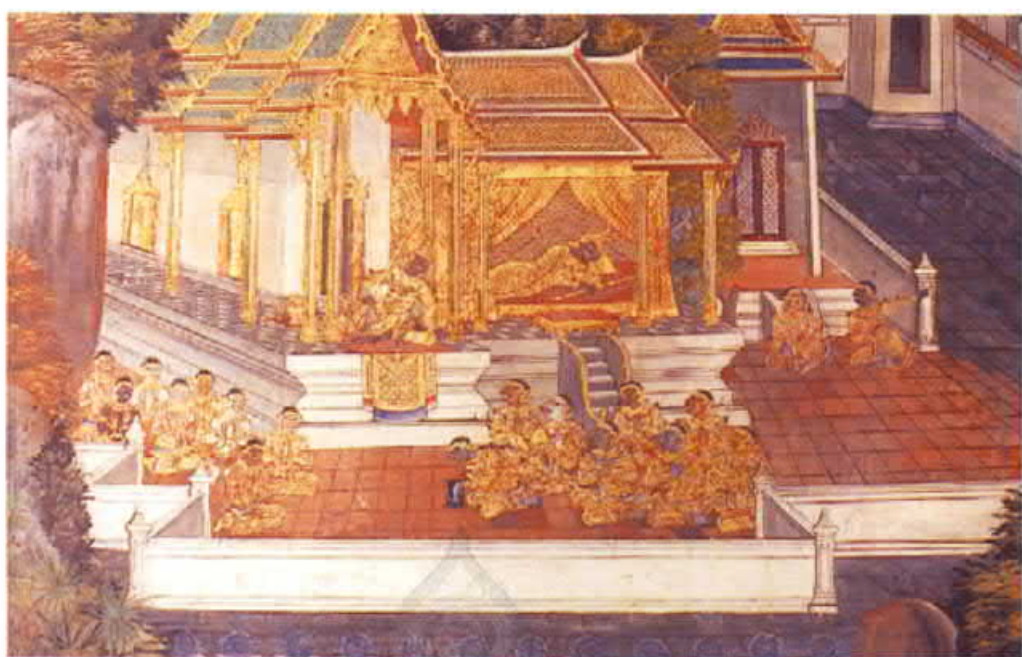
จรรจรัส

พรั่งพร้อม

บอกแก่ ไหรแ

นอบเกล้าทูลทวย ฯ

๑๑ ดวงแก้วที่เทพยดานั้น
คือจะได้บุตรา
แสงสว่างว่าเตชา
ไมยราพอินตีพัน

๑๒ เทวัญดลจิตรเจ้า
คิดจะไปเล่นไพร
สั่งให้จัดพลไกร
อำมาตย์รับน้อมเกล้า

๑๓ จัดพลพยุภันท์เทียบพร้อม
พลรณพลอาชา
พลท้าวแน่นรัดยา
ดูประดู่จโสมล้า

๑๔ ปางนั้นเจ้าภพใต้
จากแท่นเสด็จสรองสินธุ์
สนับเพลารูปนาคิน
แก้วกนกชายแครงรุ่ง

นำมา ถวายฤา
เลิศล้ำ
จักยั้ง ยงเฮย
ภักตร์แผ้วเพียงจันทร์ ฯ

จอมไธ สวรรย์เฮย
พรั่งเข้า
การประพาศ ป้าแธ
จากห้องโรงคัล ฯ

อลุรา ทาญเฮย
หมู่ช้าง
กุมสาด ตราแธ
โลกสิ้นสุดสวรรค์ ฯ

ปถพิน
กลืนฟุ้ง
ภูษิต ทรงเฮย
รักร้อยชายไทว ฯ

๑ รัตนพัตรทั้งเกราะแก้ว

ดาบทิศทัฬหกรร
ทองกรอิกอำมรงค์
มกุฏกรรณเจียกพร้อย

๑ ครั้นเสร็จเสด็จขึ้น

ไต่ยกเหล่าจตุรงค์
โล่ห์นั้จันรณก
พลโห้จิกแพ่ห้าว

๑ ลุไพรไต่อยู่ยั้ง

ริมที่ชายเชิงพนา
ไมยราพจาการณ
คันจันแรดควายช้าง

๑ ปีนอสุรชมมิงไม้

พลิดอกออกแกมกัน
ปักขาร่าเร้งคัน
บางทุมูบินนั้บร้อย

ฉลององค์

สอดสร้อย

พาหุรัต

จับพร้อมคทาธร ฯ

รณทรวง

จากด้าว

กำลั้ณ เลื่อนแฮ

แน่นทั้งทางหลวง ฯ

โยธา หาญเฮย

ย่านกว้าง

เทียวประพาศ พฤกษ์แฮ

เชือดชันกินมัน ฯ

ไพรวัน

ช่อช้อย

ไต่จับ จิกเอย

ร่ำร้องส่งเสียง ฯ

๑๑ สู้หาคชมกรวดแก้ว

ลีสดเชียวชาวพราย
ที่แดงดั่งเพทาย
ดำเปรียบดุนิลคล้า

๑๒ แลไปไทท้าวสบบ

ดวงภักตร์เพศเป็นพา
แต่หางอย่างมัจฉา
เลียบหาดเดินด้อยๆ

๑๓ ตรัสถามนามท่านนี้

พงษ์เหล่าเจ้าคือใคร
มารดาบิดุเรศไป
โยจิ่งอยู่หาดแห่งนี้

๑๔ บุตรกระบี่อินทรเทียให้

ทูลแต่โดยเดิมมา
นามข้าชื่อมัจฉา
จงทราบโดยเหตุตั้ง

แกมทราย
พรั่งน้ำ
ทัดเทียบ ได้เฮย
เทตย์ให้คลิลโฉม ฯ

กุมารา
นเรศร์น้อย
ชาวผ่อง ผุดแผล
ท่านไท่เอนดู ฯ

มีโฉน
ไคร่แจ่ง
โหนบ ยลเอย
แห่งด้าวกันดาร ฯ

บัญชา ถามเอย
ไม่พลั้ง
ณเทพย์ สฤษติแอส
ลัตยน้อมทูลเสนอ ฯ

๑ จอมมารโลมหนักด้วย

ตรัสว่าเรารักสนิท
จงเป็นปิยนุตรคิด
พลันรับกุมารน้อย

๒ ปีนอสูรตรัสสั่งให้

เดินด่วนขบวนสรวพ
จอมมารคิดเหตุลับ
พลางสั่งพลอยุดพร้อม

๓ อ้นกุมารชาติเชื้อ

เคยสบายกายา
ไปเมืองจะไม่พา
คุณจักเป็นโทษซ้ำ

๔ จึ่งให้ทำสระแก้ว

ปลูกประทุมในธาร
อสูรมอบสระสนาน
ให้บุตรเลี้ยงอยู่ร้าง

๕ ครั้นเสร็จสร้างด่านกัน

บานเบิกราชฤทธไทย
ให้เลิกเหล่าพลไกร
เสด็จลุนครเศด้าว

สมนิมิตร

แนงน้อย
ควรรสมัด ใจนา
สถิตยเบื่องรถทรง ฯ

ทัพกลับ

เมืองน้อย
ภูกาค การแธ
ที่ท้องทางหลวง ฯ

มัจฉา

อยู่น้ำ
ศุกเช่น ชลเอย
ดังต้องทรมาน ฯ

เสร็จการ

ร่วมกั
ในถิ่น นันนา
ด้านด้าวชลธี ฯ

ชั้นใน

ทวนท้าว
จากที่ นันแธ
ภพเบื่องบาดาล ฯ

โคลงภาพรามเกียรติ์

ตอนที่ ๔๙

พระรามยกพลข้ามสมุทร ให้ปโคณธรรพและ
ทณเมฆนเลื่องหน้าไปตรองชัยภูมิ ทราบว่าทศกรรฐ
ให้ภานุราชทนต์เห็นเดินไ้พบแล้วมาภานุราชดาบ

ผู้แต่ง พระเจ้าอยู่หัวยาเธอ กรมหมื่นประจักษ์ศิลปาคม

๑ ราเมศวินนารดเจ้า

ดำรัสสั่งหนุมาน
เชิญพระสิทธาจารย์
จักสืบสวนสอยเต้า

๒ รับพรพรแล้วรีบ

บันลึงก์ภู
แถลงว่าพระรามมี
นักสิทธิตราบรินเข้า

๓ มาครองเสร็จแล้วจับ

รับทေးโดยคัคนานต์
สำรวมจิตรประสาน
พระจึงตรัสชักไซ้

๔ สิทธาทูลถูกด้วย

เปรมจิตรพระภูธร
นักสิทธิพร้าถวายพร
รับทေးเห็นสู่ดาว

อวตาร

รีบเต้า

อมรเมศ นามนา
ที่ย่างนักธรรม ๖

จวลี

นบเกล้า

รับสั่ง นิมนต์นา
ภูควัวคากรอง ๖

พัชธาร กรแธ

สู่ไท้

หัตถ์รับ ฟังเฮย
ที่ซอกังชา ๖

วานร ทูลแธ

อะคร้าว

ลากลับ

ที่ตั้งเดิมสถาน ๖

๑ ขุนมารอนุชนารณน้อง
ชำระฤกษ์เวลา
จึงทูลพระกรุณา
ศรีสวัสดิ์ฤกษ์แล้ว

๑ ศุภวารฤกษ์โชคเจ้า
ตำหรับว่าจกมี
โดยทางนภางค์สี่
ในพຼ່ງนี้ฤกษ์พัน

๑ เตรียมพลพานเรศข้าม
สุครีพตรวจเหล่ากระบีน
คอยเสด็จพระทรงคิลปี
สพຼ່งสพຼดพดห้อม

๑ จึงปิ่นเทเวศร์ท้าว
มีเทพยโองการ
พระมาตะลีชาญ
นารณมาถวายไท้

๑ พระพุลเพิ่มจิตรเอื้อน
เราขอบใจโกษีย์
จึงชวนพระลักษณสี่
เลิกพดลข้ามน้ำ

๑ ยักษาคอยเหตุครั้น
ว่าทัพพวกรามลักษณ
ต่างจับสาตราชัก
รีบกลับยังวังแก้ว

๑ บัดนี้รามลักษณผู้
ยกทัพมาประชิด
ตั้งพักอยู่ยังคิด
ข้าจึงรีบคลาศแคล้ว

ราพนา สุรเฮย
เสร็จแล้ว

เชิญยาตร พยุห์แะ
ผ่องพันไภยพาล ฯ

ธณี
ลามลัน
ลาสุ์ พระเฮย
แน่นแห้อย่างงน ฯ

โยธิน
เพรียกพร้อม
สุรราช สกอนา
แห่ล้วนพานริน ฯ

มัญวาน
ตรัสใช้
ชเยศ
ท่านสุ์ศีกอสุร ฯ

วาทิ
ยั้งล้ำ
ลาคลุ์ รดแะ
สุ์ด้าวลงกา ฯ

เหนประจักษ์
สุ์แล้ว
ชวนเพื่อน คลาแะ
กราบเกล้าทูลความ ฯ

ปัจจามิตร
เกาะแล้ว
หาที่ สถิตยนา
สุ์เบี่ยงบทมาลย์ ฯ

๑ ฟังสารเสียวทราบสิ้น

จอมมกุฎอสุรี
จิ้งตรัสสั่งเลนี้
เรวเร่งสู่เขตรคัง

๑ คิดหาภูมิที่ให้

เองเร่งนิมิตรตน
ข้าแรกแผ่นดินดล
คอยพวกพานรธา

๑ จงยกไปท่มทั้ง

อย่าละให้ลึงไพร
เขาลารับคลาไคล
คอยหมุ่พลลึงให้

๑ จอมพลพานเรศให้

สั่งปโคณรรพชาญ
หาภูมิที่ตระการ
รับสั่งแล้วลาท้าว

อินทรีย์

ทวาดสดุ้ง
ภาณุราช
ป่าท้ายลงกา ฯ

ชอบกล
อย่าช้า
แอบอยู่
ปลุกตั้งทัพไชย ฯ

เสียใน ทเลเขย
รอดได้
ทำดูจ สันนา
ลวงเข้าป่ากล ฯ

อวดดาร
ฤทธิท้าว
ทัพฤกษ์ พร้อมแอ
รีบเข้าป่าหา ฯ

๑ มาเหนที่ยักษ์แก่ง
แลประหลาดหลากจิตร
รีบกลับกราบทูลกิจ
ท่อนทราบกลยักษ์เฝ้า

๒ ยินบุบลจึงตรัสขึ้น
พิเภาทูลกลความ
จึงสั่งหลุมานตาม
ตรวจอีกชั้นหนึ่งให้

๓ พานเรศเหนจบแจ้ง
จึงแทรกพสุธาตล
เหนยักษ์นิมิตรตน
จึงแกว่งตรีกระชั้น

๔ ยักษ์ผันเซหวดซ้ำ
ลิงจับได้ถามคดี
จิกเกษตัดเกล้าลี
เสนอยเหตุพระจักรแก้ว

นิมิตร ไร่แฮ
ตื่นเต้น
ตามที่ พานา
หลอกไว้ให้ฉงน ฯ

สอบถาม
เค็กไสร
บโคณรรพ ไปแฮ
หมดข้อกังขา ฯ

ในกล ยักษ์เอย
ตัดต้น
แอบอยู่
จู้จ้วงโจมประจัญ ฯ

เสียที
เสร็จแล้ว
ลากลับ มานา
กับทั้งถวายเคียร ฯ

๑๐ ธรเมียนเสียรยักษกริ้ว
ลงโทษโปรตไล่ขับ
ตรัสถามพิเภกรับ
เชิญบพิตรท่านท้าว

๑๑ ในเชิงบรรพตแก้ว
ขอพระองค์ทรงยศ
ทณูมานสู่บรรพต
ซึ่งพิทักษ์อยู่ให้

๑๒ พระมีพจนาทให้
กับพลทวยหาญ
วายุบุตรรับโองการ
เห็นยักษยืนอยู่ล้อม

๑๓ กระปี่รุมรับล้อม
กุมภาสูรแผลงฤทธิ์
วายุบุตรขยิกติด
ลึงกีบยักษล้มเข้า

๑๔ พระขยายพยุหบาตรตั้ง
เปนที่ผาศุภรรม
พานเรศต่างขึ้นชม
ต่างคิดจักคอยเข้า

ปโคณธรรพ
สู่ตัว
หาที่ ถวายนา
หยุดตั้งทัพไชย ฯ

มรกฎ
ตรัสใช้
ปราบหมู่ อสูรแธ
แพกแพ้ยายหนี ฯ

ทณูมาน
พรั่งพร้อม
สู่ที่ นันนา
เขตรแคว้นคีรี ฯ

ประชิด
รีบเร็ว
ดีตอบ กันแธ
ตัดเกล้ากลันถวาย ฯ

เชิงพนม
ราชเจ้า
ทุกหมวด หมู่เฮย
ลุ่มล้าลงกา ฯ

๑ ฝ่ายสารันตทูตเจ้า

ภาณุราชกุมภาสूर
ตกใจจับศทา
ถึงราชนิเวศนเข้า

๒ ขุนมaringตั้งแต่น

สั่งแก่เสนาใน
เร่งเกณฑ์หมู่พลไกร
คอยรวังพวกข้า

๓ ภูธรอิราชเจ้า

ตรัสปฤกษาเสนา
ควรรุกรบภารา
วานช่วยวิแดงด้อย

๔ ขุนพลสุครีพเยื้อง

ว่าบควรราวี
ควรส่งราชสาสน์ศรี
ให้ส่งอรรคเรศให้

ลงกา

ชาติเกล้า

กรกลับ กรุงเฮย

กราบกัมพลลสาร ฯ

ดับใจ

ท้าวหน้า

รายรยบ นครเขย

คึกปล้นพระนคร ฯ

อยู่ทอয়া

ใหญ่น้อย

ผลาญราพ แลฤา

หนึ่งให้เทนกล ฯ

พาที

ก่อนไล่

ไปสือ เขานา

ก่อนแล้วจึงควร ฯ

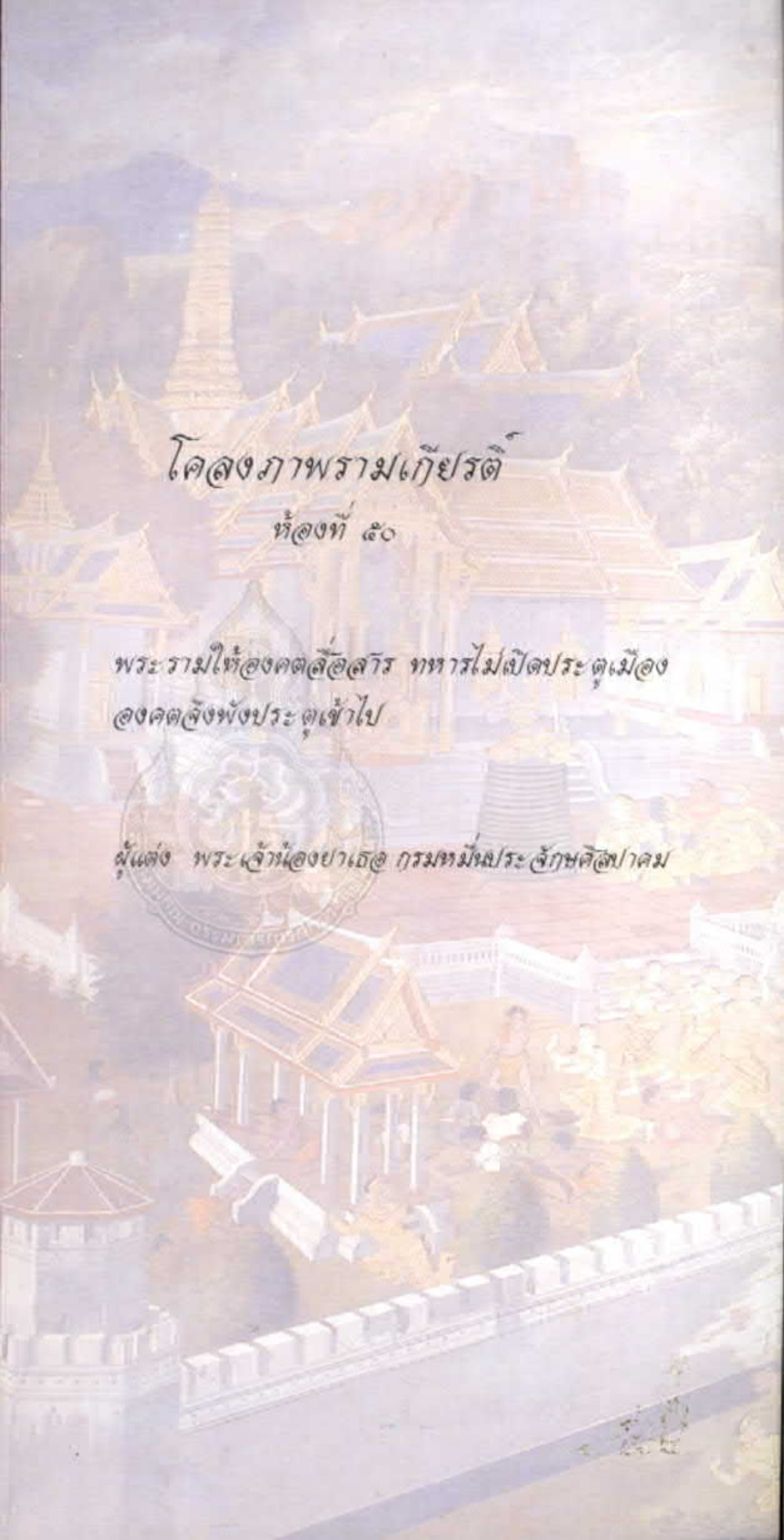

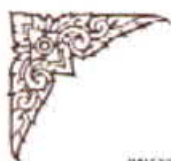
โคลงภาพรามเกียรติ์

ตอนที่ ๕๐

พระรามให้องคตลีลสาร ทหารไม่วิตประตู่เมือง
องคตจึงพังประตูเข้าไป

ผู้แต่ง พระเจ้ากรุงยาเฮอ กรมหมื่นประจักษ์ศิลปาคม

๑ มหิตศวรดำรัสให้

พานเรศร์เสนา
คือใครจักควรอา
ลุคริพครันสดับรู้

๒ พูลสารแต่ท่านไท้

กระป๋องคตมี
ควรเชษฐราชสาสน์ศรี
ชูพระเกียรติเจ้าเหล่า

๓ พระปิ่นอุยฺยทเขตให้

สัตพะลีสสมยา
ริบลิขิตเลขา
เชษฐสถิตยพานสงให้

๔ ขุนกระบี่รับแล้ว

ถึงนิเวศน์อสุรลง
นายทวารวังวางว
สันเขื่อนลงสลักกั

ปฤกษา

ทุกผู้
ขาสื่อ สาสน์แ
แห่งเบื่องบรรหาร ฯ

จักรี

ฤทธิกล้า
เปนทูต ไปเฮย
สดวกได้โดยฉวิล ฯ

แต่งสา ราแ

นบไท้
ลงแผ่น ทองเอย
บุตรท้าวพาลี ฯ

เทาะตรง ไปเฮย
อยุคยัง

มาปิด ทวารแ
ท่อนให้ลึงจร ฯ

๑๐ พานรองคตพร้อง
ราชทูตถือสาสน์มา
โยจึงหับทวารา
เองจูงพลันเปิดให้

๑๑ นายทวารร้องให้ทูต
ตรงรีบทูลทรวงศักดิ์
แถลงเหตุว่ารามลักษณ์
องคตนามผู้ร้าย

๑๒ อสุรฟุ้งทูลเหตุแล้ว
เหวี่ยงตักขานซิมซับ
ฤทธิ์มันก็เปรียบกับ
จำจะเอาดีดื้อน

๑๓ จิงขานสั่งหมู่เจ้า
สุเร่งสู่ออมขวัญ
ให้แต่งโกชนอัน
เลี้ยงลูกนางเหนี่ยยล้า

๑๔ มณฑโทฟังข่าวแจ้ง
อ้ายนี้มีนันทฤ
จึงเทียบเครื่องลงสุ
เลือกอนุชรูปแซมซ้อย

๑๕ จิงไซพจนเถื่อน
เครื่องแม่แต่งอย่างดี
เขาลารีบจรลี
ตั้งเครื่องเสจรกราบไหว้

๑๖ พานรว่าโกชนก็แล้ว
สนมนาฏตบอยตบิต
กองตขุนเคื่องจิตร
กรีดกรีดหวีดว้างร้อง

พจนา
สู่ให้
ไว้เหตุ โฉนเศย
สู่ท้าวแถลงการ ฯ

อยู่ดพัก ก่อนเฮย
ราพร้าย
แต่งทูต มานา
พักชุมทวารวัง ฯ

ทไทยวั
เราร้อน
บิดูเรศ มั่นนา
ต่อให้หายพาล ฯ

พระกำนัล
อย่าช้า
เอมโอย
อยู่ถ้าทวารวัง ฯ

เจ็บอุ ราเฮย
ใช้น้อย
พรวณภาพน
จัดให้เชิญไป ฯ

เสาวนี ลังนา
จัดให้
มาที่ ทวารนา
กระบี่แล้วทูลวอน ฯ

ยาพิศม์
พราพร้อง
จับลาตร แกว่งเฮย
รีบเข้าวังสถาน ฯ

◎ หลานอินทร์แผลงเดชเข้า
หมุ่ยักษ์หอนรอฟะ
องค์ตรีบุษพระ
แล่นโลดโดดยีนไกล

◎ พลันขัดทางขึ้นนั่ง
สูงแทบแท่นขององค์
เราเป็นทูตพระพงษ์
พระโปรดให้เราฝ้าย

◎ ชุนमारไปนบท้าว
ท่านจักรยอดชีวี
ท่านจงส่งองค์สี
จักเลิกทัพคืนกัน

◎ ราพนาสุรกริ้วโกรธ
จึงว่ายายจันไร
มึงมาแทบวังใน
เทเวศรทุกชั้นฟ้า

พังประ ตูนา
ภักตร์ได้
โรงราช
แท่นท้าวทศกรรฐ์ ฯ

ทำทรง
ราพร้าย
พิศณุ ท่านแฮ
สู่ท้าวแถลงสาสน ฯ

เสียดี ดินา
แม่นทมนั้น
ดากลับ คีนแฮ
เกษเกล้าอุทยยา ฯ

คือไฟ
อยาบช้า
โยthon ประนตเฮย
ย้อมน้อมนบฏ ฯ

๑๑ ตูต๋อ้ายยักษ์ร้าย

ภูมิไช้ทษา
จงโอนเกษวันทนา
ยงคตอ่านลักษณให้

๑๒ อวตารราเมศรเจ้า

ถึงทศกรรฐลงกา
จงส่งอนุชสีดา
แม่ไม่ส่งจักเข้า

๑๓ ตั้งศรเสียบโลตซ้อน

ตอบว่านางอยู่ไพร
กูไปเที่ยวชมโคล
นางบได้ออกอ้าง

๑๔ ขอตีตีจักให้

นีกลับพูดกะกะ
กูก็เกิดมานะ
กูจักเตรียมคอยร่า

เจรจา
บไหว
นบราช สาสนแ
ยักษ์สิ้นสุดสาสน ฯ

อยู่ททยา
ผ่านเผ้า
คืนสู่ เรนา
รบร่าราญรอน ฯ

สอตใน ทรวงเฮย
ปากกว้าง
นางร่า วอนนา
บอกผู้สวามี ฯ

ตั้งประ สงค์เฮย
อวดกล้า
บพ่อน ให้นา
รบย้ายเดียวรณาน ฯ

๑๐ พวกพาลยกย่องล้วน

เทียวหลบหนีพระพรต
เชิญองค์พระทรงยศ
แล้วจึงกลับมาเด่น

๑๑ ฟังสารจึงตอบน้อย

อันทูตขจรตรีเศียร
นั้นตายไม่เพราะผี
เฮ้ยอย่าคิดหมายหมั้น

๑๒ คู่มึงช่างอวดอ้าง

อันกัณหาสามนาย
เป็นผู้อยู่แต่ปลาย
เองคิดเอาสั้นสั้น

๑๓ ช่างกะไรมายกทั้ง

เขาม่าพอมึงสุด
ยังมาช่วยกันอุต
ขึ้นรบคงไม่แคล้ว

แต่ปด

ซ่อนเร้น
ไปรบ นองนา
ต่อด้วยมือมาร ฯ

พาที
พวกนั้น
หัดถ้ราช ดอกฤ
จักได้ไชยภู ฯ

อภิปราย
นั้นนั้น
ชยาบเขตร
อย่างนี้ตไฉน ฯ

สองมนุษย์
ชีพแล้ว
ทนุรับ ใช้เฮย
ชีพม้วยปลดปลง ฯ

๑ องคตโต้ตอบด้วย

อันทูตชราภะนา
ตรีเศียรไวยงษา
เทเวศรมนุษย์ได้

๑ พอุมิงว่านั้

ผลาณชีพให้ปลดปลง
แต่หากพระบิตูรงค์
มิงหากมาว่าแกล้ง

๑ จักขยายเล่าเล่นบ้าง

บิตูเรศกุนันจับ
ลืบเศียรอีกหัดด้้นับ
ข้าลากเล่นแล้วให้

๑ แสนยายคำกล่าวเย้ย

จึงสั่งเสนาใน
ให้เข้าจับลิงไพร
ต่างจับลาตราลวัน

๑ องคตจับทั้งสี่

ฆ่ามอดม้วยชีวา
รีบกลับที่พลับพลา
พระสดับหฤไทยแผ้ว

โกรธา

นั้ไนริ

เองตอก ฤาพ้อ

ทรวบทั้งโลกา ฯ

พระองค์

ย่อมแจ้ง

บอยาก อยู่เหย

กลั่นให้ได้อาย ฯ

จงสดับ เทอณนา

ักขได้

ได้ยี่ ลืบเฮย

โกชนับันกันตาย ฯ

โยไพ

สี่ถ้วน

เช่นฆ่า เลียเฮย

เงียดเงือรุมณรงค์ ฯ

เสนา

หมดแล้ว

นบนาท สนองเฮย

ตรัสช้องสรเลวิญ ฯ

โคลงภาพรามเกียรติ์
ตอนที่ ๕๑

สุริยวงศ์อุปฮาดไปหักฉัตรทศกรรณ

ผู้แต่ง พระเจ้าเมืองยางเธอ พระองค์เจ้าดิศกรุมาร

๑๑ พงษ์พรหมภูวนารถเจ้า
ไกรธกระบิรินทร์แดดาล
ถวิลจกหักกลาญปาน
ผดุงพิภพเชิดช้อน

๑๒ นิกได้ไชยฉัตรท้าว
มีมทิทธิมัทมา
ปักปกปิดทิพา
แต่งทัพโถมท่มค้ำ

๑๓ พลังเพยสีห์นาทเอือน
เหวยมโหทรชาญ
ภูจกมลายลาญ
ด้วยเดชฉัตรพรหมกู่

๑๔ สังเวรวรฉัตรให้
เทียนธูปทาหิรัญ
ผกากระยาบวร
เทียบภาชนพิพิธพร้อม

จอมมาร
เดือตร้อน
ปรปักษ์
เกี่ยวไ้ววังขแผน ฯ

ฮาดา สฤตติแ
เดชก้า
กรมิด มิดดา
ฆ่าสิ้นศึกชนธ์ ฯ

โองการ
ฉบบรู้
อรินทร์ราช นีนา
ก่อไ้วเฉลิมเวียง ฯ

จัดสรรพ สิ่งนา
มาศย้อม
เจ็ดจัด พงงแ
พรั่งตั้งตั้งวาย ฯ

๑๐ เร่งหมายรายريبเร้า
ยกพิไชยฉัตรกาญจน์
ไปยังท่ามกลางสถาน
ขณะรุ่งรังษีแล้ว

๑๑ เร่งสรรค์ราชมงคล
เคยศึกคร่ำการกล
ผิวนัฏฐาภิเศกสุริย์ยล
ให้กระหน่ำกระหนาบล้อม

๑๒ มนต์รีเตรียมตรวจต้อง
รุ่งฤกษ์เชิดฉัตรกาญจน์
เดชฉัตรพรหมมาน
ภาคพิภพกำธรแล้ว

๑๓ เหนออัปภาศา
สมคิดจิตรขุนมาร
ชวนคนวรรณงคราญ
โดยราชวิถึคัลลย

๑๔ บัดเกลี้ยงชั้นฉัตรกำ
สรพฤษพร้งสาวสรศักดิ์
ต่างดูพวกพลชั้น
สิบักตร์ภักตร์ฟ่องพร้อง

๑๕ มณฑลโสภาคล้า
ยลพระจักรภูษา
เคยรู้ฤทธิไกรวา
เหนภพจะสูญเคร้า

๑๖ ผันภักตร์ทูลแทยัท้าว
พระจุงตริจติ
พื้งนางกรมลปรี
ไชยฉัตรสุรเชษฐ

รตมมาร
ก่องแก้ว
นคเรศ
ريبตั้งบังสุร ฯ

กลางรณ รงค์แฮ
ศึกพร้อม
พยับมิต มิตนา
ลุ่มล้าอรินทรพาล ฯ

ตามสาสน สั้งแย
กำแก้ว
วังสฤษดิ์
มิตด้านดัษกร ฯ

อนธการ
ชินช้อย
บุรยาตร
คลาศเคล้าคลอจรัญ ฯ

กึ่งสวรรค์
แซ่ขรื่อง
เขตรศึก
พรั้ออวตานุญ ฯ

เลขา
นเรศเฝ้า
นรก่อน กาลแย
สุดท้ยทรวงถวิล ฯ

ทศศรี
จิงสุ
ติดอบ นางนา
ภพแล้วกลัวโย ฯ

๑ ฝ่ายพลพานเรศถ้วน

เห่นประภากรกลับ

ท่อนรู้ระบับลับ

บ้างวิ่งบ้างวนกลุ่ม

๒ พระพิศณุราชเจ้า

เลออาศน์มวญมาตยดา

เห่นเหตุพิบัติอา

ถามพินากแพกเค้า

๓ น้องท้าวสิบกัฏฐ์กัม

ฉัตรยักษ์ปักปิดรวี

ทศกัฏฐ์จักลอบตี

เรอบเห่นเขาได้

๔ ขอรุสภิรมบาทใช้

ريبระหัตถ์ฉัตรมาร

พระทรงสดับสสาร

ใครจักอาจหักให้

ทั้งทัพ ไชยนา

มิตคลุ้ม

สนวน วายแหว

เกลื่อนลัมระงมกัน ฯ

จอมสวา

ดาษเฝ้า

ภาศแปลก เปนแะ

เช่นนี้เปนโฉน ฯ

เกษี สนองแหว

มิตไว้

ทัพราช

แต่ช้างเขาเห่น ฯ

ขุนหาญ หนึ่งเฮย

จูงได้

พลันตวัส ถามนา

ฉัตรชั้นพังทลาย ฯ

๑๑ ลูกพระสุริยราชข้า
รับสั่งอาษาณรงค์
เพาะขึ้นนภางค์ตรง
เฉวียนฉวัดลัดฟ้า

๑๒ บ่หึงเหนฉัตรกั้ง
แสนส่ำกำรหนา
พลันร้ายอิทธิมหา
กายใหญ่เยี่ยงพรหมพร้อม

๑๓ ฝ่ายอสูรปิศาจเลื้อ
เหนกระบินทร์เดิบบาน
ตรนภฤไทยลาน
ขามฤทธิบรุษว้า

๑๔ กบินทร์ลงสู่ภพเด้า
ถึงที่ฉัตรถกล
คล้ายเวทเหตุบังทน
เหม่เหม่ทศภักตร์ตั้ง

บาทบง กษเณ

ไปข้า

ทิศภพ มารเฮย

ลัดนิ้วเดียวถึง ฯ

กลางภา ราแห

แน่นลัคม

มนตร์เปลี่ยน กายแ

รูปทั้งเงาหาย ฯ

เมืองมาร

ปิดฟ้า

ลนวุ่น วายแ

รับเร้นเรวหนี ฯ

ตามสกล มานา

เทิดกั้ง

ชั้นขู่ ราพแ

ฉัตรนี้เยียดอน ฯ

๑๑ กลัวขโมยอิศรราชทั้ง

ฤาญ์ยอฤทธิพานร
ฤาญ์ใครเหนียวกายกร
จึงมีผู้สู้ศึกท้าว

๑๒ เหมชาติอุบาทว์อ้าย

ผิวทนต์นเคียรจัก
มึงอย่าพักชู้พัก
บมิฆ่าฤไต้แม่น

๑๓ อย่าเอื้อมยงยุทธด้วย

กูจะฆ่าขุนยักษ
พลันขึ้นฉัตรไชยชวัก
แสดงเดชต่อเดชด้วย

๑๔ ขุนราพรณฤทธิ์ด้าน

แขนสิบเก้ากอดยุพิน
กรเดียวรับรอรินทร์
สิงบุกรุกรบรุ่ม

แลงคร พระฤา

เดชท้าว

กุมมัน ไว้ฤา

ลอบตั้งฉัตรกล ๖

ทรลักษณ์ ลิงแย

เหือดแค่น

อวดฤทธิ นายนา

เช่นอ้ายพาลี ๖

ทรงศักดิ์

จูงม้วย

ไชวไล้ มารแย

เดชท้าวทศเคียร ๖

ขุนกระบินทร์

กลุ่มกลุ่ม

ปึงปิต

ราพราราวถอย ๖

๑๑ รวีวรรณนาว

ฉัตรบ่ทานฤทธิ์ตรบัต
ราพร่วงตรูปตรูปพลัด
พลันจรัสสุริยจำ

๑๒ ขุนกระป็นทรโถมตีบท้าว

ณัตฤราราวพอก
ท้าวจุดกระซกชัก
เช็ดชะฎาแยกเขี้ยว

๑๓ เราจักบันตีรราพผู้

เกรงเกลือกเกินกำหนด
เอามงกุฎแทนทศ
ขอฝากสับเคียวไว้

๑๔ ถึงสถานถิ่นที่ท้าว

ถวายชฎาขาลิต
ทูลมูลเหตุหักฤทธิ์
โดยบาทงกชเกื้อ

๑๕ ฟังรบินปราโมชเอน

ไตรภพใครเทียมทาน
สมเปนบุตรสุริยงาน
พลันพระชวนชนูไท้

เหนียวฉัตร

หักร่า

เพลงพลาต

แจ่มพื้นเมทนี ฯ

ทศภักตร์

อกเอี้ยว

ชฎาติด ไปแะ

ยักคิ้วหลอกอสุร ฯ

เพณยศ บึงอา

ท่านใช้

ภักตร์เทตย์ ถวายแะ

ว่าแล้วคืนเมื่อ ฯ

เธอสถิตย เสดียรนา

อเคื้อ

ราพเสرج สมแฮ

ก้อให้ไชยเฉลิม ฯ

โองการ

ท่านได้

สุริยฤทธิ์ เสมอนอ

สู่ทองบรรจจรรณ ฯ

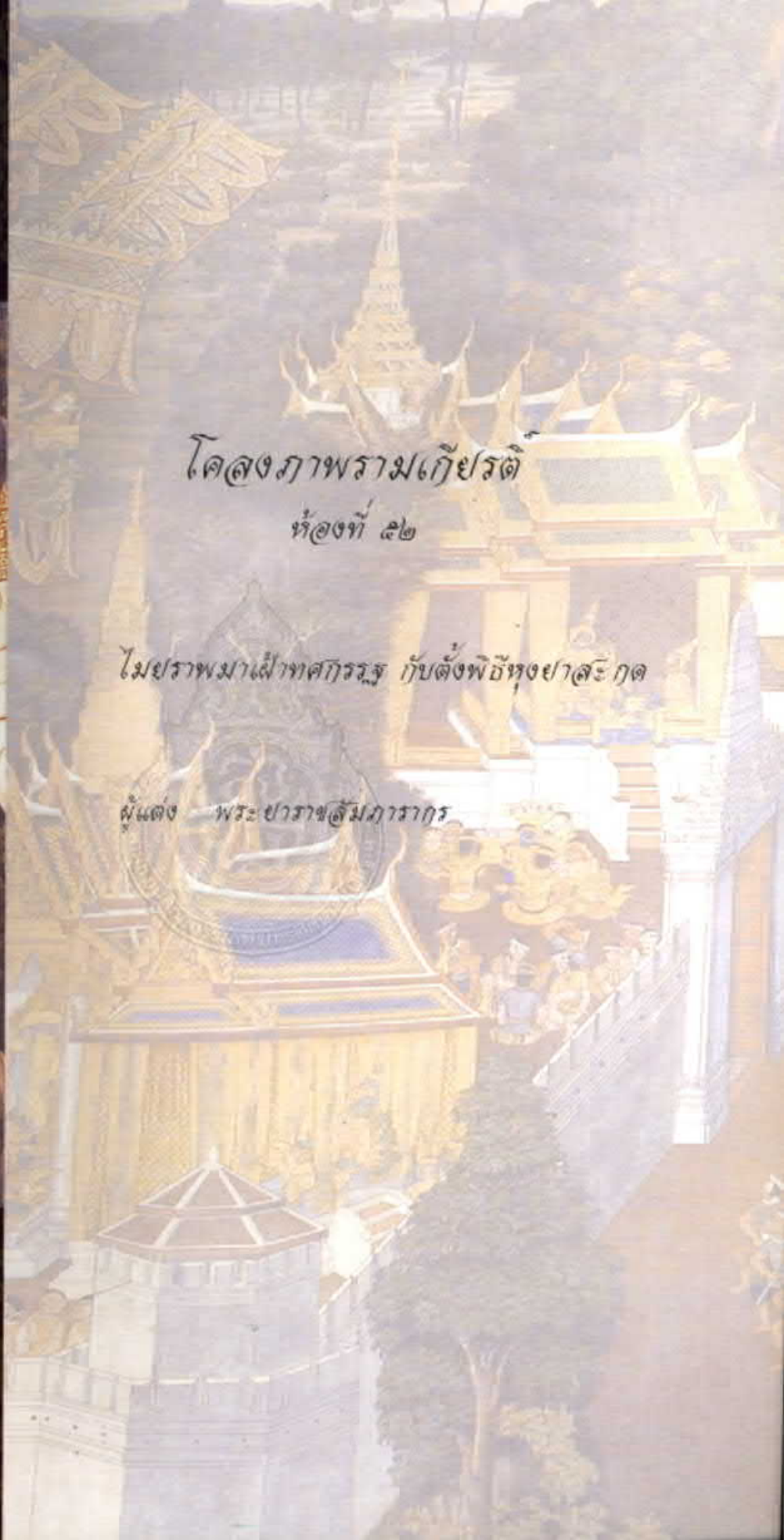

โคลงภาพรามเกียรติ์
ห้องที่ ๕๒

ไมยราพมาเฝ้าทศกัณฐะ กับตั้งพิธีหุงยาสะกด

ผู้แต่ง พระยาราชสุมาลย์

๑๐ ทศเศียรเสียนัตร์ทั้ง
เพราะพิภกณะมนุษย์
ใครทนต์จกปลอมยุทธ์
เปาวะนาสุรโหฬาร

๑๑ เพนแต่ไมยราพเจ้า
ทรงสดับสั่งสองหลาน
เชิญไมยราพมาผลาญ
ภาคินอยนอบเกล้า

๑๒ นญวิศวายูเวคชน
ไวยะไกรษรยง
นิลพาหุตรงค์
จรมุ่งบาดาลหล้า

๑๓ เสนานำสู่ไท้
นญวิศทูลศึกลาม
ทราบมนุญย์ลักษณะราม
สองเร่งกลับทูลท้าว

๑๔ สองกลับไมยราพท้าว
จิตรภูวจิตรไพรี
ข้าอายุศม์โกฏิ
เชิญพระบาทเสด็จเฝ้า

๑๕ ตรัสสั่งตรีพัทธ
เทียมมรดสิงหลหัด
ไมยราพจากปรางค์บัด
รีบสู่ชนนิครันอม

๑๖ ทศเศียรเชิญช่วยล้าง
ญายก่ยนต่างช่วยขจัด
นางหวาดทวิวงศ์หัด
ไมยราพทวนถามอ้าง

เสียมภูฏ ตรัสเอย
เชื้อใช้
พิฆาฏลักษณ์ รามแ
บาทแล้วทูลแถลง ฯ

บาดาล
รีบเฝ้า
อริราช นีนอ
กราบแล้วลาจร ฯ

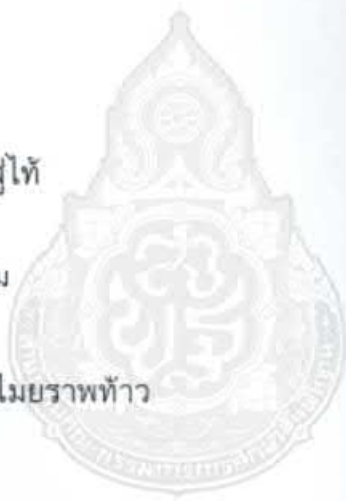
มาทรง และเอย
ยิ่งมา
อดิเรก เรวแฮ
ล่งดินดินดล ฯ

แทตย์ถาม เหตุเอย
ล่งด้าว
ราพไกรธ ตรัสแ
พรั่งแจ้งเราจร ฯ

ถามคดี เดิมเอย
กราบเกล้า
ยังไป ทราบนา
มาตุไต้ทูลถาม ฯ

เรวจัด พหลเอย
เทียบพร้อม
บรรลู่ รังแ
นอบเกล้ากล่าวความ ฯ

ทลนยัช นาลเอย
ศึกบ้าง
ปิดโลตร สองแ
อรรณนีเยยไฉน ฯ

๑ ฟังบุตรสุดเรื่องแล้ว
เล่าเรื่องดึกดำบรรพ์
แม่ไปเชื่อจกอัน
ไมยราพใจไปคร้าม

๒ อสุรบุตรบุตรธำ
รดเหล็กสิงห์ตายหมด
กลับวังสั่งมาตยประนต
เสดจรีบทรงรดคล้อย

๓ ลุงกาสุท้าว
ไมยราพอาชาตต
ทศกัณฐ์สั่งยักษ์จัด
ตั้งเครื่องเนื่องกันย้าย

๔ สองพระแผ่นเพ้าพร้อม
อรอนงค์นางใน
บำเรอราชขอสูรไทย
รำรายชายเนตรช้อน

นางจันทร์ ประกาเอย
บัดห้าม
ทรายชีพ กระหมั่งพอก
ขอตศิวเหืองผาย ฯ

ฟาดประชด แม่รา
ลืบร้อย
จัดทัพ เสรจแ
คลาศด้าวโดยทาง ฯ

สองตรัส พจญแ
เด็กร้าย
กระยาโกชน แล้วเอย
แยกเลี้ยงมารพล ฯ

เสวยไชย บานนา
เนื่องพอน
ยลยั่ว เสวยเอย
ยกอนพลีวเพลงระบำ ฯ

๑๐ เสรจเสวยไมยราพไท้
ถึงสุรกาญจน์ภูพา
จิตรการเร่งปลุกมา
สามสิบเก้าห้องชั้น

๑๑ เส้ากะโหลกโขมดตั้ง
เพลาโดงกโหราคละ
บรรณรู้นิทราประ
ผาบคมรกฎกร้าน

๑๒ ทรงแดงเฉียงพัตรชร้อน
รังรัตโกปินำ
สรวมสายประจำสำ
เจิมเสรจจับกล้องเข้า

๑๓ ไมยราพขึ้นแทนให้
นั่งสมาธิอ่านมนต์มูล
เนตรหลับนับลมคุณ
เดชเวทมัวเมฆคล้ำ

ทูลลา ไปเฮย
สั่งชั้น
พิภพ ถิ่นย
แท่นตั้งดาตแดง ฯ

รองกทะ
เหตหว่าน
จบเจด สิ่งแฮ
อุปทั้งเทียนเพี้ย ฯ

สอตฐว้า
มุ่นเกล้า
หรับเช่น ชฎิลเฮย
ที่ตั้งพิธิการ ฯ

โหมกุนท์
มากช้า
พันคาบ
อุโฆษครันดินสะเทือน ฯ

๑๑ เกิดสองอรเน้งน้อย

ขุนยักษหนายสองนาง
เกิดคู่ชชสีหพลง
กริ้วกระหวาดฟาดด้วย

๑๒ เกิดสองสีทราชผ้าย

ไมยราพจับสิงหจูด
ควักดวงทไทยอุด
ผลมบดโอสถต้อง

๑๓ เสรจบดโอสถแล้ว

ขวบาทเกิดพยัคฆมา
บาทช้ายเกิดวิฬาร์
เจวียงหัตถ์เปนนาคเกี้ยว

๑๔ บัดเศกโอสถไล่

ไมยราพรูปเงาหาย
อำมาตย์ไพร่พลหลาย
โดยฤทธิพิทยาเม้น

ในกลาง ภูณฑ์เฮย

หวดม้วย

พลุกประ กัณนอ

พระกล้องสุญกาย ฯ

ไผยุทธ กัณนอ

ผ้าท้อง

คมฤกษ์

เศกอันพันปราวณ ฯ

ลองทา ยาเหย

ขบเขี้ยว

ลายเลื่อม ชนแฮ

ครุยังไคสดำ ฯ

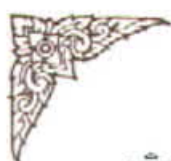
ลูปกาย ห้วนา

เช่นเรน

เลงแท่น เปล้าแล

หม่นคล้าแสงสุริย์ ฯ

๑๐ บเพนราชไพร้อื้อ

เมืลมาตย์ไพล์พลวน
บัตลรงสุขลมนต์
ทรงเครื่องกระห้อมพริ้ม

๑๑ เสรงพิริทานได้

เตรียมตรวจพพลรด
จวนจวบยัษฐศต
ตลเขตรนิเวศน์เข้า

๑๒ ยามรุ่งไมยราพเคลิ้ม

ว่าพระจันทร์ลอยสถิตย์
ดาร์กลือนลอยปิด
ดาวดั่งแสงสุริยจำ

๑๓ เสรงสรงทรงเครื่องมั่น

ดั่งเวสสุวรรณอง
อสุรราชยาตราตรง
มวณหมู่มาตยาข้า

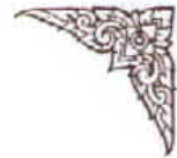
อลวน
ราชย์ม
ยาสา่ง
พริ้งพร้อมพลเทน ฯ

โอสถ แล้วเฮย
เร่งเร้า
เรวรีบ มาหา
สถิตยห้องปรางค์ผอม ฯ

หลับนิมิตร ผันเฮย
ถิ่นฟ้า
ศศิเลื่อม สูญแธ
ประจักษ์ท้าวตื่นผอม ฯ

แมนผจง
อาจกล้า
มาประทับ แท่นเฮย
บาทเฝ้าถวายกร ฯ

๑๑ ตรัสเรียกโหรใหญ่ให้
ทรงเล่าสุบินขยาย
โหรตรวจพระเคราะห์หลาย
ว่าพระwangมีผู้น้อย

๑๒ โมยราพทราบเรื่องร้อน
ตรัสสั่งขุนโหรา
จงสอบทุกชาติ
ให้ทราบความตามเค้า

๑๓ กรมโหรนายไพร่พร้อม
รีบล่อกดวงชาตา
สยบปฐมตรวจเทวา
เห็นว่าไวยวิคได้

๑๔ นำดวงไวยวิคเฝ้า
กุมลัษณ์คือพฤตศ
ราหูอยู่เมศจัด
ศศิสิบเอดซ้ำ

๑๕ ฟังโหรโมยราพใช้
อสุรนนทสุรคลา
ไวยวิคกับพิรา
กิจเสร็จกราบทูลไ้

ทำนาย
ถี่ถ้อย
คาบทราบ ทูลแ
จักขึ้นแทนองค์ ฯ

วิญญา
รีบเร็ว
ดวงญาติ เวณอ
อย่าช้าจงประชุม ฯ

ยังศา ลาเฮย
ญาติให้
กำเนิด จรแ
โยคทั้งเกณฑ์ฤตม ฯ

โหรบัด ทูลแ
เลิศล้ำ
เป็นเอก
ประเสริฐแท้ถึงเกณฑ์ ฯ

เสนา เรวเฮย
จับได้
กวนกรู จำแ
อสุรเข้าคินปรางค์ ฯ

โคลงภาพรามเกียรติ์

ห้องที่ ๕๓

ทศกัณฐ์เฝ้าโอรสอสูรและ
ไมยราพสะกดทัพ

ผู้แต่ง พระยาราชเลขาภิบาล

๑ ปางบรมราเมศรเจ้า

สถิตยนิทรามบน
จวนจักอุไทยดล
เทพยหากลึงทรให้

๑ วารวิทรงกรดแผ้ว

อสุรคาบสุริเณทร
พระบาทหยั่งบริเวณ
ยืนหัตถ์หักฉัตรชั้น

๑ เรืออรุณอร่ามพร้อย

ตุแห้วตั้นโกตี
พระดัดผอมลี
ชวนพระลักษณสีห้อง

๑ สององค์ทรงเครื่องมั่น

ประทับอาสน์มาตยพานร
จึ่งองค์พระสีกร
พิเภกพิเคราะห์เข้า

๑ ทูลว่าอาทิตยพิ้อง

ไมยราพจักสกดพา
เอื้อมหักฉัตรเหยียบนา
ยักษจักแทลบกเกียรต์ท้าว

๑ แต่เคราะห์วันเรียวร้าย

เลาร์เทริดจวบจันทร์จัก
ราหูทับถึงลักษณ
เพียงอุไทยยามยัง

๑ กฤษณสังสุศรพิให้

วายุบุตรทูลอาษา
นำหลานเร่งเกณฑ์พา
กองนั่งกองตรวจต้อง

จอมสกล ภพเฮย
แท่นไท้

แดนทิศ บูรพแ
เหตุแจ้งแจ่มสุบิน ฯ

เพียงเพญ
ดวนตัน
ภพภู ชงค์แ
โลกท้าวพรหมมาน ฯ

พรายศรี
ปิกก้อง
ลาศจาก ยาศน์เอย
แท่งน้ำสนานชล ฯ

องค์อมร
ชนิดเฝ้า
ตรัสสุ บินแ
เขตร้ายระคนดี ฯ

ไภยวา หูเอย
สู่ด้าว
คาภพ นั้นฤ
เกริกฟ้าบาดาล ฯ

แรงนัก
เพลิงพลั้ง
เลงโทษ ไหญ่แล
สว่างแล้วสวัสดิ ฯ

เกณท์สวา ร่วงเฮย
ส่วนปึง
นรกวาด ชันแ
ต่อล้อมรวังไทย ฯ

๑ ลูกลมแผลงเพศคล้าย
สูงจรดพรหมหยั่งธาร
กรวมกลืนพลับพลาสถาน
ลิ้นปากเป่นบานกั๊ง

๒ พระลักษณะพิเภกเฝ้า
นอกโอรชบุตรอาทิตย์
เดียวเพชรตระเวนคิด
เกริกเกริ่นจ้งเกียวกกล้า

๓ สิบแปดมฤกฏเหี้ยม
สิบหกนายแปดทิศ
ตนหนึ่งประลองฤทธิ์
นายหนึ่งมุ่งหมายด้าน

๔ จวนฤกษ์ไมยราพร้าย
ภูษิตยกตำทรวง
อาภรณ์พิจิตรมง
หัตถ์กระลึงกล้องแก้ว

จักรพาฬ เขาเขย
โลกตั้ง
สถิตย์อก ลิงแฮ
นอกห้อมหางวง ฯ

บาทชิต แท่นเฮย
ตรวจหน้า
คอยจับ มารแฮ
แซ่ม้องเสียงขาน ฯ

เหิมมหิทธิ
ทั่วด้าน
รเหจเตร์ ตรวจหา
ต่อตันปตาติน ฯ

เวรสร่ง เสรจนา
ผ่องแผ้ว
กฏมาศ สรวมแฮ
กล้องเม้นยาสดม ฯ

๑ อัสภังค์อสูรแทรกพื้น

ลุ่มงสมุทลี
ถึงมรกตคีรี
ค่ายพลับพลาเขตรเค้า

๒ จวบถึงนิมิตรแมน

หมายมดแทรกดินแทรก
สุดพื้นบัพผนแปลง
จบภพพรหมทุกชั้น

๓ ไมยราพกลับดอดด้อม

จรจวบจ้งเกียวกอง
แปลงปลอมกระบี่ปอง
เลงว่าถ้ำลึงย้า

๔ รีบเหาะลุยออดยัง

ร้ายเวทเปิดอากาศ
ควงกล้องปัทมอำราช
เปรียบประกายพฤกษ์แพรว

ปัดพี ชันนา

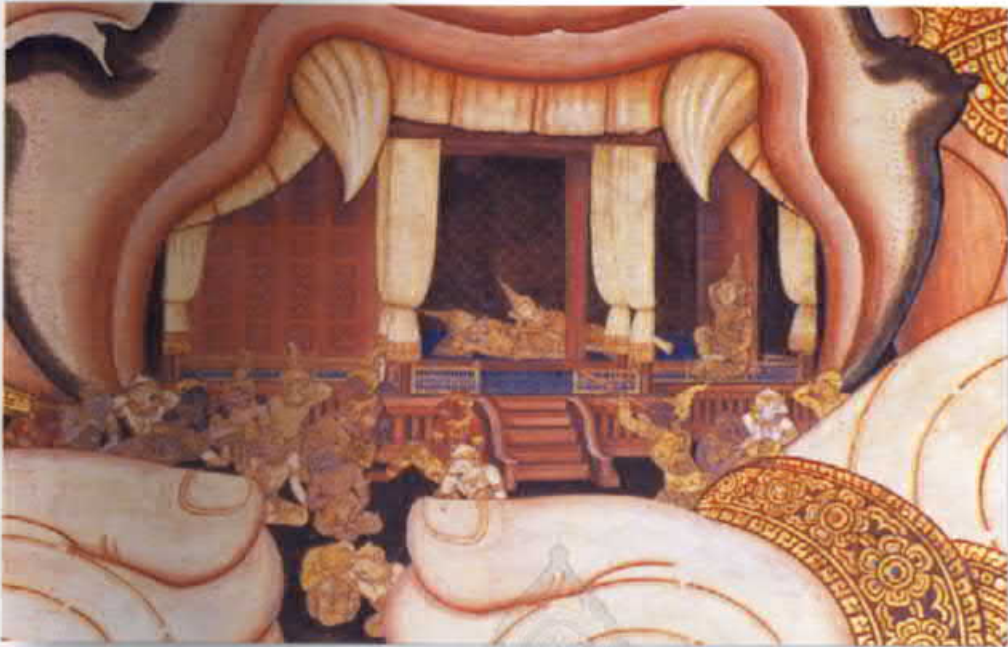
ลาดเต้า
ราพเพ่ง เด็กแล
ยักษ์ยั้งยลเพื่อน ฯ

กำแพง เขาเฮย
เสาะต้น
เดชโผล่ เทาะแอ
รูปร้ายยังบัง ฯ

เมียงมอง
ตรวจกล้า
สืบทราบ เทนแอ
โยหฐท้าวททัยเปรม ฯ

ไศลลาด เขาเฮย
ผ่องแผ้ว
วาวสว่าง
พร่างฟ้าดินพราย ฯ

๑๑ ลึงพลกสบ่แจ้ง

ดูว่าดวงดาวประกาย
บอกกันวันเวลายาว
ยักษ์สูเหนีอลมเข้า

๑๒ มวณพทลกรนครยกคาลัย

บ้างนั่งนอนพิงหลับ
ไมยราพกระซางจับ
เทนหลับสนิททั้ง

๑๓ บงบุตรสุริยยัง

ยักษ์เปาโอสถดู
น้ำหลานหลับมารู
เข้าปากสิงแลล้วน

๑๔ ขุนราพลวงค่ายเข้า

ตามุ่งเจียโสตรสดับ
ลัดหลักกระท่อมลับ
บัดสกดหมดเมียงอ้อม

ใจสบาย

ก่อนเข้า
กิจหย่อน ลงแอ
เปาเข้าสกดลึง ฯ

ซอนทับ กันนอ
เกลื่อนกลิ้ง
กายสั่น ลงแล
สู่ข้างคางกระบินทร์ ฯ

ยังปตู โอสฐ์เอย
มอยม้วน
รยาตรย่อง เทย่าแอ
ค่ายบ้อมปานเมือง ฯ

เขตรพลับ พลาเอย
ดุ่มด้อม
ลึงไพร
แอบเข้าถึงทวาร ฯ

๑ ยักษ์ยลนฤนารณัน

พิเภกเคียดงวรบาท
พระลักษณนั่งระวังราช
เหนณัดตระบัดได้

๑ ทวีรราชต้อง

พิเภกพอยอารมณ
ไมยราพย่องยลสม
พรันพระเดชดาลกริ้ว

๑ บงโทธิเบศร์พริ้ง

โลนพระชนนิชม
พริบตาคีร็อคม
ดำริห์บัดขยับย้าย

๑ ไมยราพแบกพิศณุเจ้า

ข้าแรกลอตเขาไซต
วางรามแทบป่าตะโหนด
กรงเหล็กจำจงเฝ้า

เนาอาศน์

ท่านไท

ริมแท่น ผมเหย

ช่องเข้าเป่ายา ฯ

มนต์สทม ทลับเหย

เรื้อยริ้ว

จิตรอยุด คนิงแล

กลับเข้าเคียงองค์ ฯ

เพราพม

ฤทธิ์ร้าย

ดาบฆ่า

ขยิมซ้อนองค์ราม ฯ

จากโอษฐ์ ลิงเอย

เขตรเข้า

ตรัสสั่ง มารแ

ค้ำน้ำไวรวัง ฯ

๑๐ พิศาวนริบเปลื้อง
ให้ตักทักเต็มกะทะ
พรงนี้จึงจะ
กับบุตรมันต้มให้

๑๑ ไมยราพสั่งเสร็จเข้า
อรนาฏยอนงค์นาง
ประทับประทมพลง
พัฒนวดบำเรอพร้อม

๑๒ นครบาลมารใหญ่ให้
เบิกเหลกคลังในขวา
ยักษ์ช่างต่อรถมมา
นำใส่มนุษย์ไว้

๑๓ พัดตินายตรวจให้
ขุนหมื่นไพร่เกณฑ์ครบ
ล้อมระวางนั่งจุดคบ
เสียงเกราะเกริกสท้าน

๑๔ องครักษ์ขวาซ้ายดาบ
มหาตราชายงานแจ้ง
กองตระเวนรอบกรุงแขวง
พลยักษ์พิทักษ์ล้วน

ปลดปละ มั่นนอ
เทียบไว้
มัดมมนุษย์
พินาศพร้อมคราวเดียว ฯ

ในปรางค์
เนืองน้อย
เรียกอยู่ งานแฮ
แซ่ร้องดุริยางค์ ฯ

เวรดา ลาเอย
กับไม้
ทำเสร็จ กรงแฮ
ที่ตั้งตงตาล ฯ

สมทบ
สิบล้าน
เพลิงสว่าง
เทตย์เหี้ยมอีกเหี้ยม ฯ

ฝึกแดง
จัดถ้วน
สุรเดช ดื่นแฮ
โส้จ้าวหลาวถือ ฯ

โคลงภาพรามเกียรติ์

ตอนที่ ๕๔

ทศเมารักษ์ต่างต่างๆ ของไมยราพ
นางพิรากวนเอกที่ซึ่งพระราม

ผู้แต่ง พระยาราชสุมาลย์

๑๑ หนุมานเมื่อมียอด

ปลุกสุครีพยกกระทัต
เมื่อกิ่งวงโงกอัค
เชิญสู่พลับพลาเฝ้า

๑๒ สุครีพผจญลิงแต่

เข้าปากหนุมานไป
เลงบเจอะจอมไตร
วิ่งกลับกับน้ำกระเบือ

๑๓ ลูกลมสร้างเวทพร้อม

พิเภกพระลักษณผิน
หวามหวาดอนาถวิล
พิเภกโสกลึงสั่น

๑๔ พิศมัยทูลว่าเจ้า

มาลักพระอวตาร
ขอวาญบุตรหาญ
วราษชอนุชท้าว

ลมพัด ตื่นแหย
เหตุเค้า
จรรยจิตร น้ำเอย
อิราชนั้นจักโดน ฯ

ตกใจ
หมอบขเจือ
ภพแทน เปล่าแล
บอกฟ้องพลอิง ฯ

พานรินทร์ พลเฮย
ภักตร์พิน
ทวิเทวศ
อนุชท้าวเจียนมรณะ ฯ

บาตาล
สู่ด้าว
โดยเสด็จ ด่วนแฮ
สดับแล้วบัญชาตาม ฯ

๑๐ ขุนกระบี่นรินทร์อินดี้อย
แผนที่ทิศทางตาม
ทราบเสรจบเขตขาม
ลุลระโกมลตัน

๑๑ บงบัวบานแบะแมน
วายุบุตรจับตอกปลัด
เคียวมุตปล่องก้านหมด
ผลุตไพล่จวบด่านกัน

๑๒ ทนุมานโถมถืบป้อม
พลยักษ์ศึกคักกู
สิงรับจับตรัฐ
ด่านปรักยักษ์ล้มขว้า

๑๓ พบคชทูรโหดเหี้ยม
กบี่จูโจมประจัญ
อีกอุกรุกแทงถลัน
พลันเหยียบคอคชจ้าง

ทวนถาม มารเยย
ด่านตัน
ลารับ รเหจแฮ
มรรคยังอยู่ดกวิล ฯ

กงรถ
บัดสบัน
ทางตลอด ไปแอ
ก้อลวันผาแลง ฯ

พังประตุ หักเฮย
จับปล้า
ฉะฟาด มารแฮ
กบี่ล้างเรวจรว ฯ

เทิมมัน
จับข้าง
สิงรวบ งาแฮ
พลุกลัมลาณสาร ฯ

๑ เสวจลัมคชตานแล้ว

รับมุงหมายเมืองยักษ์
ถึงสามแพรกทางซัง
ผันพบขุนเขากว้าว

๑ ลูกกลมโลดแล่นขึ้น

พังโชดดับกำเดา
ผากลาตเกลื่อนเพลึงเพลลา
เสวจรับลึงว้างด้อย

๑ จรจวบยุงเท่าคัง

บินกลุ่มชุมฉู่ไฉ
ปากจี้กระปี่โล
ลึงตบปิดบัดบั้ง

๑ ปหารลันยุงใหญ่เอื้อง

ลูโบกขรณียล
เศลาเลื่อมลายปน
สีเหลี่ยมแลหลากล้ำ

๑ มัจฉาณกรบี้น้อย

ยามตึกนีกอยากจะ
ผันผุดจากบ่อนปะ
แผดว่าโยลอบเล้า

๑ ลูกกลมเคียดคู่ฟ้า

โจอมจับประจัญมือ
หลานลมว่องไวคือ
ต่างเรี่ยวตอแรงจ้าง

๑ หณูมานโถมถืบตอ

ปีนปวนเขชวนซรด
จับบาทพาดขร้าหลุด
โยบ่เจบจักปล้า

บพัก ก่อนเฮย
เหยาแก้ว
ฉงนคิด คั่นเฮย
ปรบก้องกายพราย ๑

หลังเขา
ควนด้อย
พลันมอด ทมดฮือ
ว่องเต้าตามแผน ๑

ควาโอไข
เงกมั้ง
หิดดุด ต้มแฮ
บีบล้างฤาหลอ ๑

จรดล
เปี่ยมน้ำ
ประดับ ขอบแฮ
เลิศพื้นเพียงมณี ๑

เนาสระ บ้วนอ
เที้ยวเต้า
ซุนกบี่ พ้อเฮย
เล่ห์นึ่งลึงโหน ๑

ไฟฮือ
มุงล้ำ
จักรพัด ผันแฮ
หัตถ์ยื้อซุลมุน ๑

ยกบุตร
เลือกขร้าว
มือโลด ทลวงแฮ
ปลาตแล้วเลงฉงน ๑

๑๑ ถ้ามว่าสุเฝ้าพ้อง
หางจิ้งเป็นปลาใจ
มัจฉาณพลันไซ
นางมัจฉาแม่ข้า

๑๒ วาญบุตรรู้เรื่องแล้ว
เปนรวีเดือนดาว
มัจฉาณเมิลวาว
กราบบาทพุ่มแผดหน้า

๑๓ บิดรถามบุตรเอื่อน
ไมยราพมีคุณปาง
ท่านมาอย่างไรวาง
แม่นบอกไปบอกให้

๑๔ วาญบุตรฟังบุตรแจ้ง
บงประทุมเกบหัก
ลงปล่องลูกระพัก
แฝงพุ่มพฤกษ์โสภณด้าน

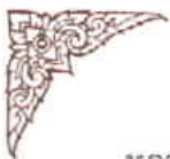
พงษ์ใด
เก่งกล้า
ราวเรื่อง เดิมแฮ
พ่อนั้นทนมาน ฯ

เพาะหา
ดาดฟ้า
วามสว่าง
เนตรน่านองสาย ฯ

อำทาง
ก่อนไว้
แบบต่อ ฉนั้นนา
ผิดเค้ากตัญญู ฯ

จิตรประจักษ์
ขาดก้าน
เวทร้าย บังแธ
ด้านชั้นตุลยนต์ ฯ

๑๐ พริทกวนแก่ต้อง
หลายเที่ยวจนยามดึก
อยู่ดั่งชอบสระนิก
ปนร่ำร่ำพรรณควา

๑๑ ทณูมานแมกชุ่มชุ่ม
ยืนเรียงนางยักษ์ดั่ง
ออกนามพระทรงสังข์
ว่าจะตัมเข้าเข้า

๑๒ ลูกลมคงรูปแล้ว
เราจักเชิดพระนารายณ์
ทั้งจะช่วยบุตรายาย
โดนจักเข้าเมืองท้าว

๑๓ นางฟังว่ายากแท้
แม้ว่าเปนแมลงวัน
เพราะจักรกรดพัดผัน
ทางทวารนั้นต้อง

ดักทัก
เมื่อยล้า
ทวิเทศ
ม่อจ้วงเจียดชล ฯ

โสตรฟัง
ร่ำเสร่า
กับบุตร แกนา
ร่วมม้วยคราวเดียว ฯ

ทำขยาย นางเอย
กลับด้าว
ยืนซีพ นานนา
ราพได้กลไ้ ฯ

ทางจรัล เมืองเฮย
ก็ช้อง
เนืองนิตย์ รอบนอ
ซึ่งเข้าออกเสมอ ฯ

๑๐ พระรามโมยราพให้
โกฏิยักษ์คุมอยู่คง
ท่านผู้วุฒิไกรจง
ไปไปถึงที่โพ้น

๑๑ เออเป็นไรเท่านี้
เพื่อจักเป็นใยติด
แม้ขึ้นชั่งหนักผิด
ตอบว่าคั่นชั่งซ้ำ

๑๒ พิวักษจักชูคัน
ตอบว่ามาเดี่ยวไหน
เกลือกขลบทันใคร
พลันยาตรพลางเคียงเท้า

๑๓ นางสดับพจนยัม
ช่างคิดช่างพาที
กระสันสไบควี
พลันกระเดียดม่อน้ำ

๑๔ หลุมานอ่านเวทเยื้อง
ปลิวตะเตสไลโบ
นางบ่หนักแต่ใจ
หวังฤทธิ์วายุบุตรเกื้อ

ชังกรง เหล็กเสย
โตนตโน้น
ตรองตริ การนา
จักแก้ใดโฉน ฯ

พอคิด
ที่ผ้า
สังเกตุ ถลายนอ
คร่ำแล้วหักเอง ฯ

แคะไซ คำเฮย
หน่วงซ้ำ
จักรับ ผิดนา
เล่ห์นี่จงจำ ฯ

ยินดี
เลศล้ำ
ควาตมัน ใจนอ
คร่ำยังยลลึง ฯ

เปนใย บัวเฮย
เบียดเนื่อ
ชวนหนัก อยู่หนา
รีบก้าวกลับเมือง ฯ

โคลงภาพรามเกียรติ์
ห้องที่ ๕๕

ทศมาศพบพี่ชังพระราม และมาโมยราพตาย

ผู้แต่ง พระยาราชสีมการากร

◎ นางกระเดียดมือน้ำ
ขึ้นซังคันลันราน
พลยักษ์ศึกตักขาน
นางว่าซังกว่าร้อย

◎ นางเถียงเสียงจัดจ้อ
ล่งทวารเวียงผัน
ลุน่าพระลานพลัน
ว่านั้ปราสาทท้าว

◎ นี่แหล่งจำลูกข้า
โลหะกระทะรุม
ดงตาลโน้นประชุม
ฟังแจ่มใจไปรั้ง

◎ ร่ายเวทคงเพศข้า
ยักษ์หลับแลไฟสลับ
ถึงกรงลอบเลงมัว
ยลราชนิทราเศร้า

ถึงทวาร เวียงเอย
หักท้อย
คำชู้
ขบแล้วดลยเอง ฯ

จรจรัล
เพ่งก้าว
บอกหนุ มานนอ
แทดยให้เธอผอม ฯ

มารคุม
เรียบตั้ง
รวังราช รามเอย
รีบรื้อปลิวตล ฯ

หายตัว สกตเอย
หลีกเข้า
มองขเม้น
โคกแล้วทลายกรง ฯ

๑๑ ลูกลมยอหัดด้ช้อน

ลสุรกาญจน์บรร
สู่ท้าแทนสุวรรณ
เกริ่นกุ่มแมนมากัง

๑๒ สุเรศวรเริงรู้

เนืองนังรายรอบสิ่ง
อับครล้ำสำนัง
ขอสายเสียงขับไม้

๑๓ ลิงกลับถึงถิ่นเบื่อง

ราพตื่นจับขรรค์จร
กระบี่แย่งขรรค์พอน
ยักษ์ชักศทาจาง

๑๔ หनुมานไมยราพเข้า

ยักษ์ฟาดคทาวุธ
จับทอกกระป็นทรุด
มารหมดสาตราขยัน

๑๕ สองเราไปที่ไพน

สามคาบเป็นลัตยธรรม
ลึงแจ่มเลศกุ่มกัณฑ์
เหนชอบตอบโอษฐ์เอื้อน

ยงค์พลัน รเห็จเฮย

พตยัง

วางวิศ ฤนา
ช่วยเกื้อกันไภย ฯ

เรวถึง

สู่ไท

เสนาะเอื้อย เสียงเอย
มีว้าวังเวง ฯ

บัญญัติ พังเฮย

จักล้าง

พันฟาด ทักแ
หวดซ้ายป่ายขวา ฯ

ลัปยุทธิ์ กันนอ

บัดลบัน

กซากหอก ทักแ
ชยาดเอื้อนอุปายกล ฯ

พลัดกัน ตีนา

อย่าเขยื้อน

กลตริ ช้อนแฮ
รับถ้อยเรวถึง ฯ

๑ ยักษ์ยันตันเหนี่ยวตัน

ตบิตเช่นคทาฐ
ลูกลมร้ายมนต์ขรุต
ยักษ์อย่างสามซุมกำว

๑ ลิงโลดกระซอกไม้

ไมยราพลงนอนกราน
สามคาบหมดไม้มาร
ลิงฉีกแขนขาซ้ำ

๑ ไมยราพกายติดได้

เหยี่ยวพลางปรบพัดถ์
วายุบุตรโกรธกำหมัด
โถมถีบถุกอกท้าว

๑ ลิงกระโถนว่าท้าว

ท้าวปมรณเฑียรโต
ฤๅเชียยวิทยาไซ
นางพิราภวนอ้าง

๑ ไมยราพถอดจิตไว้

เปนกมรเนามณี
ฆ่ายักษ์ชะยี่ชี
วายุบุตรรู้ที่เรือน

โตนดหลุด สามแฮ

ว่องห้าว

นอนซื่อ

ทุ่มเจ้าจมนดิน ฯ

ตบองตาล

หวดท้าว

กายขาด ท่อนแฮ

คว่างคว่างกลางโพยม ฯ

โดยบัด ใจนา

อีกท้าว

หมายมุ่ง

เหยียบไว้กลางดิน ฯ

ราฟโฉน นางเอย

บอกบ้าง

คำตอบ มาแม่

ยัดถ์แจ่งแจ่งจริง ฯ

ไนตรี ญญเอย

กล่องเม้น

พิตรก่อน นาพ่อ

เร่งเร้ามนต์เพลง ฯ

๑๑ บันดาลกายใหญ่แน่น

ภักตร์สี่แปดกรทยาน
บาทซ้ายเหยียบยักเฝ้าปาน
ขวาเหยียบตรีภูควัว

๑๒ จับภมรชีพได้

เข้าเฝ้าอะสุรหัตถ์
ชักตรีจะสอดตัด
คล้ายเวทย์สุปรางค์อ้าง

๑๓ ให้ถอดไวยวิคพัน

มอบนันเวศน์นครา
มัจฉาณบุตรา
รับที่อุปราศหาว

๑๔ เสรจผลาญมารมอบตัว

รีบสุสุรภาณจนหยุด
กราบบาทพระทรงภูษ
แจ้งข่าวเทพยที่ค้ำ

พรหมมาน

เยี่ยมฟ้า

เซาทัม ไวนอ

ยอดจางงมมมาร ฯ

โดยบัด

บับลาง

เคียรขาด หั่วแฮ

กล่าวเกลี้ยกล่อมมาร ฯ

พันธนา มาเฮย

ราพตัว

เกรียงเดช

จัดแล้วลาจร ฯ

วาญบุตร มาเฮย

สู่ดำ

ซงคินิ ทรานา

เกียรดีแล้วเวลา ฯ

◎ พลันช้อนนฤนารถให้
งามดั่งจันทร์จรัส
ทิวเคียรอรุณรัต
ถึงพลับพลาไปช้า

◎ วางองค์เหนือแท่นแก้ว
ยถาพาทอนุชชาน
นำเคียรปิ่นบาดาล
พระลักษณ์ฟังดังได้

◎ พิเภกสุคริพทั้ง
สิบแปดมฤกฏปรนต
เดี่ยวเพชรกับไอรส
สร้างโคกโสมนัสพร้อม

◎ ลั่นพิศม์หมดฤทธิเจ้า
สมเด็จพระอวตาร
ลิมเนตรพลิกองค์ปาน
ประทับแท่นสุวรรณพื้น

◎ แกมอนุชว่าพัน
เหบบ่เป็นเหตุดัง
พระลักษณ์กล่าวเริ่มร่ว
จวนเมื่อสองยามคล้าย

◎ กองทัพหลับเจียบแล้ว
ลักละยองบาทพา
วายุบุตรปราบด่านบา
ได้เกษมียรภาพท้าว

◎ พระลักษณ์ทูลแต่ต้น
ฟังสดับอนุชขยาย
ตรัสชมบุตรพระพาย
เดี่ยวบ่ขามตามเร้า

เนาหัตถ์ ตนเฮย
รุ่งฟ้า
ซ้ำแรก เรวนอ
เรือแจ้แสงทอง ฯ

สุรกาญจน์
ข่าวได้
ถวายพระ อนุชนา
เขตรฟ้ามามือ ฯ

องคต
นอบน้อม
มารุต พลเฮย
พริ้งเฝ้าฤาแฝง ฯ

บาดาล
ดินพื้น
วัลย์มาศ ไทวแอ
เพียบหน้าพานร ฯ

ทวยกมั่ง พ้อเฮย
เรื่องร้าย
อรินทรราพ ทูลแอ
จักแจ้แสงอรุณ ฯ

ราพมา
สู่ด้าว
ดาลเหล็ก ตลอดแอ
จึงได้เสด็จคืน ฯ

จนปลาย
ข่าวเค้า
พงษ์เทพย์ แท้แอ
รบล้างมารหลาย ฯ

๐ ทนุมากรานกราบแล้ว
เพราะพระเดชบดินทร์สุร
พันเณยสุรประยูร
ข้าจึงคลองเขตรเข้า

๐ ฟังทูลอิราชเยือน
ความชอบครั้งนี้มี
แม่นเสด็จศึกอสุรี
จงผ่านอุทกยาคว่ำ

๐ อัมรงค์เนาวรัตน์รุ่ง
ถอดประทานลูกกลม
บววยพระโอรฐูชม
ทรงพระโสมนัสแล้ว

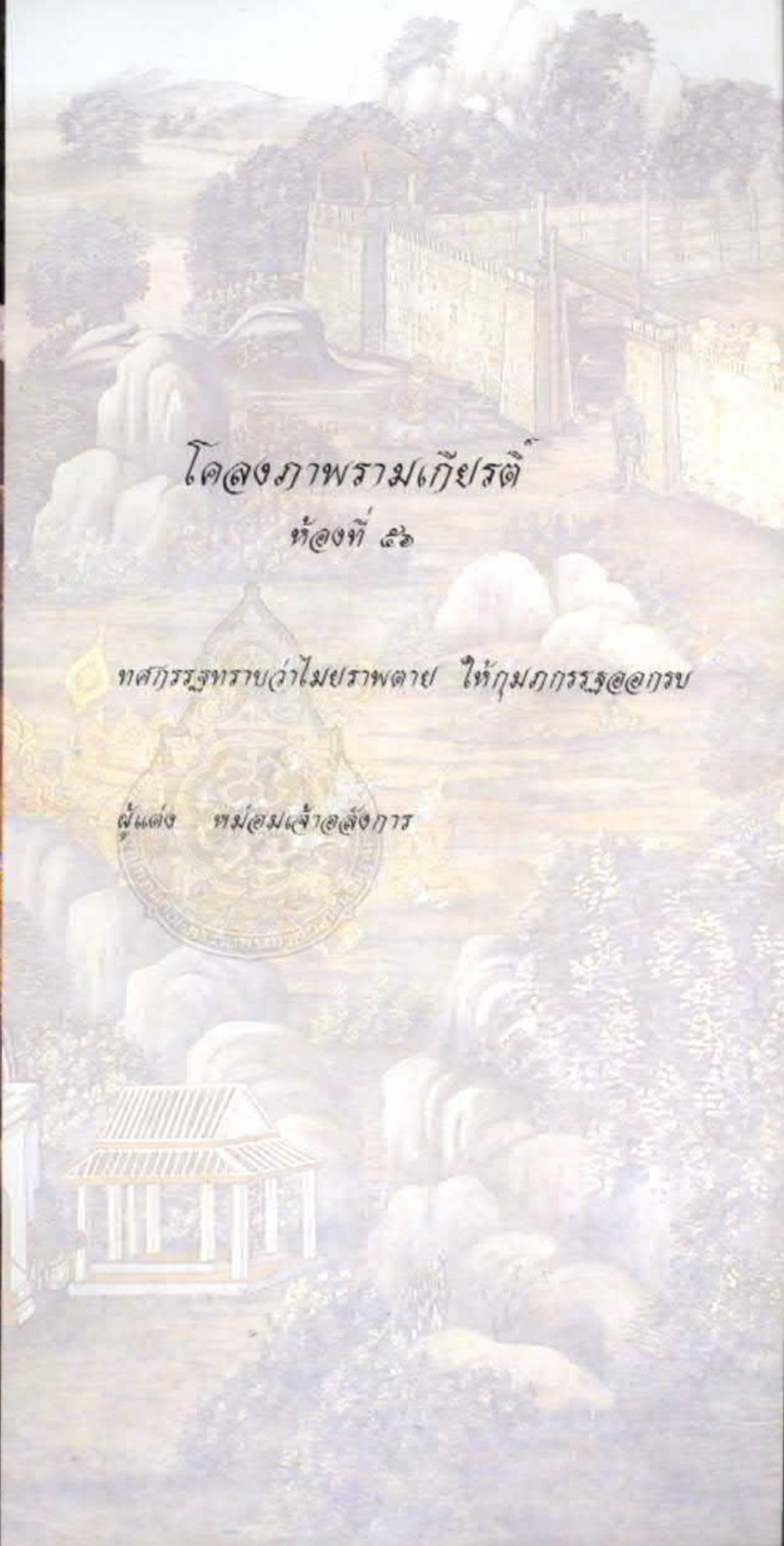
พลันทูล ตลอดเฮย
ปกเกล้า
ยับย้อย ไปแธ
ถ้วนได้โดยหวัง ฯ

ยินดี
มากล้า
ราพเรียบ แล้วแธ
เกียรติฟ้าดินคง ฯ

เรือนถม ยาเสย
เสวงแล้ว
เข็ดชอบ เขานา
เสด็จขึ้นผอมใน ฯ

โคลงภาพรามเกียรติ์
ตอนที่ ๕๖

ทศกัณฐ์ทราบข่าวไม่พลาดาย ให้กุมภกรรณเฝ้าการ

ผู้แต่ง หม่อมเจ้าอลังการ

๑๑ ดรีทัพเมฆนาศแจ้ง

ไมยราพรมลายนม
เกรงไวยวิศครองสกล
จักอยู่ไภยไม่แคล้ว

๑๒ มาถึงนิเวศน์ท้าว

จวนรุ่งแสงสุริยฉาน
ขึ้นยังพระโรงคัล
กับยมาตยพร้อมหน้า

๑๓ ราตรีไมยราพเร็น

ดึกดอดตลอดจับรา
บหึงเหาะเรวกลับ
สั่งใส่กรงเหล็กไว้

๑๔ ลิงทหารหาญท้าวซื่อ

บุกรุกจับผลาญไมย
มอบแผ่นภพบาดาล
พาพระรามคืนด้วย

๑๕ ทราบเรื่องเคื่องขุนค้ำ

เรื่องฤทธิวิทย์ยามา
เสียศักดิ์พ่ายย้ายพา
เพราะพิเภกบอกกลแก่

๑๖ รำพึงศึกฮึกเหียม

เหนแต่พระน้องจัก
อํารงฤทธิโมกษศักดิ์
ตรีเศวตสังสนมให้

๑๗ กำเนิดเรวรับแจ้ง

เชิญเสด็จพระอนุชโศล
อุปราชรีบครรโลย
ถึงประณตมอบเกล้า

จลาจล

ชีพแล้ว

นครเขตร ใหม่เยย
รีบขึ้นลงกา ฯ

ทศกรรฐ์

ส่องฟ้า

เคียมบาท

นอบน้อมทูลฉลอง ฯ

สกตทัพ

เมครได้

กรุงท่าน นาฮา
ที่ท้ายดงตาล ฯ

ทณูมาน

ราพม้วย

ไวยวิศ ครองแย
เดชท้าวหาญณรงค์ ฯ

โศกา ครวญเอย

เพื่องแพ้

นรชาติ

จึงตันตันถึง ฯ

จำหัก เลี้ยเฮย

หักได้

พรหมประ สาทนา

บอกน้องมาพลับ ฯ

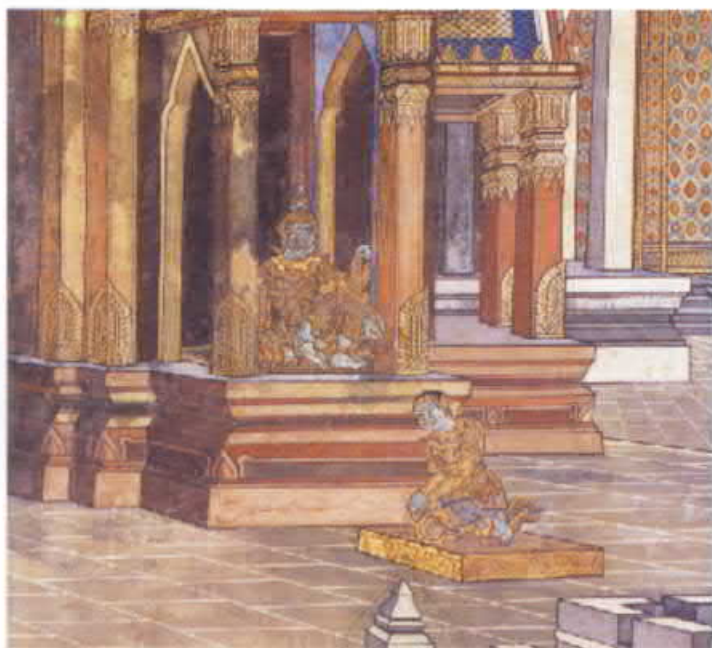
ทูลไซ

เคลื่อนเฝ้า

โดยด่วน

พรั่งพร้อมประยูรวงษ์ ฯ

๑๐ ทศกรรฐผันกัศตร์เอื่อน
ไมยราพรณูตีกมลาณ
เศิกเหิมสุดหักหาณ
เหนแต่พ่อจักแฉ้ว

๑๑ ฤปราชทูลว่าเค้า
เพราะแย่งชายาเขา
ไชรามริริบเอา
ฉิวสงสิดาให้

๑๒ เจ้าพุดเอนแอบเข้า
หัตถ์บาพน้องหญิงกุด
ตรีเศียรทุดทรวบุตร
บังยาจบุกรุกด้วย

๑๓ องคตลสุครีพทั้ง
หักฉัตรสี่สารพลาณ
พระเอยชนิรุหาณ
กลับแต่งแต่ตีฆ่าง

ตรัสชาน ไชเฮย
ชีพแล้ว
วงษ์ราพ เราพ่อ
ปราบล้างไพรินทร์ ฯ

เชณเรา นีฤา
ขัดไว้
สมบัติ เรานา
เหตุร้ายมลายสูญ ฯ

กับมนุษย์
เกือบม้วย
พันหนึ่ง ตายพ่อ
ตั้งนีฤาแทน ฯ

หณมาน
เขตรกว้าง
ไปยัว ชายนา
พระเฝ้าฟังสาร ฯ

๑๑ หนุมานสุครีพอ้าย

ยงยุทธ์คิดชนะหมด
หาชอบเขตเกียรติยศ
ตรัสสั่งให้ไปสู้

๑๒ ทศกรรฐ์สดับกริ้ว

เองฉลาดอาจว่าเอียง
จงคอยครอบครองเวียง
กูจักสู้ตายไว้

๑๓ ทานทัตหมายตัดเส้น

ไซ้ขยายดปิจจามิตร
ความคิดไปถูกคิด
ชีวิตอยู่ได้เบื่อง

๑๔ ทรงฟังเหือดกริ้วตอบ

โหนศึกจกทานผี
จักแหลภักดิ์มกุลี
จงจัดพลยาตรา

๑๕ มโหทรรับแล้วรีบ

ทัพนำมหากาล
ชาวชายเลือกถ้วนชาญ
รุดเรียบเทียบเกยถ้ำ

๑๖ จัองค์อุปราชน้อย

ทรงเครื่องทรงคทา
เสร็จขึ้นราชรถคลา
รีบรุดถึงสนามแล้ว

๑๗ ราเมศรเสด็จออกข้า

นยองเนกสองธานี
สำเนียงสนั่นยิน
ทศกัศตร์ฤาใครได้

องค์

ทุกผู้

บำเหน็จ นายเอย

แพกเยื้องยุติธรรม ฯ

แพดเสียง

อีกได้

กับพิณก เกิดนา

ชื่อเชื้อพงษ์พรหม ฯ

สุจริต

ยักษ์เอียง

ข้าจัก ยกเอย

บาทเจ้าจอมเวียง ฯ

วาทิ

หัตถ์เจ้า

ด้วยเดช พ่อฮา

อย่าข้ามโทษ ฯ

จัดทหาร

กาจกล้า

เชิงศึก เสรจเอย

ขนิฐไต้เสร็จทรง ฯ

ทูลลา

วูธเกล้า

คลายเคลื่อน พลแฉ

สั่งยังยกยุตขบวน ฯ

ขุนกบินทร์

แน่นเฝ้า

ถามพิณก ไปเฮย

ต่อรารณรงค์ ฯ

๑๐ ขุนราพคิดตลอดด้อย
นายทัพกุมภกรรฐใจ
อุปราชร่วมทศไทย
สุดซัดพีชีแวคัน

๑๑ กุมภกรรฐนี้เพื่อนผู้
แม้ว่าจริงควรผัน
ท่านจรบอภุมภักดิ์
เสร็จศึกเราจักตั้ง

๑๒ พิเภกรับแล้วออก
ทวนทวนครันถึงยุต
อุปราชสบอนุช
เองผิดกับพีไช้

๑๓ พิไลไปเลี้ยงเน
โยไม่อยู่จู่หนี
กลับผันพึงไพร
คิดฆ่าญาติให้เหียน

ทูลไช
สัตย์หมั่น
น้องทศ ภักตร์นา
จึงต้องจามา ฯ

สัตย์ธรรม แท้ฤ
ผ่อนยัง
พิกลับ เสียแกล
แต่งให้ฉวลิยเวียง ฯ

สนามยุทธ
ชบไหว้
เพิกแพด เสียงเฮย
ไปช้าคงหาย ฯ

วงษมี มากนา
สู่เสียน
วิสัย ไสนา
เหอหน้ามาโย ฯ

๑๑ ช้างวงศ์ข้ารักแม่น

ทูลว่าพี่ยุติธรรม
ทศกัณฐ์หยาบโมหันธ์
พิไคคิดโอบเอื้อ

๑๒ ย่าลวงลวงแต่ถ้าย

พิศเนสีห์ตัญทรัง
ตรีสังข์คทาองค์
นิมนษย์ถือศรซ้ำ

๑๓ ถ่านรายนิจงแก้อรรถ

ชายทุรชนข้างงา
ทเมิงโหดชาติมารณา
แม้ทราบบุกจักผ้าย

๑๔ พิเภกทราบบเล็จแดน

รีบกลับอภิวันท์ทูล
ทรงตฤกฏกเล่ห์ผัน
พานเรศเหล่าใหญ่น้อย

ชีวัน ข้าเฮย
กอบเกื้อ
หักสวณ หนึ่งนา
โปรตให้ยัยสววรรย์ ๖

ผลาญวงษ์
จักรล้า
สถิตยอาศน นาคเอย
พวกล้วนถึงไพร ๖

บัณฑิต กูเฮย
เกกร้าย
ชีโหด
พยุทเข้าคินเมือง ๖

เคื่องกรรณ
ด้องถ้อย
ประภาศ ถามฮา
ทั่วหน้าเห็นเอย ๖

๑๑ ต่างคิดติดขัดอัน

องคตควรพาที
ทรงฟังชอบระบอบดี
องคตท่านจงเต้า

๑๒ ทลานอินทรีย์นลังแล้ว

กราบบาทพระอวตาร
รีบมานำพระลาน
หาญเหาะลี้วลอยฟ้า

อัณชุลี พูลเกษ

ล้อยเค้า

ดำรัส ลังเฮย

แต่งลี้วงลงมาร ๖

บนาน

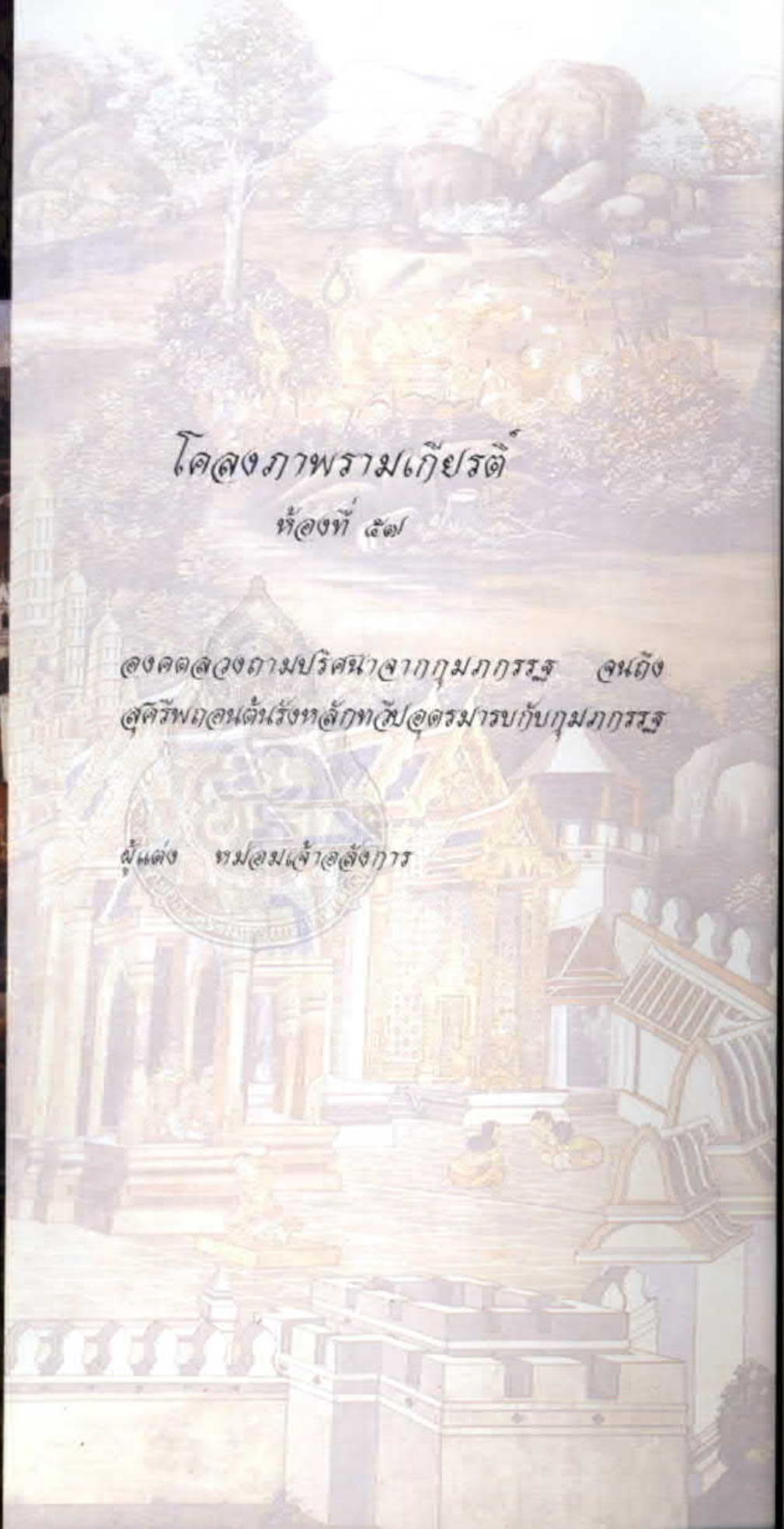
ห่อนช้า

แสดงเดช

สู่ท้องสนามไชย ๖

โคลงภาพรามเกียรติ์

ตอนที่ ๕๑

องค์ดั่งงามประสิทธิ์จากกุ่มภกรรฐ จนถึง
สุริยพลนต์เร้งหลักทโยธมารบกับกุ่มภกรรฐ

ผู้แต่ง ทม่อมเจ้าอึ้งการ

๑๑ ลอยลงตรงหน้ายักษ์
ทางวกเวียนทบซนค
บอกว่าปฤษณาพจน์
พระสดับทราบสิ้นให้

๑๒ ว่าพรณเลห์ลตเลี้ยว
ทลอกเล่นเพนว่าไคว
เจ้ามิงบ่แจ้งใน
กูจะบอกแล้วออกสู้

๑๓ ช้างงาริและท้าว
ชีโณตรามเมียรัก
ทเมึงโทดยีสมนัก
ชายทุรชนนันทได้

๑๔ องคตลตบข้อ
พระคิตเอนดูจัก
อ้างอรรธอวตพันดู
กล่าวเสวจทေးกลับน้อม

ยีนรณ อยู่นา
นั่งใกล้
แทดยผู้ก นั้นแฮ
ท่านแก้เปริยบลอง ฯ

ลึงไพร
ไปรู้
ความคิด ภูนา
เด็กให้เหนมือ ฯ

ทศกัฏฐ์ พาลนา
ละไว้

ชาชั่ว ช้าแฮ
พิเภกล้างวงษ์वार ฯ

เคียงทู ตอยบเอย
ซุบย้อม
เคียรจัก ขาดนอ
นอบเกล้าทูลคตติ ฯ

๑ องคินรายนัสดับข้อ
ก่อนพิภกกว่าใจ
ลัตย์เที่ยงลิเขาไป
จักยกพยุทแห่งหัน

๒ พิภกทูลจักสู้
ผิตเยียงอย่าเสด็จจร
เทนควรรแต่คู่ทูล
โปรตบุตรสุริเยศเข้า

๓ ฟิงชอบระบอบเบื่อง
สุครีพจุ่งปจัญบาน
หากศึกฤทธิแรงราญ
เราจักยกพยุทย้าย

๔ ชมพูปานเทียบตั้ง
ทัพณานิพนนทปรา
เกษรทมาลา
วาหุโรมฤทธิแผ้ว

๕ นิลเกษีที่ต้อง
อีกเกียกกายปาสัน
ยุกกระบัตตพลีอัน
กระบี่โคมูทรา

๖ สุครีพเทนพยุทพร้อม
เครื่องยุทธ์สรวมกายิน
ได้ฤกษ์เล็กโยธิน
ถึงทัพอสุรแล้ว

๗ ยสุรยลสุครีพท้าว
คร้ามเดชจะด้านทาน
คิดกลอุบายการ
เทนเล่ห์ซัปรดโกไล

ทูลไช
เพื่อนหมั้น
เปนเหล่า พาลพ้อ
หักให้หายหาญ ฯ

ศีกอสุร นีฉา
ยาตรเต้า
ล่องบาท พระเอย
หักเสียนเทนสม ฯ

บรรหาร ลังเอย
ราพร้าย
รอก่อน นาฮา
อย่าให้เลอียดเอง ฯ

โยธา
กฎแกลัว
รับปีก ช้ายเอย
บิกบ้องขวางจรัล ฯ

กองขันธ
กลันกล้า
เรื่องเดช
ออกวังหลังขบวน ฯ

พลพณท์
เสร็จแคล้ว
ซานโห่ ลันเอย
สั่งหมั้นหมายที ฯ

เหิมหาญ
ยากได้
ทอนเรียว แรงนา
กล่าวถ้อยหักถาม ฯ

๑ อ้าหน่ออาทิตยผู้

บุตรมัทรวานกับตน
เหตุใดชักกรามรณ
รีบรบสมบัติได้

๒ จันใดมากล่าวถ้อย

จักรกฤษณ์เสด็จปราบยักษ์
นามราเมศมหิทธิศักดิ์
บุตรสหัสโนยนั้นข้า

๓ เรายกไกรลาสล้ำ

พิ์รับรางวัลอนงค์
ถวายสัตย์สัตย์บ่คง
เรารับอาษาต้อง

๔ กุมภกรรฐระดับถ้อย

มีงับศวาคู่ประจัญ
ตันรังผิงอุดรชัน
เองจุดหลดจิ้งแย้ม

จอมพล

ร่วมไล่

รอนุชีพ เสียนา
ตั้งนี้ตีเอน ฯ

ทรลักษณ์

หยาบช้า

ดาเดช อุดมเฮย
จักแจ้งใจจริง ฯ

ดำรง

ส่วนน้อง

คินสู สรวงนา
ตัดเกล้าเองถวาย ฯ

แถลงพลัน

ต่ำแต่้ม

ซึ้งยัง ยืนนา

โอษฐ์อ้างอวดณรงค์ ฯ

๑๑ สุครีพฟังเงื่อนเต้า

ไกรลาสขลุ่ยตลอดตรง
หักฉัตรตัดเวทณรงค์
รังนิคหนึ่งเท่านี้

๑๒ ธิเบศร์อุตรระเจียม

รังใหญ่ไพศาลทัน
ท้าวยันบ้ายันทัน
เอนหลดด้วยแรงกล้า

๑๓ อุปราชเหินฤทธิ์เสียน

โจนรถจ้วงโรมราญ
หวดซ้ายบ้ายขวาปาน
โหมหักหอนให้ตั้ง

๑๔ บุตรยาทิตยประชิดสู้

วังหวดราฟแรงรุด
ยักษ์ตีถูกตัวหวด
ขุนแทดยรวบรัดได้

คิดหลง ตอบเฮย

ดั่งก็

รอนุราพ สิมฤา

ท่อนให้ครีกร ๖

กาลจัน คีรีนา

เทอดฟ้า

หัตถ์เยอ พยงเฮย

กลับเย้ยขุนมาร ๖

เสียมหาญ

ไปวัง

ลมพัด กพือพ้อ

ติดได้ตีประดัง ๖

สัပ္ยฤทธิ์

แหลกไม้

เสียหลัก วัณนา

หนีบหมันเมื่อนคร ๖

๑๐ พานรพลใหญ่่น้อย

ลู่แหลกแตกแลหลาย
ถึงแบ่งเบี่ยงบรรยาย
ข้าบาทจักบุกเข้า

๑๑ ทรงฟังคั่งแค้นคิด

สุครีพให้ยักษ์ปด
เสียเกียรติอีกเสียยศ
ตรัสสั่งหลุมานให้

๑๒ พานเรศรับราชเบื้อง

เห็นทาะเห่นขุนมาร
ทันถึงถีบแทดยี่ชาน
สุครีพพลสุดสุดแดน

๑๓ อุปราชเห่นสุดรัง

จำทะทานด้านติด
กระบี่บุกบันชิด
จนคิดจิตรแคบโธ

เห่นนาย พันน
รีบเฝ้า
เชิงเค็ก ถวายเฮย
ราพห้าวเหลือหาญ ฯ

เคื่องสลด จิตรแ
ทลอกได้
ยักษ์หมื่น ได้นำ
หักแก้กันคิน ฯ

บรรหาร
หมื่นแคว้น
เซบัน
คาตล้างตลุมบอน ฯ

รอยฤทธิ์
ต่อได้
โหมหัก
สุดแดนเสียคม ฯ

๑ วายุบุตรยุตราชพม้น
 สุครีพถิปปัดหัน
 ชุนราพอดโรยรัน
 ได้ช่องชิงหนีเสียน

๒ สONGกบิณทริบงแทตย์เข้า
 จักขับจับขุนมาร
 ต่างกลับพลับพลากราน
 ทูลเหตุหักกราฟ้าว

๓ ทรงสดับเดียดกริ้วบุตร
 เสียชื่อที่ภาฤทธิ
 พวกรมารจักมีจิตร
 ควรฆ่าแต่ชอบเกื้อ

๔ สุครีพนบบาทไท้
 ขำบาทผิดถึงพัน
 ยกโทษโปรดภาคทัณฑ์
 ขอบาทเรณูเจ้า

๕ ฟังสนองต้องด้วยราช
 ตรีสเชิดชมบุตรพา
 เปนยอดทหารหา
 ประภาษเสร็จเสด็จแล้ว

กัตกรรณ ขาดเฮย
 จมูกเหียน
 ทดเทวศ
 สึกเข้าเมืองพลัน ฯ

เซตรสณาน
 หมดด้าว
 กราบบาท
 แต่ตันจนหนี ฯ

อาทิตย์
 เหล่าเชื้อ
 กำเริบ
 ก่อนโพ้นภาคทัณฑ์ ฯ

ทูลพลัน
 ฟาดเกล้า
 เป็นที่ สุดเฮย
 ปกคุ้มชีวัน ฯ

อริยา ไคยนา
 ยุแกล้ว
 เห็นยาก เสมอเฮย
 คลาสเข้าภายใน ฯ

โคลงภาพรามเกียรติ์

ตอนที่ ๕๔

กุมภกรรณอกรบเสียดิ ทูลลาทศกรรณไปตั้ง
พิธีดับทอกโมกษศักดิ์ เพื่ออกรบแก้ตัวใหม่

ผู้แต่ง หม่อมเจ้าอติงการ

๑๑ นื่องท้าวทศภักตร์เสร์

กรณวินจุมกหมด
เสียแรงเลื่องกายศ
ออกศึกมาแพ้เสีย

๑๒ ยิ่งคิดยิ่งแค้นแน่น

ชลเนตรอาบภักตร์ไหล
ขึ้นยังพระโรงไชย
เหลือบสบหม่อมมาตยข้า

๑๓ ทศเสียร์เทนพระนื่อง

ไต่พ้อยยกรบราม
ย้อยยับลิบหลงความ
ฤาศึกแรงกว่าก็

๑๔ ทูลว่าข้ารบด้วย

จับสุครีพหนีบจร
ทณูมานรีบตามรอย
เหตุไม่ทันรู้แค้น

โศกสลด

ขาดเหียน
ภาเคช กระเดื่องนา
ต่ำเตี้ยเตี้ยรณาน ๖

ทรงใน
เล่ห์น้ำ
เฝ้าบาท เซฐนา
ภักตร์กัมเกียงอาย ๖

หักถาม
คาบนี้
กลล่อ ลวงฤา
ก่อล้างปางปฐุม ๖

พานร
จวบแคว้น
ชิงหลุด ไปเฮย
คิดแก้เผดถึง ๖

๑๑ ปราไชยไชยเศศแท้
ฤทธิ์เดชเจ้าภาชา
เสียที่จึ่งคิดมา
เสียหนึ่งจักได้ร้อย

๑๒ ยินเสริมเทิมฮักสู้
สิงมนุษย์น้องจักผลาญ
ขยลาสู่พรหมมาน
จักกลับมาล้างให้

๑๓ ทศเคียรฟังเสนาะด้อย
เออพูดที่เหนควร
ข้าศึกที่มากมวญ
เพราะเดชเจ้ากอบแก้ว

๑๔ กุมภกรรฐประนตน์อม
เหาะลี้วหมายพรหมา
จึ่งทูลแก้อัชดา
ศึกฮักขอทอกแก้ว

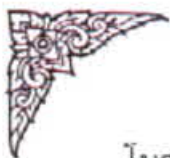
ธรรมดา นาพ่อ
ใช้น้อย
นะมุง ไหม่นอ
เท่าแก่ทางกล ๖

ทูลสาร
จึ่งได้
ขอโมกษ ศักดิ์เฮ
ศึกเหียนเตียนหาย ๖

แย้มสรวล
ชอบแท้
จักมอด ม้วยนา
เกียรติไว้วงษเฉลิม ๖

ชุลีลา
ลูแล้ว
โดยเหตุ
ต๋ยล้างโพรินทร์ ๖

๑๐ พรหมมินทร์ยืนถ้อยตอบ
โมกขศักดิ์ประเสริฐสร
เปนใดเกิดเหตุอัน
สุสตัยเสียไปบ้าง

๑๑ ข้าเถิดสตัยเที่ยงแท้
ทศกัตรลักเมียราม
ผิวเขาริบัติติดตาม
ข้าขัดเชษฐกริ้วไช้

๑๒ เออทศเศียรนี้ชั่ว
เที่ยวเบียดเบียนเทวา
แล้วส่งทอกหักตา
เองจูงถือชื่อหมัน

๑๓ อภิวันท์รับทอกได้
ลาบาทบรมพรหมมินทร์
ถิบทยานผ่านเมฆิน
สังฤทธิกาสุรชา

กุมภกรรฐ์
เศกสร้าง
วิปริต ถนิมแธ
จึงได้ดาลเปน ฯ

โดยความ ตรงเอย
ซ่อนไว้
เกิดศึก ใหญ่นา
จึงต้องสนองคุณ ฯ

นานา จริงนอ
ทุกชั้น
ข้าสั่ง สอนแธ
มุ่งแท้ทางธรรม ฯ

โดยถวิล
ไปช้า
ดลนิเวศน์ แล่วนอ
บาทตั้งโรงพิธี ฯ

๑๐ ฤทธิกาสูรเจ้ารีบ

หมายออกนอกพนักงาน
แล้วเสรจยกพลมาร
รีบเร่งพลเลื่อยลำ

๑๑ จิ้งสังกะให้ปลุก

แทบฝังสีทันดร
พวดยักษ์วิ้งโกส
สี่มุขสิบเก้าห้อง

๑๒ หลังคาแดงแย่งล้ำ

นาคปกตัวล้ายอง
ข้อฟ้ามาศสุกรอง
งามแย่งนำบันทั้ง

๑๓ ปักฉัตรราชวัตรล้อม

ทิวราชตรุดา
ห้อยบุปผะพวงมา
ตามราชรับสั่งใช้

๑๔ กุมภกรรฐออกมาตยพื้น

ตรัสเรียกมหากาล
จงเตรียมรณราพหาญ
พออรุณเรือแล้ว

๑๕ ภูจะไปตั้งกิจ

ลับโมกษศักดิ์เพื่อมี
ปราบศึกที่ย่ำยี
สมมาดจักหันหัว

๑๖ มหากาลรับแล้วออก

เร่งรัดราพตัวสรว
แปนชบวนประพาศวัน
ถือธวัชจัดทัพหน้า

จัดการ

ทั่วหน้า

เมื่อป่า

สุต้าวสีทันดร ฯ

โรงพิธี

ถูกต้อง

รตมปลุก

อีกทั้งเจดีย์งราย ฯ

ลายทอง

ยกตั้ง

พังกจก จรูญแอ

ทั่วล้วนลายสุวรรณ ฯ

ศิลา

แต่งไว้

ไลยกลิ้น ตระหลบเอย

ทุกชัยบริบูรณ์ ฯ

พลมาร

กาจแกแล้ว

เหิมยุทธ นาฮา

จักย้ายคลายชบวน ฯ

พิธี

เดชล้ำ

ตูหมั่น เรานา

ห่อนให้หลอเหลือ ฯ

มาพลัน

เศิกกล้า

ชมพฤกษ์ โพรแอ

นับห้าพันพล ฯ

๑๑ ขวแปดพันพวกพื้น
อีกเท่าถือศรีสิทธิ์
พลตั้งไล่ดาบกดข
พร้อมเสด็จคอยเสด็จฝ่าย

๑๒ รพีพรรณโยภาสแผ้ว
อุปราชเสด็จจรลง
ไพร่พรายกลืนเสาวคนธ์
ทรงสนับเพลาตาดำพื้น

๑๓ ภูษาลายมาศทั้ง
ดาบทิศสังวาลทรง
พาหุรัดวไลยลง
ทรงประวิขเพชรย้อย

๑๔ ทรงหัตถ์กรรณเจียกแก้ว
อีกพระขรรค์เพชรขัด
โมกษศักดิ์ธารหัตถ์
พร้อมเสด็จดูพรางแพรว

๑๕ ขึ้นรถรดเลิศล้ำ
กมมาศกบบัวหงาย
สามงอนอ่อนชดปลาย
ขุนรถขับโตกล้ำ

๑๖ สังข์แตรคู่แห่ม้อง
พลให้ครบไตรवार
ข้ามเขาป่าสำธาร
พื้นเจดสมุทเข้า

๑๗ บรรหารสั่งอมายผู้
จัดหยุดศึกสำคัญ
น้ำบกแยกพลชั้นนี้
สัตว์เน่ากลืนเหม็นอยู่

ปืนพิศม์
ปิกซ้าย
ถัดรด ทรงเฮย
พยุหส์วันเริงณรงค์ ฯ

นาคล
ขุ่มขึ้น
อวยอบ องค์เอย
เพชรพร้อยพลอยแกม ฯ

ฉลององค์ เกราะเอย
เฟื่องห้อย
ยาประดับ วิเชียรเอย
แปดนิ้วจรัสเริง ฯ

เนาวรัตน์
มันแล้ว
ชาวสง่า งามนอ
เพริศล้วนแดงจรรยา ฯ

พรวนวาย
สุกจำ
ธงลบัต
แผ่นกว้างกลางพล ฯ

ประโคมขาน
ยาตรเต้า
ทิวทุ่ง
เขตรล้อมโรงพิธี ฯ

ชาญฉกรรจ
รอบรู้
รายรอบ นาธา
อย่าให้มาเพน ฯ

๑๑ ส่งเสร็จเสด็จเข้า

จุดธูปเทียนสว่างพลี
แล้วไปรยทุกขมาลี
เลื่อมมฤคโคตม์ใช้

๑๒ เสร็จแล้วยกหัตถ์ขึ้น

ไหว้เดชบรมพรหม
บริกรรมวิทยาคม
กรจับโมกษศักดิ์เข้า

โรงพิธี

นบไหว้

เลือกเจด สีนาค

ใส่เบื่องบัณฑล ๖

ประนม

เมศเจ้า

โดยเลศ พันพ้อ

ลับล่างรบายคม ๖

คณะผู้จัดทำ

ผู้เขียน

พระราชประวัติพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว

นางสาวก่องแก้ว วีระประจักษ์

โคลงภาพรามเกียรติ์ ฉลองกรุงรัตนโกสินทร์ ๑๐๐ ปี

นายบรรเจิด อินทุจันทร์ยง

นางสาวสมพร จารุณัฏ

บรรณาธิการ

นางสาวสมพร จารุณัฏ

นางมาลิณี ฝิโลประการ

นางสาวกาญจนา แดงถึก

ผู้ออกแบบรูปเล่ม ออกแบบปก และ ถ่ายภาพ

นายทวีพร ทองคำใบ

ผู้ช่วยถ่ายภาพ

นายอุทัย ไชยกลาง

นายพิภพ สว่างเกล้า

นางสาวกาญจนา แดงถึก

นางสาวธนพร สุวรรณภักดี

นางสาวพัชรา ตระกูลศิริพันธุ์

นางสาวนงนุช แสนยะมูล

นายอำนาจ คำวิตถุ

